

De metallis et lapidibus

108

Incipit plogus libri tertij.

ampliādis: p castris et ciuitatib⁹ muniēdis:
p hostib⁹ sericēdis et se defendēdis. Que
oia ips⁹ fecit. Ipse em⁹ in mūndū veniēs spūa
lis ecclie edificiū struxit: cui⁹ ip̄met an
gular⁹ lapis et fundamētu fuit. Ipse etiam
plateas, latitudines p̄ploꝝ vel cūiles et
planas mētes fideliū diuersis lapidib⁹, i.
donis vel stūtibus struit. Ipse qz pontē
pnis ad flumē petī p̄transcendū fecit. Ipse
hostes spūales, p nob⁹ expugnauit. Ipse lu
pos, ihereticos, t canes, i. psecutores ef
figauit. Ipse aut̄ infirmitates varias tam
carnales q̄ spūales sanauit. Ipse turres
regis, i. potentias bñ regentiū ampliavit.
Ipse etiā cimitates et castra, i. fideliū habi
acula angeloz, i. custodia munivit. Ipse
etiā a demonib⁹ q̄ obvulbet tērationibus
nos p̄tegit et defendit. **Xps** etiā assimi
lat chrysolito q̄ est lapis egyptiacus ut au
rū lucēs sīc ignis scintillans, et mari siliis
ad virore declinās. Ita dñs noster Jesus
ips⁹ fuit sicut aux⁹ licens p sapientia splen
dore, scintillās p doctrine feruore, mari si
milis p passionis dolorē; ad virore incor
ruptionis tendēs p carnis resurrectionē.
Iē dī Diaco. q̄ chrysolitus in auro po
litus et in sinistro lacerto portatus terrere
et sugare demōes dicit, et timores noctur
nos inuacat: et melanolia euacuat. Que si
ue vera sint sive nō: tñ p silitudinem veris
ime xp̄o competit. Qui tunc ponit in au
ro quādo p cunctis diligis: quia sicut au
rum pcedit omnia metalla: ita amor xp̄i de
bet excedere omnes alios amores. Sz tuc
in sinistro lacero portat quando aduersi
tas et tribulatio p eo patiēter sustinet. Al
q̄ in tribulatione eius exemplū p oculis
habet: vel ipsius auxilium inuocat. Ipse
em⁹ deuote inuocatus fugat demones: id
est tentationes manifestas: et timores no
cturnos: id est tentationes occultas q̄ ma
gis sunt timende, et evanuat melancoliaz;
id est tristicias et accidias, i. consolationes
infudendo. Ipse em⁹ electos suos hic refo
uet per gr̄e consolationes: sed in futuro re
plebit eos perfecta consolatione eñe glo
rie. In qua ipse cum patre et sancto spū vi
vit et regnat deus et nunc et semper in secu
la seculoz Amen.

Explícit liber secundus de simi
litudinibus rerum.

Adete sicul
nea et oēs arbores cū pro
ducunt iā ex se fructū scit
qñ, ip̄e est estas: ita et vos
cū videris: hec fieri: scito
te qñ ip̄e est regnus dei:
Luce. xxj. Verbum eterni p̄ris et dei vni
versus filius nostre p̄ditioni cōpaties et p
uidens salutis sicut nobis siliis fieri voluit
in natura: qr. s. erinnantur semetipm formā
serui accipiens: in silitudinē hominum fa
cruis et habitu inuētus ut homo sita etiam
nobis se p̄formauit in doctrina. Nam sicut
verbum caro factū est: et verus homo est: sic
hominū doctor effectus est: et modo hūa
no nos docuit. Naturalis nāq̄ modus est
hominū: quoꝝ intellectua cognitio a sen
su sumit initū ex sensibus intelligibilia ca
pere. et p visibiliū silitudines corporū etiā
in invisibiliū et spūaliū noticiās deuenire.
Quē modū factor hominū ut homines in
strueret: tenēs cū nos de spūalibus doce
re voluit: frequentissime de corporib⁹ reb⁹
taz naturalibus et politicis metaphoraz
introductis: sicut in euangelijs patet. Has
aut̄ silitudines rex xp̄is tāto moderamine
tradidit: ut in eis non tm̄ rudes facillime
informaret: sed et quorūq̄ excella inge
nia sublimis exerceret. Quapropter in ver
bis p̄positis plantaz seu arboroz exemplū
introductis ad regni dei tempa designāda.
Adete inq̄t siculinea et omnes arbores
et. Abi nō octoſe dñs inf̄ omnes generali
ter arbores de siculinea solum curauit face
re mentionem: vt pote de cuius singulari
foliis legum p̄mī nostri parētes post trā
gressionē p̄cepti nuditatib⁹ sine ignominia
concessisse. Nam H̄n. iij. dicit: Apti sunt
oculi amboꝝ. Ade et eue. Cūq̄ cognouis
sent se esse nudos nūuerū folia sicut et fe
cerūt sibi pericomatā. Aut ergo nō incon
grue dñs et sicut siculinea in mūndū p̄ncipio
humane transgressionis p̄mū extitit regu
mentū: ita qz in mūndū termino sicut vicine
humane reformationis indicium. Cū pdū
cūt inq̄t ex se fructū scitit qñ ip̄e est estas.
Abi nota et non incongrue dominus per
fructificationē cōmuniter arboroz que tēpe
fit estas regni dei et iudicij vltimi p̄ntiaz

Liber tertius

designauit: qz cū illud iudicium venerit bonitas dei apparebit in sanctis. Mā virtus radicū in h yeme non videz: qz ramos va- cuos folijs & fructibus dimitit: q tamen ut elate appetet cū easde videlz arbores fructibus & frondibus replet. Similis in cōmuni iudicio bonitas virtutē dei in sanctis apparebit: cū eos omni infirmitate et penuria deposita decorabit. Ita inq̄t cum vos videritis hec fieri scitote qm̄ ppe est regnū celoꝝ. Regnū vtiꝝ de quo dicitur: Ne nite bñdicti patris mei: p̄cipite regnuztē. Matth. xxv. Hoc quippe regnum in quo conformatib⁹ saluatoris corpus humilitatis nostre figuratur corpori claritatis sue: ita ut regnū dei etiā intra nos sit. Sz qz nos generalis dñs ad omnes arbores p̄siderā das inducit. Vide te inq̄t non solum sicut neam sed et omnes arbores tē. vt hāc ipsius doctrinā melius nos implere possim⁹. In hoc tertio huīus opis libro expletū mineralibus & plātis & arboribus ac de ipsarū partibus & varijs proprietatibus earū dem introducemus exēpla: qbus nō de ultimiis tempib⁹ tantū ut triducit in verbis p̄fatis dñs instruamur: sed in nostris magis actib⁹ & morib⁹ dirigamur.

Explicit plogus libri tertij.

Incipit liber tertius: La. I

Hedicatione
poraliū assimilat putatio-
ni arbor. Primo quia
putatio arboris facit ar-
borē magis crescere. Vi-
demus enī q arbor apū-
tatis iſerioribus ramis circūstribus eā:
magis crescit in directū supius: q humor
qui tēdebat ad ramoz̄ nurimentū: totus
quertit in arboris augmentū. Sic etiā sili-
modo amputatis temporalibus curis p as-
sumptionē videlz volūtarie paupertatis dū-
totus animus ad spūalia trahit: miro mo-
do in spūali grā p̄ficit & augēt. Ut Henr.
xli. dicit. Crescere me fecit de terra paup-
teris mee. Secundo putatio arboris facit
eā magis virescere. Videamus enī q arbo-
res interdū dū multū veterascūt efficiunt
gride & suam viriditatem amittunt ex eo q

postq̄ planta senuit decrescit cortex eius:
et er frigiditate claudunt̄ pori radicis evit:
ita q humorē q plantā nutrit ingredi p-
hibet & sic spā arbor arescit. sed si tūc p̄sein-
dunt̄ & putant̄ rami arescati supius: et sein-
dat̄ radix inferioris: multo firmissus trahit
succū & lignū radicis & nō p cortexem. et sic
incipit emittere surculos & ramos vires-
tes. Sic etiā sili modo sollicitudo & occu-
patio temporalium velut quoddā anime sensū
corticē arboris. i. exercitū extirsecū viri
spūalis facit decrecerē eq̄ rāto minus ex-
ercitat̄ q̄s in spūalibus: q̄to plus occupa-
tur in temporalibus. Item radices cordis
infrigidat̄ & poros evit. i. affectus claudit̄.
Quia q̄to plus cure temporalium crescūt̄: nā
to spūales affectiones in mēte frigescit &
deficit̄. Est ergo necessaria vt arbor ren-
uiscat amputatio ramoz̄. i. abdicatio tem-
poraliū occupationis. Et postq̄ radix cor-
dis cultello compunctionis se de eo multis
scissuris. i. p̄siderationibus & affectionib⁹
deuot̄ aperu erit: fiet noue pullulario ḡe
& apparebit noua viriditas. i. noua quer-
satio plante: hoc est spūalis perfōne. Et de
hac renouatione viridatis loquit̄ Ap̄lis
ad Ephes. iiiij. dicens: Benouam spūali-
tis vestre & iduite nouū hominē tē. Ter-
tio q̄ putatio arboris facit eā magis fru-
ctescere ex eo q̄ p̄ putationē purgat̄ a sanguine
humore aquosolū: q̄ impedit humorē
vncutuosum ex quo fructus pducunt̄. Mā
humor vncutuosus est materia fructus: et
qua pducunt̄ fructus: sī humor aquosolū
est materia foliōꝝ. Ut Job. xv. dicit: Om̄
nem palinitē q̄ fert fructū purgabit̄ eū: ut
fructū plus aferat. Ita etiā sili amputat̄
& abdicat̄ temporalibus curis humor aq-
sus deficit. i. mundanus amor: q̄ est mate-
ria foliōꝝ. i. vanitati & lenitati. & humor
vncutuosus. i. amor gratuitus & spūalis. p-
ficit q̄ fructus bonoz̄ operz̄ facit abunda-
re: Colos. i. Ambuleret digne deo p omnia
placētes i oī ope bono fructificātes & cre-
scentes in sciētia dei. La. II

Hieci a mun-
do recolligūt a deo. Quis ex-
emplum apparet in balauista q̄
est flos malo granata: q̄ dū cadit ab arbo-
res fine ramo recolligif̄ a medico. Est enī h
flos frigidus & siccius: & h̄z x̄tūtē restrine-

De vegetabilibus & plantis

109

gendi & desiccandi humorē. Vñ valet contra dissenteriā & sanguineū fluxū vētris. vomiti etiā colerici līrīngit: si cōclū iacet sup fureuā pectoris apponat. Illi aut̄ quasi de arbore cadūt q̄ de mūdo despiciuntur & abieciuntur: sicut paupes q̄ sunt frigidū ab estu auaricie, & p̄tinētes q̄ sunt seci ab humorē & fluxū luxurie, & mites q̄ retrin-gunt vomiti colere. i. ipētū ire. Mā paupe- res despiciuntur ab quaris tanq̄ hōles in utiles. P̄tinētes despiciuntur a carnalibus tanq̄ homines steriles & agrestes. Nites vero despiciunt a superbis tanq̄ hōles p̄fillanimes. Sz licet tales eijs clānt ab arbo-re. i. a mūdo tanq̄ inutiles: m̄ recolligunt a medico. i. xpō tanq̄ p̄cōlissimi flores. Vñ Apls dicit. i. Cor. i. Que stulta sunt mūdi elegit d̄e: vt cōfūdat sapiētes: & ifir ma mūdi elegit d̄e: vt confundat fortia: et ignobilia mūdi & cōrēptibilia elegit deus et ea que nō sūt vt ea q̄ sunt destrueret: vt nō gloriē om̄is caro in cōspectu ei⁹. Vñ patet q̄ hec abiecio mūdi bona est. pp̄ter q̄ dīcebat P̄s. lxxix. Elegit abieci⁹ esse in domo dei mei magi⁹ q̄ habitare in tabernaculis peccatorū.

Capitulū: III

Habentia assi milatur arbori que d̄r agnus ca-stus. Que. s. est arbor calida & secca. vñ flos eius sine semē poros corporis aperiendo: sp̄us euaporādo: humiditatē na-turale p̄sumēdo castitatem inducit. Et ideo flos ei⁹ maxime agnus castus d̄r: quia suo odore & vsu: vt dicit Diaſco. Noles castos reddit. Silr etiā abstinentia & afflictio car-nis certū & q̄ castitatem inducit & etiā custo-dit: tū q̄ vigorē carnis minuit: tū q̄ mate-riā luxurie s. humorē seminalē q̄ ex cibo causat subtrahit. Nota ergo q̄ agnus ca-stus tria facit sine quib⁹ abstinentia paru-valer. Primum ē q̄ poros aperit: q̄li aut̄ pori anie sūt sensus corporis q̄ ad sp̄ualia & vīlla debet aperiri. s. oculi ad videndum vīlla: ad plorandum oītā: & ad legendū sp̄i ritualia docūnta. Ille nares ad attrabē-dum odores. i. bonorum exempla & os ad confitendū p̄ctā: & ad istruendū. primum ad laudandū deum: ad p̄cipiendū cibum sacramētalem. Secundū est quia agn⁹ castus sp̄us euaporando educit. Sic simili-ter ab anīa ielunantis euaporari sp̄itū?

debēt hoc ē p̄gredi sp̄iales meditatiōes spirituales affectiones: & sp̄iales orōes. Tertio rōne minutōis. q̄ agnus castus humorē nutritiālē minuit sine cōsumit. Hic est humor cubitalis ex quo luxurie ma-teria fluit: quē dū abstinentia strabēdo mi-nuit luxurie fluxū p̄sumit: pp̄t q̄d dīc hīe rōny. q̄ sine cere & bædo. i. sine cibo et potu friget ven⁹. Et reddit hō ita per ab-stinentiā corpē castus & sp̄u māluer⁹ vt re-cte agnus castus dicat. Ille abstinentia a delitiis corporib⁹ p̄seruat sp̄m a vīto & passionib⁹. Cui⁹ exemplū apparet līpino. Nam pīnus diu durat si a suis corticib⁹ fuerit spoliata: eo q̄ inter lignū & corticē vermes sūt q̄ lignū corrodūt. Quasi em̄ exteriores cortices arboris sūt exteriores delitiae carnis: ex quibus inter carnē & spi-ritu. s. in sensualitate vermes. i. carnalium desideriorū passiones generant quib⁹ spi-ritus vehemēter corrodit: id ē molestatur et dissipat. Sed corticib⁹. i. delitiis amo-tis hīmōi vermes id est carnis passiones percunt cessant. & tūc sp̄us q̄si liber a car-nis corruptela incorruptibilis p̄seruat. Apls ad Colos. iij. Expoliantes veterēz hominē cū actibus suis. Lā. III

Habentia assi milatur arbori que d̄r agnus ca-stus. Que. s. est arbor calida & secca. vñ flos eius sine semē poros corporis aperiendo: sp̄us euaporādo: humiditatē na-turale p̄sumēdo castitatem inducit. Et ideo flos ei⁹ maxime agnus castus d̄r: quia suo odore & vsu: vt dicit Diaſco. Noles castos reddit. Silr etiā abstinentia & afflictio car-nis certū & q̄ castitatem inducit & etiā custo-dit: tū q̄ vigorē carnis minuit: tū q̄ mate-riā luxurie s. humorē seminalē q̄ ex cibo causat subtrahit. Nota ergo q̄ agnus ca-stus tria facit sine quib⁹ abstinentia paru-valer. Primum ē q̄ poros aperit: q̄li aut̄ pori anie sūt sensus corporis q̄ ad sp̄ualia & vīlla debet aperiri. s. oculi ad videndum vīlla: ad plorandum oītā: & ad legendū sp̄i ritualia docūnta. Ille nares ad attrabē-dum odores. i. bonorum exempla & os ad confitendū p̄ctā: & ad istruendū. primum ad laudandū deum: ad p̄cipiendū cibum sacramētalem. Secundū est quia agn⁹ castus sp̄us euaporando educit. Sic simili-ter ab anīa ielunantis euaporari sp̄itū?

B

Habentia assi milatur arbori que d̄r agnus ca-stus. Que. s. est arbor calida & secca. vñ flos eius sine semē poros corporis aperiendo: sp̄us euaporādo: humiditatē na-turale p̄sumēdo castitatem inducit. Et ideo flos ei⁹ maxime agnus castus d̄r: quia suo odore & vsu: vt dicit Diaſco. Noles castos reddit. Silr etiā abstinentia & afflictio car-nis certū & q̄ castitatem inducit & etiā custo-dit: tū q̄ vigorē carnis minuit: tū q̄ mate-riā luxurie s. humorē seminalē q̄ ex cibo causat subtrahit. Nota ergo q̄ agnus ca-stus tria facit sine quib⁹ abstinentia paru-valer. Primum ē q̄ poros aperit: q̄li aut̄ pori anie sūt sensus corporis q̄ ad sp̄ualia & vīlla debet aperiri. s. oculi ad videndum vīlla: ad plorandum oītā: & ad legendū sp̄i ritualia docūnta. Ille nares ad attrabē-dum odores. i. bonorum exempla & os ad confitendū p̄ctā: & ad istruendū. primum ad laudandū deum: ad p̄cipiendū cibum sacramētalem. Secundū est quia agn⁹ castus sp̄us euaporando educit. Sic simili-ter ab anīa ielunantis euaporari sp̄itū?

Liber tertius

Sm illud Apłs. h. **L**orin. xv. **H**ra dei suz id
quod su. ergo ex grā dei nutrimur. **S**i q̄s
ergo ex hoc cibo sive nutrimento refectus
sit. s. q̄ gratiā dei habeat in se utiliter pīrū
sumit; q̄r nō obest h̄z p̄det si tribulatiōne
incurrit. **Q**uia litter tribulatio granis sit
ad portandū. **T**laxat; id ē purgat petm t
conforat etiā animū ac roborat in bonū.
Nā virtus in infirmitate pficit; sic Apłs
dicit. h. **L**or. xii. **D**ed si q̄s eset ab hoc nu
trimento; vacuus t icinus². **S**ic gratiā non ha
bens; tūc enī tribulatio nocet ex eo q̄ ge
nerat ei plerūq; aut constipationē. i. durici
am mētis t delperationē. aut vermē; id ē
impatientie inquietationē. aut colicā; id ē
implacabiliē tracundie passione. **C**a. V.

lida qr facit mentez feruere: & niblo min
ē humida faciēs lachrymas fūdere. Ps.
lxv. Transiuimus per ignē & aquā: & edu
xisti nos i refrigeriū. Ignis ē charitat fer
uor: aqua lachrymaz humor. Ex quib⁹ ob
obus in anima refrigeriū magnum relin
quitur. Hec est que repellit frigus accidie
causantis in pectore: id ē in intellectu frigi
das cogitationes. & in pulmone: id ē in vo
luntate frigidas affectioes. Hec est etiam
que mitigat dolores interiores impatiencie
vel ire: & extenuat ventositates & infla
tiones vane glorie & supbie. i. Corin. viii.
Sapientia inflat: charitas edifica. Similiter
est amor dei etiā tanto melius & acutius
or quanto albiors id est mudiō & recentior;
id est feruenter ne se vetustate teneat.

Agnis cōseruat ī asperitate car-
nis et ī humilitate mētis: cui
exemplū apparet in iuniperō que ē arbor
aspera et aculeata habēs folia signās aspe-
ritatē penitētie. Juniper⁹ etiā ignem con-
seruat: qz si accendi vix extinguit: in tan-
tum ut si prune ei⁹ sub cinerib⁹ operiatur
vīs: ad annū vī dicit⁹ minime extinguit.
vt dicit⁹ Iſus. In asperitate ergo iuniperi
accipe alperitatē carnis. in cineribus no-
eiusdē intellige humilitatē mētis: in quib⁹
dūti⁹ pteuerat diuini seruor amor. **H**ic
amor charitatis etiā mala conuertit in bo-
na. Nam sicut dicit Apls Roma. viii. Dilige-
gentibus deū omnia cooperant⁹ in bonū.
Huius exemplū apparet in piro: quia pi-
ra immatura que sunt pontica et dura et gro-
sa et ad elum mala per decoctionem ignis
efficiunt bona. Sic p decoctionem et vi-
gorem ignis charitatis etiā magne et gro-
se aduersitatis cedūt homini in bonū sal-
tem anime per patientiam quam charitas
generat. Nam patiēs est charitas sicut dicit Apls. i. Corinth. xiii. Item amor chari-
tatis assimilatur cinq̄iberi quod radix ē
herbe calidum et humidum: et yalec cōtra
frigidas causas pectoris et pulmonis: sto-
machi dolorē et intestinorum mitigat: ve-
rōstitates expenuat. Quanto autē est albi-
us et recentius tanto acutius et melius. Sicut
cinq̄iber igitur radix est herbesie chari-
tas est radix iusticie et sanitatis anime
Ephe. iii. In charitate radicati et fundati
Apsa etiam cum sit ignis spiritualis est c.

Charity amor assimilat petroselino.
Primo ppter originē: qz maximē petris et in locis petrolis oritur propterea dicis petroselinū. Loca at petrosa sunt contra imitatoꝝ r̄pi. De quo dicit Ap̄ls. i. Cor. x. qz petra erat xp̄s. Et in talib⁹ iuvem⁹ verus charitatis amor. Unde ipse dicitur: hoc est p̄ceptū meū ut diligatis inimicū sc̄nt d̄lexi vos. **S**econdo ppter odorem. Naspetro selinū et odoriferū: qz sc̄z amatorē dectiā primos p honoꝝ operū regrant orem: sicut Ap̄ls dicit. i. Cor. ii. Christobonus odor sumus. **T**ertio ppter calorem: qz petro selinū est herba calida et siccata ad reticā et aptiuā: diuisuā et cōsumptuā stomachi confortatiā: et appetitus excitatiā. Similiter charity amor mentē calefacit et inflammat do habet virtutē appetitū quia cor deo aperit. et diuisuā: qz a mādō per contemptū diuidit. **I**tem cōsumptuā: qz humorē. i. amore peccati consumptuā ne operandum. et appetitus extinctiū: quia scilicet mentem excitat ad celestia appetendum. **C**aplin: VI

Haritia assimilatur cepe. **P**roptopter complexionis frigiditatemq; cepeq;
Dicas est frigide & viscose nature maxime
q; est oblongum & illud q; est rufum &
illud quod est crudus. **S**imiliter auaricia
et inordinatus amor temporalium animam
infrigidat calorem charitatis excludendo.
AItem inuisitat eã fortiter capiendo & re-

De vegetabilibus & plantis

110

perfruere & nubilem
advenias sacer. Ps.
1 per igne & aqua edu-
cere. Simeon & Cyprian, fer-
mar humor. Ex quibz du-
cere in maximum relin-
quere & celare. In qua-
estu & in modum frag-
re, in pulchritudine. Id est vo-
los affectus. Dicit enim
dolens interuersus impingu-
er extenuare & indu-
glorie & lugubris. Cum vni-
versitas carnis efficiat. Sim-
iliter citra tanto malo & aen-
tio & maledicione & reuocato-
rato & reuocato & reuocato;
in quo & reuocato & reuocato;

Item cepe crudu & comedu colericos os-
fendit; qz videlicet auaricia ita ad quam
colera inclinat incendi. Item hmōi cepe
inflationē giguit; qz diuinitaz abundantia
quā auaricia colligit; inflationē supbie in-
ducit. Item acumine suo caput peccit & ni-
mis consuetu insaniam facit & terribilia som-
nia ostendit. Sic nimia pspuritas diuinitaz
quā auaricia habet facit eos infatuari. Item
ad litteram habet quādoqz auari somnia
terribilia somniates latrones & p̄dones:
vel qz post somnū mortis facilitet eoz di-
uitie tanqz vana somnia euancescit. Job.
xxvii. Dives cū dormierit nihil feci assert.
Aperiet oculos suos & nihil iuiciet. Item
suo odore facit lachrymari. Quia frequē-
ter auaricia est causa fletus & doloris; qz
quando auarus pdit que diligat cruciatu
suo & dolore cogit lachrymari. Item auar-
icia assimilat iusquiamo q̄ ē herba vene-
nosa & mortifera; ppter quod dīr insaniam.
Et hec vt dicit Diase. habet virtutē con-
stringendi & somnū, p̄uocandi. Similiter
auaricia veneno cupiditatis extinguit vi-
tale calorē charitatis; & ita ē causa mortis
spūalis. i. Job. ii. Si q̄s diligit mūdū nō ē
charitas patris in eo. Item cōstringit cor
auari ad nō subuentendū pauperi; & bur-
sa ad nō restituendū. Hece etiā est q̄ causat
circa spūalia pigritiē & negligētiē somnū.

Ps. lxxv. Dormierunt somniū sumū tē.
Capitulum: VII
Bon⁹ homo as-

perfruere & nubilem
advenias sacer. Ps.
1 per igne & aqua edu-
cere. Simeon & Cyprian, fer-
mar humor. Ex quibz du-
cere in maximum relin-
quere & celare. In qua-
estu & in modum frag-
re, in pulchritudine. Id est vo-
los affectus. Dicit enim
dolens interuersus impingu-
er extenuare & indu-
glorie & lugubris. Cum vni-
versitas carnis efficiat. Sim-
iliter citra tanto malo & aen-
tio & maledicione & reuocato-
rato & reuocato & reuocato;
in quo & reuocato & reuocato;

tas. Et h̄ tria tāgūt: Matth. vii. Bona ar-
boz fruct⁹ bonos fac. In eo q̄ dīc facit fru-
ctus: tāgūt fructū maturitas. Sed in eo
q̄ dicit fructus in plurali: tangif fructuz
copiositas. In eo q̄ dicit bonos: intelligi
tur fructū suauitas. Quedā ergo arbo-
res sūt ex quibz nullus nascit fruct⁹. p̄p̄
defecti humoris: & sūt boles ociosi & iner-
tes: q̄ ppter defectū amor in nihil boni ope-
ranſ. An arbores hmōi ne ociose terrā oe-
cupent excidēt & in ignē mittent. Que-
dam vero faciūt fructū sed paucū: qd̄ ē p̄
pter paucitatem humoris & calorū. Et tales
sūt in q̄bus ē modicus humor cōpūctiōiss
et modicus calor dilectionis inueniēt sine
frequētia bone opatiōis. Sunt etiā quat-
tuor cause alie t̄re. s. arbores aliq̄ sūt fru-
ctū modicū faciēt. P̄tia ē q̄n sūt nō
mis frondose: qz humor q̄ deberet trāſire
ad fruct⁹ cōvertit ad folia. Et tales sūt q̄
delectant t̄m in folijs verbor. An assimi-
lant fūculēt eūt dñs maledixit Matth. xj
Scda cā ē q̄n nimis sūt. p̄cere. Humor
enī a radice ascendēt p̄ arboz altitudi-
nē & latitudinē late se diffūdit & ad ramos
trāſiens paulatim euancescit. Magni enī
viri & plati aliqui sūt iſfructuosi: qz ea q̄ de-
beret dare paupib⁹ expēdat ī suis vanita-
tib⁹. Ambro. dīc. Avis se sociat avibus et
pecus pecorib⁹; p̄scis p̄scib⁹: solus tu hō
cōsortē excludis: feras iſcludis: parietē ve-
stis auro: & paupēz nudas vestimenta: pa-
nē petit paup & nō accipit: equ⁹ tu⁹ aux⁹ nō
dentib⁹ mādit. Tertia cā ē q̄n sūt nimis
vetusti: qz tūc vt dictū est s. ca. j. radix in-
durat & frigiditate cōstringunt pori radis-
cis: ita q̄ humor īgredi nō pot q̄ plāta nū
triaſ & fructificet. Sed si p̄forez radix aut
scindat & illi scissure imitak lapis tūc trahit
sur succ⁹ p̄ lignū radicis & purificat & fer-
tilior efficit. sic dīc P̄bs de amygdalo an-
tiq̄ si p̄forez radix ei⁹. An lḡt aliq̄s ē ve-
tulus in petō tria foramina sive scissuras in
corde suo opt̄ facē. p̄mū p̄ dolorē cōtritio-
nis. scdm p̄ pudorē cōfessiōis. tertū p̄ labo-
re satiſfactōis. Quarta cā ē q̄n arbor ī
āputat: qz tūc humor q̄ querterēt ī fructū
querit & ramusculos supfluos & ūtiles.
An arbor meli⁹ fructificat si hō ab eo sup-
flua remoueat eo q̄ humor q̄ trāſit ī nutriti-
mētū supfluoꝝ ill' remouſ trāſit ī fructū.
Job. xv. Dez q̄ facit fructū purgabit eum⁹

v 2

Liber tertius

**ut fructū plū afferat. Et tō purgatiō plāta
rū i vere ē insistēdū. Sili si hō resecat a se
supfluitates cibi potus et somni et aliorum
hmōi efficiē aptus ad magis abundandū
in spūalibus fructib⁹ et penitētē opibus.
Et nota qz rami arbor⁹ quanto plus sunt
onusti fructib⁹ tantomagis inclinanē: qz
sanci viri quāto plus abudant bonis ope-
bus tantomagis humilliant. Quedam
aut̄ arbores sūt q licet fruct⁹ multos ha-
beant: nō in faciūt eos bonos. Math. vii.
Mala arbor fructus malos facit. Quan-
doqz tū contigit q arbor mala a sua ma-
licia trāsimutat i arborē bonā. et q bonos
fructus pducēt efficiēt. Sed ad hāc trans-
mutationē arboris sūt quattuor necessa-
ria. Terti⁹ labor. Mā sicut Aristo. dicit.
Arbores siluetres p debitā culturā effici-
untur orientes. ponit exemplum de amy-
gdalo: que si ē amara p culturā efficiēt dul-
cis. Sic homo debet coz suū colere et pur-
gare t tne bonos fructus faciet. Secun-
do necessarius ē locus. Dicit ei Pbs q
quedā plante in vno loco faciūt fructū bo-
nū. Et pōit exemplū de iusquiamo: qz qd
in persia ē natū trāslati in egyptū est pni-
ciōs: sed i hīerlm̄ trāslati sit comestibile
et bonū. Sīt anim⁹ bois p trāslatiōnē pe-
nitētē de male statu in bonū uertit. An
in egypto. i. i tenebris peti posuit ē pni-
ciōs t malus: sed i hīerlm̄. i. in pace iusticie
et sc̄ientie p penitētā trāsplātar⁹ efficiēt
bon⁹ et salutifer⁹. Nota qz peti nō p-
dest trāsimutatio loci sine mutatiōe animi.
Mā sic dī Berū. Nec lucifero pñuit locus
celi: nec ade locus paradisi: nec loth loc⁹
mōts excells: nec filiis israel loc⁹ deserti.
An interrogat⁹ Socrates a qdā cur loco
tū mutatio nihil pdestet ad mutationem
vitioꝝ? Bñdit: Mō ē mirū si mutādo locū
nō mutas vitiū: qz circūfers semp teipſū.
Tertio necessariū ē tēp⁹. Dicit ei Aristo.
q plures plantē plātanū in vere in autū-
no paucē: pauciores in hyeme: paucissime
in estate. Plātāto g spūalis uenienti⁹ fit
in vere. i. in tempe iuentutis qz in autum
no mature erat: vel in hyeme senectut⁹: vel
in estate: id est in feruore male consuetudi-
nis vbi totus humor devotionis t gratie
desiccatur. Quarto necessariū est sur-
culis à truncu inseritus totā cl⁹ virtutem**

De vegetabilibus & plantis

111

Hoc occidentalibus: qz scilicet contemplatiuus melior est qz actuus ex eo qz contemplantus est calore solis. i. amore xp̄i magis calefacit. & splendore. i. sapientia magis illustratus sicut pars orientalis excedit in calore & splendore. **T**ertio notam i croco florieratis aspectu: pducit enī crocum florem caput habentē ad viole modū et in medio tres ramulos. Quasi aut̄ flos croci est conuersatio viri boni q̄ debet esse purpurea per charitatem: violatia per humilitatem: & triplicata per fructificationem: scilicet ut fructificet deo subi et proximo. **S**el sicut dicit Bern. Ut vivat humiliter deo: ordinate sibi: & socialis p̄xio. **Q**uar to notam i croco cōplexionis tēperātum: ē ei calidus & sicē in p̄io gradu et in suis qualitatib⁹ temperatū. Sic etiā bonus bō & prudens & in caliditate. i. spūali seruore & in siccitate. i. ē abstinentie extreua tēmpatū est finē debitum gradū. i. dīcēndōis modū. **Q**uinto notam i croco utilitat̄ effectū. **M**ā crocū multū ē confortatiū: & valet otrā debilitatē stomachi et cōtra cordis defectū: qz boni multū ali os confortat̄ debiles. i. tepidos: & corde deficiētes. i. pūsillanimes vigorando suis silijs exhortationib⁹ & exemplis.

Capitulum: VIII

Boni a malis vel
betis inter se inuicē differunt mora liter: sicut differunt inter se plan te naturaliter. Differunt enī plante vs arbo res a se inuicē. **P**ero i semib⁹: qz quedā eaz ex semine bono generant quedā vero ex malo. Et dī Albūni. qz ex malo semine nō pueniūt de facili bone plāte: nec ex bone de facili male: quis in animalib⁹ & po tissime in homib⁹ sepe videat strari. **C**uius ratio ē vi idē dī: qz plāta est terre affixa. p̄p̄ quod vñiforme a terra recipit nutrimentum: animalia vero nō sic. tum. ppter varietatē cōplexionis. tum. ppter volubilitatem voluntatis. similiter q̄ inter homines illi homines ex malo semine nascuntur q̄ malorum exempla imitantur. Sed q̄ bonorum imitan tur vestigia illi ex bono semine oriuntur. Malum enī semen: est semē vñiorum quod seminavit diabolus. **M**ā superbiam seminavit in adam: inuidiam in Cain: incontenitiam in Lamech: gulam in Esau: au-

riaciam in Balaam: iram in Saul: accidit in Achitophel. **A**hi q̄ ī huiusmodi virtutib⁹ illos imitant: bi sūt q̄ ex malo semine nascunt. **A**nde dī in epistola Jude: **V**e illis q̄ ī viam Cain abierūt: & errore balaam sedūti sunt. Bonū autē semen est qd seminavit xp̄s: sc̄z humilitatē in matre: fidē in centurione: abstinentiam in iohanne baptista: continētiam virginitatis in iohāne euangeli sta: et sic de alijs virtutib⁹: in quibus q̄ eos imitant ex optimo semine nascunt. **N**ota tamē q̄ arbor siue planta ex malo semine nata bona effici pot̄ auxilio culture. **A**nde dicit Aristo. in libro de vegetabilibus et plantis: q̄ si scindas radix arboris & illici scissura imitata lapis: secunda fiet si erat sterilis. **C**uius ratio est secundū albumasar qz p̄ scissurā sit grossi & noxiū humorū: cuaporatio & caloriz aeris circūstantis attrac tio cuius virtute sit illius mali humor cōsumptio & quedam plante innovatio. **I**p̄ etiā P̄bs dī malo granata stereore porci no finata & aqua dulci rigata melioratur. **S**icut ergo de malitia mutatur in bonitatem auxilio culture: ita malus homo effici tur bonū auxilio penitēcie. **S**ed debet fieri scissura. i. apertio radicis. i. cordis p̄ cōtritionē: & or̄ p̄ cōfessionē: immititi lapsi. i. p̄seuerantie firmitas vel p̄stātie soliditas apponit: & sumus humilitatis cū aqua compunctionis vel doctrina spiritualē q̄ dulcis est. vel aqua hec apponēda est elemosyna q̄ igne ardente extinguit aqua & elemosyna ne resistit peccatis: Eccl. iiiij. **S**ecūdo dif ferunt plante siue arbores quo ad locū siue situm finē que inuenitur in eis triplex differētia: yna est quo ad abūdantiam ha mortis: qz quedā plante nascunt in terrā: quedā in aqua: quedā in petra. nō sū om nino sine terra: quedā vero in arena. **S**ed que in petra p̄z crescat: qz humoz ē pau cū & citō arecūt nisi p̄ appositionē humo ris & terre ab hominib⁹ adiuuent. **S**ic q̄ dam homines spiritales siue plantati ī terra. i. humilitate fundati. **T**erra enī est ele mentū insūm & stabile. & iō designat hu miles: & bene proficiunt: qz omnis q̄ le bur miliat exaltabitur. Luce. xiij. **Q**uidā vero plantati sūt in aqua gratie vel penitentie vel sapientie: i. isti etiā crescent vs. p̄ficiunt. P̄s. i. Erit tanq̄ lignum qd plantatum est secus decursus aquarū ic. **Qu**

• 3

Liber tertius

dam vero in petra, i. in corde duro et parum deuoto. et isti cito deficitur. Nam petra est dura et paup humerosa: Luce, viii. Aliud cedit supra petram et exortum aruit quod non habebat humorum. Quidam sunt plantati in arena: in quibus seorsum nullus est humor gre diuine. Nam arena deficit ab ariditate. Isti sunt pectorum quorum fructus vani et inutiles sunt. Nota ergo sicut die Aristoteles. que nascuntur in locis aridis: sunt parue quantitas ppter paucitatem humoris. Que vero in locis humidis fluminibus et maritimis: sunt maiorum quantitatibus ppter abundantiam humoris. Ille tamen qui crescat tertia ripas marii salso non multum crescat ppter arenarum multitudinem et attracti humoris siccitatem. Sed sicut idem Iohannes dicit: in terra mare rubrum hoc fallit ubi arbores magne sunt, ppter abundantiam humorum et calorum. Ex quo patet quod in bosibus sicut in arboribus tanto magis fit augmentum (in arboribus) quod est corporale: in herbis vero spirituale. Hoc magis abutatur calor et humor. i. in bosibus calor dilectionis et humor deuotio. Sed cauendum est ne sit humor salius. i. deuotio tristis et siccus sicut hypocrity: de quibus dominus dixit Matthaeus, vij. Non fac fieri sicut hypocrite tristes: sed debet esse deuotio leta et dulcis. nisi sit esset fortia tristitia puerorum vel ex penitentia huius est peccati recordatio: vel ex passionis Christi compassione. quod est ambo per mare rubrum designans. Quia utrumsque cuncto sensu deuotio licet salsa vel amara sit: tamen anima pinguis et auget. Secunda differentia localis attendit in plantis respectu caloris solarii. Nam plantae que sunt versus orientem citius conualescentibus ppter aspectum solis et sufficientiam caloris. Sed verius occidentem e contrario se habent, ppter defectum caloris solis. ut dicit Aristoteles. Ex quo habet etiam citius conualescentem in spiritu: si sit in ea aspectu solis. i. discretio rationis: et sufficiencia caloris. et debita mensura dillectiorum. De qua dicitur: diligens dominus deus ex toto corde tuo et ceterum. Tertia differentia localis attendit in plantis secundum temperatorem aeris. Nam si dicitur Albusmasar: Si aer ubi nascitur planata fuerit nimis calidus: poris apertis calor naturalis evanesceret: et ita planata siccatur. Si vero frigidus nimis plantam suffocabit: sibi tempore eius nutritur et seruabit. Sic plantatione pnte in hole ardor luxurie vel gule evanescat: frigus accidie dissipat. Sed tempore

ta abstinentia nutrit et seruat. Nota ergo in Aristotele. Plantata quanto indiget. scilicet seminato: et in sua sponte perfecto: maturato et a putredine seruato. Hoc loco planata agri. Tertio humor moderato. et dico moderato: quod ex humorum tempore magis seruatur planata. Quia si humiditas fuerit nimia: porosus opilatio fit per quam murinum transire ad serenitatem arborum. Et eodem modo siccitas si suprabundaverit: porosus et via pressio erit: et sic utrumsque modo ipsius defecit nutritio arboris. Sed si tempatio fuerit calor et humoris: pcessus planata ordinatus et validus. Quartu indiget planta: ut dictum est aere mediocriter tempato. Eodem modo aia penitentis indiget semine spiritus doctrine. De quo Luce, viii. Semine est verbum dei. et istud semine debet esse terminatum et mensuratum secundum capacitate audiendi: et haec regulas fiduci catholice. Hoc scilicet elemosyna. De quo apostolus: Qui seminat in benedicto: tecum. Et dicitur. Et hoc semine debet esse in sua specie perfecta per charitatem. et ut elemosyna in charitate fiat. dicendo in sua specie: quod plures sunt elemosynarum species et modi sive corporalium sive spirituallium. Hoc indiget semine operacionis bona. De quo Ecclésia, xij. Mane semina semini tuu: et vice versa cesser manus tua. i. bona opera operaria de finis: et in mane iuuentur: et in vespera senescunt. Hoc semen debet esse matutum ad discretio et vice. i. cum debita maturitate dulcificatione bonum opus fiat. Hoc semine diuine gratiae sine quo alia nihil valerent. Et de balsamine dicitur: Johanna, iii. Semine ei. i. gratia eo maneat. hoc semine debet seruari a putredine percuti quod est non potest. Secundo indiget plantatio pnte loco sibi a gru. Nam aliud loens copet ploranti vel oranti. s. secreta: aliud elemosynam facientibus quod publicus ubi sunt et queruntur pampes: sibi non publico ad ostendat onus: similiter alia loca copet autem et alia cetera. Tertio indiget humoris. et murinamenti et ciborum tempato ut sit quodam abstinentia: sibi non discreta. Quarto indiget aere mediocriter tempato. In aere enim quod multum varietatum est susceptiuus: penitentes intelliguntur spiritus qui tempore est in mediocriter debet. Quia nec nimis calidus: ut aliquid sibi supra vires assumat tanquam presumptuosus: nec nimis frigidus ut sibi spiritus et sibi a gru et neglegat tanquam sit accidiosus: sibi debet esse discretione ordinata tempore. Tertio dispe-

De vegetabilibus et plantis

112

rūt arboreis in pīb^o. s. partī suā multitudine et paucitatem magnitudine et puitate fortitudine et debilitate. Quis diversitas cā est diversitas humoris: q̄ i aliqbus est lacteus ut in fīcūb^o: et talis in latū et in longū ad se diffundendū idoneus. In q̄ busdā vero ē viscosus: vñ nec ad extensio nē aptus. In q̄busdā vero ē acut^o q̄ ex sua fortitudine ad multā extensio nē ē apt^o. Et raritas arboris accidit ppter insufficiētiā humoris: spissitudo vero ppter sufficiētiā caloris ad dēfinitionē humoris. Quia si aut̄ humor lacteus q̄ puuli. i. incipiētes nutritum ē deuotio actuorū. Sz quasi humor acutus et subtilior ē contēplatiōr in q̄bus etiā ē caloris charitatis abūdantia. Et iō tales habet pīes. i. ramos op̄ plures p frequentiā: maiores. i. lōgores ppter p severantiā: et fortiores ppter st̄atā suā paucitā. Sz q̄s humor viscosus ē amor ppter auarorū q̄ ab eis nō separat. nec faciliter ad alios extendit. Unde deficit in eis calor et charitas: quia charitas nō querit que sua sunt. Et iō corū pīes et rami. i. oga sine dona sunt pauciora minora et debiliōra.

Quarto differunt arboreis in frondib^o. Et pīmo in frondi variatio nē: q̄ quedam arboreis suā plāte habet folia aspera ppter dīū terrestreitatis et siccitatis. Quedam vero habet folia lenia ppter eq̄ilitatē aque humectantē et pportionē debilitā caliditatis. Sic supbi in q̄b^o dominat amor terrestris et siccitatis: q̄ carēt humor pietatis habet folia. i. x̄ba aspera: b̄ ē ptumeliosa et alios aspartia. Sz illi q̄ humectantē q̄ diuī sapientiē i. q̄b^o existi debita caliditas charitatis et beniūlētie: hi habet folia. i. x̄ba lenia et dulcia. **Itē** differunt arboreis in folio et duratio nē: q̄ busdā arborib^o folia cito cadūt. ppter humorē rax nō vinctus et cito siccabilis. In q̄busdam x̄o pīas nēt dīū ppter cām pīariā. Sīt in illis q̄ bus deest vinctus humor ḡrē et deuotio nis cito cadūt folia: q̄ cito deſerit pīissa. Wā sic faciliē x̄bis pīmittit: ita faciliter et cito a pīmissis deficiūt. Sz illi i. q̄bus econtrario ē grā et deuotio firmi sui i. pīmissis: et isti sunt sicut arboreis ex q̄b^o folia nō cadūt. Ps. i. Et folium ei^o nō defluet. An tūc folium defluet q̄s facit pīariū ei^o quod alius dicit. Itē folia arborū differunt in figuratiōe. Quia quarundam arborum sunt

folia stricta: q̄rūdā lata: q̄rūdā acuta: q̄rūdā rotunda: q̄rūdā scissa: q̄rūdā solida q̄ oīa variā fīm varitati humoris magis vī min^o terrestris vel viscosi: et ppter calorē equaliter vel inqualiter humorē exten dentem. **In** hoc autē significatur q̄ verba suā corridentiū suā docentium suā cōsulentiū nō semper debet esse uniformia: sed diversificari debet nō solū i substātia: sed etiā in modo ppterendi: fīm exigentia psonarū negoziōr locoꝝ et tēporū. **Quā** to differunt arboreis in florib^o. Quia qdaz arboreis florēt qd̄ est ppter puri et subtilis humoris exstētiā in medulla. Quedā vero sūt q̄ nō florēt ppter nūmīa viscositatē humoris: eo q̄ subtiliari nō possit: nec ppter suā vinctusitatē in subtile floꝝ sbstātia dilatarī vt patet in fīcu. Quedā etiā nō habet flores ppter liqditatē q̄ nō pōt in floꝝ substātia coagulari: vt patet in palma et sībus de q̄bus exemplificat Ps. **Pē** flores q̄ ex subtili et puro generat̄ liquore: intelligē subtilēs meditatiōes et pure: et p̄sideratiōes cōtemplantiū q̄ req̄runt puritatē affectus et subtilitatē intellectus. **Uā** nō in oīb^o arboribus. i. in omnibus hōib^o etiā bonis hec inueniūt: ex eo q̄ in q̄busdā licet sit humor vinctus et deuotiōis et ḡrē tū ē grossus. Quia lz qui dā habet mentē deuotā: t̄i habet cā sim plicem et grossam: et ideo non aptam ad subtiliōr contemplanda: et licet nō habeat flores tamē possunt habere dulces fructus: id est opa sicut habet iste arboreis fīcus et palma. **Illi** autē in q̄bus abūdat liquid^o et fluidus humor carnis: id ē amor carnalis multo minus apti sunt ad flores contēplatiōis habendos. **Sexta** differētia est in fructibus. Quia quedam arboreis sunt infructuose q̄ fructus nō pducuntur folia tantū emittuntur. Et talibus assimilant mali xpianit: q̄ verba p̄fessionis fideli habet: lz operā fidei non habet Apls Lītum. i. Confites te nosse deuz: factis autē negāt. **Itē** mali doctores et prelati q̄ solum habent verba doctrine sed non opera vite: Matth. xxiij. Dicūt ei et nō faciūt: led facto pīmissa vel vota non implet. De quibus dicitur: Ecclesiastes. v. Melius est non vovere q̄ post pīmissa vota non reddere. Displacet enim deo insides

¶ 4.

Liber tertius

Uis & sculea pmissio. Quedam vero arbores sunt fructuose. Circa quod notandum est arbor ad fructificandum indiget triplici exteriori somento. scilicet humoru more terri nutriente. Nam enim ista terra est mater plantarum et eo suo humoru plantam more matris nutrit. ex quo etiam nutrimento et humoru fructus producit. Indiget etiam sole humoru ipsum in medulla digerente et preparante: quod humorum nutrientia non potest in planta trahere ad materiam fructuum nisi prius calore ipsum plantae adiuncto calore solis decoquatur et digeratur ad locum emissionis fructus attrahatur. Et hic est quod in vere quando calor solis incipit augeri plante folia et fructus incipiunt emittere. quia sol suo calor per plantam et humorum strictos a frigore precedente resolutus et digeritur: et ad loca debita attrahatur et deducatur. Et hinc est etiam quod in locis multis a sole remotis plantae pance sunt et non fructificantur. ut dicit Aristotle. Quis ratio est enim Albumasar: quia illi qui sunt directe sub septentrione die habent per diuidium annū ptinuerunt: et per alium dividuum annū habent noctem. In estate igitur non potest ibi crescere planta: propter nimium calorem: nec in hyeme propter maximam frigoris continuationem. propter quod sicut dicit Aristotle. planta ibi generata non habet vires ad fructus producendos deserteat eam. Nam calor qui est causa plantarum et fructuum in una parte anni oīno modū excedit: ieiunia vero per oīno deficit. Tertio indiget planta tēpē. Indiget ei hyeme ad humoris seminali aggregationem: et vere ad humoris emissionem: cum enim non est frigus vehemens humorum compunctiones: nec calor vehementer aduratur. vel humorum glutinens. Indiget etiam estate ad fructuum maturationem: et autuno ad fructuum repletionem et collectionem. Sicut ergo planta his tribus indiget ad fructificandum: sic etiam homo ad bene operandum et principium in operibus actiue vite. scilicet calor charitatis cum humorum pietatis et discretione siue oportunitate temporis. Omnis enim opus siue rei tempus est ut dicit Ecclesiastes. viiiij. Ad hoc ad fructificandum per opa penitentie indiget homo his tribus. scilicet humorum compunctionis: et humorum placentis. Ianiacis placentis quoddam nutrimentum: et humorum lachrymarum illud Propterea. xli. Fuerunt enim hi lachrymee panes die a nocte. Hoc feruore dilectionis per quem mens quod puto fuerat peccato constricta resolutus: humorum devotionis attribuitur et decoquatur dum feruens effecturus ad bonorum operum productionem producatur. Sed attende quod feruor penitentis ut bene fructus fieret debet esse temperatus. id discreta est enim dictum est superius: ita ut neque deficiat pacem die frigore neque excedat per indiscretiōnem. Indiget enim hunc yemem: id est tempore suo quo se ab exterioribus ad interiora recolligatur vere. id tempore quo abundantia humorum pietatis per opera misericordie emitatur. Hic estate in qua per contemplationis meditationem vel orationem seipsum ad feruorem accendat: ut si fructus maturos. id est opera perfecta exhibeat quod finaliter sequatur autumnus: id est mortis tempus quo sue vite et rotulus ipsius fructus: id est premia colligat. Cap. IX.

Charitas assumi

Platur radici. Non ratio originis. Quia ex humor de terra accomodata et calor celestis beneficio radix generalis: et a calore celesti tota penetratur: nutritur et seruatur. Similiter ex humor de devotionis attracto per fernorem orationis et beneficio celestis caloris. id est perni et increatus amor qui est spissans generatur. id diffunditur radix charitatis. et ab ipso calore celesti. id spissans nutrit et conservatur. Unde apostoli in oratione unanimis precuerates et cum deuotiōe expectantes spissantem accepere per quod charitas diffusa est in cordib' eorum et nutrita et conservata. Hieron. xviiij. Ad humorum mittit radias. Secundo ratione firmitatis siue spissitatis: quia quanto matrici terre profundius se infingit tanto formis arboris solidius et firmus fundamentum existens quanto charitatis amor inest cordi profundus et infixus: tanto spissans homo firmius est et solidius fundatur. Unde Apelles Ephes. iiij. In charitate radicati et fundati. Tertio ratione virtutis: quia quis radix sit in substantia molliis: tamen fortissimos lapides vi substantia penetrat et effodit. Sic charitatis amor. Quis per patientiam sit molli. Nam molle non resistit tangenti et sic perfectus non resistit ledenti. sed inturiam per iniuria reddendo. Id potius ei parcat. Quis enim sit per insuetudinem dulcis: quia charitas patientis est et benigna est: tamen fortissimos lapides. Imanissimas persecutiōes seu crucias. Acute spissantem superat et vincit: immo radices domini amoris in-

De vegetabilibus & plantis

113

petris duris magis cōdensant. Quia sc̄z charitat̄ affectus & effectus i duris & asperis passiōib⁹ mag⁹ multiplicant̄. Job. viii. Sup acernū petraz radices ei dēnsabū. **Quarta rōne actualitat⁹:** qz charitas oī tpe hyemali calozē & humorē in se colligit quē vernali tpe foras effudit. Sic charitas tpe aduersitatis pinguis. Sz p̄spit tpe alios se effudit & p vigore opere p̄s reuiniscit. Osee. xiiii. Erupet radix eius ut libanit̄. Aug. Radix oīm bono rū ē charitas; radix oīz malorū cupiditas. **Quinto rōne viroris:** quia sc̄z sīc ex radice ē viror arbor; ita ex charitate meriti opis. An Grego. dīc i Homelia: qz sīc mul ti arboris rami ex vna radice p̄deunt; sic virtutes multe ex vna charitate generantur. Hec habet aliqd viriditatis ram⁹ bonis opis si nō manet in radice charitatis. Hier. xij. Platasti eos & radicē miserūr: p̄ficiūt & faciūt fructū Grego. Quisqz in charitatis radicē se infert; nec a viriditate deficit; nec a fructū iānescit. Itē charitas assimilat cypresso. **Tertio rōne substantie.** Est enī subsistēta silvis cedro: qz sua substātia ē iūptib⁹ & semp i sua p̄māct firmitate. Adem⁹ aut̄ qz ligna putrefiūt ex humore aquo supabundāte. Sz b mō charitas putrefieri v̄l corripit nō pōt; quia aqslitas & v̄bēnitēa tribulatiōis nō p̄suat p̄tra cā. Lant. viii. Aque multe nō poterūt extinguerē charitate. **Secundo charitas as simila cypresso & v rōne figure:** qz cypressus in rotundū ei⁹ se erigit. An etiā ei⁹ fructus figurā imitat̄. Et lō cypressi coniferi appellant̄. Rotunditas aut̄ figura pfectiōnē charitatis significat. Quia figura rotunda sive circulari b̄m P̄bm ē pfectissima si guraz. An rotunditas cyp̄si ē pfectio charitatis. Et lō b̄m Ap̄l̄ Colos. iij. Charitas est vinculū pfectiōis. Hec eīx tūs ē q̄ mēt̄ eo ligat & iungit & p̄iūgēdo p̄fic̄. **Sexta aut̄ figura cyp̄si** iuris tēdit signat q̄ charitas iuris trahit: Ecc. l. Quasi cypressus in altitudinē se tollēs. **Septima aut̄ figura cyp̄si** i conū se stringit & acuit: significat q̄ diligētes deū quāto pl̄v in charitate p̄ficiūt semp magis se restringūt. s. ab illicit⁹: a sup̄fluis & etiā a necessarijs. Sic ḡ ex figura cyp̄si oīnditur q̄ charitas hominē perficit: perficiendo erigit: & erigendo strīgit & vnit. **Tertio ratione redolētē.** Est enī cyp̄si lignū b̄m Iis. Suaūissimū in odore: vñ folia habet licet amara: tñ odo revinolentavt dicit P̄lini⁹. Similis odor charitatis lauauis est deo ut sine ipso nihil redoleat: nā neq̄ eloquēta: neq̄ elemosy namqz sciēta: neq̄ fides: neq̄ p̄phetia: neq̄ quodcumqz op̄ sue donū habet charitate deficiente meriti apud deū. Sic exp̄esse explicando per singula. i Cor. xiiij. Apls ostendit dīcēs: Si linguis hominū loquar & angeloy: charitatem autē nō habeam factus sum velut es sonans tē. Agū. Charitas est sine qua nūl valēt omnia: & que vbi cūngū fuerit ad se trahit omnia. Charitas ergo tota est odorifera: ita ut eius folia. i. verba licet amara & aspera videant̄ interdī esse in delinquerū correptionē: th̄ odorifera sūt in corripientis int̄entiōe: & medicinalia sūt in corrēpti emēdatiōe. Et lōc Proū. xxvii. dicitur: q̄ meliora sunt vulnera diligentis & fraudulēta oscula odientis. Nam diligens nō vulnerat nisi vt medicus qui solummodo vt sanet egrotum incidit & peccit v̄cus. Vel q̄ cyp̄ressus habet folia amara sed odorifera: significat q̄ ille q̄ ex charitate diligit & debet delinquentē amaricare ad penitētiā inducendo: & p̄iūgātēm odore re creare benignē cōsolando. **Quarto ratione umbra:** qz cyp̄ressus vt dicit P̄lini⁹ habet umbra multum gratiosam. hec umbra gratiosa ad quiescendum est gratiosa mors & requies deūm diligentū: de qua dīc P̄s. cxvij. Cum dederit dīlectis suis somnum tē. Vel hec umbra cyp̄ressi est refrigeriū anie in quo p̄ charitatē exticto v̄tioꝝ et passionum estū dulciter quiescit anima in sui dilecti fiducia: Lant. iiij. Sub umbra illi⁹ quem desiderabam sedi. Vel umbra charitatis est protectio diuina quā dīlectio dei & proximi que sunt q̄stale charitatis acquirūt. P̄s. xvi. Sub umbra alas tuarū protege me. **Item charitas assimilatur cästicistule.** **Primo rōne p̄ductionis:** qz s. fructus est ex arbore, p̄duci⁹. Arbor igit̄ est spiritus sanctus. Ipse enim ē arbor vite in medio paradisi: id est medis in trinitate p̄sona: cuius est p̄ gratiā vivificare animam: secundū illud Job. vi. Spiritus est qui vivificat. Huius arbore fruct⁹ est charitas: Hala. v. Fructus autem spiritus est charitas gaudiū tē. Secūdo ra

b 5

Liber

tertius

sione augmentis: qz scz castafistula producit longa semina: qz ingrossant in actione caloris exterioris adensant: medulla interioris existente nigra dulci et humida: et ad modum fani mellis interi distincta. Sic qz etiā charitas pducit longa semina: id est diurna et usq in fine orinata opera. Que etiā ingrossant p augmentū deuotio- nis et adensant dū feruent frequentantur: si cut ingrossant membra cū p pinguedinez augent interioris: et illa dicunt esse adensant vbi sūt multa et frequētia: sicut dicit consēta silua vbi sūt multa et frequētia ligna. Sed medulla interior: id est intentio et mēs ex charitate operatis debet esse nigra per humilitatem. Nam nigrum ē quod parum ostendit de claritate. Quia bona intentio operantis nō debet esse ad sui ostētationē etiam si opus sit publicū. sicut nigrū etiā ad lucem deductū nō pretendit claritatē: sed obscuritatē. Unde vt dicit Grego. Sic opus sit in publico vt intentio scmp maneat in occulto. Itē debet esse dulcis p benignitatē: quia charitas est benigna: vt dicit I. Cor. xiiij. Appls. Itē dēcē humida p pie tate. s. vt sit interi compasiblē: et exteri fa ciliter effusibilis ad subuentiendū. Quia humidum ē passibile et ad exteriora facilē fluibilē. Itē charitas debet esse distincta et ordinata: pcpue in elemosynis dandis Lant. iiij. Ordinavit ī me charitatē. Ter tio rōne electiōis: quia illa castafistula est eligenda qz est grossa: qz signat multā humiditatē sibi inesse. Unde leuis et sonora reicitur. qz vana esse dieif. Eodem mō vera est et p̄bata charitas qz est grossa p patientiam. Nā id quod ē grossuz nō refonat: h̄ subtile: grossa ē metallū et ferrū. Et sic charitatē habēs licet patiat: nō tamē refonat alium impatiētē sonū vel vocē reddendo. Item qz est ponderosa. i. firma p constantiam. Nā vera charitas est patiens et constans. Quarto rōne operationis: qz castafistula multa operat. Nam habet virtutē mollificandi: et hoc cōpetit charitati que inquā emollit dura et crudelia super bonū corda. Unde assimilat etiā igni cui carbones sūt beneficia eiō inimico duro et superbo impensa: sī illud Romano. xij. Si esurierit inimicus tuus ciba illum: si sit potum da illi: hec enim faciens carbona ignis congeres super capit eius: id

st hec erūt sup caput eius: hoc est mentes eius durā tangē carbones ignis ad molli endū etius duriciā. Item castafistula habet virtutē mūdificandi: qz charitas cor emundat et rubigine peccati: et pcpue auaricie: Greg. Tanto ampli p̄tī rubigo cōsumit: quāto peccatoris mēs magno charitatis igne cremat. Itē habet virtutē feruorem sanguinis mitigandi: quia charitas iram mitigat qz est feruor sanguis circa cor sīm Pdm. Nam charitas nō irritat. Itē habet virtutē colerā etiā purgandi: quia charitas luxuriam purgat quā calore colere incitat et inflāmat. Item habet virtutē guale apostemata dissoluendi: qz charitas guale delectamētū dissoluit et abiicit. Itē habet virtutē sanguinis purificandi. Quā ipurus sanguis: est sanguis inuidor qz semp contra p̄ximū malū et turbulēti sūt. Unde p hoc significat qz charitas iūuidiam purgat. Nam charitas nō emulat: Vel quia san guis impur et grauis et turbulentus est sanguis melanconicus. Per hoc qz purgat sanguinē impurū: significat qz purgat accidē et trifidū et grauedinez spiritus: et facit euz leue et sollicitum. Itē charitas assimilat calamētū: qz ē qdam herba siliis mēte: et hāc siliitudinē declarat Pdrio ei⁹ gradus: qz ē calamētū calidū et siccū in tertio gradu. Et sic sūt mō etiā a la crisi doctozib charitati gradus tres ē po nunt. Quia ē charitas incipientiū et p̄viciētiū et pfectoū: et ī qlibet gradu h̄ nō vni formit: et aliq mō ē calida et seca ī effectu. quia calefacit mentē: et desiccat carnētē ē carnales fluxus. Secundo declarat illaz eius virtutē: qz calamētū habet virtutē disoluendi et consumēdi. Sist et charitas dis soluit mētis duriciā ad bonū suscipiēndū. consumit humoris mollicētē. et fluoribilitatē ad malū. Unde p charitatē efficit mēs humana molles et facilis ad bona: et dura et difficilis ad mala. Tertio h̄ oñdit eius effectus. Nā calamētū supfluitates humidas in corpe desiccat: et h̄ competit charitati inquātū excludit vitiū gule. Itē calamētū libidinē frenat: quod multo magis cōpetit charitati qz castitatem diligē et libidinē oñdit. Item intestino et stomacho dolorē sanat: quod cōpetit charitati iquātū sedet vitiū ire quod est cum interior dolore. Itē moxus reptiliū curat: quod

De vegetabilibus & plantis

competit charitati inquantū resistit morib⁹ inuidor⁹ & detractorum. Item ptra reumaticas & frigidas causas inuuat: qd⁹ competit charitati inquantū expellit ab anima humana frigus accidie. Itē contra leprā inuuat: hec lepra ē auaricia q̄ fere oīa mēbra ecclie inficit. Hā a minori visq; ad maiore oēs auaricie studēt. & h̄ est ex defectu charitatis: qd⁹ q̄ diligit mūdū nō ē charitas pris i eo: vt S. i. Job. ii. Itē calamētum venenū ad exteriora euocat, quod cōpetit charitati q̄ venenū nociū supbie de corde extrahit & abiicit. Itē charitas assimilat carice que est fucus siccus a copia sic vocata. Prio quila carica cōfert senib⁹. Nam carice a senib⁹ in cibū sumpte dicuntur eos defēdere ne rugē eoz cutis. Ratio hui⁹ est: qd⁹ rugositas aceldit in senib⁹: qd⁹ mēbra a naturali humido desiccata: intrinsecus strabunt & obrigescit: & pellis corrugat frigore & indurat. Sz carica humida & calida: & pp̄ter humiditatē nō p̄mitit membra contrahiri: & pp̄t caliditatē nō p̄mitit a frigore cōstringente corrugari. Per senes aut̄ intelligunt illi qui diu p̄cta cōtinuāt: in his destituti ab humore devotionis & abutantur in eis frigore iniquitatis. s. pp̄t defectū caloris charitatis nō solū inter p̄strabuntur mēbra p̄ retractionē a bonis: sed etiā pellis. i. queratio exterior corrugat deformat & imutat. Sz charitas repellēdo frig⁹ malicie replēdam ad denotatō pinguedine p̄biter ptra cū membroꝝ. i. retractionē a bonis & rugositatē exterioris queriātis. Secundo qd⁹ carica cōfert debilitē: habet enim debiles p̄fortare & rōne saporis: qd⁹ est inter fructus dulcior & ratio ne cōpōlitionis bone: qd⁹ calida & humida. Sic charitas in omnes virtutes plus debilitatē anime roborat & cōfortat. Et ipsa etiam enumerat ab aplis. inter. xii. fruct⁹ spūs: Gal. v. In̄t̄ omnes illos dulcior repe rit. Ita etiā est calida p̄ inflammationē: & humida p̄ cōpassiōnē vel lachrymaz de notiōnē. Tertio qd⁹ carica cōfert tenuis bus. i. macilētis: qd⁹ fucus siccus multū sanguinem grossum generant & multū impinguant. Silt̄ charitas multū sanguinē: id ē multū meritū generat. i. adiicit anīe. Anīe & multū impinguat eā. Quia diligentibus deum omnia cooperant in bona yd:.

Ro. viii. Quarto confert vocib⁹ qd⁹ caricas pectus mūdificat: tuūlū sedat: & vocē clarificat. Similis charitas pect⁹. i. coz mūdificat & tuūlū spūlē sedat: & vocē clarificat. sicut in cōfessione peccati: sicut in laude dei: sicut in exhortationē p̄ primū. Itē charitas assimilat mente: qd⁹ licet frigida sit et siccus: amē haber virtutem dissoluendi cōfortandi & appetiti p̄mouēdi. Similis charitas frigida ē inquantū extinguit ardorem auaricie: & siccus inquantū desiccat humorem luxurie. Unde habet virtutē dissol uendi sez amoris mūdū vincula: & p̄forandi corda debilia: & p̄mouendi desideria sancta. Item mēta cocta in acetō fetores minuit: purgat gingivias putridas: matricem mūdificat & p̄forat. Itē decocta in vino dolorē viscerū & renū placat. Dicit et̄ Ilaac: qd⁹ abominationē amputat & singulum sedat. Que etiam omnia congruunt charitati: que tollit fetorem oris. i. vitium gule: & mundat matrem. i. vitium lūxurie: & placat dolorez viscerum. i. vitium ire: & amputat abominationē. i. vitium accidie: qd⁹ spirituales delitias abominaſ & fastidit. Item sedat singultū. i. vitium inuidie. Hā ille cui aliq; inuidet d̄ ei esse in singultuz: i. ī displicētiā & in scandaluz. Ps. cxviii. Pax multa diligentibus legez tuā: et nō est illis scandalum. Caplī: X

Caro humana

Assimilat feno: fū illis Esa. xl. Omnis caro fēnū ē. Dicit ibi dē Hlosa qd⁹ fēnū nascendo habet virozē: crescēdo habet decorē: & habet ultimum florē: tāndē siccātū solis ardore redigis in puluerē. Itē p̄cūlū & siccū nutrimentō ē aliq; deputatū. Silt̄ humana caro nascēdo habet virozē vite: crescēdo decorē forme: & post augmētū qd⁹ florem fortune & tp̄glorie. Silt̄ solis ardore. i. grauis tribulatiōis v̄l̄ firmatū feruore siccata. i. expaustra redigis in pulucre vel mortis vel infi me delectiōis. Itē b̄ fēnū. i. corpus p̄ mortē preciū & p̄ totalē p̄iuatiōnē vite presen tis siccatus sic quādō ē in sepulchro clausū vel humatus ipsum efficiſ nutrimentū ani maliū. i. cīca vermiū. Eccl. x. Cum morietur homo hereditabit serpentes bestias & vermes. Unde versicator quidam dicit: Post hominē verius: post vermez fetoz.

Liber tertius

et horror. Sic in nō hominē vertit omnis homo. Verū sup Lant. Cur carnē preciosis rebus impingas et adorans quā post panicos dies vermes deuorabūt in sepulchro: et animā tuā bonis opibus nō ador nas q̄ etiā deo et angelis p̄tandā est in iudicio. Cur anīam tuā vilipendis et ei carnem preponis? dominā ancillari et ancillā dominari magna est abusus. Itē caro astimulatur raxo: que raxus est arbor venenata: ex cuius succo fiunt venena: et cuius vmbra dozimentib⁹ sub ea est mortifera. Dic enī Dialco. q̄ lignū hoc si lignum arripiatur: inextinguibilē lignem seruat. Habet enim raxus principaliter hec tria. s. venenorum succū mortifex vmbraculū: inflammabile lignū. Succus raxi ē carnis delectatio q̄ anīam venenat: sed vmbra raxi ē carnalis vita siue cōuersatio q̄ animā necat: fm illud Ro. viii. Si fm carnē vixeritis morienti. Sed ignitus raxi ē concupiscēte vel somit̄ inflāmatio q̄ impetuū durat. Potest ei in hac vita fomes peccati mitigari: sed nō extingui dū sc̄s hō est in carne corruptibili. Licet in beata virgine ex p̄ulegio gratie: p̄mo quidē in sua sanctificatiōnes. ut vtero matris sue fomes dicas fuisse nō fm essentia extinc⁹: sed manisse ligatus. Deinde in cōceptione filij credēdūt q̄ totaliter fuit extinc⁹. In alijs tamē omnibus cōter semper viget: ppter qđ semper est in eis aliqua repugnantia carnis ad spiritū. Et tō dicebat Apls ad Ro. vii. Innuenio alia legem in mēbas meis repugnantē legi mentis mec. Hierony. in quadam epistola: Nos gestam laqueū nobiscum; circumferim inimicū: carnē nostrā loquo de pēcō nutritā corruptam nimis ipsa origine: sed multo amplius prava conseruidine virtutaz. Hinc est q̄ tam acriter aduersus spūm cōcupisit q̄ assidue murmurat et impatiens est disciplina: q̄ illicita suggestit: q̄ nec ratio obtempat: nec vlo tumore inhibetur.

Castitas conti-

e nentie assimilatur cinamomo. Primo ppter genitū. Nā cinamomū verū inter arbores et tribuloꝝ vepres et rupes dēlas gignit: et tō cum magna difficultate colligit. In q̄ significat q̄ stinētia carnis nō ī mollicie delitiose vite

gignit v̄ seruat: s̄ in asperitate pnie et in austerritate abstinentie. Nā dicebat Apls. i Cor. ix. Castigo corpus meū et in servitu te redigo tē. Isid. li. ii. de sumo bono. Secūt q̄ incorrupta seruat castitatem. sobrietas: opatio: asperitas cultus. cohibitio se suum cauta: sermonis honestas: eritatio oportunitat̄. Nā p̄ q̄ magna difficulta te p̄tinēta cōseruat v̄ habet. Nā sicut dicit Aug. li. iii. sermonū sup Matthē. In certamina xpianoz duriora sūt p̄lia castitatis. Nā ibi p̄tinua pugna et rara victoria. Nā dñs Matth. xix. Lū discipuli di xissenit ei: Si ita est hoī cū vxore: non expedit nubere: nō oēs capiūt x̄bū studiū sed q̄bus datū ē. In quo arduitate p̄tinētie dñs ostendit: q̄ ab el̄ cōsecutiōe deficit homin̄ virtus cōis. Sedo. ppter statuar̄ quia cinamomū est virgultū in india vel ethiopia t̄mmodo duoy cubitor. Subtilescētes enī et replicatos haber culmos crocei vel nigri color. Duo ergo cubiti cinamomū signat̄ duos gradus p̄tinētie: unus est cōtinere se ab illico coitu q̄ omib⁹ cōpet etiā incoitugatis. Alius ē abstinenza licito. s. etiā a cōiugio vel coniugali visu. et ista cōtinētia nō est oīm: s̄ paucor. vt patet ex x̄bo dñi supradicto: q̄ nō oēs capiunt verbū istud. Culmi aut̄ cinamomū subtilescētes replicatiōs q̄ sunt crocei vel nigri. et terminatio arboris et ramoꝝ sūt p̄fectioē cōtinētū. Cōsistit ḡ p̄fectioē p̄tinētiū in subtilitate et replatiōis: in replicatiōe dilectionis: vt. s. habeat dilectionem dei et primi. ita ut amor. primi inde reflectat̄ i deū qđ est cū ip̄e. p̄xim⁹. ppter deū diligis: ite amor dei in primis rependat. s. et q̄ diligat deū diligat et frēm̄ suu. Itē nigredie humilitat̄: q̄ sc̄s niger color. Autem habet visu cōgregandi: qđ respectu alias x̄tū cōpet humilitat̄. Quia q̄ cetera x̄tū sine humilitate cōgregari: quasi puluerē in ventu portat: vt dī Grego. Sed p̄cipue humilitas debet castitati adesse: quia sicut Grego. in Morā. dicit. Nulla est castitas carnis quam nō cōmendat humilitas. In croceitate feruo: devotionem significat̄. ex eo q̄ color croceus intensionem calor demontrat. Nā aues que calidissime complexioēs sunt extrema: habent croceas: vt pedes atq̄ rostra qđ accidit ex abundancia humoris siccī. et calidi: quē natura ejicit

De vegetabilibus & plantis

115

ad extrema. & ppter hoc sic colorantur. Et si militer color croceus iterius signat intensio caloris ex disteperatione sanguinis in epate. Ergo moraliter illi habet colorum croceum quod habet feruorē intensū. sed ad proximum. et hic est charitatis color: sine quo nihil castitas valet. Nam sicut dicit Bernardus. castitas sine charitate est lampas sine oleo: subtrahere oleum lampas non lucet. tolle charitatē castitas non placet. Ex oblationeque illorum continetia est perfecta quod sunt casti in carnis subtiles in contemplatione replicati in dilectione enim gratia et despectu in sui humiliacione: et feruidi in deuotio. Tertio ppter fracturam: quod quoniam cinamomum frangitur quando de eo spiramentum ad modum nebula emititur. Unde culm eius fracti redditur visibile splendorem. Fracta autem cinamomi. scilicet castitatis est perinde luxurie in quod est spiramentum sensibile quod s. in actu luxurie evanescat sensibiliter de corpore multum de spiritu et naturali calore. et id coit debilitatem corporis ut physici dicunt. Sed multo magis ab alia dicitur per partem luxurie castitas frangitur: evanescat ab anima et per partem spiritus gratia et calor charitatis. Et id potest remanere debilitas ita ut tentatio corporis postea superuenientib[us] non possit. Quarto ppter siccatur arida: quod s. cinamomum non redetur nisi siccum. Unde oportet quod areseat ad hunc ut odorum reddatur ut dicit Iohannes. Nisi caro areseat per abstinentiam ab humore luxurie: non reddit deo odorum continetia. De h[oc] odore dicit Ecclesiastes. xxiij. Sic etiam siccum et balsamum aromatizans odorum de dicit. Balsamum enim coniungit cinamomo: quod si cut per cinamomum continetia: ita per balsamum abstinentia signatur. Nam balsamum corpora mortalia incorrupta seruat: quod quantum resolut tantum est: et id continetia recte signatur: que a multiplici corruptione et infirmitate corporis subsumitur corpora mortalia conservantur. et quantum resolut de humore pinguedinibus: tamen et summa de humore et vigore libidinis. Unde cinamomo balsamum subiungit: quod castitas abstinetia observatur. Quito ppter collectur: quod cinamomum cum magna difficultate colligitur. Unde enim solis oritur vel post solis occasum nulla licentia colligendi admittitur nec defecatur. Unde non colligitur in nocte sed solis in die. Collectus autem cum fuerit sacerdos metu dimidiat parte deo depositus: reliqua mercator emit. Quod at cinamomum non de non

Liber tertius

frahendo sine temperando potū et hic est
sobrietas. Nā luxuriosa res est vinū: et tō
subtrahendū: sicut dicit Valerī maximū
¶ vini usus romanis feminis olim inco-
gnitus fuit: ne. s. in aliqd deteri⁹ laberen-
tur. Proximus enī intemperati⁹ gradus
a Libero p̄t ad incōcessā venerē esse con-
suevit: v̄l saltē ē rēperidus: km illō Ap̄li.
¶ Timoth. v. Modico vino vtere pp̄t sto-
machū ¶ Septi⁹ ppter electurā. Nam il-
lud cīnamomū ē eligendū qđ ē subtile: et
acutū habēs sapore dulcedini⁹ intermixtū
cū multa aromaticitatē et colore subrufū.
¶ In qbus significat et elector⁹ p̄tinentia
est: cū labilitate abstinet: cū acumine pru-
dentier: cū sapore et dulcedine deuotionis
internecū aromaticitatē et odore mūndicē
et cū rubidine charitatis inflammat. ¶ Itē
qđ castitas amat tenuitatem cibi et sobrieta-
tē potus: assimilat lenti qđ amat terrā temu-
em magis qđ pingue: et aerē sicū magis
qđ humidū. Similis enī castitas magis di-
ligit virtus tenuitatem qđ delitariū pingue
dūnē: qđ perit castitas in deliciis sic Berin.
dicit. ¶ Itē potius sobrietatē pot⁹ qđ nimi-
am vini humiditatē vt dictū ē supra. Et iō
naçarei dño consecrati non solū mente: s̄z
carne vinum nequaqđ bibebant.

Capitulum: xi

Contemplatio

e nts et oratiōis continuatio aliam i
melius prouehit et a casu pecca-
ti protegit. Tūlus exemplū apparet in oli-
vis: de qbus dicit Plinius qđ ibi sunt
in arbore nō pereunt: sed quāto diut⁹ ibi
sunt tanto meliores sunt. Semp enī vt dic
nouas vires resumunt et difficiilius inde ca-
dunt. Quasi aut̄ oliua suspensa in arbore
est ania levata in cōtemplatione vel oratiōe,
que quanto ibi diutius potest persistere:
tanto manifestius est eam magis in deo p
ficeret: quantoq; ibi melior sit tanto diffici-
lius cadit in peccati⁹. vel quāto aliquis cō-
tinuat qđē contemplationis: tanto diffi-
ciilius inde cadit: i. tanto molesti⁹ recedit.
¶ Item contemplatio assimilat mandra-
goze. Por̄o propter suauitatem odoris. Nā
dragora enī sic est dicta: eo qđ mala. i. po-
ma habeat mire redolētia. Cant. vii. Nā
dragore dederūt odorē suum in portis no-
stris. Hanc herbam quidā singunt habe-

re radicē humane p̄sonē similem sed stra-
tiū d̄r in Platone. Quasi autē poma mā
dragore sūt studia cōtemplati⁹ vite que
multū redolēt deo. Et iō H̄n. xx. Rachel
que cōtemplati⁹ ritā signat mandrago-
ras a lyā accepit: et sibi viri thoru⁹ et filio⁹
partū cōcessit. Quia sc̄z vita actiua qđ per
lyā signat vīro suo: id est deo il labor⁹
et dolozib⁹ p̄sens vite fructificat. qđ per
partū filio⁹ significant. p̄ q̄bus Rachel
mandragoras obtinet: qr. s. cōtemplatina
vita suavia deo et grata valde studia possi-
det. Et iō dīc Prosper in li. i. de vita con-
templati⁹. Actiua vita haber sollicitum
curlū: cōtemplati⁹ gaudiū sempiternū. In
hac acq̄rit regnū: in isti p̄cipit. hec facit
pulsare bono⁹ operā velut qbusdā mani
bus lanuā: ista vocat cōsumandos in pa-
triā. In hac st̄entur mūdus: in illa vide-
bitur de. ¶ Secūdo ppter intenſibilē
sapor⁹: qr̄ bui⁹ herbe cortex vino immixt⁹
et potar⁹ boiem insensibilē facit. Tā illā
corp⁹ incidentū ē datur ne dolor senti-
atur. Nā sicut dīc Dias. Ita potata vt di-
ctū est ita dormire fac qđ oēs dolores com-
pescit: ita vt nec ferri nec tpls sentire do-
rem qđ possit. Sic continue cōtemplati⁹
intuit⁹ cu vino etiā diuini amor⁹ atq; et
ne consolatiōis admixtis abstrahit aliam
qñq; a sensibili⁹: sicut km Aug. sicut ab-
stract⁹ Paul⁹ i raptu. Et iō dīx. ii. Cor.
xiij. Siue i corpore siue extra corpus nescio:
de seit: Unde ipsa cōtemplatio ē qđ factos
martyres dū secaren⁹ et vicerēt et morib⁹
afficerent varijs: ita insensibiles fecit vt ni-
bil de illis penis curarē tanq; si eas nul-
latenus sentiret. Aspiciebat enim p contem-
plationē deū remuneratō. ¶ Tertio oē-
plati⁹ vita assimilat mandragorę p̄f se-
cūditate plis: qr̄ km Cōstātini et Plinius
mandragora d̄r preber feminis dūtē ad
conciplēdū: et hoc si ex nimis calore ma-
trix sit ipedita: qr̄ cu hec herba frigida sit
et sicca matricē ad pueritā reducit: et sic
ad cōceptū dispoit: pp̄f qđ mulieres frigi-
das nō inuaret: s̄z poti⁹ spediret. Sic p̄t-
platio celestis premiū dū ad bene operan-
dum sollicitat ipsam animā fructib⁹ meri-
torū fecundat: si tamē nō sit in contemplā-
do anima per accidiam vel negligentiam
frigida. ¶ Item cōtemplati⁹ vita actiua ad
dita secundiorē eam facit sc̄z operib⁹ bo-

De vegetabilibus et plantis

116

nis et facit etiam ea pfectio opari. Quod ex eius
plum est in fico; quod sicut flos dicitur reme-
dio cuiusdam arboris quod vocat caprificus de-
secundari. Est enim caprificus fucus nunc
matureces; sed quod in se non habet alijs tri-
buit. Nam si caprificus surculi cortici fucus in
fixus fuerit ea secundaria efficit et citius ma-
turescere facit. Caprificus ergo siue fucus
silvestris est templativa vita siue silvas et fo-
liuides diligit. Sed velut fucus domesti-
ca quod manu bovin exsistit et nutrimentum fru-
cibus tribuit hominibus activis est; quod per misericordie
opera tribuit paupibus vite nutrimenta: et
in frequentia et multitudine hominum est ei habitatio
vita. Sed si radici eius i. cordi sur-
culus caprificii i. contemplatiōis affectus et
sancte orationis studiū inserat: ad fructum bo-
norū operū producēdos secundior et maturi-
or effici. i. pfectio: quod plura et magis com-
pleta operat. Nam fructus est copler quod est
maturus. Sed adhuc notandum est quod conte-
platiū custodiendi sunt maxime ab accidie
frigore. Et in hī itē assimilant arbori ficio:
quod est arbor tenera et delicata: et id facile
a frigiditate ledit. Principie quod ictipit germini-
nare: ppter quod verius aglonem raro vel
minimū pfectiū et citius areficiunt timentes aglo-
naria frigora. Sic quod contemplativa vita facit
cor tenerum et affectionem amoris et delicatus
ex nutrimento celestis consolatiōis facile le-
ditur a frigore aglonis. i. ab accidie quaz
maligius spūs immittit a dī. Sedebo in
mōre testamēti in laterib aglonis. Hec ei
vbi cor subintrauerit rigidū et frigidū fa-
cit: Rigidū quod est i. inflexible ad cōpassio-
nē: et frigidū ad operationē tē. Itē con-
templativa vita assimilat nuci muscate. Ap-
pō ppter ostētiā. Quia est circūdata q
dam pellicula tenuissima infra quā eius
stinet substantia. Sic sili mō etiā vita ac-
mēs contemplativa oportet quod captiuēt et inclu-
dat in fide. i. noticia: quod tñ tenuissime attigit
ad diuinam et supna. et id est tenuissima pelli-
cula. i. tenuissima noticia diuinō. Iz nibil
ominis est sufficiens ad saluādū nucē medullā.
i. ad saluādū alaz. Sedebo ppē excellētiā quod
nux muscata tanto est melior quanto est pōdero-
sior et in odore suauior et sapore acutior. Sic
contemplativus homo tanto est melior quanto est pōde-
rosior p mērū stabilitatē: quod grauius et pōde-
rosa difficulter mouent et firmū stabilunt
et quanto odore suauior et conservacionis sū.

ctitatē: et quanto sapore acutior p sapientie
subtilitatē. Tertio ppter efficaciam quia
nux muscata habet virtutem calefaciēdi: et
stomachū confortandi: ventositates extenu-
andi: dolorē capitū auferēdi. Sunt etēplas-
tio illāmat amāte: confortat opatē: expellit
vētū. i. vanitatem: et auferit dolorē exteriorē
etūdē interiorē solatiōez. In illis pōs.
xcii. Secundum multitudinem doloris in corde
meo solatiōes tue letificauert aliam meā.

Capitulum:

XIII

O r̄ homis spi-

Consumptus debet assimilari radici. Nam radix ut arborē nutrita debet esse viua
per fidē: quod iustus ex fide viuit ut dicitur. Heb. x
An. dī: Propterea. lvi. Omni custodia custodi-
cor tuū: quod ex spū vita procedit. Secundo de-
bet esse fixa p spū. Ps. lvi. Paratū est
cor ei sperare in dño tē. Itē debet esse so-
lidū p charitatē. Ipls. Ephe. iii. In chari-
tate radicati et fundati. Stulti autē pētōres
extra charitatē existētes habet cor contra-
etu: Eccl. xvij. Et satui quod vas cōtractum
est, sed charitas exigit integrū et solidum:
Luce. x. Diliges dominū deū tuū ex toto
corde tuo: et tota anima tua: et ex oībus vi-
ribus tuis. Itē ut sit humidū p deuotio-
nem vel pietatis cōpassionez: Dicere. xvij.
Ad humorem mittit radices suas. Elsa. i. O
cor merēs tē. Itē cor serui dei dī est sic le-
mē rose. Nam in medio rose est semē minutum
croceū et valdū odorifer. Hoc semē in medio
rose est grāa dei in corde: quod est minutum p humili-
tate: Matth. xij. Dicite a me quā misericōdū et
humilis corde: Grego. Semper conscientia sum de-
um humilis et tristis debet esse: vt. s. p humili-
tate nō supbiat et p vitē merorē cor ad la-
sciā nō dissolut. Itē debet esse croceū p
charitatē: Deut. xxix. Circūcidet dñs cor-
tuū et cor semis tui: vt diligas eum ex toto
corde tuo tē. Itē dī est valde odoriferuz
p oratiōes et deuotiōis suavitatē. Apoc. v.
Habebētes phialas plenas odorantēz quod
sunt oratiōes fetōz. Iisd. Oratio cordis est
nō labiorē tui. Itē sum pīne odore oratiōis
pcedēs ex feruore cordis mirabilis virtutē
demōis cōfringit. Tobie. vi. Cordis eius
particulā si sup carbones posueris: sum
et extircat omne genē demoniorū.

Liber tertius

Capitulum: XIII

Orrectio senes

Cora petri assimilata carduo. **P**ri
mo ratioe figuræ: qz cardu⁹ her
ba est aculeatas habens hastas t in sumo
capitella habet spinosa. Per hastas acu
leatas intellige correctionem grauiorem fla
gello⁹ t hmoi. Sed p capitella spinosa in
tellige correctionem asperoz verboz s. pun
gitu⁹ qz scz mete delinquenti excitando
ad prius sensum reducit: Eccl. xij. Qui
pungit cor pferit sensu. **T**re Eccl. xij. Verba
sapientiū sicut stimuli t qz clavi in alio de
fixi t. Grego. in regist. Clavis atqz stimu
lis verba sapientiū cōparant: qz culpas de
linquentiū nesciunt palpare sed pungere:
Secundo rōne efficacie: qz suic⁹ cardui
capilloz fluxum curat. Silt secura corre
ctio capilloz capitis. i. virtutes mētis con
seruat t confirmat. **M**ā dū vnius ptiū seue
re corrigit alter ne defluat timore seruaf.
Idemqz q flagellaz dū de vno viti⁹ cor
rigit ab alio pseruaf. Job. v. Altitatio tua
custodiuit spuz meū t. **T**ertio rōne me
dicine. Eteni cardui sūt matrici guttulas: qz
scilicet correctio aspera ad penitentie gran
re vocat: qz scz est vt marri⁹ i qua peccator
penites iterato cōcipit t format in esse spi
rituali. **T**re cardu⁹ mulieres plurim⁹
iunat: t ad litterā correctio aspera necessa
ria est oīno mulierib⁹ instruunt. Et adhuc
talis correctio necessaria ē mulierib⁹. i. mē
tib⁹ q nimis molles t fragiles sūt ad pec
candū. **M**ā sicut dicit Cassio. iniqtas mor
taliū sine fine vagare: si ea medicinalis i
crepatio minime resecaret. Et iō sicut idex
Cassio. sup Ps. xxvii. dīc: occurrentū ē
ne tractu tempis intemperata malicia cō
ualefac: t vires iniqtati dissimulatio v̄l in
dulgentior gratia subministrer. Sed clari
us audita correctio doceat imperitiā t cō
pescat audaciā. **C**aplm: XV

Cupiditas assi
milat radici. **P**roio quia p ra
dice arbor terre inheret t ab ea
humore accipit quo nutrit. **S**ā fīm Pōm
Radix habet oris officiū: qz p eā plāta su
scipit nutrimentū sicut anīal p os. Silt per
cupiditatē anīa inheret terrenis. Et sicut
plāta mediate radice nutritur terre humi

do: sic cor boīs mediāte cupiditate pascit
terreno lucro. **A**n cupiditas est os cordis
insatiabile. Proi. xx. Tria sūt insatiabi
lia: Infern⁹ t os vulue t. Sene. xxv. epi
sto. Didisti aliqui canez frusta panis aper
to ore captantez: quicqz accepit. p̄tinus
stegrū deuorat: t semp ad spes futuri biat.
Idē cuenit nobis qz qd expectabibus for
tuna. p̄teat: id i fine villa volūtate dimitti
mus: statim ad rapinā alter⁹ ereti rato
niti i epicuroz istud chaos incidim⁹ quod
inanē t sine termino ē. **S**ecundo qz radix
seqz cōplexionē terre in qz nascit: t sic cupi
ditas sequit̄ cōditionē boīs in cui⁹ corde
concipit. **A**n diuersa est in diuersis. Ram
auaricus est cupid⁹ de diuitijs: supbus cu
pidus de dominijs: curiosus t de reb⁹ va
nis: t sic de alijs. **M**ā in omni pteor est cu
piditas immoderata alicui⁹ rei. t isto mō
cōsiderando cupiditatē sive maliciā est qz
dam virtū generale quod includit in omni
bus virtijs. Et iō dīc Aug⁹. i. li. de libero ar
bitrio qz auaricia q grece phylargiria dici
tur nō solū in argēto vel numis: sed in oī
b⁹ reb⁹ q immoderate apperunt intelligēda
ē. Et Grego. dīc in quadā Homelia qz au
aricia nō solū pecunies: sed etiā scētē t alti
tudinis ē cō supra modū sublimitas ambi
tū. **T**ertio qz radix ē causa diuersarū pul
lulationū. **M**ā virtute radicis pullulat fi
pes: ramifōdes: flores t fruct⁹. **B**asil⁹ c̄
est in arbore quod prius nō fuerit in rad
ice. **E**zde mō multa sūt mala q pullulat ex
radice cupiditas: Apls. i. Timoth. vi. Ba
sil⁹ oīm maloz est cupiditas. Sup qz vbo
dicit i Homelia Basil⁹ qz cupiditas ē trā
gressiōis mā: magistra nocēdi: p̄mipila
ria iniqtaz: auriga malicie: succaria virtu
tū: sediriōls origo: fouca scandaloz. Dic
t⁹ qz cupiditas pecuniaz t diuitiaz: de qz p
rie: Apls. lo qz sic p̄tz ex eo qd p̄miserat
Qui volūt diuites fieri t. **I**dūcere dī cē
radice oīm maloz: nō qz oīa mala ex cupi
ditate semp orianē: qz quia nullum malum
ē qz nō interdū ex auaricia sive cupidita
te naſcat. **M**ā sic dīc Innocēti⁹: Hec ē qz sa
cilegia cōmitit t furtū t rapinal exercet:
t p̄das t bella gerit t homicidias: simonia
ce vendit t emittit qz petit t recipit: ini
ste negotias t fenerat. Instat dol: inimic
t fraudib⁹: dissoluit pactū t violat iuram
tū: cor ūpit testimoniū t querit iudicijz.

De vegetabilibus
Capitulum: vii
Euenio affimula

O Ignitas fl

De vegetabilibus et plantis

Capitulum: XVI

Duotio assimila

Dur oleo. Primo qd oleum hz vir
tute illuminatim: et ideo infundi
tur in luminaribz: et ppter h significat de
votione in puritate et claritate scientie. Et
hoc est oleum qd precipit offerri Ego. xxv.
Oleum ad lumina stinuanda: qd denotio
puritatis et claritatis scie nutrit in nobis
reuelationes diuinias. Seco qd oleum habet
virtutem alleviatuam: et ideo medet dolori
bus. Unde oleum designat devotionem in ro
lerantia patris misericordie. Deuotio etiam passio
nis christi consideratione alleviat nobis pa
sentes tribulatiōes. Cant. i. Oleum effusum
nomen tuum: id adolescenti dilexerunt te ni
mis. I. fernēter: ut exponit Verū. Tertio
habet oleum virtutem ematitiam: et ideo super
fertur liquoribz: propertea signat deuoti
onem ex preuestatiōe celestiōe: Ps. xliii.
Dilexisti iusticiā et odisti iniquitatē: pte
rea vngit te de' oleo leticie p sortibz tuis.
Et est notandum qd oleum idcirco alios liquo
ribus superferi: videlicet qd modicū hz ter
restrebat multū aeritatis. I. aere leuitatis.
Et sic deuotio interna tanto magis ani
ma eleuat ad celestia degustāda quādo mi
nus habet de terrena cupiditate et pl' abū
dat in aerea levitate: id est diuina charita
te. Nam charitas amor est qd amans alleviat
et sursum lenat. Ut dicit Aug. sup Ps.
lxxv. Non patrēcet corsi leuef ad deuz.
Frumenū tuū si h̄ces in inferioribz ne pu
treaser leuares illud ad superiora. Frumen
to tuo imutare qd locū et cor pmittit in ter
ra patrēcere frumentū leuares ad superiora:
corlenā in celū. Et vñ inq̄ possūm: qui su
nes: qd machine: qd scale op̄ sunt: grad⁹ af
fect⁹ eriter tuū voluntas tua ē: amādo ase
dis: negligēdo delēdis: stans in terra: in
celo es tū diligis deū. La. XVII

Dignitatis sta
tus qd alto: tanto aduersi
tatis et molestias plenior. An
del dignitatibus positi assimilant arbori.
Flagella enī ut dicit Isido. dicunt vltim⁹ et
arborū summites: eo qd sepe vent⁹ et turbini
bus flagellant. Sunt autē qd summites ar
borū altitudines dignitatū: in qd qd subli
mitate sunt multarū aduersitatū ventis fre
stis partis et violentiā terrae
dimissis spuriis.

quentiū anxietati turbinibus flagellant
ur. Et ideo nō incōgrue de statu dignita
tis posset suggeri illud puerbum. qd Ma
cha. iiij. Si que habes hostem tē. mette il
luc et recipies flagellatu. Tullius: Quo
celios et magis te sollicitū et anxii esse
oportet. Unde Ps. xv. Ab altitudine di
ei timebo: id est ab altitudine regalis digni
tatis. Item ad dignitatem gradū ambitio
sus homo qdque paulatim exalta: sibi subi
cto deijicitur: sicut arbor cū difficultate ele
uatur: sed subito vi vento p dehicit. Unde
dicit Grego. Paulatim ascēdisti: sed non
paulatim decēdes sed tāqz fulgur et sicut
sathan. Item dignitatem altitudo quanto mi
nus est in humilitate fundata: tanto min⁹
crescit et min⁹ durat. Quod exemplū patet i
feno de quo dicit in Ps. cxxxvi. Sicut sic
fenum tectorū qd priuqz euellat exarule.
vbi dicit Hosa: qd quanto fenum altius
stat et min⁹ pfundat radices ei⁹ inferi⁹ dep
nit: tanto min⁹ crescit et citius arescit. Sic
homo quanto est in altiori statu si radices
cordis non pfundat in humilitate. I. sui
humili cognitione custodie sedulitate pa
rum pscit et cito deficit. Ps. cxxxvi. Vidi
impū. I. superbum superlatū et elevatū
sicut cedros ibant et transiū: et ecce non
erat.

La. XVIII

Divitie assimilā
tur spinis. Primo quidem qd
spine etiam sub flore sunt se car
pentius pungitiae: et silv' divitiae etiā in flore
infidane glie se assequentes pungit pūctio
ne laboris in acqrendo: timoris in posside
do: et doloris in pīcēdo. Ut Pet̄. Ra
uenē. dicit in quodā semone: Auri custos
seruator argenti securitatem nō habet: nec sit
quietē: et cui deest securitas qd perit: pe
na diues ē ille in celū. Innocēti⁹ dicit: diues ē
superfluitate resoluti: tactatia effrenat: cur
rit ad libidinē: et corruit ad illicitū: et fiunt
ei in stra penaz qd fuerūt oblectanēta cul
paz: labor in acqrēdo: timor in possidēdo:
dolor in amittēdo: mentē el⁹ se fatigat: sol
licitat et affigit. Seco qd spine sūt vesti
um laceratiae: sicut divitiae lacerant interio
res vestes virtutū. Ut Grego. in Homer.
xx. sup illud: Erigit a seminat. dicit: Diu
tie spine sunt: qd cogitationū sua pūctio
nibz mentē būana lacerant: et cum vlos ad
o

Liber tertius

peccatum p̄trahit q̄si inflicto vulnere crue-
rant. **T**ertio q̄r̄ sunt serpentū cōcitatū. s.
ocultatiue, ppter qd Eccl. x. 2: Qui dis-
cipiat seipsem mordet eum coluber, scz q̄ lati-
tat inf spinas. Sic diuitie latibulū sicut ser-
pentū infernaliū. i. Timo. vi. Qui volūt
diuities fieri incidit in tentationē et in la-
queū diaboliz: in desideria multa. **I**nuti-
lia que mergit hoiez in interitu. **N**uar-
to q̄r̄ spine sunt libiū nūcē complexus. **S**ic
enī se mutuo cōplicetur q̄ facilis facetus
spinariū excutit. **S** partes separant. Sic di-
uitie habite difficulter bene dispensans: et
ideo p̄stultus est tortū simul on⁹ deponere:
Enī illud Matth. xix. Vende oia q̄ habes
et da paupib⁹. **Q**uinto q̄r̄ spine se ignis
incensue. **D**iuitie enī sūt materia ignis cu-
piditatis in p̄tī. Ps. cxvii. **E**xarserūt sic
ignis in spinis. **I**gnis infernaliū in futu-
ro: Isa. xxviii. Spine ḡgregate igni cōbu-
rent. **S**exto q̄r̄ spine sunt seminūm suffo-
cante. **R**ā ppter suā densitatē radios so-
lis intercipunt: et roſtuas celi guttas ad
ea q̄ sub eis sunt descedere nō p̄mittunt: et
ideo q̄ iuxta spinas vel infra seminans nō
de facilis cōualescunt. **A**nde Lu. vii. Aliud
semen cecidit iter spinas: et simul expte spi-
ne suffocauerūt illud. **S**imiliter diuitie suf-
focant sua sollicitudine fructū semint ver-
bi dei. Et ideo q̄r̄ ibidem Lu. vii. **O** ut au-
tem in spinis cecidit: bi sunt q̄ audierunt et
a sollicitudinib⁹ diuitiis et voluptatibus
vite suffocant et nō referunt fructū. **I**ste di-
uities q̄n abūdant diuitiis visitant et freqn-
tantur. q̄n vero sunt paupes cōtemnunt et
ab̄scunt: sicut arbor q̄ diligenter seruat et
custodit q̄ fruct⁹ est in ea: sed ablato fru-
ctu negligit et exponit: vt p̄tz in vineis q̄
claudunt et custodiunt tpe fructus: sed
postea exponit: Prouer. ix. **D**iuitie ad-
dunt amicos plimos. a paupe autem et hi-
quos habuit separant. **C**a. XIX

Doctrina sacre
scripture assimilat apio. **P**ri-
mo q̄r̄ aptum est herba q̄ sple-
nis et epatis. opilationes. i. vias opilatas
aperit. **P**er epat autem et splenē q̄ sunt duo
mēbra intrinseca et multū vitta corpori: in-
telligim⁹ duas intimas et vīllissimas potē-
tias anē scz intellectū et affectum. Et sicut
splen atrahit nutritiū ab epate scz bu-

morem q̄ nutrit: sic volūtis ab intellectū
trahit p̄ns oblectū a q̄ mouet. **R**ā bonum
op̄bēnsum ī intellectu est volūtis obie-
ctum et mouēs ī p̄am: viasq̄ ait potentie
vias aperit doctrina sacre scripture: q̄ in
tellectui aperit ad deū cognoscendū: et
volūtis ad deū diligendū. **D**e qd̄ vīs di-
citur Prouer. iij. **V**ile ei⁹ vīe pulchre z̄.

Sedo q̄r̄ ap̄i vīs semen et radix mortis
venenatis succurrir: vt dicit Diaco. Mor-
sus venenosi sunt tentatioēs diaboli: qui
bus verba sacre doctrine optime docēbo
minē obuiare. **A**hi dñs Matth. iii. a dia-
bolo in deserto tentat⁹ sacre scripture: ha-
in q̄lib et tentatioē oppōsuit. **I**nducit enī
atra eū tria testimonia de lege qd̄ ipm vī-
cit et repulit: sicut figuratuſ ferat. i. Reg.
xvii. in David: q̄ Holiā p̄trauit trib⁹ la-
pīdib⁹ de torēte: et sic christ⁹ diabolū supe-
rauit trib⁹ testimonij de lege: vt di Holiā.
Quo exēplo etiam nos docēmū sacre
scripture ab̄s repellere tentatoē. Nam si
tentat te ī supbia et appetitu honoris respo-
de et: scripture est Eccl. ix. **Q**uid supbis ter-
ra et cīnis: et iterū Eccl. vii. **M**oli cīre ab
hoīe ducatū neg: a rege cashestrā honor.
Sit tentat de appetitu diuitiarū rādescepū
est. i. Timo. vi. **M**ihil intulim⁹ in hūc mū-
dū: hand dubium q̄ nec austere q̄ possū-
mus. Et iterū: **Q**ui volūtis diuities fieri in-
cidit in tentationē diaboli. **I**ste sit tentat
de appetitu delitiae carnaliū. **R**āde ei⁹.
Corinth. xv. **C**aro et sanguis regnū dei nō
possidebūt. Holiā. **P**er carnē et sanguine
venter et libido. i. p̄cta carnalia dehingant.
Tertio q̄r̄ ap̄i tristiciā expellit et leticiā
inducit. **R**ā est quoddaz gen⁹ ap̄i qd̄
dr̄ ap̄i rīfus: eo q̄ hūoīs melancolias
purgatiū: tristiciā expulsiū et leticie in-
ductiū: imo dr̄ q̄ si q̄ ipm in magna qua-
titate recipet: ridēdo ēū occideret. **S**ic do-
ctrina sacre scripture melancolias. i. rediū
expellit. vñ Sap. vii. **M**ō h̄z amaritudine
queratio illi⁹ nec rediū cōuir ipsi⁹. **P**er
tristiciā interdicte: Matth. vi. **H**olite fieri
tristes. **I**ste ad leticiā inducit: Ps. xci.
Seruite dño ī leticia. **A**hi libri sacre scriptu-
re magnū solatiū p̄bet ī hūi⁹ miseri inco-
latuz. i. Machab. xij. **H**abentes solatio li-
bros sanctorū. **C**a. XX

Eleemosyna assi

De vegetabilibus & plantis

milia cardamomio. **P**ro rōne originis: qz cardamomū est semē arbor^q q̄ sida tu-
 mulositates facit in qb^q semē p̄nct. Ar-
 bo: ḡ est pn̄ia q̄ i int̄mis cordis radicata i
 terra. In corpe n̄o p̄sticere & fructificare de-
 debet. **A**lī in tra hec arbor fructificare de-
 bet: q̄ supra terrā. i. in celo: v̄l etiā sub ter-
 ra. i. in Inferno pn̄ia locū nō habet. Nā in
 celo nō ē loc^q penitūdinis vbi nullū angit
 sc̄ia criminis. In inferno v̄o nō h̄z peni-
 tentia fructu vbi nō p̄t expiari delictum.
Et hac ḡ pn̄ie arbore. p̄ducit semē elemo-
 synē. Et enī elemosyna op^q satisfactionis:
 q̄ quidē ad pn̄iam p̄tinet. Sed iō semen
 vocat: q̄ in aliena terra sez indigent^q. pri-
 mi carne semiata mirabiles fructus aſſert.
 Hoc autē semē elemosyne ab arbore. i. a pe-
 nitentiā i q̄busdā rumorositatib^q. i. cordis
 cōpassiōib^q. p̄ducit: q̄ tota virt^q elemosy-
 ne est ex cordis cōpassione. Aug^q. In affe-
 cione cordis pensanda ē elemosyna tribuen-
 dit. Et idcirco vi in Moia. dear^q Grego-
 dicit: Ille p̄fecte tribuit q̄ cū eo qd̄ afflito
 tribuit: aſſertet q̄ animū in ſequunt ut p̄t
 in ſe dolēti passionē trāſferat: t̄ tūc cōtra
 dolorē ip̄s^q p̄ ministeria ḡcurat. **S**ed o
 rōne coloris: q̄ illud cardamomi semē est
 meli^q q̄ subfrutum ē aliq̄ntulum. Rūfido
 etiā elemosyne ē ex dilectiōis feruore: nec
 dubiū q̄n tāto melior sit elemosyna quāto
 pl̄ rubet ex charitat^q flāma. Nā ſine cha-
 ritate elemosyna ē oīo iſfructuosa. Aplo
 dicēte. i. Lorin. xiiij. Si diſtribuero i cibos
 paupērēs facultates meas: charitatem
 at nō habuero nihil mihi. p̄deſt. **T**ertio
 rōne ſapori: q̄ illud etiā est meli^q q̄ est
 acūtū & dulcedini intermixtū. Debet enim
 dari elemosyna cū acūmē. i. cū ſubtilitate
 discretiōis: t̄ dulcedine allocutiōis: q̄ in
 terdū x̄bū est meli^q q̄ datū. Aug^q. i. ep̄la
 ad quendā comitē: Caue p̄uidēs discretio-
 ne elemosyne: ita ut v̄triusq; dant^q & acci-
 plent^q ſit ſolariū. **Q**uarto rōne virtutis:
 q̄b^q virtutē p̄forādi cor cerebrū & ſtoma-
 chū. in corde qdē eſt dilectio i cerebro ſen-
 ſificatio: in ſtamacho x̄o nutritio: q̄ ſez ex
 elemosyna. puocat recipient^q dilectio. In
 ea etiā demonstrat largitatis ſensus & di-
 cretiō: ex ea etiā puent v̄triusq; pare^q nu-
 tritio: q̄ ſit qdē p̄ meritū elemosyne re-
 ſouer ſpūs: ſed recipiēt p̄ oportūnū auxi-
 liū refocillat corp^q. **F**īc elemosyna. assū-
 milat ſeminit: q̄r bonitas ſemis fīi P̄lin.
 p̄ſiderat ex trib^q. **P**ro ex tpe: q̄r illud
 ſemē bonū ad ſemiāndū: q̄ ū bimū v̄l tri-
 mū. Quedā ē elemosyna q̄ disponit boiez
 ad vñū ſez ad v̄t libereſ a culpa: ſic ele-
 mosyna p̄tōrī: Dā. iij. P̄ctā tua elemo-
 synis redime. Et ita ē q̄ ſi ſemē anniculuz
 id est vñū anni tm̄. Quedā v̄o elemosyna
 valet ad duo. l. ad ſatisfactionē culpe & re-
 dēptionem pene: vt elemosyna penitentis
 Lolie. iij. Elemosyna liberat a morte ſez
 culpe: t̄ nō patif aīam ire in tenebras ſez
 pene: t̄ ita ē vt ſemē bimū. Quedā aīva
 let ad tria ſez ad p̄ſeruādū a culpa: ad eua-
 dendū ſuppliça: t̄ ad intrādūz premia: ſic
 elemosyna iuſti: t̄ eſt q̄ ſi ſemē trimū. **S**e
 cūdo p̄ſiderat bonitas ſemis ex ponderez
 q̄ illud eſt optimū qd̄ ē grauiſſimū. p̄odus
 aut̄ elemosyne & cuiuslibet boni ōgis ē ex
 charitat^q affectu: q̄ tanto elemosyna plus
 valet danti: q̄nto cū maiori charitate daf.
Tertio p̄ſiderat ex colore: q̄ illud ſemē
 meli^q ē qd̄ mag^q albi inter^q ē. Sed q̄ ſi me-
 dulla alba ē int̄ētio pura. Nā illa elemosy-
 na ē bōa q̄ daf cū int̄ētio pura: Mat. vi.
 Te autē faciente elemosynā p̄ſciat ſunſtra-
 tua qd̄ faciat destra tua. **C**la. XXI

Eloquētia ſapi-
 entū. **L**entū. **A**ſſimilat frondositatē ar-
 boz. **P**ro rōne gratiositatē:
 q̄ viriditas & copiositas foliō & reddit ar-
 boz gratiosā alſipietib^q. Sitr effacia raf-
 fluētia x̄boz reddit ſapiētē gratiosū audi-
 entib^q. Ps. xliij. Diffusa ē gr. i la. **S**z
 nota. B̄ q̄ ad gratiosaz eloq̄ntiā pla req̄n-
 tur. **N**ā ſi Valeriu marimū doctrie & e-
 loq̄ntie ornamēta & p̄nūciatiō ap̄ta & que-
 niēti corporis gestu p̄ſiſtū. Quid^q ſe iſtru-
 xerit trib^q modis boies aggredit. Ures
 penetrādo: oclōs demulcedo: t̄ aios inua-
 dēdo. ſi etiā ſeff. i. ep̄la diē. De apta at p̄
 nūciatiōne x̄boz loq̄f Cassio. ſup Ps.
 Ixij. Eloq̄ns ē ille q̄ ſit pua ſumisse: me-
 dia tēperatē: maq̄ grādīc̄ dīcē. q̄ ſit ſueni-
 re p̄clarē: enunciare magnifice: diſponere
 apte: figurare varie. Idē etiā diē: q̄ bonis
 doctor. p̄hemiat apte: narrat apte: arguit
 acrif. colligit fortiter: ornat excelle: docet
 delectat: afficit. **S**ed rōne v̄tilitat^q: q̄r fo-
 lia tenelloſ ſruit^q avēt^q; pluuijs & cauma-
 tib^q munītū: t̄ p̄ cil tā ū ſeatū ic̄ recipiāt.
 o 2

Liber tertius

Sic sapientia tenellosholes. i. spū debiles siue pusillanimes aen̄t psecutionū: et a pluvijs. i. p̄petu inundatū tribulationū et a caumatis internaz tētationū fortādo: iſtrnēdo: minādo munit̄ et defendūt. Et interdū etiā sapientes et eloquentes viri p̄ patria seu ciub̄ suis sine adūsantib̄ eo tradičēdo: siue salubris hūlēdo siue verficias et neq̄cias detegēdo: inuidentib̄ v̄lbo stū ictib̄. i. odijs et p̄ securiōibus se exposunt: Eſa. xlj. Nō sinit os meū dñs q̄l glā dñi acutū. Tā oīra eos q̄ b̄ nō faciūt dicit Ezech. xiiij. Nō oīposuit̄ vos mur. p̄ do- mo lsl̄. Tull. in rhetorice. Quia ita se ar- mat eloquēta nō vt op̄pugnet cōmoda pa- trie: b̄ vt et p̄ his pugnare possitis mibivit̄ def̄ et suis et publicis reb̄ vitilissim⁹ arg⁹ a- matissim⁹ suis. **T**ertio rōne firmitat: q̄r̄ folia cito avēto mouent: et hincinde q̄ssan- tur: ppter abūdātiā hūoris nō facile ab arboře diuidunt̄. Sitr grātiosi in x̄bis: li- cet a vēto vane laudis et fauoris hōm̄ ple- riq̄ agitent: tñ si hñt abūdātiā humo- ris. i. diuini amoris siue iterne deuotionis nō faciliter ab arbore christo: v̄l ad arbore x̄tuoſe vite p̄ elationē v̄l vanā ḡliam sepa- ran̄: Ps̄. i. Folij eius nō defluet: et oīa quecīq̄ faciet p̄sp̄erabunt̄. **A**ltunc fo- lia ppter ventū ab arbōrib̄ cadūt: q̄v̄ virt̄ eloquētes ppter metu obmutescūt. Sed b̄ amic̄ dei nō accidit: q̄z eos intimi amoris v̄l̄ ab oī timore defendit: Act. iiiij. Pe- trus et oībes b̄ humorē. i. amore spūs p̄for- tati p̄ncipib̄ sacerdotū p̄hibitib̄ ne do- cerent in noīe ſeu r̄ndērūt: Nō possum⁹ q̄ audiūm⁹ et vidim⁹ non loqui: **Q**uarto rōne fructuositat: q̄ fruct̄ sub folijs sunt p̄mo virētes: tandē maturescunt: et calore ſolis dulces fiūt q̄ pri⁹ amari fuerunt. Sic sapientes viri ſub folijs x̄bor̄ pducūt fru- ctus opeř: q̄ fruct̄ apparet virides. i. gra- tiosi ap̄ſicētib̄: et maturi. i. difcreti difcent entib̄: et dulces. i. ſapidi ſuſcipiētib̄. Faciunt enī viri sapientes opa grātiosa: difcreta et fructuosa. vel coꝝ fruct̄. i. ac̄t̄ ſunt viri- des p̄ fidē: maturi p̄ ſpēm: dulces p̄ chari- tate. Et b̄ calor ſolis. i. amoꝝ christi q̄ oīa facit dulcescere etiā amara q̄q̄: Cant. iiij. Fruct̄ ei⁹ dulc̄ gutturi meo. Et attēde q̄ ſicut modic̄ p̄cīj ē in arbore frōditas ſi- ne fructib̄: ita modic̄ valoris x̄bositas ſi- ne oīḡb̄. ppter q̄d dicit Grego. in. vi. lib. 6.

mora. q̄ ille b̄ loquēdi facundia p̄cipit: q̄ ſinū cordis p̄ recte viuēdi ſtudia extēdit: nec loquēte ſcītia p̄pedit: cū lingua vita antecedit. **Q**uinto rōne mutabilitat: q̄ ūrundā arbōx ſolia in estate viridia et de- cora ſunt. in autūno pallescūt: ſed i hyeme cadūt et in terra putrescūt. Sic eloquīa ſa- plentū ſeculi in estate. i. in tpe ſauorū vīre ſeit p̄ vīgorē: b̄ in autūno ſole decretēre. i. deficitē hūano ſauore pallescīt. i. debilita- tur p̄ timore. In hyeme aut̄. i. pſecutionis tempore cadūt. i. penit⁹ deficit p̄ obmutati onē: et aliqui in ūra putrescīt p̄ malī comen- dationē et approbationē ſine favorationē. Et tūc dicēdū ē eis illud Eſa. v. Ulevob̄ q̄ dicit̄ bonū malū et malū bonū. **L**. XXII

X̄hortatio ad

Ebene faciēdū vel ad malum di- mittendū diuersimo de fieri de- bet ſin diuersaz q̄litatē eoz quos benar̄ oportet. **C**ui⁹ exēplū appetet in ſiu. Nam ſicus ſterileſcit aliqui ob defectū humoris: alioq̄ vero ppter nimia ūbundātiā humo- ris. ſed ſi accidit ob defectū humoris: ūbi uenit ei p̄ ūuenientē ſinū et aquā dulce: ſed ſi ūgapundat humor arbore clavis p̄- forat: et ſic humorē enacuat̄. Illi aut̄ homi- nes ſterileſcit. i. a fructu bonoꝝ oper̄ de- ciunt: et b̄ est ppter defectū humoris. i. po- pter defectū vīgoris: q̄ vīto ſubiecti ſunt puſillanimitatis et timoris: et iſti ūnandi ſunt cū ſimo q̄ plantā caleſacit. i. ſu- na vel exhortatione inflamante et accidēte dulcem: et ſic ſit. ſed ſe diucl̄. i. ſic ſit. ſe di- trine et verboꝝ: vt attrahant̄ ex ipa dul- cedie exhortationis ad hūorē bonitat̄. Ma- ſi ſi tales puſillanimes q̄s vterētasperita te x̄bor̄: pot̄ desperat̄ et q̄ pficeret: i. ōd̄ talis ē: ſic dicit Proph̄. ſed ſe di- trine et platiā ſent̄ castigat̄ reuerentia et bibet castigat̄. Asperitate aut̄ nimia incre- patiōis offendit̄: nec correctionem recipit̄ nec ſalutem. Patet ḡ q̄ in exhortatione taliū ſi appetat calor amoris impelliēt: et dulcedie x̄bor̄ demulcēt: ſequit̄ bonoz ſope ſeūditas creſcēt. Illi aut̄ ſad modū ſicus ſterileſcit. ppter humiditatis excessū q̄ bona opa ex ſinib̄ dimittit̄: vel ex nu- mīa abūdāntia ſqualū que inducit ad ſup- biaz et ſtemptū ſqualū: et tales perforādi ſunt clavis. i. terribilib̄ et alperis verbis:

D̄ vegetabilibus

ad diuersitatem ſunt diuersa. **L**. XXIII

Terce diuini a-

gnosia ſunt diuersa. **L**. XXIV

Et quarto ſunt diu-

na ſunt diuersa. **L**. XXV

Et quinto ſunt diu-

na ſunt diuersa. **L**. XXVI

Et ſexto ſunt diu-

na ſunt diuersa. **L**. XXVII

Et septimo ſunt diu-

na ſunt diuersa. **L**. XXVIII

Et octavo ſunt diu-

na ſunt diuersa. **L**. XXIX

Et nono ſunt diu-

na ſunt diuersa. **L**. XXX

Fides et ſimilitu-

dum

Et decimo ſunt diu-

na ſunt diuersa. **L**. XXXI

Et undevi-

ta ſunt diuersa. **L**. XXXII

Et duodeci-

ma ſunt diuersa. **L**. XXXIII

Et tredecim-

ta ſunt diuersa. **L**. XXXIV

Et quatuor-

ta ſunt diuersa. **L**. XXXV

Et quindecim-

ta ſunt diuersa. **L**. XXXVI

Et ſexagesima ſunt diuersa. **L**. XXXVII

Et ſexagesima

De vegetabilibus et plantis

119

Ecces. viii. Herba sapientum sicut stimuli: et
quasi clavi in altu defixi. **C. XXIII**

Error diuini a
moris auge ex afflictione carnis:
et abudantia deuotionis: cuius ex
emplu apparet in pino. Nam pinus quod exteri
us habet durum et grossum corticem sed interius
multum humorem pingue: de faciliter multum in
flammas habet ignis alia casu applicat. Ille ergo ex
terius habet durum corticem et asperum quod exterius suaz
et durus abstinentiam vel asperos labores aff
igit. Ille interius habet multum pinguedinem
et multam habet deuotionem meritum: et haec de
uinum amorem faciliter et fortiter inflammat. dum ali
enim ignite. et affectu rei applicata sive affe
tuosa habet audiendum. **P.S. ciiij.** Eloquium
dui in flammam autem eius. Sive denotatas scripturas
intelligendo: **Lu. v. 1.** Domine cor nostrum ar
dens erat in nobis dum loquens in via et aperi
re nobis scripturas. Sive de passione Iesu Christi
mediatoris: quod ibi ostenditur est singularis
amor saluatoris. **I. ope nre redemptoris:** et id
marie deinde in nobis accedere ignem amoris. **Un**
Bern. sup **Lant.** sermone. **xx.** dicit: Dilexit
nos deus dulcis: sapienter et fortis. Dulcis ne
pe dispergit: et carnem induit. sapienter: et cul
pam vitavit. fortis: et morez sustinuit: sed super
omnia reddit te mibi amabile bone Iesu calorem
que bibisti opus nre redemptoris. Hoc enim
omni amor nre vendicat sibi: sed in qua non
strata deuotione blandus allicit: iustus erit:
igit artus strigit et vehementius afficit.

Capitulum: **XXIII**

Fides assimila
tur amygdalo: quod amygdala est
an oes arbore florit. oib
en arbore prior se floribus vestit: et ad
fructum nisi ceteras arbore se disponit. Silv
virtus fidei deinde in corde hominis an oes virtu
tes florere. Nam fides est sicut dispositio me
ritis ad charitatem et ad alias virtutes. **Un** sic
flos est dispositio ad fructum vita actus fidei qui
est credere est dispositio ad actus charitatis et
ceterarum virtutum. Ex quo per te fides cre
dendo puerit an oes virtutes florescit: et ad
fructus virtutum. **i.** opa se an ipsas dispositio. **vii**
Apls **Ieb.** **iij.** Fides inquit est speradax sub
statia regis. **Nam** sicut suba natura antece
dit: et accidentia sequuntur quodammodo ordine sub
stantia: ita fides antecedens species ceteras

virtutes. Et id ipsa fides a scissis fundame
tis vocat virtutem et infusam. **G**accharum
sup quod sursum totum edificium spiritualium virtutum.
Et etiam assimilat radici eius quod tota arbores ex
urgit. Et id Aug. dicit super Job. Sicut in
radice arboris nulla prouersus apparet pul
chritudinis vel decoris ex illa procedit. Sic
ex fidei huiusmodi quod meriti quod beatitudinis alia suscepit et ex fidei fundamen
to procedit. **S**ed etiam quod amygdalus est cultu
re exposcitua. Nam ut dicit Ursus. **H**arbor
cultura indiget marie cum antiquis est: et plus
fructificat antiquis quam nouella: precipue si sit
bene cultura. **Un** ut possit magis esse fructifera
clavis est in radice perforata. Silv fides id
get cultu et custodia boni opis. Alioquin est
fructuosa et ut arbor mortua: ut per te **Iac.** **ii.**
Fides autem quam nouella fuit in primis antiquis
quod fuerunt a christi aduentu. Et id minus fru
ctifera. Sed nunc in nobis quod sumus in quod finis
seculorum deuenierunt est quam antiqua et non no
stra fides post christum si studiosis opibus fu
erit culta: et merito fructibus magis copio
sa: est in radice cordis clavis tumoris et
amoris perforata: ut timore excite et amo
re operetur: quod fides per dilectionem operatur ut de
Sal. **v.** **Aug.** **C**um dilectione fides christia
ni sine dilectione fides demonis. Qui autem
non credit peiores sunt quam demones et tardis
ore. **T**ertio quod amygdalus est morbo cum
ratina. Dicit enim **Dias.** quod tota arbor amygdalo
res est medicinalis. **H**abent enim medicinale
solidum. **i.** radicem: quod radix ei exalata et trita
maculas vultus purgat. Sic fides exalata
charitatibus calor et trita tribulationum pres
tatione purgat maculas facit. **t.** **o**ste: **Aci.**
xv. Fide purificans corda eorum. Item habet
medicinale comam. **i.** cortex et fructus: quod cor
tex eius et folia sunt etiam medicinatio et sanati
tua. **Cortex** autem et folia fidei sunt bona coher
sionis fidei: quod est interior fides: exterius ostendit
et hec etiam sunt sanitativa: quod sic dicit **Apls**
Roma. **x.** Corde credit ad iusticiam: ore autem
professio fit ad salutem. **He** **bz** amygdalo me
dicinale oleum: quod oleum de amygdalibus multas
valet infirmitates. **Nam** vermes et lum
bricos in corpore necantur et purgant: et tra
surditatem efficaciter iuvant: et aurum sanctum mu
dat si aurum tepidum instilleat. Flores etiam ei
decociti in oleo caducos et lethargicos cu
runt: cum melle tritum mosis obviaat et ulcerata

o 3

Liber tertius

sanat. Oleum autem fidei est oleum sacramenta-
 le. s. vinctio extremitate: quod etiam in virtute spi-
 dei valeret contra infirmitates corporales et spi-
 rituales. Unde et Iacobus. v. Infirma quod ex
 vobis inducat plus peritos ecclesie et oriente su-
 per eum: vngentes eum oleo in noce datur: et ora-
 tio saluabit infirmum et alleuabit eum domi-
 nus: et si in periculis remittet ei. Item habet
 medicinale fructum. Haec fructus amygdala
 li homini proficit: quod de dulci amygdalo dicit
 Diaco. quod si recens cum suo folio comedatur:
 stomachum confortat et ebrietati resistit. Et non
 dicit quod si vulpes amygdala comederet: morietur.
 Quia sepe quod est medicina homini: est
 venenum alteri animali: et recuperatio. Sunt fru-
 ctus. et opera fidei ostensa: et folia. et verba spi-
 dei auditiva: stomachum. et appetitus hominis. scilicet
 fideliter et deuote recipiuntur confortant et accen-
 dunt ad bonum: et ebrietati. et stulticie et denia-
 tionis hereticorum primitatis resistunt: vulpes. et
 fraudulentus hereticus inde moritur. Autem
 dum ex aliis fidei vel exemplis occasionem et
 fomentum erroris assumit unde fidelis vitam
 accipit: ipse morte incurrit. Item fides assi-
 milata castanee. Primum rōne edificatio-
 nis: quod ex hac arbores sumunt ligna solida
 et fortia ad domos construendas. Nec ligna
 fuerunt apli et eorum discipuli solidi per vitam:
 fortes per patientiam. vel solidi in sustinendo:
 fortes in opando ex quod domus dei. et ecclesie
 primi constructe fuerunt. Sed ratione
 pullulationis: quod hec arbor ut dicit Iudas.
 ut excisa fuerit tangere silua pullurare suscep-
 uit. Sic accidit beatus martyribus: quod quanto
 magis oprimum est eos hostes et tanto magis
 erescerat. Tertio rōne castrationis. Si
 enim enī castanea a castrando: et quod fructibus ei
 dum assancti castrari est necessarium. In fide atque
 christi multi sunt qui ut diuino amore magis in-
 flamen: et ut ad regnum celorum introducant
 semetipsos castrati: non ferri violentia sed volu-
 taria proximatio: sicut christus dixit Mat. xlz.
 Sunt et eunuchi qui semetipsos castraverunt per
 pter regnum celorum. Quarto fides assimila-
 ta castanæ rōne administratio: quia castanea administret nobis primo ex suo ligno
 carbones ardentes: quibus fabri virtutem ad
 emolliendum ferrum. Huius carbones sunt fidei
 exempla seruantes: quibus etiam petros corda
 dura et ferrea inflamant et emolliuntur ad
 bonum. Item ex suo fructu dat nobis alitus
 dulces. Et ista sunt doctoz et ceteroz fidei dul-

cia. Alioquin et metes audiētum delectabilissimi mu-
 triunt. Item ex suo cortice sine folijs habe-
 mus medicinales virtutes. Nam cum sale trita
 et cum melle temperata: mosulus canis rabidi
 sanat. Nec sunt fidei sacra quod mosulus canis
 rabidi. et mors pecti quam diabolus ex iniuria
 in hominem impedit: curat. Item fides as-
 similata sinapis: cum illud Lu. xvii. Si habu-
 eritis fidei sicut granum sinapis et
 primo rōne complexio: quod est calida et succa in
 quanto gradu. quod si fides de quadupliciter es-
 celere et feruere. Primum in corde assenti-
 endo: Roma. x. Quod credit ad iusticiam.
 Item in ore predicatione: Roma. x. Quod ante
 confessio fit ad salutem. Item in ope se manife-
 stando: Iacobus. ii. Ostendat tibi ex operis su-
 dem mea. Item oratione non besitando: Iacobus. i.
 Postulat autem in fide nihil beatissimus. Se-
 cundo rōne purgatiōis: quod coniecta ad cere-
 brum fumatur: et ipsum mirabilis purgat. Unde Aug. i. de trinitate. Mēritis būane acies
 inuallida in tam excellenti luce non significat
 si per iusticiam fidei emundetur. Tertio rōne cu-
 ratiōis: quod de valere in multas infirmitates.
 Valet ei hydropticus: epilepticus: lethargicus et
 paralyticus. Nam poros apertus: et būores ner-
 uos opilates dissolutus. Sed fides multo ma-
 gis valet ad oculorum infirmitatem et corpore et spu-
 ale sanandam. Et atque. Item. Fides t. et se salutem fecit.
 Quartu rōne multiplicatiōis: quod ex imo-
 gno sinapis multa grana. pudicūt: fronde:
 flore et semine in immēlū dilatantur. Et ita
 etiam hec herba se multiplicat ut rbi semel
 seminata: vix loco inde viteri liberaatur. Sunt
 fides christi quoniam fuerit a principio parva
 per humilitatem et in paucis seminatis postea
 in immēlū augmentata et dilatata in fidibus
 et in predicationib⁹ et iudicib⁹. La. XXV

Eclipsis licet sit a
 patre cum naturā: non tamen de initia-
 tione eius malitia. cui exemplū appa-
 ret in rosis ex spina dura oriuntur: sed natu-
 ram spina et non sequuntur. Nam spina non est
 odorifera nec pulchra: nec est molles et aspera:
 nec enim ad medicinam reperitur validus.
 Sed et contrario rosa suo odore olfaciū affi-
 cit: suo decore visum pascit: sua uirat: mol-
 lice tactū lenit. Sed virtute sua multis lan-
 guoribus rosa succurrat. Sic filius si habuit
 patrem per infamiam ferente: debet ipse studere
 ut habeat famam redolentem. Et si habuit pa-

Degenerabilibus

Quarta affl.

Katia del aff.

De vegetabilibus et plantis

120

trem mortib⁹ displicentē debet ipse studere
ut habeat mox pulchritudinē cōplacentē.
Iste si habuit patrē asperū t̄ pestilentem:
debet ipse conari ut habeat queritatem
mūcē t̄ lenē. Item si habuit p̄tem lingua
vulneratē: d̄ ipse conari ut habeat linguā
medentē. Unde p̄t̄ q̄ parētē ī eo q̄ mali
sūra siliq̄ seq̄ndi nō sunt: nec etiā diligen-
di: q̄ inq̄tū mali sūrū sumo p̄t̄ strari sūt̄:
t̄ sicut dicit Aug. Amadus ē generatō:
s̄ p̄ponēdus ē creator: Heb. xii. P̄t̄es car-
nis habuim⁹ eruditōres: et reuerebamur
eos. Mō multe mag⁹ obtēperabim⁹ p̄t̄ spi-
rituum t̄ viuen⁹mus. **C**a. XXVI

Fortuna assimi-
latur feno. Fenu ē q̄dū viret
t̄ frondet: mōtes t̄ prata vestit
emati: t̄ sua venustate intuentū oculos re-
ficit t̄ delectat. Sed feruētē sole hūditas
eius cōsumit: t̄ herba q̄ florēdo ridere vi-
debat: sua glia tota spoliata: t̄ pavilū
ignis efficiſ. Silt fortuna bois viret q̄n est
cū copia incolumente v̄l venustate: frondet
q̄n est cū v̄bertate diuitiar̄: v̄l q̄n est cū
sanguineoꝝ seu amicoꝝ circumstantiū plu-
ralitate. Sed tuc mōtes vestit q̄n est cū ho-
nore t̄ dignitatē sublimitate. Tūc enī ve-
stit prata q̄n est cū fame dilatatiō t̄ clar-
itate. Tālē aut̄ fortuna venustatē vñiverso-
rū oculi cū admirationē ituenit: in ei⁹ intui-
tu amici reficiunt t̄ delectant. Sed feruen-
te sole: i. fort̄ p̄secutiōne deiciētē v̄l aduersi-
tate deprimitē: v̄l v̄hemēti infirmitatē cō-
sumēt: hūditas eius: i. nature v̄l fortune
plumif vigor: t̄ sua glia q̄ p̄nationē ho-
noris: v̄l p̄ ruinā morti totaliter spoliaſ: t̄
pavilū ignis: i. furoris p̄secutiōnis: v̄l gehē-
ne alūn⁹ infernal⁹ efficiſ. Iaco. i. Exor⁹ est
sol cū ardore t̄ arſecit fenu: t̄ flos ei⁹ de-
cidit: t̄ decor vult⁹ ei⁹ deperiſt. Sene. in q̄dā
ep̄la. Hāc imaginem aīo tuo appone: lu-
dos facere forunā: t̄ etiā hāc mortalitā cu-
rā: honores: diuitias: gran̄ excutere: q̄rū
alia in rūpentī man⁹ scissa sunt: alia in-
fida societate diuisa. alia mag⁹ detrimēto,
eoꝝ i. q̄s deuenierūt. p̄t̄ensa. **C**a. XXVII

Gratia dei assi-
milat̄ oleo. **P**rimo rōne vñ-
tationis: q̄r̄ diuissuet t̄ penetrat̄
v̄t̄ virtute: t̄ lō in vasis vitreis v̄l vitre-

atis meli⁹ q̄ in ligneis seruat̄. Vasa nā-
q̄ lignea porosa sunt: t̄ difficili⁹ mundant̄
a lordib⁹ q̄ vitrea q̄ sunt oīno solida. Sic
grā dei i. vasī vitreis. i. in cordib⁹ mūdis
t̄ solidis esse h̄z. Beq̄rit enī aīam mundaz
q̄ innocētā: v̄l saltē q̄ penitentiā: t̄ solidaz
q̄ sapientiā: q̄r̄ cor̄ fatui q̄l vas p̄fractum:
vt d̄ Eccl. xxi. **S**edo rōne effusioꝝ. Vaz
si in aqua se quis miserit: t̄ oleum ī ore po-
suerit: ip̄m̄q̄ in aquas effuderit: aq̄s adeo
claras facit vt ea que sunt in fundo videri
possint. Si homini in aqua tribulationis
posito: oleū divine ḡfē ip̄am aquā. i. tribu-
lationē ei clarā facit: vt se ex ea illumine-
tur ad sui cognitionē vel dei cōtemplatio-
nem. Posset etiā hoc referri ad gratiā do-
ctrine q̄ est in sanctis p̄dicatoribus: q̄ oleo
ex ore effuso. t̄ gratia t̄ dulcedine sermōis
sue doctrine aquā sapientie salutaris igno-
rantibus vel errantib⁹ dilucidant t̄ decla-
rant. **A**hi talib⁹ ip̄a sapientia premiū pro-
mittit dicens: Eccl. xxviii. **Q**ui elucidat
me vitā eternā habebūt. **T**ertio ratione
vñctioñis. Est enī multiplex vñctio olei
diuersos effectus vel modos ḡfē repreſen-
tans. Est enī quedā vñctio dignitatis: sic
est vñctio regum. de qua dicit. iij. Reg. i. **A**lumpis sadoch sacerdos cornu olei de
tabernaculo t̄ vñxit Salomonē t̄ cecine-
rūt buccina: t̄ dixit om̄s populus: Unat
rex Salomon. Hec est ergo vñctio gracie
que ad illos pertinet q̄ se vel alios p̄ iusticiā
bene regunt: Esa. xxvij. Ecce in iusticia re-
gnabit rex. **I**tem est qdā vñctio sagaci-
tatis: sicut erat olim vñctio pugilum: q̄ fie-
bat ad cautelam: ad quā referri posset vñ-
ctio que habetur. i. Reg. xvij. **Q**uia Sa-
muel dixit David in medio fratrum: t̄ di-
ectus est spūs dei in eo in die illa. Hec est il-
la vñctio gracie que pertinet ad om̄s qui
per astutam pugnam vincunt altos. **I**ste
est quedam vñctio fecunditatis: t̄ hec vñ-
ctio est mulierū que se ad locūditatē t̄ pul-
chritudinem vngunt: Dan. xlij. Dixit Su-
anna. Afferre mihi oleum et smigmatā tē.
Et hec est vñctio spiritualis leticie que p̄-
tinet ad nitorem et decorē conscientie.
Item est vñctio sanctitatis: sicut sacer-
dotuz. De qua dī. Ero. xxxvij. Compositū
t̄ oleum ad sanctificationis vnguetuz tē.
Et hec est vñctio devote orōnis que com-
petit nō tm̄ sacerdotib⁹ s̄ oīb⁹ denote orā.

0 4

Liber tertius

Ilib^o Itē est vncio credulitatis. i. fidelis: sc̄e
vncio baptizatorū q̄ est ad fidei suscep-
tione. de q̄ vncio dicit Baba. Invictio et ha-
bitatione p̄fisiū descēdit sp̄ficiū ad habitationes
deo secratā. Hoc p̄tinet ad oēs illos
qui fidē susceptā bene p̄seruat. Item est
vncio firmitatis: sicut vncio p̄firmatorū:
ut dicit ep̄s: Cōsigno te signo crucis; cōfir-
mo te cōbulus salutis. Nec p̄tinet ad om-
nes q̄ sunt p̄firmati et solidati p̄ charitatem.
IItē est vncio sanitatis: sicut ē extremitas vnc-
io infirmorum. De q̄ Iaco. v. Angētes eu^r
oleo setō rē. Nec p̄tinet ad om̄q̄ q̄ se infir-
mos p̄ humilitate reputantur. Item grā dei
p̄seruat in asperitate et in hūilitate. Usū as-
similat frumento. Qui^r p̄xii est includi et
p̄seruari in thecī aspero hūilitib^o in sumita-
te spicas pungentes p̄tra incurvū anū mu-
nientes. Usū ab illis spiculis spica defendē-
tib^o spica dī. q̄busdā quoq̄ folijs seu va-
rijs culmis ambis et fulcī: ne fructū pon-
dere incurvēt. Quasi enī spica aspera vel
q̄si spine pungentes sūt aduersitates et tri-
bulatiōes p̄stes: in q̄b^o p̄ patientiā grā cō-
seruat: ne ab auticulis. i. tentatiōib^o diaboli-
cīs auferat. vel spica et ariste aspera sunt
op̄a penalia p̄nia in q̄b^o etiā grā p̄seruat.
Vagina aut̄ includēt tenens granū semi-
nis ne cadat: est hūilitas cordis sine q̄ gra-
tie semen minime p̄seruare. Item grā dei
assimilat cepe. Primo q̄r cepe comedunt
fm Diasco. venenū educit: et hoc competit
divine grē in q̄tū de corde boīs extrahit
venenū cupiditatis. Nā cupiditas rerum
temporaliū fm Aug. est venenū charita-
tis. Sed q̄r succens eius caliginē oculo-
rum detegit. Nec caligo est cecitas siue ob-
scuritas sup̄orū qui enanescit in cogita-
tionibus: et obscurat insipiens cor eorum.
Sed hanc caliginē cepe succus. i. dīne grā
et lux siue lux detegit et expellit. Ter-
tio q̄r cepe comedū fastidū tollit. Ad cō-
perit divine grē in q̄tū excludit accidiaz
que fastidū deliciarū inducit.
IQuarto q̄r cepe comedū p̄cipue coctum
oris ferōrē ministrat: ventre molit et cibos
condit. Que oīa cōpetit grē in q̄tū repre-
nat vitū guleq̄ gulositas facit os feridū
pter cibi sup̄ flui in stomacho corruptio-
nem. Itē q̄s facit ventrem durū. ppter
sup̄ flui cibi indigestionē. Itē cibū facit
insipidū ppter nimia saturationē: q̄r anīa

saturata calcabit fauū: ut dī. Proū. xvij.
Ande grā ista remouet et inducit p̄tarū:
dū gulā excludit: q̄r p̄ cibum parū et tem-
peratū nec os fetet: nec venter induratur:
nec cib^o desipit sed sapit et magie cōdimen-
to famis: q̄d abstinentia immittit. Quinto
q̄r cepe comedū viscosi humorē inci-
dit. Quasi enī viscosi humorē sūt luxuri-
osi amores: q̄s diuīa grā precipit et tollit.
Sexto q̄r succens cepe aurib^o instillat: cu
lacte nulleris eius dolorez minuit. Quia
sej diuīa grā mitigat dolorez ire: q̄ p̄cipue
generat in aurib^o. i. in audiū verbōz di-
splicentib^o: sed ad hoc etiā adiuuat lacum/
lieris. i. dulcedo lingue exculpat et satifa-
cientis aurib^o instillata trati. Septimo q̄r
mosū canis rabidi extinguit et curat. Mor-
sus enī canis rabidi est detracțio boīs in-
vidi que grā diuīa extinguit inuidiam ex-
pellendo v̄ saltē p̄tenēdo. Itē grē diuīe
abundātia el euat ad p̄tēplādū: et corobo-
rat ad patēdū: p̄sortificat ad p̄serendum.
Qui^r exēplum apparet in pino: q̄ est arbor
valde abūdans i pinguedine humoris: cre-
scit tū in loci montuosis valde aridis la-
pidosis. Et itē nullo calore v̄ frigore taca-
deponit vitro v̄ folia. Ille aut̄ abundat
in pinguedine: in q̄r abūdantie grē: si p̄-
tēfecit Ps. lxi. ad deum dices: Sicut ad
pe et pinguedine repleat aīa mea. Et talis
monte. i. in altitudine p̄tēplātōis crescit:
et loca aspera et lapidosa diligat. aduersa
nō refugit: et virōrē virtutē nec calore pro-
speritatis nec frigore aduersitatē deponit.
IItē grā dei assimilat cucumeri. Primo
q̄r cucumer habet virtutē refrigeratiā. Est
enī humorosus et frigidus natura. Usū
dat febribūtib^o. Sic grā dei refrigerat
aīam ab inordiato ardore vītorō: siue ana-
rīcie siue ire siue cūtūscūq̄ inordiati appeti-
tus. Secundo q̄r h̄z virtutē purgatiūam: ex-
eo q̄ soluit ventrem: et p̄ sequēs purget.
Sic grā dei soluit mentē p̄tōris et purgat
p̄ fluxū cōpunctiōis. i. lachrymas p̄tē.
Tertio q̄r h̄z virtutē sanatūm. Nā folia
cucumeris si fricent: medenī vulnērī: q̄
imp̄ficit canin^r moslus. Lantīn^r enī moslus
tentatio p̄na fuit diaboli iniūdētis: q̄ no-
bis in p̄mis parentib^o imp̄ficit ut Beda di-
cet q̄tuo vulnēra. sej ignorantia: cōcupi-
scientia: infirmitatē et maliciā. Sed h̄ vul-
nera folia cucumeris. i. sacramenta grē:

De vegetabilibus & plantis

121

movent atq; curat. Hā &tra ignorantiam est sacramētu ordinis, cui⁹ vna clavis ē sci- entia discernēdi. Lōtra cōcupiscentiā ē la- cramenū cōlugij, contra infirmitatē valet ɔfirmatio. Lōtra maliciā vero valet eucha- ristia; q̄ est sacramētu charitatis q̄ p se op- ponit malicie. Talem enī hec folia gratie ad sanandū generaliter omnīm peccatorū vulnera: qz ab originali sanat baptismus: ab actuali mortali p̄cētēria: p̄cētē extre- maynitio: Apo. xxii. Folia ligni ad sanctitatem gētiū. Quarto qz cucumer h̄z vñtē p̄forandi qb̄ anim⁹ deficit: odore luccurrit. Sic grā deficientib⁹ in rētatiō vel tri- bulatiō succurrat. Hec enī est q̄ trib⁹ pue- ris in camino ardēti positis fecit medium somnacū q̄st venti rois q̄ ipsi flāme calo- rem repressit: vt h̄r. Dan. iiiij. Und Apo. i. Corint. x. Fidel de ē q̄ nō patiet vos rēta- ri supra id qd̄ potestis: sed faciet etiā cū tē- tatione puentū: vt possit sustinere. Item grā dei assimilat dīpranno: q̄ est herba ejiciens partū: cōsumēs venēm & excutit ens ferrū. Hā primo quidē dīptann⁹ habz virtutē dissoluēdi: atrrahēdi & consumēdi venēm. Item hanc herbam p̄mo cerue ostenderū. Hā cā māducant ut facil⁹ pa- riant: si sagitta fuerit p̄cussit: querit dīp- tann⁹ quo ferrū in vulnere inflicti excutit. Sicut Basil. & Ambro. dicunt. Similitē gratia dei cōsumit venenū auaricie. Hec enī est venenū vt supra dīcū est qd̄ sua frigidae calorē cordis. i. charitatem extin- guit. Item educit partū. i. expellit luxu- rie peccati: quia part⁹ cōcipit ex ope luxuriæ. Item excutit ferrum: id est duriciam superbie.

Cap. XXVIII
Ole delitias nō
S introduxit natura sed voluptatis culpa. Enī exēplū apparet i quer- enī: qz quercus dīrā q̄rendo: eo q̄ antīq ad elum glandes quere⁹ querebāt. Et sic ieu- nium nō carnib⁹ aut delitijs: s̄ sola glāde soluebāt: vt dicit Boeti⁹ in li. de solutio- ne. Hā humānū gen⁹ in rotā p̄ma etate fu- lit sine carnib⁹ & delitijs varijs cibox: et lo- mirandū est quō voluptas tñ crenuit que a tanta parcitate schoauit. Eccl. xxix. In i- tū vite hōis panis et aqua: et tñ hodie sic Innocenti⁹ dicit de vilitate p̄ditiois hu- mane: Hulosis nō sufficit fruct⁹ arboz: nō

grana leguminū: nō etiā radices herbaꝝ: nō pisces maris: nō bestie terrenō aues ce- li: led q̄runt pigmēa: parātur aromata & nutrīunt altilla: capiunt obesa q̄ studiose parant ante cocos: q̄ laute p̄parant offi- cio ministroy. Alius tundit & colat: alius p̄fundit et coſcīt: substantiā querit in ac- cīdens: naturā mutat in famēt saturitas trāseat in esūrē: reuocat appetitum ad irri- tandū gula nō ad sustentādū naturā: non ad necessitatē supplendā sed ad auiditatē explendā. Item gule vñtuꝝ assimilat co- riandro. ppter qnē. Primo qz ei⁹ semē qd̄ est minūtū & candidū in vino dulci da- tum homines ad luxuriam proniores facit. Similiter gula p̄ splendidū cibū & dulcez potū inclinat ad luxurie actū. Hieronym⁹ in quodā sermone: Semper saturitati sueta lasciuia est. vicina sunt sibi venter & gen- talia: p̄ membroꝝ ordine ordo vitiorum. Scđo qz si q̄s de coriandro nimis accipie amentiā & frenesim incurrit. Similiter p̄ supfluitatē gule: & p̄cipū q̄tum ad potuz homo p̄ ebrietatē efficit velut amens & freneticus. Hā sicut dicit Petr⁹ Raneū. i. q̄dam sermō. Ubi regnat ebrietas: rō exu- lat intellectus obtundit: cōſilia deuant: iudicia subvertunt. Tertio qz bee her- ba cū suo semine canib⁹ venenosa existit. Canes enī &tra lupos latrantes & lingua medicinalē habētes p̄dicatores sunt: qb̄ gule vñtuꝝ p̄cipue est noctiū. Unū dicebat Apłs. i. Corint. ix. Lastigo corpus meū: & in seruitute redigō: ne forte cū alijs pre- dicauerō: ip̄e reprobus efficiat. Quarto qz coriandrū in cibo sumptum calefacit et somnū inducit. Silt gule vñtum inducit somnū corporis & somnolētiā. i. pigriciā mē- tis. iij. Reg. xir. Comedit & bibit & rursus obdormit. Quinto quia bee herba li- cet integrasit & odorifera: tñ fricata mani- bus fetida fit. Sic etiā gule materia lez ci- bus q̄uis p̄mo odorifer⁹ & optimē sui pa- rat: postea tñ efficit fetidus i exitu de vē- tre. Et iō sicut dicit Algaçel: Luiuscunq; cura vñ sollicitudo versatur circa id quod ventrem ingredit: eius valoris est qd̄ in- de egreditur.

Nomilis homo
dulcis ferocitatem mitigat ho- minis subi & crudelis. Cuius

o 5

Liber tertius

exemplū apparet in fici: qz si tauri fero cissimi ad arborē fici ligent: prius ac repente mansuetere cōprobant. Per fici enī que baber interi lacteū humore & vnguiculatum: & exteri pdicit dulcē fructū: intellige hominē q int̄ habet mentē humiliē: extra x̄ queruntē mītē: sicut christ̄ dicit Mat. xj. Dicite a me qz mitis sum et humiliē corde. Hā lacteitas interioris humoris delignat humiliatē mītē: ex eo q lac esse conuenit cib⁹ parvulor⁹ q gerūt typū humiliū: sed dulcedo & mititas fruct⁹ exterioris mansuetudinē signat opis & conuersatiōis. Et hec duo bene inuicē conueniūt: qz sicut dīc Hugo de sc̄to victore li. iij. de clauistro anīe: & dūungi oportet mel humiliatē cū dulcedine māsuētudinis: qz sicut mel p̄cor dat in coſectiōib⁹ medicina cū oīb⁹ diuerſitariib⁹ ſpeciez: ſic & humiliatē dulcedine condicūt oīa genera virtutū. Sed vntuclitas humoris signat affectionē pietatis. Et ita p̄tqz ſtēs repreſentat hoīez paruum reputatiōe: p̄iū in affectiōe: mitem et dulcē in conuersatiōe. Sed p̄tauruz accipe hoīem elatū & ferocē: cui dī Eccī. vi. Mon te extollas in cogitatiōe aīe tue velut tauri rē. Ergo mansuetus tauri fero: ad arborē fici ligat: signat q ſupbus humili associat̄ mitigat. Hā ei humiliatē vincit illius ceruicatōe: eius pietas ſfundit illius crudelitatē: ſed ei mititas lenificat illi⁹asperitatē. vñ Caffio. dīc ſup illud Pd̄. cxvii. Dūilliar⁹ ſūvlosqz. Per humiliatē mēbra xp̄i ſciūt diaboli viciſſe ſupbiā. per hāc fideles ſup reḡ p̄ficiunt: p̄ hāc ſupbiā trānici ſupanqz: p̄ hāc ſelecti & ſimi exaltat̄: p̄ hāc ī cēnū martyres coronat̄. nec p̄ dici pfect⁹ q̄ hāc xture ē p̄uar. **T**ete humiliatē i aspītitatib⁹ & tribulatiōib⁹ maḡ excreſcit: & dīmōib⁹ marie ūmica exiſtit. An̄ aſſilaf fraxino: q̄ arbor alta & rotundavt pinei illo eis alris & montans cresces: cui⁹ arboris tanta ē vis ut ſerpētes ei⁹ vmbra matutinā vñ vſpītīnā attingere nō auideat. An̄ ſi inter ignez & folia fraxini ponat̄: prius ad ignez q̄ ad folia fugere cōprobat. Tanc̄ igī loca montana & alpīa ſunt aduersitātē & tribulatiōnū cōtingētū diſcrimīa: in q̄bus crescent fraxin⁹. humiliatē vīrtus: q̄ tribulatiōnes maḡ mītē humiliant: & ideo tribulatio & delectio humiliatio vocatur. An̄ Berli. in ep̄la: Tribulatio vīa ē

ad humiliatē: ſicut patiētia ad mansuetudinē: ſicut lectio ad scientiā. Si lucē appetit humiliatē: vīa nō refugias humiliatē. Ambra aut̄ fraxini matutina ē humiliatē penitētis in iuuenili etate: ſed q̄ ſi veſpertina eſt humiliatē penitentis tardiori etate: & vtrācqz infernales ſerpētes: idem odiunt & detestant. Ambra etiā matutina p̄t dici humiliatē in ſperitatem: ſe vībra in vespere eſt humiliatē in aduersitate. Quālibet aut̄ humiliatē ſerpens. i. dia bolus tñ oīt q̄ ip̄e p̄ ſe poti⁹ vult eterno igne gehētē cruciat̄ q̄ ip̄e elegerit penitēdo humiliatē. An̄ ip̄e dixit beato Machaſtio: q̄ in re nulla alia ſuperabat̄ eū nū in humiliatē: quā nullo modo poterat habere. Item humiliatē assimilat bdelio. Primo rōne coloris: qz fm ſolimū bdelium eſt arbor nobilissima: nigra in folijs ligno oīu & ſimillima. Sift humiliatē penitentis p̄fert folia. i. verba. de ſe quidē nigrā: id eſt ſui deſpectuā & accuſatiōna. Hā iuſtus. i. humiliatē prior eſt accuſator ſui. Proverb. xvij. Moīe eī iuſti ſue iuſticie q̄qz ſignificat̄ humiliatē: fm illud Mat̄. iij. Deceſ nos implere omnē iuſticie. i. omnē humiliatē. Scđo rōne humoris: q̄ bdelij lacryma ſiue gutta ē trālucida: ḡſtu amara: bene odorifera: ſi marie aro matica q̄n ē vīno infusa. Sic lacryma humiliatē penitentis eſt amara: q̄ mente purbat: eſt etiā lucidissima: q̄ mente ſerenat: eſt odorifera q̄ deū delectat: eſt aromatiqz & medicinalis: q̄ modobis vītioꝝ ſanat. **T**ertio rōne vigoris. Vigent enī in tali gummi bdelij mirabilis virtutes. Hā va i. & cōtra apostemata: tam etiā interiora q̄ exteriores ſi fuerint ex eo peruncta. Habet etiā ſubstantiā glutinosam cōſtrictiūam & attractiūam: & ideo multa ſtrigit diſenterię am ex acuta materia factā: & etiā ſiue ex fortissima farmacia moſibus etiā reptiliū occurrit. Sic humiliatē penitentis apostemata interiora. i. p̄tē cordis: & exteriora: id eſt p̄tē carnis curat & purgat: ſluxum diſenterię & farmacie. i. prouitatem peccati ſiue ſit ex appria inclinatiōe ſiue ex exteriori timore reſrenat. Item moſibus reptiliū: id eſt detractorū verba curat. Item humiliatē assimilat casie. **P**rimo ppter locū generatiōis: qz nateſiſ caſia in loci aqſis vībi multū creſcit: & bonū odore reddit.

De vegetabilibus et plantis

Sic humilitas nascitur in cordib⁹ eorum in quibus est aqua vere sapientie. Dicit enim Proverb⁹. xij. Abi humilitas ibi sapiens, tia, vel quod nascitur humilitas in aqua tribulationis: et crescit in aqua cōpunctiōis: et reddit etiam deo bonus odore. An multa est deo grata: Cant⁹. i. Mardus mea dedit odore suum. Mardus enim que est herba brevis adhuc humilitatem signat. Hieronym⁹. Videl est quod nos ita homines gratos a deo facit quod si vite merito magni: humiliata revero insimilamus. Slosa tamen super Psal⁹. xlviij. dicit: quod casta quod crescit in aquis est fides quod crescit in baptiſatis. Sed designat humilitas in castis. propter successum varij coloris. Dicit enim Plinius: quod casta pīmo canet. secund. rubescit. tertio nigrescit. Sic humilis canescit per prudenteriam: quod senes et cani. propter experientiam longi temporis consueverunt esse prudētes. Nec rubescit per penitentiam et nigrescit per copassionis tristiciā: quod est quemdam metis nigredem et obumbratio. Ter tio. propter modum probatiōis: quod bona casta probat per odorē: colorē et per vigorē. Nam casta nobilis est subdulcis et acuti saporis et locundi odoris: et subnigri coloris: pondere granoris et maxime laudat: que defacili non frangit: sed pīmo flectit. Similiter quod vere humilis est haber dulcedine in conuersatione: odore locundū in fama et opinione: et subnigrū colorē in sua despectio ne. Quia claritatē suā non ostendit: sed abscondit. Nec frangit tribulatione quacūq; se flectit copassione et discretionē. Quar to per effectum curations: quod casta reuma purgat: cerebrūq; capitis cōfortat et fetore oris amputat. Sic humilitas penitenter rema. et peccati fluxū purgat: cerebrū. et sensum cōfortat: quod humilitas reddit hominē magis sensitū. et sapientē. Item forem oīs. et lactantia sermonis amputat: quam hō discretus odit sicut naris fetorez: eo quod laus in proprio ore sordescit: et ideo odore same perditur per lactantia cōmēdiōis proprie: sicut narrat Valerius maxim⁹ de Mario: quod cū multis fecisset: vna sui iacratione gloriam fame p̄didit: et quod sibi p̄sumpsit aferere quod ex ore alieno debuerat captare: publice cōmēdiōis vota demeruit. Nec humilitatis clausura debet se homo muni re post quod diuinās cōsolatiōes recepit. Cuius exemplū est in heliotropia: que sc̄z est

herba que in solsticio estivali florere incipit. Unde solsequiū vocata est a latiniſe eo quod sole oriente flores suos aperit: sed ipso occidente iterū se recludit. Tunc enim sol christus quasi alicui oritur quando sc̄z et consolationis sue lumen infundit: et tunc debet homo humilitate potest flores suos: id est affectus deo aperire. Tunc autem sole occidit quādo ipsa cōsolatio transit: et tunc debet se hō sub custodia humilitatis claudere: ne latro: id est vanā gloria subintraret. Unde domin⁹ Matth⁹. xvij. post trāſigurationē descendens de monte mandauit discipulis dicens: Remini dixeritis visio nem. Item humilitas sicut dicit Cassiodorus assimilatur Isopo. Primo ratio ne statute: quod est herba brevis et modicas quod videlicet humilis est modicus in sua reputatione. Unde Grego. dicit: quod humilitas vera est qua quis de se parua estimat: et bona alterius sine inuidia et in ore cōmendat. Item homo humilis est brevis in locutione. Unde fui beatū Benedictū in regula sua: Unus de duodecim gradib⁹ humilitatis est pauca et rationabili a verba loqui: non in clamosa voce. Secundo ratione inheret: quia Isopus in terra petro crevit: in radicibus petre solide se infi gens. Similiter humilitas crescit in terra petrosa: id est in anima amore christi solidata. Unde humilis homo mediante charitatis radice solide petre. et christo in heret. ii. Regl. xxiij. Domin⁹ petra mea et robur meū. Tertio ratione efficacie: quia pulmonem et omnia virtutē pectoris ex causa frigida purgat: si sc̄z cū siccibus siccis in vino coquatur: in pulmone sicut dicit Cassiodorus sunt inflatiōes supbie quam purgat humilitas: et purgat pēcōrum: quod cohibet inflatiōes ire p̄cipue sociata cum vino charitatis et siccū dulci sc̄z mansuetudinis. Psal⁹. l. Asperges me domine Isopo et misero: Nec humilitas assimilat anheto. Pīrio quod ad partū pluralitatē. Nam anhētū est herba hās radicē: semen et herbam. In quod triplex humilitas designat. Nam radix est humilitas cordis: herba humilitas oris: semē humilitas opis. Sed quod ad partū multiplicitatē. Habet ei radix anhēti viridis virtutē aptiū: vētoſitatis et inflatiōis extremitatiū: et tortōis vētri mitigatiōnē. Sicut etiam modo humilitas cordis que est ut radix

Liber tertius

deo ut mente aperit et ad ei⁹ ḡrē suscep̄tio
nē p̄parat et disponit: ventositatē vane glo
rie et inflationē supbie expellit: et torsionez
ventr̄. i. turbationē et indignationē mentis
excludit. **L**ertio q̄ ad valoris varietatē:
qz radix auberti viridis alicui⁹ ē valoris:
eo q̄ copacæ dividit. calculū frāgit: et sin
gultū ex plenitudine abscindit. Sed post
q̄ fuerit radix auberti succata: null⁹ est pō
deris. Tūc at radix auberti. i. hūilitas cor
dis ē viridis qñ nutrit et fons hūore diui
ni amoris: et tūc timor dei mentis hūilians
cor frigore peti copacæ et copunctionē di
uidit. calculū. i. duricū peti frangit: et sin
gultū. i. indignationē s. pbā turbationē
repellit. Sed remota viriditate dīni timo
ris: tūc siccat. i. euacuat hūilitas mentis:
trahit null⁹ sit valoris v̄l̄tūt̄. **A**te hūili
tas stiner graz ne defluat sic p̄sillū dī or
nere vīnū. Hā si p̄sillū misceat vīno calor
vīni pellit frigiditatem p̄sillū ad superficiē: et
viscositas el⁹ pellit viscositatem el⁹ ī circu
itu: et n̄ exhibet vīnū etiā sine vase. Silt hūili
tas reddit boem circūspectū et nō effun
dāt grā el⁹ p aliquā fatuitatem. ppter qđ dī
cit Grego. **Q**ut ceteras virtutes sine hu
militate congregat: quasi puluerem in ven
tum porat. **C**a. XXX

amaricat. **Q**uare ex ei⁹ vīsu sanguis pessi
mus generat et virtus ex ea vīsua debilita
tur. Hā ex sua p̄ticitate sensus aīalē mor
tificat: et naturalē sp̄m suffocat. **T**ūc talia
ciuca generare volētib⁹ plurim⁹ est noxi
ua. **H**ec oīa dicit Isae in diez particulari
b⁹. Eodē mō q̄dā a principio sue queratio
nis vīl in iūnētūe sit optimi: et vidēt ma
gnas virtutes h̄rē et multas: q̄d postea in p
cessu ī senectute efficiunt pessimi: et indu
ranū ī malis ut efficiant plent multis et ma
gnis virtutis. **A**pls ad H. l. ix. **C**ū sp̄m cepe
ritus nūc carne p̄sumamini. **C**a. XXXI

Attentio assimi lak radici.

Priro q̄ radix ē to
tius herbe v̄l̄ arboris principiū.
Et sic intērio ē p̄cipiū toti⁹ v̄l̄ operi.
Intēntio enī ē ip̄s⁹ finis. Finis enī licet
sit ultimū i op̄e: est enī p̄cipiū in intēntio
ne: qz finis mouet agentez: vt dicit Pbs.
Tūc finis s̄m eū dī causa causarū. **S**co
qz radix experit latibulu. Hā radix qdū
sub terra latuerit nutritur et p̄ficit. Sed si
euulsa fuerit mortif et arescit. Ita intēntio si
cū humilitate latuerit op̄us bonū nutrit et
crescit. **S**z si p̄ ostentionē euulsa fuerit ab
humilitate extinguit et deficit. **A**nde Gre
go. dicit: Sic op̄us sit ī publico ut semper
intēntio maneat in occulo. **L**ertio rati
one effectus: qz radix est initiu bonitatis et
malicie arboris causatiū. Hā bonitas et
malicia radicis ad ramos ascēndit: et sepe
apparet in fructu et flore q̄lis ē humorū ra
dice: qz nō potest aliū humorū ramis fūn
dere q̄z in se habet. Sic etia bonitatis et ma
licia op̄is ex intēntione p̄redit. **A**pls: Si
radix sancta et rami sancti: Bo. xi. Lu. xi.
dicit: Si oculus tuus. i. intēntio fuerit sim
plex: totū corpus tuū. i. op̄us lucidū erit: et
si oculus tuus nequā fuerit: et corpū tū
tenebrosum erit. Ambro. Intēntio tua ope
ri tuo nomen imponit. Grego. Amora. Si
semel cor intentio corrūpt: sequēt̄ actio
nis medietas et termin⁹ ab hoste calido se
cure possidet: quoniam tota arboz sibi fru
ctus ferre cōspicit: quā veneni dente in ra
dice vitiant. **C**a. XXXII

Hypocrita assimi latur arundini.

Primo qz arun
do ī arena radicat: qz les hypocrl

Inconstans ho
mo assila sycomoro. Sycomor⁹
ē fatua ficus in foliis moro sīlī.
Et dī a sycomor⁹ qđ ē ficus et moros qđ ē fat
ua: q̄li fatua ficus. **D**e q̄ dī Diasco. q̄ fru
ctus facit subdulces: s̄ nūc ad maturita
tē venientes. **Q**uasi aut̄ fatua ficus ē hoīs
instabil̄ anim⁹. **A**h Ecc. xvii. dī: Stult⁹
aut̄ vt luna mutat. Hic licet aliq̄s fruct⁹:
id est bona op̄a facere incipiat: in eis tū vī
qz ad maturitatē. i. vīc̄ ad finē debitū nō
p̄seuerat. **I**tē incōstātes et ip̄seuerātes q̄
bona incepta nō p̄tinuit assilans lactuce.
Hā lactuca qñ ē tenera et iuuenis h̄z mul
tas et magnas virtutes: qz cū sit frigida et
humida reperate et subtil̄ sube et facile dige
stibilis stomachi calorē sedat: sanguinem
bullientē refrigerat: insomnietate placat:
capit̄ dolorem ex fumo colerico sanat. In
masculis veneri motum refrēnat: lac ī mu
llerib⁹ multiplicat et sanguinē augmētāt:
et q̄litate ḡfecta bonū sanguinē generat.
Sz qñ antiqua et indurata hūilitas nimis

De vegetabilibus et plantis

123

ta radice amoris habet in terrenis. Illud enim qđ in arena plantatū est vel fundatū tria timet. sc̄ ventū: pluviā & flumē: vt habeat Matth. vij. Per ventū qui ab aere procedit & venit: intelligit tentatio demōnis: qui in aere cōmorari p̄ pluvias que de celo deflendit: intelligit aduersitas que à deo venit. p̄ flumen quoq; qđ p̄ terrā fluī: intelligit psecutio quā tyrann⁹ infligit. Ex quo patet qđ ille est v̄ arundo in arena fundata: qui vel vento tentatiōis frangitur: vel in pluvias aduersitatis & impatiētiā corripit: vel flumine mūdane psecutōis eradicat: que oīa ptingunt hypocrit⁹. Sed qđ arundo a vento agitat: Mat. vij. Sed qđ existit videre arundinē vento agitata: Sed hypocrita est inconstans: qđ modo vento aduersitatis inclinat ad ira/ cundia: modo vento p̄ speritatis erigit in superbiā: Iac. i. Ut duplex anīus iucōstās est in oībus vīs. Tertio qđ arundo medulle plenitudine nō solidat. Unde est exterius pulchra & interius vacua. Sic hypocrita nō habet soliditatē & plenitudine interioris gratie: sed solū pulchritudinē exterioris appetit. Unde dñs dixit Matth. xxiiij. Vobis scribe & pharisei hypocrite. & post: Qos quidē a foris parētis hoībus iusti. Grego. In moral. Quid ē vita hypocrite nisi quedā vīsto fantasmat⁹: que hoc ostendit in imagine qđ nō habet in veritate. Quarto qđ arundinē viriditas breuitate terminatur. Nam cito crescit & cito areficit. Nā arundo ab ariditate nomē accepit. Sic hypocrite glā parū durat. Cito enī crescit & cito decrescit: Job. xx. Haudim hypocrite ad instar puncti. Quinto qđ arundinē manus innitētis pforat: qđ sc̄ hypocrita decipit & ledit adherētē nobis: Esa. xxxvi. Ecce p̄fidis sup baculū arū dinēm contractū r̄c. Itē hypocritarū penitētia assimilat vībre nūcis. Nux enī facit vībrā in apparentia grata: s̄ in existentia & effectu nocīnā. Unde nux a nocēdo est dicta: qđ rebus nocet ei vībra. Unde ipsa est dormītib⁹ sub ea nocīva & multarū infirmitatū generatīva. Sist hypocritaz p̄nia licet in appetitā exteriori videat pulchritudinē intrīscēt⁹ est mala & multoꝝ vītioꝝ in hōse generatīva: Mat. vij. Venīt ad vos in vestīmēt⁹ ouīa: intrīscēt⁹ aut̄ se lupi rapaces. Nā hypocrīsis ē vībra moris.

tifera. de qua Lu. i. In vībra mortis sedent. Ca. XXXIII

Ostus assimila-

tur palme. Tōlo qđē qđ palma ī radice inferiōrē h̄z aspītate: & sit in s̄t h̄z aspītate laboris: Ap̄l. ii. Corin. xj. In laborib⁹ plūmis r̄c. Sed qđ supīns in coma h̄z venustatē sc̄z qđ iusti superē in celo h̄z venustatē & pulchritudinē glī ī mortal. Ps̄. xcj. Justus v̄ palma florebīt in domo dñi. Tertio qđ palma in fructu h̄z tarditatē. Nā cū difficultate & tarditatē p̄uenīt ad ei fructū. Nā enī ante centū annos fructum facit: & sic p̄mo pfecte vīres accipit vt fructificare possit. Nā q̄nto palma est annōsior: tanto ei fructū est melior. Hoc aut̄ significat qđ iusti viri post diutinatē laboris puenīt ad fructū solatioñis: Iac. v. Ecce agricola expectat p̄ficiū fructū r̄c. & qđ diutinē expectat: tanto copio s̄tō r̄cipiūt fructū mercedis. Ca. XXXIII

Lachryma peni-

lentis assimilat succo aloe. Tōlo rōne materie. Nīcē enī alees succēs qđ ex qđā herba expītis: ad ignem decoquit & postmodū ad solez deponit ut succet. Hic succēt lachryma penitētis qđ ex amara herba. i. cōpunctiōe expītis: & ad ignē interioris doloris decoquit: s̄ sol ca/lore. i. charitatis ardore siccāt: qđ cū timor est in amore christi crucis: iā lachrymetis moris & doloris siccant. i. cessant & restrin- gunt: qđ in quadā securitatis fiducia aīa so/ldat. Et h̄mōi lachrymas significant Ioh. ii. Nāqua i vīnū ouēta. Nā Berri. di- cit sup Lant. Illas lachrymas v̄re i vīnū mutari dixerim qđ fraterne cōpassiōis affec- tū in ferozē p̄deūt charitatis: p̄ qđ etiā ad horā tuīp̄lī immemor sobria quadam ebrietate videri. Nā p̄t̄ & aqua in vīnum p̄ueris qđ sine timore de sc̄p̄o sine dolor et luctus de p̄ximo p̄dit i charitatis affectū. Sed rōne excellētis: qđ rāto de sui natu- ra penitētis lachryma d̄z esse amarior: qn- to plus h̄z de fetore peti. Et tō simpliciē lo- quēdo lachryma penitētis rāto dulcior et melior est q̄nto min⁹ amara & fetida. i. qn- to minus h̄z de amaritudinis materia sine causa. i. de fetore peti. Tertio rōne effica- cie. Nā lachryma penitētis omne peccatū

Liber tertius

abluit: qđ significat efficacia aloe: qr aloe
 es licet sit amarum: n̄ est multiplicis salutis
 seru. Primo qr visum clarificat: qđ co/
 petit lachrymis penitēte in h̄tū purgant
 vitiū avaricie qđ mētis visuz obscurat: sicut
 puluis terre oculos corp̄is: Ps. lxxii. Be/
 pleri sunt qđ obscurati sūt terre. i.e. effectu
 terreno. Itē aloe ab hydropisi p̄seruat
 et in principio curat: qđ cōpetit lachrymis
 penitēte in h̄tū mentē humiliat: et tumorē
 sine inflatione supbie curat. Itē aloe me/
 lancoliam mēdificat: qđ cōpetit lachrymis
 p̄nile in h̄tū purgant vitiū accidie. Item
 aloe caput a dolore eleuat: qđ cōpetit la/
 chrymis penitēte in h̄tū expellit vitiū in/
 uidicē causat caput dolore. i.mētis tristis
 itā: qr inuidia ē tristitia in alienis bonis:
 vt dicit Ps. Itē aloe colera purgat: et
 b̄ cōpetit penitēte in h̄tū mitigat vitiū
 ire: ad qđ valde colera inclinat. Itē aloe
 mēbroz genitaliū vlerca sanat: si eius pul/
 uis cū melle sumat: qđ lachryme peniten/
 tis p̄stant: dū vitiū luxurie curat. Itē idē
 puluis aloe cū melle vermes vētris necat.
 Et sīlachryma hūlīs penitētis cū dulce/
 dine denotat necat vermes ventris: dū
 gule in ordiatis mor̄ sine appetit restrin/
 git. Om̄ia nanḡ ista apparent in penitēte
 post qđ bū abluit ē lachrymis penitēte: et
 tō Cassiodo. dicit sup Psalmos. Fuerunt
 mihi lachryme mee panes die ac nocte: dū
 dī mihi p̄ singulos dies vbi tē. qđ flet ē ci/
 bus aīaz corroboratio sensuū: absolutio
 petio: refectio mētiū: lauacrum culparum.
 Itē lachryme penitētis amaritudinē cō/
 scientia p̄uertit in dulcedine gr̄e: cui⁹ ex/
 plū est in lupinis qđ cū sint leguminas ama/
 ra: p̄ madefactionē in aī efficiunt dulcia:
 sicut dicit Isaac. Silt aqua: lachrymaz a/
 maritudinē peccati p̄uertit in dulce/
 dinē gaudij. Ps. cxv. Eūtes ibant et fle/
 bant multētes semina sua. venientes aut ve/
 niēt cū exultatiōe tē. Berñ. sup Lant. La/
 chryme penitētū vinū sunt angelorū: qđ
 in illis odor vite: sapoz gr̄e et gustus indil/
 gentie: sanitas redētis innocētē: recōci/
 liationis locunditas et serenate p̄scientie
 suauitas. Itē lachryma cōpunctiōis can/
 sat effectu dilectiōis et patientiā tribulati/
 onis: cui⁹ exēplū appetit in pino. Nam ar/
 bor pini est p̄ sudore sue lachrymā pīc̄ ge/
 nerativa. Et itē de pino in germania gr̄e

Ali homines as

similans cīcānias. Psalmo p̄ aspe/
 ctū deceptiōis: qr cīcānia. i.lolum
 qđ est femini generis in singulari: s̄ neutri
 plurali: vt dicit Irido. inē triticū nascitur:
 nec h̄diu in herba ē a triticū plene diser/
 nit. Et iō decipit aspiciētes vt p̄utē ē tri/
 ticū cū sit lolium. Vñ ei assilans hypocrite qđ
 inē bonos p̄uersantes et bonitas: et sancti/
 tatis speciē extirpēt oīdētes: credunt ēē
 boni cū sint mali. Vñ h̄diu sic vivunt cī/
 cānia in herba sīlīs triticō se offidit. Itē
 cūdō ppter p̄totū infectiūm: qđ cīcānia
 triticō mixta aliqñ iōm suffocat nisi ab eo
 cauti⁹ separat. Et sūt plerūq; hypocrite in
 bonoz collegio incogniti: comorates insi/
 ciūt qđdā simplices: et ad suas eos neqtias
 occulite seduceōdo p̄trahētes spūaliter eos
 suffocant. Tertio ppter iudicij dilationē
 qđ enī ppter sītudinē qđ h̄re cīcānia cū
 triticō videat: sepe dū cīcānia euelli credit:
 triticū p ea euelli: est separatio progra/
 da h̄diu sunt ita sīlia vt cognosci non pos/
 sint: et tpe messis cīcānia colligunt p fasci/
 culos cōponunt et ligni tradunt triticū au/
 tē in horreū recōdīt: vt habeat Mat. xii.
 Ex quo habet qđ mali tolerant h̄diu sunt
 occulti: vel h̄diu extirpart nō p̄it sine pe/
 riculo tritici. i.sine scandalō bonoz et dā/
 no. Sed aduiciente melle diuinī iudicij

De vegetabilibus & plantis

tunc siet yniuersalis separatio malorum a bonis: et ad modum q̄cātorū mali alligabū tur fasciculis ad coburendū ignis: qz sc̄z in igne gehenne similes associabunt̄ siliibus: ut eadē eos retineat pena quos similibus temnū culpa. Sed triticū. i. bonor̄ collegiū recondet̄ in horreo celi. Quarto ppter effectū nociuū. Hā q̄cātia habet vim acutam quodāmodo venenosam: inflatiā et ventosam. Ut ebrietate inducit̄ mentem p̄curit̄ et caput ledit̄: panē cui admisces inficit̄. De q̄ si q̄s comedat in magna quantitate nō solū eū grauter ledit̄: sed etiam occidit̄. Igif̄ inq̄tū habet vim acutā representat̄ virtū auaricie: qz avari sunt valde acuti ad decipiendū. Unde Ps. l. Sicut noxacula acuta fecisti dolū. Inq̄tū x̄o habet vim venenosam significat luxuriā que est venenū alispīdū insanabile: vt d̄ Ber. xxij. Inq̄tū x̄o habet vim ventosam: irritatiā: significat yanam gloriā siue superbiā: Prouer. x. Qui nititur mendacis hic patit̄ ventos. Inq̄tū x̄o ebrietate inducit̄ significat virtū gule. Cōtra qd̄ dicit̄ ad Eph. v. Nolite inebriari vino tē. Sed inq̄tū mentem ledit̄ et caput peccati significat irā: caput rōnis perturbat̄ et claritatem mentis oscillat̄. Inq̄tū autē panem inficit̄ significat acciditā que gustū ale ledit̄: et spirituālē p̄fert̄ in p̄ferebit̄. Et si afflit̄ syphoniū et infestat̄ honestat̄: et amorem fratrum: et fratrum fraternitatis: et coram fēcili. Et hā sic risuū et illis tristis se ostendit̄. Ca. XXXVI

An̄suet̄ nō pro Naturū cui nullā inturia dicti vel facti interrogat̄. Arbor enī q̄ nullo vento flante agitat̄: non ppterēa immobile reputat̄. Sicut nec lignū qd̄ nō arderet absente igne diceret̄ incōbustibile. Eodē modo nō debet hō mansuetus appellari dum nulla inturia sit ei. An̄ Ber. dicit̄: Sūt q̄dam mites dum nihil sit eis: vel dicit̄ nisi pro eorum arbitrio. Pdatebit autem quia longe sunt a mansuetudine si levius oriat̄ occasio. Item mitis homo et deuoꝝ linguas maledicōꝝ p̄ngentī nō formidat̄. Quis exemplum est: quia malus siccus oleo admixtus rante virtutis esse dicit̄: vt si quis eo perunctus fuerit a puncturis spinis et aranearū et scorpiōnū tutus fiat:

sicut dicit̄ Plinius. Malua enī q̄ est herba mollis mansuetudinem signat̄. Unde maluē succus est mansuetudinis virtus: cui si admixtum fuerit deuotionis oleum: ita cor homis liniendo corroborat̄: vt neq̄ spum. i. pungitū qui aculeos figūt̄ neq̄ aranearū. i. impostor̄ qui te la texunt et venenū ferunt̄: nēc̄ scorpiōnum. i. derratorū: qui retro percūtū puncturas liniguarum formidet̄. Unde Grego. sup Ecclie. chiel. dicit̄: Cū lingue detrahentū vel op probria irrogantū corrigi nequeūt equanimiter per omnia tolerād̄: nec̄ obtrectationis sermo timendus est: nedum peruerſorū lingua metuit̄: recti operis via deseratur. Iracundus autē homo similis ē ligno spinoso quod pungit amplectentem se. Nam licet homo amet omnes arbores que sunt in horto suo: spinosas tamē declinat̄ et fugit ne lacerent̄ eū. Sic licet omnes homines sunt amandi: familiaritas tamē iracundū declinād̄ ē: Prouer. xxij. Non licet amīt̄ hoī iracundo. Ca. XXXVII

Aria mater do mmini assimilat̄ cedro: Eccl. xxiiij. Quasi cedrus exaltata sum in Libano. Sunt enim duo genera cedrorū: qz sunt cedri que nascuntur in Libano: et sunt valde proceri et odorifere: quarū odor: fugat serpentes et interficit vermes. Liban⁹ autem ubi nascuntur candidatio interpretabatur. Aliae sunt cedri maritimae: que sunt paruae sed fructuose: quarū poma cedrina triplicem habent substantias. Prima est calida: media téperata: vela frigida. Per virtutē cedrum beata Maria significatur. Ipsa enim instar prime cedri fugat serpentes: id est demones extinguit̄. vermes: id est prauas cogitationes: et reddit cädidas mentes. Similiter instar secunde cedri fructum protulit benedictū sc̄z christū in quo fuerunt tres substātē: sc̄z deitas: aia et caro. Prima sc̄z deitas est valde calida: quia omnīū vitiorū cōsumptiva: et omnīū sanctorū cordium inflammativa. Hebre. xij. Deus noster ignis cōsumens ē. Mea sc̄z anima fuit valde temperata: qz omnes virtutes in ea suum mediū tenuerūt̄: et illa nunq̄ declinavit ad aliquod extremit̄. Ultima sc̄z caro fuit frigida: quia fuit ab omni concupiscentia penitus aliena.

Liber tertius

Iste assimilat expresso: Eccl. xxiiij. Quia si cypresus in morte sion. Haec cypresus dicitur esse arbor tota medicinalis, si cortice: foliis et fructu. Quia quod in ligno extitit rotundus et medicinale fuit: et cortex, et exterior versusatio facta: et folia, et planta sua, via: et fructus, et opera utilia. **I**ste assimilat cinamomo: Eccl. xxiiij. Sic et cinamomum aromaticum odorem dedit. Haec pluma est secca: calida et aromatica. Ipsa enim beatissima virgo fuit secca in carne et temperata et parcita. Calida in aia per feruorem et charitatem: et aromaticam in vitro et in medicina et puritate. **I**ste assimilat nardo: Cant. i. Nardus mea dedit odorem suum: quod dicit ecclesia de beata virginine. Quia nardus est herba modica et calida: odorifera et spicosa. Sicut Maria fuit modica et humilitas cum dixit: Ecce ancilla domini tecum. Calida per charitatem: odorifera per puritatem: et spicosa per secunditatem. Haec spica quam prodidit ista nardus fuit dominus Iesus Christus. Spica enim nardi ut dicit Diaco, habet virtutem confortandi cerebri et nervorum applicata. **I**ste confortans stomachum: querat contra stomachi debilitatem. **I**ste confortator: quod valet contra cordis defectum. **S**icut cerebro est sensus in stomacho appetitus: sic in corde amoris affectus. Christus ergo quasi spica nardi sensum nostrum confortauit per fidem: appetitum excitauit per spem: affectum inflammat per charitatem. docuit ei nos cognoscere dominum appetere signa: diligere eterna, vel quod docuit nos in deum credere: de deo considerare: et deum diligere. **I**ste nota quod nardus sive spica et masticata humorum lingue desiccat. **I**ste surditatem aurium sedat: et quod est levius et dulcissima visus ad istimam penetrat. **A**hi et lapidem frangit. Et hoc coperit beate Marie: quod suo exemplo nos docuit linguam et membra eaurum deo aperire: et gladio doloris aiam penetrare. Sitque ipsa paucarum rationabilium plantarum aures angelo diligenter aperuit: et tunc passio eius filii sui etiam gladio doloris pertransiit. In primo docuit nos humorum lingue desiccari. et lubricitatem loquacitatis refreshere. In secundo circa dei verba aurium cordis surditatem fugare: ne forte dicatur nobis: Aures habent et non audient. Sed in tertio docuit nos gladio plantarum dolore perstitiosus animam praferre: ita ut lapis, et ut cordis duricia frangatur. **I**ste assimilat oliuam: sicut illud Eccl. xxiiij. Quasi oliuam speciosa in capsula.

Primo quod oliuam in arbore sive ligno habet soliditatem. Haec lignum oliuam est compacta soliditas: imputribilis puritas: et in medulla multe humorositat. Haec beata ergo fuit compacta et solida in sive imputribilis purissima in carne et plena humoris gratie in mente: sicut illud Luke 1. Ave gra plena tecum. **S**ed quod oliuam habet in fronde viriditatem. Haec folia oliuam semper viride. Sic folia mariae semper fuerunt viridia. et durissima. In omnibus verbis suo vigor virtutis apparuit sive virtus prudenter inquireret: sicut quod dicit angelus: Quando domino fiet istud? tecum. Quae sive humilitas in presentiendo: ut cum dixit: Ecce ancilla domini tecum. sive devotionis in laudando: ut cum dixit: Magnificat anima mea dominum tecum. sive dilectionis in coquendo: ut cum dixit: Filius qui fecisti nobis sic sive placatus in coquendo: ut cum dixit: Vnde non habent tecum. **T**ertio quod oliuam habet in flore suavitatem. Nam eius flores suaviter redolent. Flores Marie fuerunt eius mores qui odore honestatis plurimum redolebant. At tanta pollebat beata Maria mox honeste ut sit solu in eius aspectu omnis ab aspiciens tentatio: sicut testatur Hieronimus sugareatur. **Q**uarto quod oliuam habet in fructu unicuitatem. Et nota quod oliuam quanto sunt nigritores exteriores: tanto et tunc sunt maturiores interius: et ad exprimentiam ab eius oleu sunt aptiores. Sicut fructus, et operaciones marie: quibus essent exteriori nigrae. et per apparentias humiles: tam interiunciones denotantes et gratiae erant plene. **A**hi Marie virginis operae fuerunt nigra per humilitatem: et interiunciones per pietatem. **Q**uinto quod oliuam in liquore habet utilitatem. Nam liquor oliuam est oleum. Quins visus est multum utilis mortalibus. Haec oleum ut dicit Isidorus: est in pavulum luminis: in medelam vulneris: et in refectio nem surientis. Haec in lucerna ponitur ad ignem nutriendam: languidis medicis apponitur ad medelam: et cibis additur ad comedendum. Oleum ergo oliuam est misericordia et pietas Marie. Nam ipsa illuminat tenebras hos homines in dei agnitione. Unde nomen agnitionis vocatur: Eccl. xxiiij. Ipsa languidos curat soliditatem in dei timore. Haec timor domini expellit peccatum: quod est languor anime. **A**hi etiam ipsa dea mater timor. **I**ste ipsa cibat et nutrit sibi denotos multipliciter solatione. Unde ipsa inuitat eos: Eccl. xxiiij.

De vegetabilibus & plantis

125

Trāsite ad me oēs qui hēc pīscitīs me: t a generationib⁹ meis implem⁹. **T**ē beata maria assimilat palme. **C**ant⁹. vii. Sta tura tua assimilata est palme. **P**rimo qz palma habet radicis, pfunditatē. Habet ei palma radice in terra multū defixam. Sic beata maria habuit radie, pfunditatez, i. cordis, pfundā būilitatē. **L**uc⁹. i. Quia re sperit humilitatē ancille sue. **S**econdo qz habet stipie, firmitatē. Est enī trun⁹ eius mire et impurib⁹s firmitatē. Sic trūcus virginis, i. corp⁹ virginis habuit imputr̄ib⁹e firmitatē. i. Icorruptibile virginitatē: qz virgo ante partū: virgo in partu: virgo post partū. **T**ertio qz palma habet virois ppertitatis: sed etiā tpe hyemis, i. aduertratis, i. pass. oīs: qn⁹ discipuli et ali⁹ fideles ea pdiderat. **Q**uarto qz palma habet culminis sublimitatē: qz est arbor: ma gne, pceritatis et altitudis: sed etiā altritudinē nō ptingit: qz beata virgo licet magnā habuerit altitudinē meritor⁹ et etiā pñlio, vñ. **E**ccl. xliij. Ego ī altissimis habitanti, nō tñ sicut xps: t ño nō pñcēt ad altitudinē cedri, i. xpi: **E**ccl. xliij. Quasi palma exaltata sum in cades. **Q**uinto qz palma habet fructe suauritez, i. dactili. **C**ui fructe tāto dulcior et sapidior esse p̄bas qz inmediat⁹ foliis radīis expōit: **L**ātie, vii. Ascend ī in palmā: t apprehēdaz fructe eius. Suauissimus aut fructe **M**ariae virginis ille estre quo Delicab⁹ ei dixit: **V**nde fructe vēr⁹ tui. Tui fructe fuit dulcissimus et sapidissimus: qz radīis solis, i. diuinis splēdorib⁹ inmediate cōiunctis, immo tē spēdor glie et figura substatie diuine. **T**ē beata Maria virgo assimilat platano: **F**m ill⁹ **E**ccl. xliij. Quasi platan⁹ exaltata sū iuxta aquas. **P**rimo ratione dilatatiōis. Est ei arbor latitudine folior⁹ sic dicta: eo qz patula et ampla et plana. **H**ā platos grece vocant planuz: vt dicit **I**ls. Folia autē marie fuerūt eius virtutes quibus ornat⁹ sunt eius vita. **E**t hec folia fuerūt patula per exemplū et ampla per meritū. Et tamen plana: id est humili qz despectū: quia quātūcumqz esset gratia et virtutibus plena: tñ semper se hu-

milabat et despiciebat acīlla dei se vocās. **S**econdo rōne cōplexionis: qz platanus est arbor frigida et secca. **Q**uia beata Maria fuit ab omni seruore auaricie frigida: et ab humore cōcupiscentie secca: qz terrena toro corde desperit: et nihil in se cōcupiscētie habuit. **T**ertio ratiōe curatiōis. **H**ā folia platani ad curādū causas calidas et humidias infirmitatū sunt valde utilia: qz humorē desificant et calorē tēperat: reuma restringunt et cōtra tumorē calidū oculorum iuuāt. **H**ā folia marie fuerūt nō tñ el⁹ exēpla sed etiā verba qz quādoqz ardorē aua rie tēperat: sic quādo dicit in suo cālico: Esuriētes implenit bonis tē, quādoqz ho humore li curie desiccāt: sic qn⁹ dicit angel⁹: qm̄ virū nō cognosco. qnqz ho flatus reumatū, i. cogitationū coartat. **H**ā velut reuma capitis ad inferiora fluens est cogitatio mēris ad inferiora tēdēs: quā beata virgo suo xbo et exēplo ad superiora reuocat et restringit dicens: Magnificat anima mea dñm tē. Et exultauit spūs me⁹ in deo salutari meo, in deo nō in mundo. **T**ē cōtra tumorē, i. supbia adiuuat cū dicit: **F**ec potētiā in brachio suo tē. **T**ē beata Maria assimilat virge. **A**rdito rōne nomis: qz virga dicit a virtute. **H**ā virt⁹ qz latet ī radice se p̄dit in vigore virge. vñ beata virgo recte virge assimilat in qua omnis virtutis pfectio reperit: **E**ccl. xliij. In me omnis spes vite et virtutis. In ei⁹ etiam vigore ac fructu refūlit oīs virt⁹ radicē. **R**ā dix enī ex qz hec virga ē pducta fuerūt patriarchein qb⁹ qzqđ gre et virtut⁹ fuit rotū in beata virgine emītēt⁹ apparuit, vñ de in eius nativitate cātat eccīta euā gelū beati Marthei: in quo scribunt genealogie patriarchar̄. **N**ota etiā qz in virga inuenit triplex virt⁹: fm qz virga cōponitur ex tripliē substantia, i. cortice: ligno et medulla. Mediāte qz medulla nutrit: mediāte ligno sursum erigit: et mediāte cortice contra omēs extēiores inturias defensat. In beata ligil virgine tanqz medulla nutrit̄ fuit eius interior gratia: de qua angelus dixit ei **L**uc⁹. i. Ave gratia plena. Sed līgnū erigens contēplatio assidua: **C**antic⁹. iij. Que est ista quē ascendit quasi virgla tē. Et nota qz virgula ex qua ascendit semper sursum tendit et suam summītatem veras celum dirigit: et quanto a terra recedit p

Liber tertius

et sursum tendit: tanto semper subtilior fit.
Similiter beata virgo sursum tendebat intentione et affectione, vñ Odilo eluniacē, in quodā sermō e: Anū q̄ppe scim⁹ p certō q̄ omnis Marie vita et actio s̄ fuit ī dīo. Itē sumitātē, i. mētē ad celū dirigebat, s. ī oratiō et cōtéplatiō: et quāto a terra p despectionē recedebat: tāto subtilior in pē plādo erat. Tāq̄ corer defensā exteriū fuit in beata virgē diligēs sui custodia; p pter quā Cant⁹, iij. vocat hor⁹ pculus. Iḡs ipa fuit vt virga virtuosa, de q̄ Ps⁹, cix. Virgam virtutis tue emittet dñs ex s̄ion. Secūdo assimilatur virge rōne germinis. Māscis enī sine germinat et virga flos: et flos ip̄e de virga egrediēs virgā nō violat s̄ fecundat. Virga ei nō accipit fecū datis gratiā nec germinādi potētiā ex aliq̄ seminis cōmixtiō: sed solū a calore solis et celesti rōre. Silt ex virga nr̄a, i. ex virgine beata egressus est flos xp̄s incarnando et nascēdo sine vteri et aliq̄ violatione, vñ sic est fecundata q̄ tamē nō violat. Mā et ante partū virgo exiuit: et post partū virgo pm̄slit. Neq̄ enī ex materiali semini habuit generādi potētiā: sed ex rōre celestis grē et ex solis calore, i. spūscē ope: Lūc, i. Spūscēs supuenit in te: et virt⁹ altissimi obūbrabit tibi: Esa, xi. Egrediet virga de radice lessē: et flos de radice ei⁹ ascēderet: et re q̄sset sup eū spūs dñi. Tertio assimilat virge rōne culmis. Utetur enī virga p̄ci⁹ pue q̄ sit posuit in culmine dignitatis, vñ alii⁹ cui⁹ officiū sic reges et dñs, xv̄ nota q̄ vñs virge est ad quattuor. P̄ro ad dominū ostēlōnē: et sic virga vtuntur reges et princi pes. Et hoc modo beata maria dīvirga q̄ data est nob̄ tanq̄ dñs et regina. Et iō maria interpretat dominatrīx. Ps⁹, xlviij. Virga directionis virga regni tui. Secōdū ad dīfensionē siue percussionez: t̄ sic vtuntur virga bellatores. Eb̄ modo beata virgo dara est nobis ad peccati dū et repellēduz hostes spūales, i. demōes: Ihu, xxiij. Cōsurget virga de israel et peccati duces mob̄. Tertio ad regimen et directionem sicut vtuntur pastores. Si dēns per beatā virginē nos dirigit et ad pascua vite pdū et: Michee, vij. Psalce populu tuū in virga tua, vt sit verbi patris ad filium in virga tua: id est in virgē. Quarto ad sustētationem: sicut vtuntur virga siue baculo infirmis debiles. Sic similis etiā beataygo data est ad fulcimentū. Ps⁹, xxij. Virga tua et bacul⁹ tu⁹ ipa me cōsolata sunt. Ip̄a ei est vt virga ad expellendū demōes. Ip̄a q̄z ea vt bacul⁹ ad sustērandū mēsto et debiles. Itē assimilat viti. P̄imo in radice. Ha vitiis vt fructificet bonū liquo sit calor solis: puritas aeris: et dulcedo bu moris. Calor enī solis viti necessari⁹ et q̄z quāto direct⁹ et diuturn⁹ respicit solē: itā to exhibet fructū dulcioz̄. Itē vitiis dictur diligere aerē purū et clarū: et odorene bulosū. Itē dulcē et nō amarā diligenterā, vñ in collibus bñ altis soli exposit⁹ rōne dulcis humoris et fortis caloris vñis loc⁹ ap̄⁹ existit. In cuiusmodi loco hec nostra vitiis, i. beata virgo maria habuit radicē cordis, s. in feruore charitatis: in nito re puritatis: et in dulcore benignitatis. Ip̄a enī habuit feruore charitatis in mētētio re puritatis in carne: et dulcore benignitatis in cōversatiō. Secūdo fuit simili virti in stipite. Stipes enī sine lignū vitiis inter arbores crescit multā, vñ fug dōmos et arbores et citra villas circūdui pō. Sic beata virgo sup oēs scēdōs et scēdā magare uit ī merito et lī ḡe cumulo: Ps̄ouer, xxxi. Multe filie p̄gregauerūt diuitias: in aīt sup gressa es vñuersas. Tertio fuit simili viti in palmite. Palmes enī viti est nāra flexibilis. Et illud quid appellāt brachis cōdā capreolis quasi q̄būdā brachis cōstringit: quoq̄ administriculo in alta se erigit et a vētis et a pluvijs tu⁹ p̄sistit. Sic anim⁹ etiā beate virginis fuit p fidē ad p̄sentē dñi flexibilis cū dīxit angelo: Ecce ancilla dñi tē. Itē xp̄m filii nō solū brachis carnis dulciter strinxit et tenuit: s̄ etiā brachis anime, s. intellecu p fidē: et ase etiā p charitatem: ita q̄ xp̄m nūq̄ dimisit. Cant⁹, iij. Leni illū nec dimittaz, vñ ne vento persecutiōnē: nec pluviā temario nis ab ei⁹ fidē et dilectō recessit. Quar to est similis viti in fronde. Frondes enim siue folia vitiis vulnera mundant et ipa mīda sanāt. Sunt igitur sicut folia vñ v̄ba beate virginis que vulnera vñtioz mīdant et sanant. Nam vt iam supra tacum est mundare volens vulneris superbie dīxit: Deposuit potentes de sede: et exaltauit humiles. Sed vulneris auricilevolcus

De vegetabilibus et plantis

enrare ait dicens: Esurientes implentur bonis et diutes dimisit inanes. Item ut mandaret vinius luxurie dixit: Qui viru non cognoscet, et sic de alijs. **Q**uinto fuit similis viti in flore. In estate enim vitis flos et odor florantis vitis omne venenosum expellit. Vnde fugiunt serpentes dum vinea floret. Tuncq; flores vitis fuerunt motes beate Marie qui tanti odoris, t. tante honestatis fuerunt q; omnes serpentes: id est venenosas tentationes a cordibus aspirantium effugabant. Dicitur enim q; eius facies tanta pudicitia et sanctitatem pollevat: vt quisquis eam tecum aspiceret: mox omnis ab ipso tentatio fugaretur: **Ecc. x.** p. 11. Ego quasi vitis fructificauit suavitatem odoris: et flores mei fructus honoris et honestatis. **S**exto assimilatur viti in liquore. Habetur eni ex vite primo liquor aquae: vite putata et absenta exit ad modum lachryme. Nam cum vitis vulneratur tempore veris lachrymaz de se emititur. **F**uit autem beata virgo in passione filii vulnerata quando suam ipsius animaz gladius pertransiuit et tunc lachrymaz emisit: q; tante fuerunt q; ad compassionem filium suum inclinauerunt: vnde eam ex compunctione discipulo recomedauit. dicens in cruce: Fili cece mater tua. **I**tem ex vite habetur liquor vini: qui cum sobrietate sumptus plus corpora omni liquore confortat: et certificat: morbos evacuat et nutrimentum corpori prestat. Que omnia beata maria suis facit deuotis: quia confortat mercantes: certificat merentes: curat laguetes: et nutrit deuotos et ferentes. **I**tem beata virgo Maria assimilat balsamo: **Ecc. x.** p. 11. Sicut cinnamomum et balsamum aromaticas odorem dedi. sicut dicit Hlosa super illud **Cane.** h. Botrus cypri dilectus meus mihi t. Olim balsamum engaddi nasebatur: et instar vinee colebatur: scilicet in duobus regis bottis: quorum maior vixi iugiter erat. Sed sicut legitur in quadam historia: Cleopatra regina illas vites in egyptum transtulit: et in quodam campo in via septem fontes illas platerant. In quorum fontium uno virgo dum in egyptum fuderet dicitur puerum balneasse. unde dicuntur ille vites non ferre fructuz nisi a christianis solummodo excolatur. Sic autem dicit Hlosa super verbo allegato eti-

am oia q; in balsamo sit virtuosa sit. Per lignu namq; intelligit et corp virginem. p; cortice et queratio exterior. p semine eius anima bidenta: in terra munda. t. in carne virginea seminata. per liquorē xpo q; dicit opobalsamū intelligit eins filius preciosus q; omnia plena fuerūt celesti virtute et odo re: **Ecc. x.** p. 11. Quasi balsamū non mixtū odormens. **Ca.** XXXVIII

Artyres assimi

lan palinis. Primo ppter si gnu: q; palma est signum victorie. Est enim arbor victoria sic dicta. Quia manus victorū se palmis ornabunt. vel quis similis ē in folijs palme manū. vñ recte pertinet ad martyres qui fuerūt glorioissimi victores: **Apo. vii.** Palme in māb' eoz. Palmas etiā manū suarū frequetissime et largissime ad pauperes extenderunt. sic patr de beato Laurentio et multis alijs: **Prou. xxi.** Manū suā apuit in opere: t palmas suas extedit ad pauperē. Secō xp̄ fructū. refert eni palma suauissimos fructū: q; apellat dactilos sic dicitos: quasi ad similitudinem digitoru manū hoīs: q sunt saporis dulcissimi et purissimi. vnde significant me rita martyrum ex pugna varioru tormentorum acq̄uta. de quibus in **Ps. xvij.** Qui docet manū meas ad plū t. Manū ecclie pugnatis fuerūt sc̄i martyres: in quibus fuerūt diversi digiti. t. dincrox supliciorū modi: q; diversas victorias et glorioosas persecuti sunt coronas. **T**ertio ppter sexum. sūt eni palme et mares et femie. de qb' dicit Aristο. q femia nō fructificat sine masculo nisi sit ita. ppter quia ut mediata vēto salterz odore masculi profundat. Qnq; xpo ex ppter sc̄i seminib' eoz masculū simul et femina generant: qui tandem sibi mutuo coherentes quasi ad modum retus miro naturē artificio se connectunt. In hoc autem significatur q; ad martyrij palmam et gloriam non tm viri sed etiam feminine perueniunt. Sed tamen ipse feminine ad tantaz fortitudinem et constantiam minime perueniunt: nisi fragilitati feminine viriles et masculinum animū conlunxissent. t sicut dicit **Machab.** vij. De illa sancta matre septē fratrz machabeo: q; repleta sapia et femine cogitationis masculinū inserens aīm: dicit ad eos: Nescio quis ī vtero meo aperuit!

Liber tertius

Capitulum: XXXIX

Misericordia as-

Misericordia assimilat oleo triplicis. nā pmo as-
similat olei exp̄ssione. **P**rimo
qđē: qz quāto olei de torculari egredit et
exp̄mit citi' rāto iudicat mel'. **T**ērāto
nobilis quāto recenti': qz p verūtate vi-
titat vt dicit Plini'. In quib⁹ duob⁹ signi-
ficat qz op⁹ misericordie. s. elemosyna regr̄it cele-
ritatē datōis. **T**pe enī indigēti rāto ele-
mosyna melior esticat quāto indigēti citi'
porrigit et quasi recēs oleū est acceleratum
doni. Sed quasi antiquū oleū ē diu deren-
tiā datū: vel illud qd⁹ daf frequēti' postula-
tū. qd⁹ nō ita iudicat gratum et acceptum.
Tē secundo vt idē Plini. dicit melius i
torcularib⁹ oleū aliquā si oliua p̄l aqua
calida pfundat. Ex quo accipit qz in ope-
re misericordie. s. i elemosyna debet pcedere af-
fēcūtis cōpassiōis: qz qsi aqua calida ē
cordis cōpassio seruīda qz tunc oliue. i elemosyna supfundit qn̄ ipa elemosyna cum
magna cōpassione daf. **T**ē tertio oleum
rāto p̄guit et suau' est quāto cū terrestri-
tate admisces min'. Ex quo accipit qz i mi-
sericordie ope sine elemosyna requiris pu-
ritas intētions vt nō admisces intentio
terrena. s. vt nō dē elemosyna sc̄lūtū alicu-
lus terrene retributiois. vñ elemosyna rā-
to est pinguior. i. celesti merito plēior et deo
suauior: quāto est a terrena intētio remo-
tior: Mat. vj. Te at faciēte elemosynā: ne
sciat sinistra tua qd faciat dextra tua. Maz
per dexterū celestis intētio: p̄ sinistras xō
terrena significat intētio. **S**ecūdo assi-
milat elemosyna olei effusioni: qz cū oleuz
effūdit quieter nō cū sonitu cadit sic aqua
vel vinū: et rōne aeree leuitatis. p̄p̄t quā
etia omni liquori superēt et subesse alijs de-
signat. In hāt lstruimur qz ope misericor-
die. s. elemosyne fieri debet nō cū sonitu va-
ne ostētiois: sed cū silētio humilis intēti-
onis. vñ Mat. v. Cū facis elemosynā no-
lituba canere ante te. Qz autē oleū supfer-
eur omnibus liquoribus ostendit qz sicut
dicit Apostle. j. Timor. iiiij. pietas ad om-
nia vtilis est: promissionē babens vte que
nunc est et futurē: quasi pietas seu miseri-
cordia quādam potestatem et excellentiaz
habeat in omnibus bonis. s. presentibus et
futuris: vel refertur hoc ad misericordias

det: qz miseratiōes et sup omnia ope effe-
re. vñ p̄s. ciliij. Tertio misericordia assi-
milatur olei operationi: habet enī oleū mul-
tiplicē operationē. Mā oleū p̄tractos rela-
tar. Quasi cōtracti se iuvare nō valentes
sunt existētes in purgatorio: sed ope miseri-
cordie p̄ eius hic facta eos relaxat et liberat
a pena. **T**ē oleū apostemata dura molli-
scat. Quasi cū dura apostemata corda sunt
in pētō indurata: qz tñ assiduitate elemosy-
narū emolliunt et ad penitētiā disponunt.
Tē oleū corpora lassa cōfortat: qz elemosy-
na cōfortat corp⁹ recipiētis et animā dātis
tertia impugnatis diaboli vires phibet.
Tē oleū purū ferrū politū a rubigine ser-
uat. Et si fuerit corruptū et aquosū cū feci-
mētū ipm corruptū vt Plinius dicit. Si
militer elemosyna cū pura intētione facia
anime mundiciā cōseruat. vñ dominus dicit
xit iudeis: Luc. xj. Date elemosynā et ecce
oia māda sūt yobis. Sed si fiat elemosyna
cū intētione corrupta vel cū feci pēcipi-
ta de rapina vel simonia vel hmōtūcam
pliū fedat et corruptū. Aug. xxviii dñi.
De iustis laborib⁹ facite elemosynas. Nō
enī corrupti estis iudicēt p̄m vt nō vos
audiat cū paupib⁹ qd⁹ tollit. Holite velle
elemosynas facere de fenore et usuris.

Capitulum: XL

Misericordia assimilatur colloquintide qz agri-
stis cucurbita. **P**riō rōne amarindis.
Est enī hec herba amara uno quasi amari-
or omni herba et simplicis amarissima. Si
militer mors est p̄ sui memorā amara diui-
ti et auaro: Ecc. xl. O mors et amara et
memoria tua homini diuinit. **T**ē est ama-
rior p̄ sui experientiā hoī luxurioso: Eccs.
vii. Inueni amariorē more multe. Hee
muller ē voluptas carnis qz morē amario-
re redit. Et si dicit hominē ad morte ge-
benne est amariorē more nature. **T**ē mors
est amarissima. p̄p̄t sequētiā homi supbo-
tūp̄io: cui. s. erit durl' iudicū et terribilē
cursus demonū et p̄fūdior vorago penaps.
Deut. xxiiij. Deuo abunt eos aues mosca
amarissimo. **H**ec moribunt est mors qz partes
tollit. s. animā. et p̄tem in terraz dimittit. s.
cadauer sic mordet pomū. Rōne qz amari-
ndis magie mors assimilat colloquintide.
vñ. liij. Reg. liij. Silt̄ p̄bāt p̄p̄t colloqu-

De vegetabilibus et plantis

Et sic omnia opa ex
Tertio milieordine ali
lentib[us] obiectis ad mul
tum. Et si obiecta rela
tiva se invenit in valente
bus non est datur alibi
et tunc est datur alibi
alibi apud plantas non null
a tunc in allodium datur
inf[us] et ad penitentia disponi
vaga lata solitudinis datur
vix recipiunt et animi solis
solubilis nubes pector
nervi ferris poli a magis le
cere corporis capillis fice
coronis ut plena rura. Si
moderna cum pora minima fave
ad hanc solutam non domes
Lul. et. Date elemosina et la
uris robe. Sed si sit elemos
ne corporis vel ad hanc p[ro]p[ri]etatem
vel in elemosina non comitans.
Corr. et. Quod debet de
bent facias clausuras. Si
autem eius inde ipsi et non us
pungit hoc tollit. Pollicet
ad hanc et facies clausuras.

Opinione. XL
Ib[us] homis si
villatur collo hinc q[ui]d ager
P[ro]prio rone maritudo.
terba amaro uno qualis amar
ita et floscula amaritudo. Si
et quod summa amaritudo.
Eccl. vi. O mors. Sicut ad
miseria domini dicitur. Nec et
experiens dei ludicra mortis.
ni amaritudo multe miliari. Ut
oluptas carnis q[ui]d mortis.
Et si non dominus ad morte
amor mortis non natus. Nam
summa. q[ui]d amaritudo domi
ni. Et cum portu indumento
et. Deorsum ab eo auctoritate
milia. s. primi in terram emul
tum. Et modo p[ro]p[ri]etati. R[ec]oncili
atris mortis amaritudo colligatur
q[ui]d g[ra]tia; q[ui]d gloria;

separant. Ps. xlviij. H[oc] cū interierit nō
sumet oia neq[ue] descē. cū e. glia e. Ca. XL

Ortus mundo

In h[ab]ilitate fudat tribulatio
nes et aduersitates nō metuit: q[ui] ei nō no
cet: cui exemplū apparet in pino. Mā pin
sub terra profunde cooperit: etiā si aqua sit
mersus in duricē suertit et imunis a cor
ruptione seruat. Sz si sup terrā potest et plu
rie exponit cito corrūpit. Ille g[ra]tia est sub ter
ra. profundat q[ui] est oīno mundo mortuus: q[ui]
mortui sub terra abscondit. Apo. Col. iij.
Mortui enim estis: et vita v[er]a abscondita tecum.
Talis est q[ui] est corde et profunde h[ab]ilitis ut nō
curet esse abiectus. Talis inq[ui]zit in quādaz
duricē versus aqua tribulatio[n]is nō timeret
quātūcūs sit in tpa imersus: sz ab omni cor
ruptione pcti maner penit illeus. Sz ille q[ui]
sup terrā existit. t. q[ui] adhuc mundo vivit: et
sup terrā exaltari q[ui]rit a pluia tribulatio
nis luguentē faciliter corrūpit et deficit.
Et iō Esa. cōsulit dices: Esa. ii. Ingredere
petrā. t. xpm: et abscondere in fossa humo. t.
profunda h[ab]ilitate mundo morere. Ca. XLII

O P[er]era bona nō

sunt ostēdēda s[ed] potius occultāda.
Hā semia q[ui] nō sunt opta humo tollit aues
et cōdūt. Sic diabolus tollit bōa opa: Lu.
vlij. Ques celli cōederūt illud. s. semē q[ui] ce
cidit in via. Greg. Depredari desiderat q[ui]
thesaurū publice in via portat. Ist. de p[er]f
ctu virtut. Occulta q[ui] agis inq[ui]tū vales.
q[ui] ex toto non vales. sit in animo occultan
di volūtas: q[ui] nō erit de ostētatiōe villa te
meritas. Motu dū etiā q[ui] opa h[ab]ilia tūc
p[er]cipue efficiunt villa q[ui] nō sūt feruēter et af
fectuose facta. Q[ui]d apparet in seminib[us] ml
lj. Hā milij semia licet sint valde minutae
et de parū nutritiua: q[ui] frigida sūt et sicca
assata tā et igne calcacta torsionē ventrū se
dāt. Quasi ergo milij assatū et igne calc
factū est op[er]um humile cū feruore et deuotio[n]e
factū: q[ui] fugat torsionē vētris: q[ui] expellit
tristiciā sive accidīā nre mēritis. Item sūt
homīna bona opa velut q[ui]dā plātarū ger
mina. Primo rone cōtinēte: q[ui] germē plā
te mltū calore et humore stinet in se. vnde
km Ist. german est pregnās surcul[us] a gi
gnēdo v[er]a gerēdo dicit. Cōtinet enī ger
mē sive tria vītē p[er]fecta q[ui] ē in eo h[ab]nu

Liber tertius

trimental et humor seminal et viget in eo calor natural. Quasi enim humor nutritmental est duotio fidei; quia ex fide viuit: ut sed ad hebreos. x. Sic planta vel germe viuit ex nutritamento humoris. Sed quasi humor seminalis est motus spiritus: quia ille qui seminat seminat in spe fructus: et alii semen non perficeret. Sed quasi calor naturalis est charitas. Abi ergo sunt ista tria. scilicet fidei vigor: spes propria: humor amor: sequitur germinalis fecunda bona opis. At nota quod humor nutritmental est lachryma penitentiae: secundum illud Propterea. xl. Fuerunt mibi lachrymæ mee panes die ac nocte. Humor autem seminalis est gratia de qua. i. Job. iiij. Semen ipsum in eo manet. i. gratia ut expedit hyslos: sed quasi calor naturalis est charitas. Et ubi fuerunt ista tria. scilicet dulcia gratia: copunctio lachrymosa et charitas feruenda: copiosa sequuntur et fecunda penitentie germina. Secundum opera bona survelut plataz germina rone sequentie. Sunt enim in germinatibus plura se successione sequentia. Prima enim est radix: ex qua erupit ipsum germe: ex germe stipes: ex stipe flos: ex flore fructus. Radix ergo gratia: germe est virtus peripue charitatis. Stipes est in tecto finis: flos actus: fructus: meritum opis. Tertius ex radice gratie: procedit germina virtus: ex germe charitatis: procedit stipes recte in tectis: et ex rectitudine stetitibus procedit flos. i. puritas et suauitas opis: et ex opere puro procedit mercedis pulchritudo. Eccl. li. Optantibus opere viri autem ipsi et dabitib; vobis mercedem viram in tpe suum. Tertio rone pueritate et continuitate: perfectus est opandi quod est ex gratia dei. Nam calor celestis penetrans ad medullam radicis ptes liquidiores et venticos: flos et puriores superad se trahit: easque coagulat et coiungit: et coagulatas per terrenos inducit: et in substantiam germinum eas conseruit non desinit. Si ergo gratia celestis penetrans ad medullam cordis cogitationes et affectus liquidiores. i. magis copunctas ad sanguinem: venticos: i. magis deuotas ad inflandum: et puriores ad exequendum trahit superad deum et coagulat et colligit eas coagulo et vinculo charitatis. s. dum dispositus est suas boas cogitationes sine affectibus implere. Apter amorem dei et utilitatem primi: et sic eas per poros terre. i. per celum vel membra corporis inducit et in substantiam germinum non desinit querere: dum eas opere perficere pseueranter non desinit. Nam quod non cessat attractio humoris

continuatio in radice: non cessat augmentum in germine quoque ad debitum pueniat. Iad profecta quiete beatitudinis eterne.

Quarto rone reducatur. Nam cōfornato calore in medulla inclusa radice humorum attrahit necessarium sibi radix ex virtute ipsius caloris. Quod autem de humore necessarium non existit a se exteri repellitur: quod autem ex calore inclusu sursum levatur in materia germissimis transmittit. Sic ex calore charitatis inclusu in corde hoc de bonis quod habet humorum. i. nutrient corporis sibi necessarium sumit: quod vero necessarium non est sed superfluum ad nutritiones exteriorum germinum. i. pauperum per pias elemosynas mutatur: quod primit ad redditus et pierat et charitatis de qua dicitur Luc. x. Quod superest date elemosynam. Quinto rone custodie: quod germe primo emit frondes nutuo se neceres: quod natura faciat innati calor ad constitutionem germissimam. Nam cum tenera sit et substantia ab aere frigido facile ledit: nisi tutela frondium muniretur. Tunc autem non solus a frigore: sed et grādine et a vēto et a noxio restringare faciliter. Sic germe boni opis vastaret faciliter: sine a frigore accidit: sine a grādine supbie: sine a vēto vano glorie: sine a noxio re fraudis et deceptiois diabolice: nisi debitis circumstantiis vindicetur vestire et cautelis et custodiis vindicetur muniretur. Sexto rone efficacie. nam quis germe sit modice qualitatibus est tamen marie virtus: nam virtus radicus transit in substantiam germinis: ideo herbe quodam sunt in germine et viget in eis humor transmissus a radice maxime conuenient medicinae. Si ergo opa quam scit viri facultate videantur eis modica propter militiam: tamen maxime virtutis est apud alios per exemplum: et apud deum per meritum. nam viri radicis. i. charitatis. de quod dicitur Epistola ad Ephesios. iij. In charitate radicati et solidati transi in substantiam germinis. i. in soliditate et bona te opis. Et propter hanc bonam opa quodam manet in ipsis humo deuentio et affectionis transmissis. s. a radice charitatis medicinalia sunt non soli ipsi opati quem pinguntur: sed etiam petri intuenti quem ad iniustiam provocant. Item opa bona assimilantur fructibus. Unde rone generatio et generationis generalis enim fructus ex humore arboris et calore solis: et generationis fructus bonorum ex nobiliore humore quam fit in arbores. Si ergo opa bona ex timore et amore generantur: nam timor ad hunc opam sollicitat. Eccl. xv.

De vegetabilibus & plantis

Qui timent deum faciet bona. Et p̄cipue timor reuerētie sive filialis: qz iste est nobilior: timor q̄ possit esse in homine. Amor vero ad bene operādū fructificat: ita ut nūq̄ sit oculos sic Grego dicit. Secundū rōne de felonis: qz fruct⁹ generat coopulo folio rū defendit. hoc cooperū ē humilitas: q̄ bonoꝝ opeꝝ fructis interdū abscōdēdo seruat. ppter qd̄ dixit Mat. vi. Attē dite ne iusticiā viram faciat corā hoīb⁹ vt videamini ab eis. nota etiā q̄ fruct⁹ omnes generalis in loco siccō mel⁹ seruant: et in humido citi corrupunt. Sicut in humido. in mollie delitiaz bona opa corrupuntur homines in delitiaz resoluunt et carnales efficiunt. In siccō vero abstinentia incl⁹ conseruant. Tertio rōne maturatissimis. maturatio enī fruct⁹ a calore est. nā calore extremitate interiorē p̄ficit et humorē terreum dissolvente et digerēte fruct⁹: crudii sunt maturi. Sic calor amor interiorē aie p̄ficit ab exteriori calore. vñ alicui⁹ h̄bi auditi. vñ alii cui⁹ ex p̄pli vñ visu alicui⁹ bñmōz talium dissolutio sine expulso tñro vñ amoīz freno. pdūc fruct⁹ opū ad maturitatē. i.ad cōplementū. Et nota q̄ illi fruct⁹ citi⁹ maturescunt q̄ altius in ramoz sumitatis crescunt: eo q̄ radijs directi se oponunt. Sumitatis enim ramoz sūt affectiones cōreplatinorum: q̄ quāto solis calore. i. christi amore directi accēduant: sūt bona opa solliciti⁹ et pfecti⁹ operant. Et nota q̄ signū maturitatē fructū um est mutatio coloris viridis in pallidū vel rubēū: et mutatio saporis insipidi vñ amari in dulce et gustu suauē. Ipse etiam ratu discernit aliqui inter fruct⁹ et illū iudicat maturū: quē digitis cōpressū cedere inuenit: et qui mollē se esse ostēdit ut dicit Isaiac in dietis p̄ticularib⁹. Ex quib⁹ colligit q̄ illi fruct⁹ in natura sūt. i. opa cōpleta et perfecta q̄ sunt pallida. i. cū timore facta: Job. Et rebar oīa opa mea. Et q̄ sunt rubea. i. cū amoris feroze. Et q̄ sunt sapida et dulcia. i. cū denotioē et delectatioē: nō cum accidia et aggrauatioē. Et q̄ sunt mitti sine mollia. i. cū māsu eruditio facta: Eccl. lvi. In māsu eruditio opa tua p̄fice. et nota put dicit Isaac ibidem q̄ fruct⁹ dulces sūt in q̄tuor dulcitatib⁹ alios excedētes. Sūt eiē peratores: calidores: suauiores et nutribiliores. Ex qd̄ collige q̄ opa nra rāto se deo dulciora q̄nto sūt maḡtēpata p̄ dīscere

tione. calida p̄ dilectionē: suauia p̄ dūotio nē: et nutritibilia p̄ p̄forationē. Quarto opa bona assimilat̄ fructib⁹ rōe multiplicatiōnis. nā qdā plāte paucos: qdā vero mltos fruct⁹ faciūt. Et ista multitudo diūstificat: qz qdā fructificat tñ semel ī āno: qdā vero p̄stes: s̄ nō maturat̄ fruct⁹ vlti: s̄ remanet crudis: eo q̄ vicītate frigoris h̄yemal calor ad digerēdū nō suffic. vñ semel fructificat pfecte maḡ vtilē ē et p̄sonū plus nature. Itē qdā arbores s̄ fertiles oī āno p̄ multa sp̄a. p̄p̄ abūdātiā calor et vñctus hu morū sic sic⁹. Et qdā fructificat vno et q̄s: cūt alio vt oliue. Cui⁹ rō ē: qz ī āno q̄s p̄stis hñoz p̄ditū reparat: quē ī āno fructificatiōis pdidēt: et sic ad fructificādū se renouat: vt tpe q̄s et sive refectionis mltos pdūcāt ramos et folia: s̄ modicū fructū. O ḡ qdā plāte paucos: qdā mltos fruct⁹ faciūt: s̄līt q̄ qdā hoīes mltā bona opa faciunt et mltā merita acqrūt. qdā vero panca: q̄ vero qdā plies ī āno s̄ ipfectiores: qdā vero semel ī āno tñ s̄ ipfectiores fruct⁹ pdūcūt: s̄līt q̄ mel⁹ ē facere opa pauciora: s̄ pfectiora q̄ plura et defectiuā: p̄cipue si dñe etiā sit ī fine opis. s̄līt ē fructib⁹ vltis q̄ nō maturat̄. Et at qdā aliq̄ tpe fructificat et aliq̄ tpe q̄scūt a fructificatiōe: s̄līt q̄ q̄s et itermissio labor⁹ p̄tinuit: nec non recreatio moderata ab opib⁹: p̄cipue exteriorib⁹ est vtil et neccaria: s̄ q̄ plante ēt tpe q̄ q̄scūt a fructu nō sūt ppter ea oīno ociole. qz pdūcūt ramos et folia: significat q̄ reges sc̄torū viroꝝ ab exteriorib⁹ et corporalib⁹ opib⁹ s̄ ē p̄p̄ h̄yemal a spūalib⁹ opib⁹. Vacat igit̄ ī eorū opib⁹ corp⁹: s̄līt nō est anim⁹ ociosus. vñ Seneca dicit: Nō sp̄ ī actu sis: s̄līt iterduz aīo tuo requiē dato: s̄līt rēges plena sit sapia et bōis cogitatioib⁹. Itē qdā arbores sūt ī iūnūtute fecūdiores: co q̄ pl̄ abūdāt in caliditate et siccitate. Quedā vero sūt magis fecūde in senectute q̄ in iūnūtute: qz dū in iūnūtute nimis abūdāt in humiditate calor naturalis nō pōt cā digerē: s̄līt in senectute minorata hñiditate fit bñ digestibilis p̄ calorē. Et hoc in amygdalis et p̄tis patet. sicut exemplificat Aristo. Sic et qdā hoīes ad lñaz in iūnūli etate melliores sūt et bona opa plura faciūt q̄ in senectute. qdā vero eccl̄uerso. Uel in iūnūtute: id est in principio conuersiois quidā feruntiores et in bonis operibus sollicitiores sūt q̄ ī se

Liber

tertius

nectute. i. in p̄gressu & cōsummatiōe: qdām
aut̄ ecōuerso: q̄r in p̄ncipio debiliores: in fi-
ne h̄o fortiores sūt. **A**ltē nota q̄ vna plā-
ta iuuat alia ad fructificādum si sit ei vici-
na: sicut siluestris vt dīc Aристо. iuuat ho-
tentes si eis ex opposito cōplantentur. Simili-
ter malo granate olinis cōserunt si plantent
cū eis: eo q̄ abūdat in calore nature oliua-
rū cōuenienter. E⁹ hoc aut̄ iſtruūnur q̄ vñ²
bō dī iuuare aliū sibi, p̄mū in bī cōpādo
& q̄ vtile ē cōsocie & viciare se bonis sine
viris spūalib⁹ & p̄teplatiuis q̄ designant p̄
arboreis siluestris: sive actiuis q̄ designant
in malo granatis. **B**te dīc Aристо. q̄ ar-
boreis q̄ fructificāt om̄i āno sūt cito senes.
& q̄ nimū faciūt fructū cito desiccant: eo
q̄ humorū q̄ d̄beret nutrire plāta trāsit in
fructū. In quo ostendit q̄ nimia exercita-
tio & laſſitudo in exteriorib⁹ laborib⁹ ē alii
quādo cā debilitas: nō tm̄ corporis sive spi-
ritus: r̄ q̄nq̄ iducit accidīa: q̄ desiccat hu-
miditatē deuotiois internē. **C**a. XLIII

O Pera peniten-

Outium assimilant fructib⁹ arbōz.
Primo quo ad fructū, p̄du-
ctionē. Producunt enim & nascunt fructus
ex arboreib⁹ q̄busdā retinaculū alligati: &
hīmōi retinaculo mediāte fetus nat⁹ arbo-
ri adh̄eret. Si fruct⁹ p̄ ymbiliū cū matrice
se tenet: & b̄ retinaculū p̄mo est debile & la-
xū. vñ tūc de facili fruct⁹ exerentur si fortio-
res v̄ti impulsu seruat: s̄b paulatim calore
humorē delicatē retinaculū p̄mo debile &
durat. vñ tūc fructus de facili non vincit.
Hoc retinaculū q̄ mediāte fruct⁹. i. meritū
boni opis ab arbore. i. a penitēte retinet ē
amor charitatis: sive q̄ nec meritorū opus
agit: nec etiā facti opis meritū retinet. vñ
charitate p̄dita ola ola cū ea p̄dū p̄territorū
opex merita. Hoc ḡ amoris retinaculū in
p̄ncipio p̄tētēte adhuc est laxū & debile: q̄r
s. imperfectū: q̄r timorē seruile h̄z admixtū.
& tō a v̄to fortioris tētatiōis nouicij peni-
tēte & religiōis facilis frangūt. Et tō slan-
guineis v̄l occasionib⁹ p̄tētē seu tētationū
nō sūt facilis exponēdi: s̄b diligētē custodi-
endi. postmodū aut̄ calore charitatis p̄fici-
te. & humorē. i. timoris mollicitē desiccāte. i.
depellēte. etenī p̄fecta charitas foras mit-
tit timorē. fortificans & solidat̄. **S**ed q̄
ad fructū colorationē. Sūt enī fruct⁹ di-
uersorū coloz. s. qdā albi qdā nigri qdā
rubri. Mā fm̄ Aристо. ex huore frigido ter-
restri & melā colico nigrescūt ex humido: &
frigido albescūt: ex calido rubescūt: vt dīc
Albumasar. Talia debēt esse opa penitē-
tiū. s. nigra p̄ tristitie obscuritatē. alba p̄
cōsciēte puritatē. rubea p̄ charitatis ferui-
ditatē. v̄l fruct⁹ albi sūt opa innocētiā. nī
gra v̄o oga peccātiā. rubea opa penitē-
tiū: q̄d̄a de culpa p̄petrata albescūt. **T**er-
tio q̄ ad fructū nutritionē. licet cni gene-
ralit̄ dicat Halien⁹ & herbe & fruct⁹ parū
nutritū: s̄b specialis qdā sūt fruct⁹ q̄ min⁹
nutritū q̄d̄ alii. Mā quēadmodū experien-
tia docet & auctores tradūt plāta aromati-
ce sive medicinales ad vescēdū sūt min⁹ de
lectabiles. & ad digerēdū fructib⁹ alii
riores. & b̄ p̄f v̄chemētē coagulationē p̄
calore agētē in humiditatē. vñ fm̄ Aристо.
fruct⁹ tales nō sūt multū nutritibiles. vnde
etiā dīc Albumasar ex plāta quāto magis
est medicinalē tāto min⁹ nutrit. Plāte ig-
tur medicinales sūt penitētie pres. **C**ontri-
tio: p̄fessio & satisfaction. qb̄ alia n̄rā mor-
bi curant. b̄ox fruct⁹. i. opa & p̄cipue sati-
factiōis nō sūt delectabilia neḡ facili: s̄
dura & difficultia ad faciēdū. vñ plus odia-
nanū in p̄tōze ad tolledū morbi effectū: id
est p̄tē reatū. i. ad satisfactionem debiti q̄
nutrimētū vel augmētū meriti. **Q**uarto
q̄ ad saporis mutationē. Mā aliqui fructus
p̄mo sūt p̄tōci v̄l amari & postea efficiunt
dulces: qd̄ ē p̄f humoris p̄mo attrici gros-
sicie & terrestreitatem: q̄si p̄f indigestionē
nō possit hēre dulcedinē. **S**ed tpe. pedente
p̄forato calorē & aūgnētato: h̄z d̄gerit
& i. dulcedinē p̄uerit. vñ & iter Aристо.
dīc q̄ amarū & acerbū mīssū in ignē dulces
sunt: sic p̄t̄z in p̄ris acerbis in aqua elīrat⁹.
Aliq̄ v̄o fruct⁹ p̄mo sūt dulces & postea
efficiunt amari vel p̄tōci. p̄f nimia adu-
stionē supueniente. sic sūt mirabolā. Cui⁹
cā est vt p̄obs dīc magna raritas fructus.
vñ hora digestiōis cū meat⁹ sūt magniſ-
trat calor suſticiens & humorē digerit & dul-
ce efficit: h̄z post calor humorē plūnit & sic
cītātē inducit & sic poros cōstringit vt ca-
loz vel humor ad fructū p̄uenire nō possit
& sic iterū fruct⁹ in p̄tōcitatem p̄uerit. p̄f
dominiū ſiccatit. Sed tādē calor innat⁹
vigozat & ad locū fruct⁹ eleuat & calor lo-
lis auctus. vñ frigiditatē vincit & immelat

Contra avaritiam. q̄d̄a alibi q̄d̄a nigri qdā
rubri. Mā fm̄ Aристо. ex huore frigido ter-
restri & melā colico nigrescūt ex humido: &
frigido albescūt: ex calido rubescūt: vt dīc
Albumasar. Talia debēt esse opa penitē-
tiū. s. nigra p̄ tristitie obscuritatē. alba p̄
cōsciēte puritatē. rubea p̄ charitatis ferui-
ditatē. v̄l fruct⁹ albi sūt opa innocētiā. nī
gra v̄o oga peccātiā. rubea opa penitē-
tiū: q̄d̄a de culpa p̄petrata albescūt. **T**er-
tio q̄ ad fructū nutritionē. licet cni gene-
ralit̄ dicat Halien⁹ & herbe & fruct⁹ parū
nutritū: s̄b specialis qdā sūt fruct⁹ q̄ min⁹
nutritū q̄d̄ alii. Mā quēadmodū experien-
tia docet & auctores tradūt plāta aromati-
ce sive medicinales ad vescēdū sūt min⁹ de
lectabiles. & ad digerēdū fructib⁹ alii
riores. & b̄ p̄f v̄chemētē coagulationē p̄
calore agētē in humiditatē. vñ fm̄ Aристо.
fruct⁹ tales nō sūt multū nutritibiles. vnde
etiā dīc Albumasar ex plāta quāto magis
est medicinalē tāto min⁹ nutrit. Plāte ig-
tur medicinales sūt penitētie pres. **C**ontri-
tio: p̄fessio & satisfaction. qb̄ alia n̄rā mor-
bi curant. b̄ox fruct⁹. i. opa & p̄cipue sati-
factiōis nō sūt delectabilia neḡ facili: s̄
dura & difficultia ad faciēdū. vñ plus odia-
nanū in p̄tōze ad tolledū morbi effectū: id
est p̄tē reatū. i. ad satisfactionem debiti q̄
nutrimētū vel augmētū meriti. **Q**uarto
q̄ ad saporis mutationē. Mā aliqui fructus
p̄mo sūt p̄tōci v̄l amari & postea efficiunt
dulces: qd̄ ē p̄f humoris p̄mo attrici gros-
sicie & terrestreitatem: q̄si p̄f indigestionē
nō possit hēre dulcedinē. **S**ed tpe. pedente
p̄forato calorē & aūgnētato: h̄z d̄gerit
& i. dulcedinē p̄uerit. vñ & iter Aристо.
dīc q̄ amarū & acerbū mīssū in ignē dulces
sunt: sic p̄t̄z in p̄ris acerbis in aqua elīrat⁹.
Aliq̄ v̄o fruct⁹ p̄mo sūt dulces & postea
efficiunt amari vel p̄tōci. p̄f nimia adu-
stionē supueniente. sic sūt mirabolā. Cui⁹
cā est vt p̄obs dīc magna raritas fructus.
vñ hora digestiōis cū meat⁹ sūt magniſ-
trat calor suſticiens & humorē digerit & dul-
ce efficit: h̄z post calor humorē plūnit & sic
cītātē inducit & sic poros cōstringit vt ca-
loz vel humor ad fructū p̄uenire nō possit
& sic iterū fruct⁹ in p̄tōcitatem p̄uerit. p̄f
dominiū ſiccatit. Sed tādē calor innat⁹
vigozat & ad locū fruct⁹ eleuat & calor lo-
lis auctus. vñ frigiditatē vincit & immelat

O Pera p̄p̄ha

De vegetabilibus et plantis

caliditate et siccitate inducit: et sic fructus
 in amaritudine veritatis. **P**rimis igitur fru-
 ctibus q̄ pmo sunt amari postea dulces: assi-
 milant̄ opa penitentium q̄ incipiunt ab ama-
 ritudine luctus: et terminantur in dulcedinez
 gaudii: sicut illud Mat. v. Beati qui lugent:
 quoniam ipsi solubilis. **A**cte tales sunt dolores
 vel labores patientium q̄ pmo habent amari-
 tudinem pene: sicut parvum ultimo premium glorie.
 Job. xv. Tristitia vestra vertet in gaudi-
 um: et hoc rotu est ex virtute caloris. i. diui-
 ni amoris. **O**llis autem fructibus q̄ pmo sunt
 dulces et postea amari: assimilant̄ opa pec-
 cantis: q̄ in actu dū sunt habent dulcedinez
 misere delectationis: sed post factū inducunt
 amaritudinem psciētē vel sequētis punitoris.
Acte est assimilans talib⁹ fructib⁹ conso-
 latiōes gaudientur et pspērātiōnē in mūdo:
 q̄ licet nunq̄ dulces sint: postea tñ ad ifer-
 nalem amaritudinem pdicunt: sicut p̄t. Luc. x.
 vi. de diuite epulone. Et hoc totū cōtingit
 vel ppter cōstrictionē aurarie vel ppter ni-
 miā intēstionē pcupileatē. **A**cte penitentie
 opera si debito mō fiant sunt valde pfectua.
Cuius exemplū apparet in olivis. **M**az sic
 dicit Isaac: olives cū sunt rubee non bñ ma-
 ture: si cū aceto vel aqua salsa fuerint ppara-
 te sunt comestē valde cōfortatiue cōstricti-
 ue et appetit⁹ excitatiū ericet sint ad digerē
 dū dure. **S**imiliter penitentius opa si sunt
 rubea per charitatis feruozē nō dū matu-
 ra. i. nō dū dilata vel tardata: et fuerit p-
 parata cū aceto cōpunctiōis et lachrymarūz
 salsedine q̄ sunt et aqua salsa. etiaq̄ si talia
 opera videant ad faciendū dura. i. diffici-
 lia sunt tñ valde vtilia: q̄z confortat ad fa-
 ciendū bona: restringit vt nō fiat mala: et
 excitat appetit⁹ ad habēdū celestia.

Capitulum: XLIII

Opera proficiē-

tium in vita spūalit assimilat̄ fru-
 ctibus habentib⁹ pyramidale figurā. In-
 veniuntur enī fructus diversarū figurarū.
Maz quidā fructū sunt pyramidati: qdaz ro-
 tuuntur: quidā angulati. **P**yramidalē fru-
 ctū duorum sunt modo: qz quidā pyramidati fru-
 ctū vna pte tñ. s. ex pte ifferiori. qdaz ex vtra
 pte habet conū et in medio dilatāt. **M**az
 si pori plāte in pncipio hūoris ampli et ra-
 ri fuerint s. postea frigiditate aut siccitate
 constringunt: fructū et folia ingrossabunt̄

Opera cōtéplā-

tū et pseuerātiū assimilat̄ fructi-
 bus maturis. **D**ic enī Aristo. q̄
 in terra mótuosa: qz dūle ē et dulcē pter
 hūorū: fructū citi⁹ maturāt et sapidiores et
 salubriores inueniuntur. **H**ec ḡ terra mótuosa
 et vta pteplatiua q̄ mótuosa dū ppter ascē-
 dēt difficultatē: et ppter celestū veritatē: et
 q̄z securitatē. ibi qz repit hūor dul-
 cis interne isolatiōis. vñ et fructū. i. opa cō-
 téplatiū citi⁹ maturescut. i. citi⁹ cōplent p-
 pter charitatis calozē: q̄z facit opus accele-
 rare et consumare. **A**cte magis sapiunt: qz
 sognis consolationib⁹ admiscet. Sunt etiā

Liber tertius

Hmō fruct^o. i. opa saniora: qr magis a vlti
is remota. et nota q̄ maturationē fructū.
bz p̄ncipali plāta a calore igneo naturali
et interiori et etiā ab aere coopante exteri^o.
Mā sic dicit Ps̄bs in libro de vegetabilib^o
et plātis. plāta habet tres vires: qr a terra
bz fixionem. ab aqua coadunationem. ab
igne solidationē et p̄tū terminationē fru-
ctū cōpletionē et maturationē. et B. ppter
aeris cooptionē. Sic sili etiā mō aia bz si-
xionē. et firmitatē in deo a terra. i. a fide eqr
sic terra est immobile: et alijs quiete et stabi-
litatē tribuit et pcedit: sic etiā veritas fidelis
et in se manet immobilia et aliam stabilitē redi-
dit. vñ Dionysius dīc in libro de diuis no-
minib^o: q̄ fides est pfecta credētū stabilis-
tas: q̄ eos stabilit in veritate. Sz coaduna-
tionē habet ab aqua. i. a spe. Quia sīc om-
nis aqua recolligit et coadunat in mari. ita
diuina spes dz recolligi et collocari in deo
Ps̄s. lxx. Sperate in domino omnis congre-
gatio p̄pli. Sed soliditatem patietur bz ab
igne et acre. i. ab amore dei et primi: qr cha-
ritas paties est. Mā quasi calor ignis inter-
ior est amor dei. i. diuin^o: sed vt calor aer,
exterior est dilectio et amor primi. Simili-
ter a charitate tē dei q̄ primi ē pseueran-
tia boni opt. s. vñq ad cōplementū finis.

Capitulum: XLVI

Opera docenti

um assimilans situatiōib^o fructu-
num in arbo: fruct^o enī in diversis arbori-
bus h̄at diversā situationē sive positionē:
qr vt dīc Aristotle. qdā arbores sūr q̄. p̄du-
cunt fruct^o sup folia: et h̄ accidit p̄ fortitudi-
nē fruct^o et indigentia solar^o caloris humo-
re digerentur. Quedā h̄o h̄at fruct^o sub fo-
liis: et B. ppter debilitatē fruct^o ne a calore
nimio vel frigore corrupantur. Quedā h̄o
alie sūt q̄ habet fruct^o ad stipitē suspelos:
qd̄ accidit ppter insufficientia h̄noris et ca-
loris ip̄m ad extremities expellere nō val-
lētis. Illi ergo h̄at fruct^o sup folia q̄ plus
curat factis ostēdere q̄ verbis docere. vñ
supat in eis cura faciēti studiū loquēdi: et
h̄ est sapientis doctoris p̄rietas. vñ Greg^o
naçianen^o dicit: Ille videt mihi sapientē q̄
de virtutib^o aie pauca qdē cōmouet et plo-
qui: plura aut in suis factis atq̄ opib^o ope-
ratur et ostendit: et fidem h̄bi ope luoy asti-

pulariōe cōfirmat. Clara est illa sapia non
q̄ in h̄bis volat s̄ in virtutib^o constat. Illi
h̄o h̄at fruct^o sub folijs q̄ verba supante
facta. Si quidē in folijs h̄bar: in fructibus
opa designantur. De talib^o aut dīc Bern. q̄
mōstruosa res est līqua magniloqua et ma-
nu ociosa. Illi autē habet fruct^o in stipite
sine folijs q̄ habet opa sine h̄bis. s. q̄ faci-
unt et nō dicunt. Ut nota q̄ illi q̄ sūr spū for-
tes nō indiget. ppter timorem vane glorie
abscōdere opa sua. Et isti sunt fruct^o qui nō
sunt sub folijs vel inter ramos abscōditi
sup folia. i. in māifesto. Illi h̄o q̄ sūr debi-
litoris virtutis et timet ne eoz opa et frigo-
re psecutiōis inuidor: vel fauoris et ḡle p-
rie calore corrupant abscōdūt ea. Et isti
sunt fruct^o sub folijs vel ad stipitem abscō-
diti.

Ca. XLVII
Ratio assimila-

tur gutte. Ratio rōne nativitatis. Est enī gutta lachryma cuius
dā arboris sive herbe cui^o ramulū dieb^o
estiuis ab incol*o* incident^o: et lachryma que
egredit^o gutta sive armontaci appellatur.
Ista q̄ gutta arboris est lachryma oīonis
sive oratio lachrymātis q̄ p̄ducit etiū tpe. i. in cordis feruore. Et inste vocat ar-
montacū: qr in orōne vocali dz esse q̄dam
armōnia. i. quedā sonātia et cordia. i. cor-
dis et voe. p̄ artētōnē: put dīc Aug^o ī re-
gula: Hymnis et psalmis cu oratis ad deū:
B verset in corde qd̄ p̄ferit in ore. Sic cō-
sonātia vocē et manū p̄ opationē. i. vt cum
aliquis orat deū voce: studeat ip̄m etiā mu-
nere placare. i. elemosyne largitōe vñ bo-
no ope. Et hinc est qr orātis manū etiā le-
nāt ad celum. Sic q̄ in eo qr gutta est lachry-
ma arboris: signat qr oratio debz ē lachry-
mosa. vñ Aug^o. ad Diōsc. dicit: Plerūq^o
hoc negocium. s. oratiōis plus gemibus q̄
sermōib^o agit: plus fieri q̄ affat. Itz
in eo qr gutta egredit^o in calido tpe estat:
signat qr dz esse affectuosa et feruida. Raz
feruid^o affect^o orātis est q̄si thus redolēs
in dieb^o estatis: Eccl. i. Sed rōne noīs qr
vocat armontacū: significat qr dz esse atē-
tat opola. Et iō Cassi. dīc sup Ps̄. c. Ipa
est suauissima virt^o armontie q̄i vox et cognoscit
opib^o cōfōnare. Mā si he res discrepā
billib^o varietate dissētiāt: nequaq̄ possit
psalmodie efficere cōfōnare. nec ad aures

De vegetabilibus et plantis

130

dñi veniet qd se mutua strictate confundit.
Decūdo rōne puritatē: qz illa gutta ē nobilior q ē purior et seculētie imp̄ mixtior et q in pinguedie et cādere thuri est silior. **S**z Dialē, et Plinī dicunt q illa ē melior q bz odore castori simile et subamarum sapore. Silt orō tāto melior ē qnta purior et secūlētie petī imp̄ mixtior. vñ Aug⁹. sup Ps. Orōnis pure magna ē virt⁹: et velut fidelis nūc mādatū pagit et penetrat q nō puenit. Et in virtutip̄z dr̄ q orō si māda et casta fuerit: celos penetrāl vacua nō redibit.
Iste illa est melior q pinguior est. i. deuotio: et q cādior. i. cū mādior intētione. debet enī eē nō puritas mī in orātis affe- ciōe: s. etiā cādor mādicie in el⁹ intētione. vel puritas dz esse in affectu: et cādor. i. clari- ritas fidei in intellectu: Iaco. j. Postulet in fide nihil besitās. **I**ste illa est melior que odore castori et amare cōpūctiōis est plēi or. Mā copūctio līcet orāti videat amara- tū deo est odorifera. vñ bear⁹ Greg⁹. dicit q veracē orare est amaros i cōpūctiōis gemit⁹: et nō cōpōlita xba resonare. Et ita patet q in orōne pfecta dz esse puritas affectiōis. pīguedo deuotiōis. cādor. i. claritas intētōis: et odor. i. amaritudo cōpūctiōis.
Tertio rōne utilitatis: qz gutta bzy virtute dissoluēdi nec nō relaxādi: vt dz in Pola tone et inflatiōes sedādi. Silt lachrymosa et denota oratio dissoluit petī vinclā: relata debita: et sedat tumida: qz expellit tumorē supbie. vñ et Hlosa dīc sup illō Myr̄ha et gutta: q gutta est hūilitas q ad modū gutte expellit oēs inflatiōes supbie. qd maxime facit hūilitas in orōne: qz sic dicit Hugo de setō victore: Orō ē pie met⁹: hu- milis queris: fide: spe et charitate subvi- ya. **I**ste orō assimilat rute. **P**ro rōne cōpētiōis. Est ei rute nature feruentissime et plus agrestis qz domestica. vñ dīc Plinius q bz virtute muscate calidā et siccāz. Sic oratio oportet q sit feruenda p deuotio- ne vt mentē calefaciāt et infāmet ad dilec- tionē: et desiccat humorē. i. flū cogitatiōnū. **S**ecundo ratione nutritionis: qz rute gaudet siccitate et vult nutritri cinere vt erucis possit carere. A micta magna ē sibi cū siccū. vnde nūqz sic qualescit sic sub- siccū iuxta siccū facit. Similis gaudet ora- tio abstinentiae siccitate et nutritur humilita- tis cinere. propter prīmū dicit beatus Bre- go. sup Mat. q antiq patres quotiēs ora- re voluerūt ieiunū cū orōne iuxerunt. vñ Tob. xij. Bona est oratio cū ieiunio. Propter secundū dicit Eccl. xxxv. qz oratio hu- miliantis nubes penetrat zē. Diligit etiā societatē fici. i. elemosyne: qz ficus est fru- ctus mitis et dulcis: et ideo significat ele- molynā que dari debet cū mansuetudine et dulcedine pietatis: Hrego. sup Dat. In- firma est oratio q elemolynaz largitate nō est munita. **T**ertio rōne munitiōis: qz ru- ta munit et defendit cōtra animalia vene- nosa. vñ sicut dīc Ihs. ruta cōtrariari ve- nenis. Mustela primo docuit. Mā qū bel- latura est cū serpēte primo ruta comedit: et eius odore et virtute cōtra venenū se mu- nit: et sic ad hellū secura pcedit: uno vt di- cunt Diasē. Plinī et Constā. Tāta est vis- rute q post ei⁹ esu mustela etiā basileū se- cure inuidit et eum occidit. Mustela q pu- gnat cū serpēte etia tētata a demōe: qz sī vult securē euadere munit se fernēti oratio- nationē. Est enī oratio denota quasi flagel- lum quo tentator pcutitur. vñ Aug⁹. dicit in quodā sermonē: qz oratio est oranti sub- fidū: deo sacrificiū: demonib⁹ flagellū. Basiliscus autē qui visu interficit est luxu- ria quā etiā extinguit oratio deuota. vnde sicut dīc Mat. xvii. Hoc genus demonio- rum. s. de luxuria tentantū non ejicitur nō in oratione et ieiunio. Hiero. in quadam epistola: Ieiunio pestes corporis: oratione xo pestes sanande sunt mētis. Et genera- liter valet oratio contra omnem tentatio- nem: sicut dicitur ruta valere contra omnē punctionem. Dicit enī Plinī: q succo ru- ta inuncti a scorpionibus araneis vespist et apibus nō punguntur. Quasi enī pūctio scorpionis q nō ante sed retro pungit dicit potesta cruciat. Sed pūctiōes aranearuz q monū: q insidiōse capiūt sunt tētatiōes de- monū: q insidiōse capiūt animas. Ructu- mundi: sive p aduersitates quas designat vespē. sive p p̄spuritates qz signat apes q mel faciūt et aculeū ifigūt. et quibus obdūt defendit anima denota p studium assidue orationis. vñ Ieronim⁹. in epistola dicens horatur: Egradientes de hospitio armēt oratio. regredientibus de platea occurrat

Liber

tertius

anteg̃ sessio; nec prius corpusculū requie-
scat q̃ animā oratio pascat. **H**ic orō assi-
mulat incēlū sive thuri. Ps. cxl. Virigat
orō mea sicut incēlū in ſpectu tuo. In cēlū
enī ſue thus bonū, pbaē cādore et carbōe.
Cādore q̃ illud incēlū ſue thus est opti-
mū qđ est albū et mūndū. Carbōe ḥo pbaē
ſi ſtat̃ ardeat et flām̃ emitat. Sib̃ oza-
tio illa est valida q̃ ſit cū cādore puritat̃.
Ambro. in libro de officijs. Sicut oratio tua
pura et simplex, dilucida atq̃ mālifesta, ple-
na grauitatis et pōde: nō affectata elega-
tia; iż nō itermissa grā. Dicis ei q̃ arabes
vbi thus naſc̃it nolit b̃mōl recolligi niſi a
gsonis religiosis et mūndis. I. mulierib̃ nō
pollutis. vñ ſi mūndiciā requirit collectio
thuri; multomagis deuotio orationis. Et
iō etiā de cātu et ſōne vocali clericoy im-
mūdoꝝ dicit Aug. q̃ plus placet deo la-
terat̃ canū: mug̃t̃ boũ: gruñt̃ porcoꝝ q̃
cañt̃ clericoy luxuriantiū. Item valida
oratio eſt cū ardore. I. feruore fit charita-
tis. Hec enī eſt ignis q̃ ſumū thuri. I. affe-
cū oratiōis dirigit ad deū. Eccl. I. Qua-
si ignis effulgens; et quaſi thus ardens in
igne.

Ca. XLVIII

Opera mala af-
ſimilant̃ malis et illaudabilibus
fructib̃. Sūt enī pleriq̃ fruct̃ insipidi vel
amarī vel pōtici indigesti vel frigidit̃ cru-
di et duri; et qđā etiā corrupi vel putridi.
vnde tales fruct̃ moralit̃ ad diuersa vitia
referunt. Hā fruct̃ insipidi miñ cūc̃ val-
ent; q̃ ſtomachū nō cōfortat̃; q̃ in eis do-
minaſ humiditas aquosa et iō abomi-
nē generant. vñ insipidi fruct̃ ad luxurio-
ſos referunt in qđb̃ aquositas. I. carnalitas
abūdat; et quib̃ ſpūalia insipida et abomi-
nabilit̃ ſūt. vñ Ap̃l. dīc. j. Coꝝ. ii. q̃ aia-
lis. I. carnalis hō nō p̃cipit ea q̃ ſūt ſpiritus
dei. Et Ps. cv. Omnen eſez abominata
eſt aia coꝝ. Et iō fruct̃ carnaliū hominū
I. ſpaꝝ coꝝ ſūt insipida p̃ affectū; q̃ faciūt
ſpūales delitias tanq̃ insipidas et abomi-
nables eos fastidire. Secūdo fructib̃ ama-
ris assimilant̃ ſpaꝝ ūtidoꝝ; q̃ ūtidi habet
celū amarū. de quo Iaco. lij. q̃ ſi celū ama-
rū habetis inf̃ vos. In cui⁹ ſignuſ ūtidi q̃
p̃ inuidiā xp̃z tradiderūt: ſell̃ amaritudie
eū potauerūt. Ps. lxvij. Weder t̃ eſcā me-
am fel̃ t̃. Tertio fruct̃ pōtici referunt ad

iracūdos; q̃ ſra cor pūgūt et alios frequen-
ter pūgere facit. ſic pōticia et acetosa pūgūt.
Hic fruct̃ pōtici ſūt duri ſtipisci et cōſtri-
ctiūt; ſi ſtomachi cōfortatiūt et appetit̃ exi-
tatiūt. Sib̃ iracūdoꝝ ſūt quidaſ ſtipisci q̃
fecit de vētre nō emittit. I. luxuria de memo-
rit̃ corde nō expellit. vñ ſtipisci ſūt q̃ ſit
difficiles ad iniurias oblitūſcendit. Qui-
dā ḥo ſūt duri ad dimittēdūt et p̃ſtrictūt
ad vindicandū nunq̃ relaſtates offenſat.
Sūt etiā oes mot̃ ire excitatiūt appetit̃ ad
vindicandū. Sib̃ nota q̃ ſi feriſt fruct̃ ace-
toſi modico terrestri cōpoſiti acumiſt chole-
re extinguit. q̃ ſi fuerint in homine offenſo
aquosi pietatis et terreſtre humilitat̃ ex-
tinguit acumiſt ire et cito ad trāquillitat̃
debita reduciſt talis hō. **Q**uarto fruct̃
indigesti referunt ad gulosos; q̃ ſrequent
indigestio, pūet ex gule ſupfluante. **H**ic
cibis indigesti eſt impur⁹; q̃ ſi p̃ digerit
cib⁹ pur⁹ ab ipuro ſeparaſt. Et ſib̃ gula in
mūndiciā et ſpuritatē generat corpori et aie.
Quito fruct̃ frigidū referunt ad acidi-
am; q̃ ſiam reddit frigidā in dei dilectionē;
et pigrā in bona opatiōe. Proo. x. Propri-
t̃ pigrer arare nolit. **S**exto fruct̃ crudi
referunt ad auaros; q̃ ſit crudi. I. crude-
les et feroces et incōpaffibiles erga paup̃es.
Et nota q̃ fruct̃ crudis ſit maloꝝ humoũ
nutritiūt. Sib̃ auaricie ſpaꝝ malos huoũ
et malas affectiones interiores ſue deſide-
ria nutritiūt. q̃ ſic dīc Ap̃l. j. Timoth. vi.
Qui volūt diuites fieri incidunt in tēratio-
nē et in laqueū diabolī; et in deſideria mala
et inutilia tē. **H**ic mot̃ auaricie corrūpt
gūſtū anime; vt nō ſapiat auaris ſpūalia.
vñ amoꝝ et paliū excludit amoꝝ ſpūalia.
Hic debiliib̃ et imperfectis māxte nocēt oc-
cupatiōe ſēporialiū quas auaricie multi-
plicat. **S**eptimo fruct̃ duri referunt ad
ſupbos quoꝝ corda prop̃ defectū pluui-
et roris. I. propter defectū pietatis et gracie
arida ſunt et dura. ſupbis ei ſub typo mo-
tiū dicit. ii. Reg. j. Mōtes gelboe necros
nec plunta veniat ſup vos. **H**ic peccato-
rum opera assimilant̃ fructib̃ corruptis.
Quidam enim fructus non conſeruantur;
ſed quādoꝝ anteq̃ compleantur corūm
puntur et efficiuntur vermiculosi; et hāli-
q̃i accidit ex uitio plātatiōis arboris; q̃ ſi
nō ſuit congruo tēpore plantata. Nam in
plantatione arboris multum obſeruanda

Dalloni Crux

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

De vegetabilibus & plantis

Etas luerq; ille plante q; i recto plenilunio i
 serunt sine platanis nō qualecūt: t si cōua
 luerint vermiculosū faciūt fructū: t tales
 fructū citius cōputrēscūt ppter humorē ni-
 miū: q; ad lune p̄sentia in omnib; augmen-
 tanis. vñ etiam arbores q; tali tpe p̄cidunt
 minus durabiles esse pbant: t cīti' a ver-
 mibus corodunt ut dicit Cōstā. Per lu-
 nā autē q; est semp̄ mutabilis & variabilis
 mēs intelligit p̄tōris q; p̄tē iquietudinē
 instabilis & variabilis sit: fm illō Thesē.
 j. Peccatum peccauit hieros: ppter ea insta-
 bilis facta est. Denilunū ergo significat
 ipsius plenitudinē p̄tē q; est in cōleniū vbi
 rō p̄tē moralis implet & pficit. Si g; plan-
 ta. i. volūtas & positiū alicui' bōi opis fa-
 ciendi in plenilunio plāte. i. dū ipa mens
 est in pētō moralis vñ i sensu & in volun-
 tate peccāti: tūc talis plāta inficiet: t fru-
 ctus. i. o. p̄ corrūptū & vermiculosū. i. vitio-
 sum p̄ducit: ita vt sit a merito vacuū. vñ
 in pētō o. pib̄ vel inuenies vermis auari-
 cie vñ luxurie: vel supbie: vñ inuidie: vñ ali-
 cuius alteri' vitij seu defectū: q; fructū me-
 dullā corredit & corrūpit. i. qui boni operi
 substātiale meritū tollit. **C. XLIX**

D Assionis christi
 meditatio feruida remouet dīni amoris. impedimenta. Cū exē-
 pili apparet i pip. Hā silvas pipis q; dicūt
 esse caueasti morte serpētes ibidē custodiūt.
 Sed incole cū silue maturescut eas in cen-
 dūt & sic serpētes interimūt vñ expellūt. et
 ex hac cōbustione piperis grana q; sūt na-
 turaliter alba efficiunt nigra. Sic g; pater
 q; cōbustio ignis expellit serpētes vñ extin-
 guit: q; impediūt ne colligat fructū pipis.
 piper aut qd̄ est calidū & siccum in quarto
 gradu: significat charitatē q; quattuor gra-
 dus regrit in diligēdo dēi. s. vt diligat ex
 toto corde & ex tota mente & ex tota aia et
 ex tota fortitudine. Sed b; pip ne a nob̄ ba-
 bes serpētes. i. demōes nos ipediunt vel
 petā quātū p̄st. Sz cōbustio ignis. i. passi-
 onis xp̄i feruens meditatio. de q; dī Ps.
 xxvii. In meditatiōe m. erat. ignis. ipso
 serpētes. i. demōes & eoz cētatiōes fugat:
 t ad amandū xp̄m vñ hēmēter mētē inflam-
 mat. Aug. sup̄ Jobēm: Fratres vt a pētō
 sanemur xp̄im trēvamur: qm̄ q; iuebanſ ser-
 pētē encū in deserto nō peribat morib; ser-
 pentū. Sic q; intueniēt fide xp̄i mortē sanāt
 a morib; p̄tō. **T**res crux. xp̄i assūlūat
 moro. **M**erito rōne fructū. Fructū enim
 mori fuit corp̄ xp̄i cruci affixu. Quidam fru-
 ctus mori vt dicit Ambro. p̄mo albet. deū
 de viret. tertio rubet. ultimo nigrescit & lu-
 cer. Sic p̄tē xp̄i fuit albū. i. purū & cādi
 dū in p̄ceptōe: q; de spūletō p̄ceptu. post
 viride. i. virtuolu i. querlatiōe vñq; ad pas-
 sionē. postea rubru. i. sanguine rubricatū in
 passione. postea nigru in morte. lucidū au-
 tē in resurrectiōe. Et nota q; ex fructū mori
 vt dicit Baban̄ fit pot̄ nobilis: quens
 elephātes potātes sūt animosiores ad bcl
 lū. vñ br. j. Machab. vj. q; ostenderūt ele-
 phantis sanguinē vue et mori ad acuēduz
 eos in plū. Iste por̄ ē sāguis xp̄i q; p̄ mo-
 dū potus in sacramēto sumis ad ipam pa-
 sionē memorādū. vñ iste sāguis sive re-
 memoratio dī multum accēdere cor nīm &
 animare ad bellandū p̄rayitia: t ad tole-
 randū q̄cūq; pericula. **S**ed rōne seminū
 nū: q; fm Dīalē. seminū mori sūt tres vir-
 tutes. solutiua. s. & purgatiua & fecundatiua.
 Semina mori. i. passiōis xp̄i nobis reli-
 eta sūt ecclie sacramēta: q; sicut vīt̄ mori
 remanet & seruat in seminib;: ita vīt̄ pas-
 sionis xp̄i remāst & seruat i sacramēt̄. vñ
 sacramēta omia opant in virtute passiōis
 xp̄i. Et ista sūt semina ex quib; plāte spūa-
 les. i. filii dei regenerant: sicut p̄cipue pa-
 tet in sc̄is. Omniaq; hec semia. i. lacramē-
 ta būt virtutē purgatiū mēt̄: q; oia cōfe-
 rūt grām: t grā sacrificat animā. Sz aliquā
 sacramēta specialiter purgat ab origina-
 li vi baptiſm̄: aliquā ab actuali mortali vt
 penitētia. oia alia purgāt a veniali: licet eti-
 am habeat maiores alios effect̄. **T**ertio
 rōne frōdū. Hā sicut dicit Ambro. Folia
 mori suplecta serpētiōm interimūt. Folia
 mori sūt exēpla crucifiri q; omnē serpētē. i.
 diaboli suggestionē interimūt. Hāz si ten-
 tat de anaricia: cōsidera xp̄i crucifiri paup-
 eratē & mīditatē. Si de supbia: obiq;ce ei' hu-
 militatē. Si de lu furia: pēla penarū corpo-
 ris eius acerbitatē. t sic extinguef ois ten-
 ratio. Et hoc figuratū fuit in serpēte eneo
 i deserto eraltato: cuius aspect̄ a vencno
 sis serpētū morib; liberabat: vt habetur
C. L

PAtientia assūlū
C. L

Liber

tertius

Iatur cappari. Primo qz capparis vt dicit
Diasc. ē herba spinosa. Et h̄ cōpetit patiē-
tie rōne materie. Nā materia patiētie sunt
spine. i. pūctiōes tribulatiōnū t aduersita-
tū: Bo. v. Tribulatio patiētie op af. Se-
cūdo qz est herba frōdosa lug terrā expan-
sa. Hoc cōpetit patiētie: q nō est in celo vbi
nulla molestia. nec sub terra. i. in inferno
vbi pena inuolutaria t ifructuosa: s̄ tm̄ su-
p terrā vbi tribulatiōes abūdāt v̄tres su-
as exēdēt: qz tm̄ sup terrā tribulatiōes sunt
ad virutis exercitū t ad laboris pīmū: t
hoc est q patiētie sine qua tribulationes
nec ad virtutē nec ad meritū pīmēt. Et iō
Bern. dicit in quodā scrīmōe. In h̄ mūdo
qz in cāpo certamī positi sum: t q ibi do-
lores plegas aut tribulatiōes nō suscep-
rit: in futuro in gloriōsū apparet. Et Pe-
terus rauen. dicit in qdā ep̄la q oīs cordis t
corpis virt̄ circa meritū t fructū salutē est
sine q dimēto patiētie. Tertio qz ē herba
vñctiōla est ē vñctiōe plena. Qd̄ cōpetit
paciētie xp̄l vñctiōe ḡfe quā pīmēt qua
omē durū mollis. vñ etiā vñctiō cappari. dī
cīt virtutē splenis sua virtute sup oīa iuna-
re. Itē hac vñctiōe omnis dolor leniga-
tur. In cui exemplū capparis dolor den-
tiū dī mitigare. Nec etiā ē q iūdoy detra-
hētiū t mordetū neq̄tā dī sedare. In cui
signū succ̄ capparis aurii vermes necat.
Nec etiā est virt̄. s. patiētie: ex q cib̄ aie t
medicina p̄parat. Medicina enī est q ani-
mi affect̄ purgat t rectificat. Hāz flores
capparis post h̄ sūt apti habēt virtutē di-
gerēdībūnoz̄ in ore stromachi existentes:
qz. s. tribulatiōes pītes virtute patiētie hu-
morē. i. affectū mūdanū digerunt t in affe-
ctū dei querit. Itē ipa ē cib̄ vel salsa quo
gust̄ mēris p̄forat t excitat ad appetitū
spūalitū t celestuz bonoz̄. In cui signū
idē flores habēt virtutē apertū excitat̄:
vt dī a Polatō. Et hinc ē q desideria sc̄tō
rū in ipis tribulatiōib̄ crecūt: t eoz ap̄s
et̄ maḡ accēdit circa eterna q̄i eos atte-
rūt tp̄alia flagella. Et iō dī Greg. in. xvij.
libro Mora. q electoz mētes eternitat̄ p̄/
mis̄ p̄stolates: vires ex adūstariib̄ sumūt.
qz crecēte pugna gloriōsorē sibi nō ambi-
gūt manere vctoriaz. Electoz ḡ desideria
dū pīmū aduersitatis pīcīt. s. ignis fla-
tu pīmū vt crescat. t vñ q̄i extingui credīt ī
de roborat. Itē patiētie assimilat̄ ilicis: t

pīmo rōne radicalitat̄. Nā llez ē spē quer-
cus q̄ est arbor grosse t pīude radie. h̄c
radix t grossa t pīuda patiētie est chari-
tas. vñ dicit Apls q̄ charitas est patienti-
z̄ patientē efficit. Et iō sic arbor stra vētu
firmas q̄ radicē: ita patiētie pītra inturie ī
petū firmas p̄ charitatem. Et pīreare dice-
bat Apls Ephe. iiij. In charitate radicati
t fūdati. vñ nō est patiētie sine charitate;
sic nec arbor sine radice. Greg. sup Eccl.
Homel. vii. Patiētie vera ē q̄ t sp̄m̄ amar-
que porat. Nā tolerare t odire nō ē vñ-
māfuetu dis̄ sī velamentū furor. Sc̄o
rōne fecūditatis. Est enī arbor glādsera:
t buī arbor fructū antiq̄ habēt in ci-
bū anteç̄ haberēt frumenti vñ. Sic patiē-
tie mīltū ē fructuosa t magni meritū. t mul-
tū viguit in antīdis: vt pīz ī Job t Tobia
t ml̄t̄ alījs. vñ Judith. viij. Dēs q̄ placu-
rūt deo p multas tribulatiōes trāscīferi-
deles. Tertio rōne ymbrositatis: qz llez
bz vmbra tociūdā. Similiter patiētie gra-
tā vmbra. i. refrigeriū ī estu tribulatiōny
pīstat. ppter qd̄ dī Eccl. li. In medio ignis
nō sū estuata. Cassio. sup Ps̄s. Patiētie
religiōsi viri est laboz ac dolor oīm̄ he-
turae rerum t amore dñi grata tolerātia.
Quarto rōne soliditatis: qz llez solidissi-
mi lignit durissimi coriæ. vñ in aq̄s lignis
eī est multū durabile t q̄i ipuribile. t iō
dū pīude sub aq̄s pōnīt: q̄i in lapidis so-
liditatē querit. t quanto p̄ tpa lōgoria in
locis humidis immorat: tāto ampli idū
raf. vñ t Lullus dicit q̄ patiētie ē honesta-
tis et utilitatis: cā rex t arduarū t difficili-
um volūtaria ac dīlturna pīfessio. t ideo
posset ad patiētem referri qd̄ dī Job. iii.
Cor eī indurabilis q̄i lapis: t stringet q̄
si malleatoris incus. Ca. Li

Dī Auper spū assi-
milat̄ abiēti. Primo q̄ abies
ipa sublimis augmentat̄. vñ fm̄ Istr. dicit
abies ab eūdo: eo q̄ p̄ ceteri arborib̄ ī lat-
tū eūdo porrigit̄. Et cī exp̄s terrestre hūo-
ris: t iō arbor ē leuis. vñ fm̄ Aristo. q̄ ar-
bor ē subtil hūor: iō calor eī naturalis for-
ficat̄ a calore solis hūldirat̄ illā surū tra-
bit: t cōvertēs illā in substantia arboris
arborē altā facit. Similif ille q̄ est pauper
spū exp̄s terreni amoris q̄ aīam grauat
effici spūalit̄ leuis ad ascēdēdū: t subtilis

De vegetabilibus et plantis

132

ad cōrēplandū. vñ diuīo amore cōfortatus
vñ sursū tract⁹ miro mō crescit ⁊ exurgit ī al
tū: **Hes.** xlj. Crefere me fecit d⁹ ī terra
paup̄tatis. P̄tergit ei paup̄tas spūs vs
qz ad regnū celoz: **Nat. v.** Beati paup̄tes
spū qm̄ ipoz est regnū celoz: **Esa. lv.** Pro
saluīa ascēdet abies. **D**ecūdo qz rectil⁹
nealīc eleuaſ. Est enī arbor nibil qsl̄ habēſ
tormentatis: **B.** p̄p̄ virtutē calorū attrahēſ
hēnt ⁊ hūoris obedētis. Silt q paup̄ est
spū recto itinere ad celū sc̄adit ita qz i nul
la p̄tē retoqueſ: ſez neqz ad dexterā. p̄p̄ i
tatis: neqz ad ſinistrā aduerſitati: qz ex q
mundū ſtēnit nec el⁹ aduersi metuit: neqz
p̄p̄era qrit. Nā calor diuīni amoris cum
ad ſugia trahit: cui⁹ attractiōi anim⁹ eius
p̄ terrenū affectū nō resistit: immo ſequit⁹
obedit, ⁊ ideo directo spū ſurſū tēdit. vnde
Chrys. dī ſup̄ eplaz ad **Ide. B.** fīmō. xvij.
qz paup̄tas est manuductrix qdā in via q
ducit ad celū: vncio auctētīa exercitatio
qdā magna ⁊ admirabilis a pot̄ trāquil
lus. **T**ertio qz abies est facilis inflāma
bilis. Nā qz el⁹ hūiditas vnciuſa est igni
applicare facile inflāmat. Sic qz paup̄ ſpi
ritu h̄z hūiditatē vnciuſa. i. affectionē mē
tis deuotā. Et iō igni diuīni eloquij vñ ipſi
us ſpūſeti applicat ſtati inflāmat: fīm il
lud **Ps. cliv.** Eloquij dñi inflammat
eum. **L**II.

DEcator e per
naturā bon⁹: ſz p̄ culpā mal⁹. vñ
assimilat lenti: qz ſic dicit **Isaac** in medul
la est bona: ſz in cortice mala. Nā ſine coſti
ce cōſta valer hydropicis: ⁊ calidis ⁊ eti
am humidis aliqz. p̄deſt ex eo qz ipsa ⁊ ſie
ca ſit: vt idē **Isaac** dī. ſz in cortice habet
acumē cui⁹ vlrunt ventrē ſoluit: torſionē
generat: ſtomačhū grauat: meat⁹ corpori
opilar: cerebri ſubſtātia deſiccat: humidit
ate oculoz diſtēperat: pefſumas paſſiōes
in corpore generat: maxime ſi qz eſt qdī
comederit. Quasi ergo medulla lētis est
natura homīs p̄tōris: qz cū a deo ſit crea
ta bona eſt. **Aug.** Quia de⁹ bon⁹ eſt cui⁹
factura ſum⁹: ⁊ inq̄tuz ſumus boni ſum⁹.
Sed quāſi cortex mala eſt ipa homīſ cul
pa. **Aug.** in ſentē **Prosperi**: P̄tō ſi nō ē
natura ſi vittū nature appetētis qd nō eſt
ſuſtōdis. ⁊ hec cortex. i. culpa ſeu vittū ſol
uit ventrē in luxurioso: torſionēs generat

tracūdo: ſtomačhū grauat ſt gulosi: opila
tionē facit in auaro: deſiccat p̄ tristiciā i ac
cidios: qz ſpūs tristis exiccat oſſa: oclōs
mēt distēpat in ſup̄bo: pefſumas paſſiōes
corpis generat i iraciōdo. Nam ſic Hiero
diſ ſup̄ **Job**: Est ira q̄ inſticiā dei nō opaſ
z ſurozi. p̄xīa mēt ſpotētē facit intātuſ v̄t
labia tremat̄: dētes ſcrepēt vultusq; pal
lore mutet. Et **Sreg.** dī ſi lib. v. **Mora**.
Pre ſue ſtimulis accēſu cor palpitat: corp⁹
tremit: lingua ſe p̄pedit: facies igneficit: ex
asperant̄ oculi ⁊ nequaq; re cognoscuntur.
noti. **C**apitulum: LIII

DEcatoz affimi
lat abſinthio. **P**rimo qdē rōe
amaritudo. p̄mo qz abſinthiū ſua amari
tudine ledit gulfū. Hultus anime eſt itelle
ctualis appetit⁹: qz ita ex p̄tō inſificit vt el
dulcia ſuauia. ſi ſpūales delitile qz de leſſat
dulciſſime amare videant̄ et aspere: ſicut
gulfui carnis abſinthiū amaritudine inſe
cto etiā dulcia: qz poſte a amara elle viſen̄
Esa. v. Ae vobis qui dicit̄ ſom̄ malū.
ponētes dulce in amarū. **S**econdo qz abſin
thiū ſuo forti odoze offendit oſfactū. Et
ſic peccatū non odoze ſed pot̄ ſetore mali
exempli offendit oſfactū. p̄imi interiore
z. qz ſe daliqat eum: **Erod. v.** Feiere fecisti
odoze noſtrū ſē. **T**ertio qz in amaritud
nem redigit lac ⁊ vīnū ⁊ om̄e dulce cui ſue
rit admixtū. vñ apes qz frequentant abſin
thium faciunt mel amarū vt dicit **Diſco**.
Similiſ peccatū amarū rem delectabilem
cui admixetur vertit rādē in amaritudinē
ſ. cōſcienti remordētis vel pene affligen
tis. ſicut patet in luxuria ⁊ voluptate car
nis: que maxime viſen̄ delectabiles. vñ
Prouer. v. Fauns diſtillā ſabia mereris
cisi: ⁊ nitidus oleo guntur el⁹: **Mouſſima**
autē illi⁹ amara qsl̄ abſinthiū. **Itē p̄tō**
affimilat bedere. **P**rimo ſrigiditat̄: qz
bedera eū frigide ſit nature terrā vbi cre
ſeit frigidā eſſe indicat. Silt p̄tō ſrigide
nature eſt ita vt calore diuīni amor exclu
dat: ⁊ vbi p̄tō crescit certissimū indicuſ
eſt qz ibi calor dñi amoris nō ſit ſb: qz talis
anima ſit frigida ⁊ diuīno amore penitus
deſtituta. **S**econdo rōne contrarētatis: qz
vmbra el⁹ ē noxia ⁊ in ſerpenti eſt gratiſſi
ma. ſic peccatū ſuauis homī ſit ſumē noſtrū
um et dāyosum tamē ſerpenti infernali: i3

De liber tertius

est diabolus est gratissimus. Et ideo ubi talis
est umbra peccati libenter requiescit: Job.
xl. Sub umbra dormit et Tertio rōne
seperabilitas. separat et vinum ab aqua. nam
sicut dicit Plinius: Mira est hederat natu-
ra frigida ad expandi vina. Nam vinum ex
vase fluere et aqua si quia vino mixta fuerit
remanere certum est. Sicut peccatum trahit de
vaso cordis vinum diuise solatiois et relin-
quit ibi aquam tribulatiois. et iō de petrois
verso potest dici illud Job. ii. Vinum non habet
s. colosatiois interne Item peccatum assimila-
mila genesta: quia genesta crescit in locis in-
cultis et saepe. Loca autem inulta sunt pec-
catorum corda que penitentie studio vel labo-
re non excoluntur. et saepe loca sunt corda du-
ra que nullo cōpunctiois humore mollium
tur: et in talibus peccatum multiplicatur et cre-
scit. Item genesta est signum sterilitatis. Et si
milititer peccatum sterilitatis fructuum se me-
ritorum non solum est significativum sed etiam causa
eius. Item genesta est saporis amari: quod s.
petrus conscientiam amaricat et per dictum
eius inducit amaritatem dinem penitentias. Item
genesta est nigri seminis: quod plerique pecca-
tu inducunt et relinquunt infante denigratio-
nem. Ad nigra semina sunt exempla defor-
mia ex quibus alii nigri et deformes petros
generantur. Item peccatum mortale in corde
generantur extinguit oīa merita et oīes virtu-
tes formatas: unde assimilat euidaz lacrime
sponte nascitū quod dicit capitulo de quod dicit Plinius:
quod si in mari pīctas omnes pisces quod
in vicino sunt moribundos. Mare est autem cor
humani in quod si peccatum ingreditur oīa me-
rita et virtutes occidunt. Unde Iacobus. i. Pecca-
tu cui consummatum fuerit generat mortem. s.
virtutem anime. Item licet peccatum anime
habeat in se qualitas tristitia dulcedine: et
multa mala in anima facit. Quibus exem-
pli apparet in piro maturo: quod habet in gu-
stu quandam aquosam dulcedinem: et eius sub-
stantia est frigida et secca et stiptica: sic pec-
catum habet dulcedinem aquosam. id elecra-
tionem tristitorum. Quos sū enim et humidus
cito fluit et faciliter trahit: et postea pecca-
tu infrigidat in anima calorē charitatis ex-
tinguedo. desiceat humorē gracie vel deu-
tionis consumendo: et constipat sordes scia-
entes de deinde: per s. petrum inducit nec facili-
ter de corde per scierit emittat. Item pec-
catum assimilat poro: quod porrū nimis sepe

De vegetabilibus & plantis

133

Quarto rōne fundamēti: qz oīs salix tā
eo est in ramis secundior: qzto est terrestri
ppinchor. Item salices si binis pedibus a
terra putent: coarcenf ne in altū crescat:
sed in latitudinem se diffundat. Sic petoz
qzto magl rebus terrenis appropiat p
affectionē & occupationem: rōto magis in
pcis abūdat. Item qz salix duor pedum
est petz opis vsc ad delectationē pſensur:
puta cū homo pſent inmorari in ipa dele
catione cogitationis. Tūc tñ l3 nō ascen
dat vterius p ſenſum opis: tñ dñ p mo
rolo cogitationē ſenſum in ipa delectati
onis latitudine se diffundat: pctm mortale
comittit. **Q**uito rōne detrimēti: qz ſalix
ex antidate tempis patif detrimentū pu
tredis. Hæz post qz antiq fit cito putreſcit
& medulla putreſcere ictip. An ſepe duz
exterius viridis vlef & pulchra: iterius ē
vacua caua & putrida: in cuꝝ ſeauitare ſe
pe latet aiaſiavenenosa. vñ iñ ſalices dor
mire res est piculosa. Sic cū aliqz diu pti
nat pmanēs in pcto: putreſcit p oimodā
corruptionē malicie: quā l3 hypocrita co
neſ exterius coopire: tñ ab interiorib̄ eaz
nō curat abſicere. Et ideo l3 exterius ipſe
aliqz appareat iustus: iterius tñ est vacu⁹
& ſtute: cauſ cupiditate: & putrid⁹ mali
gnitate. malicia corruptus. An in ei⁹ con
citate. i. cordis cupiditate: ſunt aiaſiave
nofaſ. i. ceptiones & deſideria fraudulē
ta & piculosa: ppter qz piculosum est iuxta
eos domire. i. de eis pſidere vel eis adhe
rere. **I**te pctm aſſimilat spine: qz qz ſpi
na car vulnerata: non recedit dolor qzdu
ſpina totaliter non extrahit. Sic quando
est aia pcto vulnerata ſemp modet & cru
ciat qzdu ipsum pctm in ſcia detinet. Et
ideo neceſſe eſt vt p pniā extrahabat.

LXXXI

Dena inferni af
p ſimilat rhāno: vt dīc Slosa ſup
P.5. qz rhānnus ē herba mul
tū dura nodosa ramola & spinola. Nam fo
lia hz aculeata: spinis acutissimis in lateri
bus ſtita. Siſ pena inferni eſt dura. ppter
ſuā acerbitatē: nodosa. ppter ſuā indiſſolubilitatē.
Nā nodus fori ligni eſt qzli indiſſolubilis.
An ſignat illā penā indiſſolubiles
& intermiſſibiles: qz dānatus ſic nūqz absol
uit a culpa: nec ſic a pēa. **I**te eſt ramosa

. ppter penaꝝ multiplicitatē: & spinosa ſuē
aculeata p subtillitatē: qz ſic spine ſubtileſ
& aculeate penetratē: ſic ille pene penetrat
intima aie. Sz miser ille petoz dñ eſt ſb ſpi
ni peti anteq aduertat qz ducat eum ad
duriores & maiores aculeos rhāni. i. pene ſ
fernī pmitit le a petō totaliter absorberit:
fm ilud P.5. lvi. Prūsꝝ intelligent
ſpice vſte rhānnū ſicut viuētes: ſic in ira
absorbet eos. **C**aptn: LV

Enitentes affi

Dmilanſ arbořibus medicinalib⁹
ſive aromaticis. Et ē cauſa aro
maticitatē in arbořibus: vt dīc Albuſ
ar terreū ſubtile cōmixtꝝ aquo ſubilli.
Tancz g arbores aromaticę & medicinalę
ſunt hoies penitētes: qz pniā hz medicina
les ſtutes ad curanduz alax laguozes. i.
vitii. & in iſtis eſt ſubtile terreū. i. attenua
tio carnis bñ cōmixtꝝ ſubtili aquo. i. cō
pūctio cordis. Illi aut in qbus hec defi
ciunt. i. maceratio carnis & cōpūctio cordis
nō ſunt aromatici. i. vere penitētes. Et nō
ta qz arbor aromaticā aliqz hz aromaticā
tatem in cortice: aliqz in flore: aliqz in fra
ctu: vt p̄t in cinnamono qd eſt cortex: & in
mace qz eſt floſ: & in muſcata qz eſt fructus.
Sic pniā qdā habet tñ in cortice. i. in ex
teriori oniſtē: qdā tñ in flore. i. in mentē
affectionē: qdāz in fructu. i. opis executio
ne. **I**te penitētes aſſimilant malo grana
te. **P**rimo. ppter augmentū. Nā malo gr
nata. arbor plus in latū. qz in altū ſe dif
fundit. Si penitētes dñ eſſe bum: lñō vt qz
rat crescere in altitudinē dignitas: l3 in la
titudine charitatis. P.5. cxvii. Ambulabā
in latitudine. **S**ed o. ppter impedimentū:
qz maxie impedit a frigore. Eſt em̄ arbor
frigoris impatiē. An in pniā cito pere
unt flores ei. Siſ homi penitēti marime
nocet frig⁹ accidie. Et ideo pniā. i. negli
gētia deſtruit flores eius. i. bonas affectio
nes. **T**ertio penitētes aſſimilant malo gr
nate. ppter fructum: qz qdā faciunt poma
dulcia: qdā acerola. Acerola ſunt frigida
& ſicca. Dulcia ſo calida & hūda. Et ideo
dulcia mag⁹ ſueniunt niedicie: vt dīc Iſaac
& etiā Diale. Quasi aut poma acerola ſunt
opa penitētis facta ex timore: l3 qzli dulcia
ſunt opa facta ex amore. & iſta mag⁹ pluit
ad ſanitatem aie. Vel acetola ſunt opa hypo
q

Liber tertius

Eritax: dulcia vero sunt opa veraciter penitentium. **D**ic enim Isido. quod negat medici corpora nostra malipunici cibo nutriti. Et dicit quod plumbum in medicinae corporis alimento. In quo significat quod penitus de intendere ad sanandum mente: et non ad implendum vel impinguandum ventrem. **I**ste penitentium afflictio assimilata sambuco: de quo dicitur **P**lato **D**iaco. et **M**olini quod si cortex eius medius ratus versus superius: purgat ventrem per parte superioris: si vero radix versus inferius purgat per parte inferioris. **T**unc autem sambuci cortex versus inferius radix qui penitentem caro timore infernalum supplicium affligit: quod timor dum a peccatis reuocat quislibet a parte inferiori purgat. **I**ste versus superius radix quoniam spe vel desiderio omnium macerat et dum sic carnem macerando abstergit: penitentes sordes peccati qui a se purgant a parte superiori.

Caplin: LVI

Dicitur arbor. **N**atio propter arboris generationem. Sunt enim in Arbores in libro de vegetabilibus et plantis quoniam species sunt modi generationis arboris sunt plantae. **A**nus ex semine: alius ex putredine: tertius ex aqua humore: quartus ex platanatione: quintus ex insertione. In his designantur quoniam quod summe valeret ad generationem pnie. id est questione petoris. **P**rimus est vox dei auditio. et huius designatur in semine: quod semini est vox ut dicitur Matth. xiiij. Secundus est mortis meditatio. et huius designatur in putredine: quod mortis corpus in putredinem revolutus est Job. xvij. **P**utredini dixi prie meus. Tertius est clemosynarum largitio. et huius designatur in aqua humore: quod ut dicit Ecclesiastes xxx. Ignis ardente extinguit aquam: et clemosyna resistit petiti. Quartus est religionis ingressio. et huius designatur in platanatione: quod maxime copere it iuuenientur. **P**ropositus. Quox filii sicut nouelle platanationes a iuuentute sua. Quintus est bonorum societas et congregatio. **M**anum quoniam pecator in isto adiungit trahit ab eo et queritur: et huius designatur in insertione: **A**plic ad Ro. xi. Tu autem cum oleaster essemus insertus es in illis: et socius pinguedis et radicis oline factus es. **S**ed etiam propter radicem infestationem. **M**anum arbor ut dicit Isido. ab aruis nomine accepit: eo quod fixis radicibus terre inherenter permaneat. Optime ergo ad hanc arboris sit firma ut radices eius in terra profundentur. et hoc arboris radicem perfunduntur figura: ratio attribuit plurimum humoris. et si

fructificatura sit plumbum absudat in foliis frumentis atque ramis. **I**ste oportet quod radices arboris ipsi terre cohercantur et glutinentur: unde dicitur **B**risto. quod lumen ventricos et tenacitatem producit plantam: et facit eam esse durabilem. Sic haec arbor immobilitate per radicem in infra terram pnia per huiusmodi et charitatem oportet quod sit immobilitate infixa ait sine cordite pleure rater ita ut penitentes peritura mala plagarit: ita per plagedam non committat. Profundatur tamen radix pnie in corde per huiusmodi terram: in qua haec pnie profunda descendit ratiōne de humorē grise plus attrahit: et per ea maiorem copiam bonorum operum et meritorum producit. sed glutinat pnie radix cordis per charitatem quod est glutinans in etiūsum per quam cito pnia angelus perficit et consumat. unde Aplic ad Ephes. iiiij. In charitate radicari et fundari. **T**ertio propter se vegetabilis informationem. **M**anum enim in suopradicto libro. In arboribus et plantis non est alia sensibilis: sic in bus: propter quod arborum et plantarum sensibilibus passionibus non afficiuntur: quod nec pessime sentiunt: nec sensibili dolent: nec quod cibam delectantur: nec spirantur: nec dormiunt vel vigilantur: nec alijs passionibus subiacent quod sunt ait sensibus. Est ergo in his arboribus et plantis informationis solius vegetabilis ait enim quoniam in eis generatio: cibatio: augmentatio: et renouatio que omnia coperunt suo modo pnie. **M**anum necessarium est penitenti ut passiones sensitivas virtutis: et inordinaeras a se omo removentur. et percessus iniurias non sentiantur impotentia: et scissus vel laceraur: **H**abent non doleat per praeceptum quod sicut ad oculum sunt vindictae inclinat: nec etiam quoniam cibas in cibo delectatione voluptatis: sed soli sustentatione necessitatis quat Angeli. in lib. x. confessio. **N**on debet spirare nec respirare. id est in se indignatione attrahere vel ex se furore emittere mox. sicut dicitur de Saulo Act. ix. Saulus adhuc spirans minas et cedes in dilectione scipios domini. **I**ste non debet dormire per negligenciam: nec etiam vigil esse ad cogitandam vel exemplendam malicie. Sed deinceps in penitentibus est se generatio virtutum sicut bonorum operum et batio lacrymarum vel diuisorum verborum augmetum laborum et meritorum: et etiam renovatione conuersationis et morum. **Q**uarto propter fructus defectionis. Sunt enim quoniam arbores. sed quoniam

De vegetabilibus
In libro de vegetabilibus. Ex
arboribus et plantis non est alia
sensibilis: sic in bus:
propter quod arborum et
plantarum sensibilibus
passionibus non afficiuntur:
quod nec pessime sentiunt:
nec sensibili dolent:
nec quod cibam delectantur:
nec spirantur:
nec dormiunt vel
vigilantur:
nec alijs
passionibus subiacent
quod sunt ait
sensibus.
Est ergo in
his arboribus et
plantis informa-
tio solius
vegetabilis
a se omo
removentur.
et percessus
iniurias
non senti-
antur
impoten-
tia:
et scissus
vel lacera-
tur:
Habent
non dole-
at
per precep-
tum
quod
sicut
ad
oculum
sunt
vindictae
inclinat:
nec
etiam
quoniam
cibas
in
cibo
delecta-
tione
voluptatis:
sed
solii
sustenta-
tione
ne-
cessitatis
qua-
ntus
Angeli.
in
lib.
x.
confessio.
Non
debet
spirare
nec
respirare.
id
est
in
se
indigna-
tione
attrahere
vel
ex
se
furore
emitte-
re
mox.
sicut
dicitur
de
Saulo
Act.
ix.
Saulus
ad-
huc
spirans
minas
et
cedes
in
dilectione
scipios
domini.
Iste
non
debet
dormire
per
negligen-
tiam:
nec
etiam
vigil
esse
ad
co-
gitanda
vel
exemplenda
malicie.
Sed
deinceps
in
penitentibus
est
se
genera-
tio
virtutum
sicut
bonorum
operum
et
batio
lacrymarum
vel
diuisorum
verborum
aug-
metum
laborum
et
meritorum:
et
etiam
renova-
tio
con-
uersa-
tionis
et
morum.
Quarto
propter
fructus
defectionis.
Sunt enim
quoniam
arbores.
sed
quoniam

De vegetabilibus & plantis

134

soli folia & non fructus qd accedit ppf abundantiā hūoris aqsi q̄ est materia foliorū. Et ppf defectū hūoris vncuosi q̄ est materia fructū. Idis q̄ assimilant falsi penitentes q̄ habet soli apparentiā frondiū. i. exterio & mox h̄o nō utilitatem fructū. i. vero & ope. Poscent etiā talib⁹ assimilari q̄ h̄nt solum folia. i. verba & non fructus. i. opa sic doctores mali q̄ h̄nt doctrinā sine vita qd. ppf abundantiam amoris mūdani & defectū amoris diuini. Quedaz h̄o arbores sunt q̄ factū fructū aī folia qd accedit sic dicit Pbs ppf abundantiam humoris vncuosi: quē eūz calor naturalis digeserit cū auxilio caloris solaris cito ad maturationē adducit. An tal humor vncuofus abundans phibet humorē aqsi q̄ est foliorū materia ne alescedat aī fructū in tali plāta. Item sunt siles illi q̄ studēt bona opa facere pūs q̄ bona verba docere: ita vt bōavita pcedat bona doctrinā. vñ illi q̄ pūs intendunt opib⁹ actiue vite q̄ refrigerio vel decori vite p̄eplatiue sīdē p̄eplatiuo in fine meditationes alaz decorat & vmbre refrigeriū p̄stat sic & plātarū folia. Opa at actiue vite laboriosa qdē h̄nt fructuosa. vñ actiue vite merita fructu⁹ cōpani. i. tō tale si habeat abundantiam hūoris vncuosi. i. cōpassiōis & p̄tētati: & calorū naturalis. i. amoris. primi ad quē etiā natura celiat: extūc a calore soli. i. amore xp̄i citi⁹ efficaciu⁹ in vita actiua pfecti p̄ fructus bonorum ope. i. tō postea p̄grēti⁹ pducunt folia verbō. Quedā tñ arbores sūt q̄ sile pducunt fructus & folia: sic ille q̄ p̄dit eos hūores h̄nt proportionabiles. qd̄ siles sunt illi q̄ in hūore mētē devote & in hūore aqso salubris sc̄e positi abundantiae sil dicunt & faciunt: Act. i. Cepit ih̄s facere & docere. Sūt etiam & alie qdā arbores que citi⁹ pducunt folia & fructus: i. h̄o ppf abundantiam hūoris aquei & defectū hūoris vncuosi: q̄ calor hūore aquei citi⁹ atrahit ad locū pductiōis foliorū & vncuofus ad pductiōne fructū. Sil illi q̄ h̄nt multā sc̄iam & quā devotiones facili⁹ & citi⁹ dicunt x̄ba q̄ pducat opa. Item pñia iterio: si sit cū debita p̄partiōe & moderatiōe & exerсitatione purgat & sanat alaz: cui⁹ exp̄lū appetit & cledoro q̄ a flumio vbi nascit sic est dict⁹: qz h̄o h̄tē dñe mētē morta reducēdi ad sanitatem. Item purgat corp⁹: qz lignū qd̄ radices h̄z albas hūores flegmaticos purgat:

q 2

lignū h̄o qd̄ radices h̄z nigras purgat & lerā nigrā: h̄z tñ null⁹ dñ eo vti nisi pūs materia digesta sit & tēpata & tūc etiā cū cavela: qz x̄tus el⁹ nimis ē intēsa & p̄cipue radix alba multū laxat sup⁹ & inferi⁹. An se penitus virtus ellebori ē morti iductina.

Item dñ q̄ accepte elleborū se mouere & a somno abſtire: vñ Ipoē. dīc: Si vis elleborū ducere moue corp⁹ ne somn⁹ accedat. Sil pñia ad h̄o vt alaz in pctō decipiente & insinante ad debitum sensum reducat & purget a corrupti⁹ & sup̄fluis hūorib⁹. i. affectionib⁹ oportet pcedere interiorē digestionē & pparationē in feruēti p̄tritione si ne q̄ pñia exteriorē nō ē valida. Item oportet in exteriori pñia vti cantela & moderatione. Debet emi alteri⁹ nō occidi p̄ imoderatā afflictionē. Item oportet mouere corp⁹ in bono & ope exercitatiōe & a somno negligēti & oīcī abstinerē. Item pñia assimilat myrrhe. Item rōne eminētie: qz myrrha ē arbor in arabia vt dīc. Isti dō. qñq cubit⁹ alta in qb⁹ accipe possum⁹ qñq pñie gradus. p̄mis est in p̄tritione: secundus in p̄fessione: tertius in ordine: quartus in elemosynarū largitione: quintus in letiū afflictionē. Et isti tres vltimi gradus p̄tinent ad satisfactionem. Secundo rōne effuentie: quia de arbore myrrhe effluit gutta amara multū aromaticā: & ista vocat myrrha. vt dicit Plinius illa gutta que p̄ le manat non exp̄ssa magis est p̄p̄ciola: & minus vltig valet illa que de cortice p̄cioso ē abstracta. Hec ergo amara gutta est compūctionis lachryma ex contritio nis amaritudine pcedēs. Hec est deo mul tuim odorifera: fin illud d. Eccl. xxiiij. Qua si myrrha electa dedit suavitatem odoris. Item est multū aromaticā. i. medicinalis. Erod. xx. Sumet tibi aromata myrrhe p̄me. Habet emi hec myrrha virtutē dissoluendi & p̄sumendi quasi equaliter: & etiam p̄fortandi. Et similiter penitentis lachryma amara dissoluit peccatis: consumit malā desideria: & confortat corda debilita. sed illa est p̄ se exp̄ssa que est voluntaria & nō coacta: & talis penitentia est valida: nō autem illa quā solus metus seu coactio causat. Tertio rōne efficacie: qz myrrha h̄z virtutē p̄seruādi corpora mortua ex ea pūcta impurida & corrupta. Sil pñia mor tificatos corpore: sed spū viuificatos con-

Liber tertius

seruat a corruptione et putredine petri. An
in huic signo venit Nicodemus ad cor-
pus Christi mortuum ferens mixturam myrrae:
Job. ix. Item pnia assimilat nuci quod
dem exterius hunc duxit amarum corticem: et in-
teriorius hunc nucleus dulcem et vitalem. An his quod
tempate complexionis sunt et nucib[us] tempa-
te utrumque pericitur: quod omnibus cibis veneno-
sis obseruitur. Et sicut est de pniis: quod quis ei
opera exteriora videantur dura et penosa: ut
temperie et humores et interioris etiam regnent ama-
ritudine contritionis: p[ro]ficia et purgatio
ta inuenient fructus eius dulcissimus et efflu-
cassimus ad resistendum omni cibo vene-
noso. I. p[ro]cto d[omi]n[u]modo exterioribus opibus
pniis: ut abstinentia et paupertas utr[um]q[ue]
tempate. I. discrete. Item pnia assimilat
cauli. Primo rōne transplantationis: quod
oporet caules transplantari ut possint in
suo esse pfecti. Sic p[ro]cto oportet transfiguri
de statu culpe ad statu iusticie per transpla-
tationem pniis ut possit spūalis pfecti. Se-
cundo rōne decoctionis. Oporet enim cau-
les coquuntur et elixari: in quo decoctio ex materia:
id est caulinus substantia sit minus bona euz
sit grossa et dura ad digerendū. Ius in ip-
so caulinus est colatinus et ventrū bimacula-
tus et laxatinus: sed substantia sine iure est
constipativa. Sed multum de ipso malitia
tollit si illa aqua p[ro]ficiat et in alia decoquā-
tur: et optime pinguedine conditans: ut di-
citur in dietis. Sic etiam in pniis necessarium
est decoctionem peccatorum fieri per contrito-
nis feruorem. Et constipatio peccata de se
grossa sint et dura: ius tamen. I. compunctio
ipso peccatorum lachrymosa et feruida est in
terris latitudine et purgatiu[m]. Unde caulis
substantia sine iure. I. memoria peccati si-
ne compunctione potius est constipativa:
id est indurativa ad peccatum retinendū
et ad emittendum per confessionem. Et sicut
ad tollendum caulinum malitias sit duplex
elicitio: ita et aqua p[ro]me elixature p[ro]ficiat:
ita ad tollendum malitiam peccatorum du-
plex sit in penitente compunctio: quia prima
penitentia ex timore pene: secunda autem
ex amore iusticie: et hec est pfectio. Unde
aduente secunda prima p[ro]ficiat: quia p[er]
fecta charitas foras mittit timorem: ut di-
citur. Job. iij. sed debet addi optima pin-
guedis ex contemplationis et orationis devo-
tio. Tertio rōne electionis: quia caules

debent eligi et accipi magis teneri: et melio-
res efficiuntur quia a penitentia p[ro]misit de eo qui un-
tatur: quod dum calor ad caulinum intima reno-
cat: melius substantia eoz digerit et molli-
or et sapidor inuenit. Similiter illi penite-
tes sunt magis electi quia sunt magis teneri: et
molliores ad flendum: vel ad amandum et
compatiendum. Meliores etiam in feruen-
tiore efficiuntur qui p[ro]mo a pauina. I. ab ad-
uersitate mundana et a tribulationum ve-
hemmentia sunt tacti et excociti: quia mala quod
nos hic p[ro]missum ad deum nos ire compellunt:
ut dicit Gregorius. Item penitentia qua-
to asperior tanto magis valet ad frangen-
dum corda dura et ad expellendum veneno
sa diabolos tentamenta. Cuius exemplum ap-
paret in paliu[m]: quod quis sit crudus asper-
rimus et spinosus: tamen h[ab]et quedam capi-
tella spinosa in quibus sunt semina ad calu-
lum frangendū: et contra moscas venenato-
sas valentia: ut dicit Diaconus. Item pnia
est siliis arboris aloes: que est arbor aroma-
tica in India natans: ut dicit Pap[us]. Pri-
mo enim aloes est arbor gustus amaritana:
quod ex ligno eius sit aromaticus: tamen gu-
stus eius est subamari saporis. Hoc antez
pniis competit rōne contritionis que amar-
itat gustu anime ex ipsa recognitione cul-
pe. Isa. xxviiij. Recogitau[t] tibi o[ste]s annos
meos in amaritudine anime mee. Prover.
vii. Alsps cubile meum myrrha et aloë. Hoc
cubile est scia quod est aspergendum myr-
ra. I. amaritudine ex memoria culpe: et aloë:
id est amaritudine ex consideracione ofen-
se. Secundo aloes ore masticata est ce-
rebre immitatiua. Nam odor eius sue mai-
me sentit cum ore masticata: quia tunc odor
aromaticus statim cereb[re] tangere videt.
Tunc autem peccatum per penitentias masticata
quando oris confessione diligenter et aperte
narrat. et tunc ipsius confessionis odor et
vigore cerebre immitata: dum ex eius resolu-
tione constipatis facies lachrymatis irriga-
tur: debet enim confessio esse lachrymabilis.
Tertio aloes est humoris desiccatura.
Est enim ut dicitur in Platone calida et secca.
Et hoc p[ro]prie competit rōne abstinentie per
quam humor lu xiriae in corpore arescit: et amor
spinalis in membris accedit et calcificat. Quar-
to est aloes odoris emissua. Est etenim odo-
ris suauissimi atque summi: cuius p[ro]pria loco
thyminiam in altarib[us] adolet. Et hoc t[em]po-

De vegetabilibus & plantis

135

petit pñia rône oronis: qz cum pure & de/
uote orat: quasi quidaz fumus & odor sua/
uissimus deo ministrat. Huius ergo pñie
la pñia est orô mentalis: qz alia eius pars
est orô vocalis. Pñima ergo pñicula dum
in altari cordis feruen fñmolat: ex ea ip
se de velut ex suauissimo thymiamate re/
creat. **Q**uinto est aloes corporis pñorati/
ua. Nam lignum eius stomachum pñorati/
uam decoctionis eius bibitum debili/
tatem cordis & cerebri maxime iunat. Silv
pnia confortat stomachum anime. i. mentem
ad suscipiendu & retinendum cibum spña
lis doctrine. Item vinuz decoctionis. i.
feruor confortat cor: debile ad largâ datio/
nem corporalis elemosynæ. **C**ñforat etiaz ce
rebri ad emissionem abundatis lachryme/
vel pñorat cerebrum. i. sensum ad cautelam
& discretionem. Item pnia assimilat
absinthio. **P**rimo qz absinthiu bz vir/
tutem amariciuam. Est em tante amari/
tudinis & etiaz ipm mures & vermes hor/
rent. Et hinc et & libros & pñnos a vermi/
bus & muribus rutos seruat si qz cum eis
in cistula sua absinthiu ponat: vt dñs Dia/
sco. Sic in corde penitentis dz esse pñtritio
amarissima. **H**ec est qz repellit mures & ver/
mes. Mures sunt tentationes diabolice:
vermes remorsus pñcie quos remouet & ex/
tinguit amaritudo pñie. **S**ecundo qz bz
absinthiu virtutem laxatiu. s. ppz calidi/
tatem & amaritudinem. Unde si inuenit ma/
teriam digesta eam dissoluit & expellit. Et
hoc competit pñssioni penitentis: qz ex ca/
liditate. i. seruore & amaritudine pñfentis
ipz pñfessio bz virtutem laxatiu. i. emis/
sionem & purgatiu peccati: qz culpa quaz p
ñtritione inuenit: iã digestam. i. ad purga/
tionem & refectionem parata dñ pñfet emittit
& ejicit. **T**ertio bz virtute restrictiu. di/
cit em in Platone qz absinthiu virtutes
bz ñrias. s. laxatiu & strictiu. Nam sic
laxat ex caliditate & amaritudine: ita restri/
git ex ponticitate & grossicie substatie sue.
vñ si materiã compacta inuenit cõpactio/
re ea facit. Hoc autem competit pñie rône sa/
tisfactionis pñ quia dñ peccatorum materie &
cause subtrahunt: ab ipz pñctis penitens
restrigit. Est em satisfactione fin Aug. pec/
catorum causas excideret: & eoꝝ suggestioꝝ
adit nō pñbere. Item pnia assimilat be/
the qz est herba canis. **P**rimo pppter colo/
ris

ris apparetia: eius em spes ē duplex. vna
est alba: & alia nigra. Quasi autem pnia al/
ba est pnia innocentia: sic Jobis baptiste.
Sic qz nigra ē pnia peccatorum: sic marie mag/
dalene. Triuoz in bethe succus naribus
instillatus vt dñs Diaſco. caput purgat: qz
triuoz pñsextus mente purificat: siue a
ventilibus vt pnia innocentia: siue a mor/
talibz sicut peccatorum. vel vna pñseruado a cul/
pe defectione: alia expiando a culpe tragio/
ne. **S**ecundo pppter virtutis efficaciam. Est em
eius virtus in humoris in frôde & in radice.
In humoris siue succo ē eius virtus ad ser/
uandum capillos: vt dñs Diaſco. Sic & pñie
virtus & lachryma capillos capitum. i. virtu/
tes metuere repat pñditas & pñseruat habitas.
In frôde ho est virtus: qz folium eius tu/
sum & morbo appositum ignem saluaticam ex/
tinguit. Quasi em bethe folia sunt diuer/
sa pñie opa: vt ieiuniuz: elemosyna: & oio.
Ignis autem saluaticus ē ardor: vitioꝝ: siue
auracie que extinguit elemosyna: siue lu/
xurie que extinguit ieiuniu: siue abiectio/
nis & supbie que extinguit orô mentem hu/
miliando. In radice ho est virtus: qz sic dñc
Aristo. sup radicez bethe sic & sup caulem
pot inseri surculus: qz corroborat radicem &
in arborē transmutat. Radix bethe. i. initii
um pñie ē timor: qz pnia ex timore gignit.
In qz radice surculus amoris iserat. s. vt
timor penitentis sit cū amore charitatis pñficit
penitentem in magnâ arborē. i. in virz pñfectu.
Item pnia assimilat cimino. **P**rimo rô
ne cõplexionis: qz fin Macrū & Persiū:
cimini est calidus & siccus in secundo gradu.
Pnia em est calida & siccus: qz pñ copunctio/
ne incidunt mentes: & pñ abstinentias desce/
cat carnem: & vtrugz est in secundo gradu.
Primus em gaudus siue respectus est pppter
satisfactionem pñcti. Secundus pppter cautelaz
futuri. **S**ecundo rône decolorationis: qz
nimis virus siue frequëtia eius vt dicunt
Diaſco. & Pla. & Polinius faciei discolo/
rationem inducit: qz. i. indiscretâ pniaz si/
ue abstinentia corpus ifirmaet & facies dis/
colorat: & pallescit facies corporis. pppter di/
minutione calidi sanguis & etiâ facies aie
pppter diminutionem seruoris. **T**ertio rô
ne opationis. s. qm cimini bz virtutem fu/
moris subtilitatiu & digestionis pñfor/
tatiu. Qd facit pnia dñ pñ abstinentiam
strahit superfluitatez cibi & potis qz pñinet
q 3

Liber

tertius

ad vitiis gule. **I**te habet virtutē ventosi tatis subtilitatiā: et inflationis ventris re stricitiā. Qd competit pñie in q̄tū ventū vane glorie subtilitatē. Annihilat et iſatio nem supbie fugat. **I**te dolorē stomachi mitigat qd cōpetit penitētie inquātū miti gat irā. **I**te habet virtutē cū baccis lau ri frigidū reumatīs curatīnā. Et hoc cōpetit penitētie inquātū expellit frigidū bñō rem accidie. **I**tem hz virtutē sanguinis coagulatiō in oculo mixtū in cera mūda diſ solutiōnā. Qd competit pñie in q̄tū refre nat in puriā: cuius impudicitia maxime in oculis zggregat et ostendit. **I**te hz vir tutem liuoris carnis cū cera bene mixtrum et sepe appōlitū totaliter ablatiuaz. **E**thoc hz pñia in q̄tū tollit liuore inuidie. **I**tez hz virtutē fauciā sanatiā. Qd cōpetit pñie in q̄tū sanat vitū auaricie. Sūt em̄ auari quasi quedā fauces insatiabiles q̄tū dolor et cruciatuſ est: qz nō possunt habere que cupiunt: quem dolore insatiabilis appetitus vera pñia sanat. **I**tem pñia as similaſ cucurbita. **P**rimo rōne extensiōnis. Nam herba cucurbita in ramos et folia pariter et flagella ad modū vinee se diſtendit: et qbuldā ligamentis se vndiq̄ cōnectit. Sūt pñia ramificat̄ in compunctio ne vbi sunt diuersi rami. i. diuersi compū ctionis modi. **I**te habet folia. i. verba vti lia in confessione: et flagella. i. opa penalia in satisfactione. In qbus omnibus verus penitēſ se pñicēdo discedit: sed nihil omnius oporet q̄ vndiq̄ se quibusdam ligam entis. i. firmis cautelis et adiutoriis que erat: ita vt in petri ampliō nō cadat. **S**e cundo rōne floritionis. Habet em̄ quodſā flores albidos quos emittit pñipue nō no etem. Hi flores albi sunt mūde affectiōes que oriunt̄ in corde penitentis pñipue con tra noctem petri. Ps. vi. Lauabo per si n gulas noctes lectū meuz; lachrymis meis et. **T**ertio rōne fructificationis. Abi no ta q̄ cucurbita ad bene fructificandum in diget calore. An̄ in terra calida mapie fru ctificat. **I**te humore. i. aquae irrigatione: qz sepe aqua rigari cupit. **I**te appodiatiō: qz sine appodiatiō flore quidez potest sed fructificare vir potest: immo tūc fructus eius vel deficit vel putreficit qn̄ nō sursum a terra erigitur et in lignis vel virgulis se suspendit. Sūt pñia bene fructificat quan

do ē radicata in charitatis amore. **H**ec enī est terra calida anima charitate succensa.

Item qn̄ est rigata frequēti exhortatiō vel lachrymaz crebra effusione. **I**tez qn̄ est appodiata sanctoꝝ viroꝝ familiaritate vel cohabitatione q̄ suis exemplis vel au

xilis penitēte erigat et sustinet. **Q**uarto rōne cōplexiōis: qz cucurbita in Pla.

est frigide et humide cōplexionis et qualitatis tempeſe. Et pñia frigescit ardorem

cupiscētie extingueō spāliter p abstinen tiaz: et humectat in lachrymas resoluēdo:

sed in vitro q̄ oportet esse tempore et in teinuto et in fletu. **Q**uinto rōne augmen ti et corruptionisq̄ cucurbita cito crescit et cito decrescit et in terra siccā nō pñicit

pñia cortex eius mollis est: h postea cī ad maturitatē venit ad modū ligni indure scit. Sic pñia fernor in qbusdā cito crescit et sūt deficit sicut flāma prunax. Propter

xiiij. Substāria festinata cito minuet. **I**te nō pñicit pñia in anima que est arida sine ab aqua sapie: sive ab humore compūctio nis lachrymose: sive ab humiditate pietatis affectuose. **I**te penitens hz a principio

mollis et pauidas: et charitate solidate efficiſ fortis et firmus. **S**exto rōne cu

ratiōis: qz cucurbita ē febris acute purga tiva. Est em̄ cucurbita elixata febre acutā patiētibus cibis et medicina. Nam febris materiā p̄ vñā purgat. Quasi em̄ aqua febris q̄ corpus incēdit et vehementē sitim

gignit est auaricia q̄ appetitum inflamat et insatiabile ad habēdā desideriū causat̄ h

banc febrē pñia purgat et extinguit. **I**te cucurbita succus valet ḥ tumore oculorum: pñia humiliſ lachryma valet ḥ supbiam q̄

oculos mētis q̄li tumidos reddit. **I**te cu curbita elixata calore ſedat: qz. s. pñia calore pñipscētie et luxurie mitigat. Nam

pñia assimilat cētauree q̄ est herba amaris sima: et cū amaritudine hz quandā dulcedinem admīrt̄. An̄ dolorē ventris ſedat: viſum clarificat: paralysim curat: vermes ventris cū melle necat. Sic pñia ex vna pte dī esse amarissimus. dī em̄ penitentis esse amarus: qz merita sua p̄didit. amarior̄ge

infernū meruit. amarissimus: qz celuz ſibi clausit. Sz cū ista amaritudine ē dulcedo admixta de spe venie q̄ innitit bonitati di nine misericordie. **I**pa ergo pñia dolorē ſu

ue tristiciā mētis puententē ex ira ſue in

ſe vegetabilious

Lentēa ducit

Re

De vegetabilibus & plantis

136

stria restrigunt: vulum interiorum obscuratum per superbiam sine per auaricie puluerem claram facit. paralysim. i. accidie sine negligente frigiditate et immobilitate expellit. vermes ventris. i. corruptiones gule vel luxurie extinguit. Itē p̄nia quanto magis est amara: tanto est abundans grae caustativa. Quis exemplū apparat in hedera q̄ sit sapore amara: tū est uberū lacte repletuā. Unde hedera ut qdā dicitur ab hedo q̄ sumpta in cibis a capris lac multiplicat unde hedri nutrīunt. Sicut et hedera amara multiplicat lac capraz in uberibus: ita amara p̄nia multiplicat graz et virtutes aie in penitentibus.

Capitulum: LVII

Enitētia dixer-

Pris virtutibus perficitur: sicut arbor sine plāta diuerlis p̄ibus integratur. Habet em̄ plāta in se ptes aliquas proportionabiles p̄ibus aialis. Habet ei radix loco oris: medullā loco ventris: qz in ea sit humor decoctio anteq̄ trāferat in substantia foliorū vel fructuorū vel ramorum: ut dicit Aристo. Quidā tū vocat medullā matricē ut ip̄e p̄hs dicitur: qz in ipsa humor plāte seminarius sicut ferus in matrice continet. Et quidā vocat medullā viscera: qz in ipsa segatio sit puri ab impuro: sicut si in aialiū intestinis. Quidā aut̄ vocat eaz cor arboris: qz ex ea procedit motus vite vegetabilis: sicut vita animalis procedit ex corpore. Itē h̄z arbor nodos loco nerviorū: p̄ eos p̄tes inuicē colligantur. Itē h̄z venas: id est rimulas in qbus naturalis humiditas custodit et ad partes arboris derivat. Itē h̄z cortex loco cori. s. ad interioris ligni defensionē. Unde facit cortex in corpore arboris qd̄ facit coriū in corpe animalis. Nam aut̄ sunt sic brachia: et ramuscili sicut digitū. Fructus autē et folia sunt sic ptes superflue: sic capilli et vngues. An cadūt ab arbore subtracto humore sic cadūt pilis de corpe aialis. Sia aut̄ p̄dicta instrā sunt etiā suo mō penitentibus necessaria. Oportet em̄ penitentē habere medullā. i. cor cōpunctū per cuius cōpunctionē spūalis viuiscet. Eccl. xxiii. Alta viuet tē. Itē radicē. i. os vbi sit p̄fessio: p̄ qua etiā nutritū spūali grae attrahit: Ps. cxvij. Os meū agui et attraxi spūali. grae spūales ad ale vegetationē. Mā nō intraret p̄ os aie

spūalis grā nisi p̄mo p̄ p̄fessionē esset purificata. Oportet etiā q̄ habeat ventrē. lamētē in q̄ sit dilectio p̄ qua spūale nutrimentū decoquuntur. Sicut em̄ nutrimentū corporale nō applicat corpori: nec ei p̄dest nisi sit p̄ calorē naturale p̄mo digestū: ita et nullum spūale nutrimentū. i. opus de genere bonoru p̄t. p̄dēsse nisi sit p̄ charitatis dilectionē decoctū. j. Corinth. xiiij. Si distribuero in cibos pauperē oīns facultates meas: et tradidero corpus meū ita ut ardeā: charitatē at nō habuero nihil mihi p̄dest. Itē debet habere matricē. i. humilitatē in q̄ fētus concepsus. i. bonū p̄positū vel bona intērio claudat et seruet: qz sic dicit Greg. p̄redit omne qd̄ agit si nō in humilitate custodit.

Itē oportet habere viscera. i. siderationes sive cogitationes in qbus sit prudētia discernēt p̄p̄ ab impuro: et vtile a nō cluo. Mā prudētia sic dicit Aug. in libro de morib⁹ ecclie: est amor ea qbus inuak̄t ab his qbus impedit sagacis eligēs. Et dīc̄ p̄udētia esse amor non essentialis h̄z inquantū amor mouet ac actū prudētiae. At̄ amor dīc̄ discernere in q̄tū mouet mentē ad discernendū. Itē habere d̄z nervos sive nodos. i. virtutis et pacis colligatiōes. Et venas. i. elemosynas in qbus seruat naturalis humiditas. i. misericordie pietas que d̄z q̄si naturaliter inesse homini: sicut illud Job. xxix. Ab infantiā mea crevit infirmitas meū: et de vtero nīto mee egressa ēmētū. et etiā p̄ eas ad medra nutritiā. i. ad primos sustentandū deferit. Debet em̄ habere coriū dux ad defensionē iterop̄. i. patientiā in aduersis q̄ ab intrinseco eueniuntur. Mā patientia sicut dicit Grego. et cū stos oīn virtutē. Debet habere ramos. i. brachia et digitos ad satisfaciēdū et ad op̄ meritoria discrete opandū. Itē d̄z habere ornatum foliop̄ sine capillo. i. modestiaz vel compositionem morum exterriorum.

Capitulum: LVIII

Enitētiae ope-

Pra q̄to magis sunt humiliā et au-

stera et compaginata: tanto magis

valēt p̄ petra: culū excepū apparat i prunis:

qz illa q̄ sit nigra aliq̄tulū et acida q̄lia se

damascena sūt stōacho meliora. sūt ei frigida q̄a sunt bā matura. vñ qz bñ frigiditē et

hūectātē valēt p̄ febrilē calorē et vētris p̄st.

q 4

Liber tertius

pationē. Sic pñie opa q̄ sunt nigra p appa-
rentia humilitatis: Lāt. i. Migrat sum: sed
formosa dīc asa penitēs: nigra p humili-
tē formosa p charitatē. **A** Itē dura p austre-
ritate laboys. Ps̄s. vi. Laborauit in gemi-
tu meo. **A** Itē accida p cōpūctiōne mentis:
Ps̄s. iii. In cubilib⁹ v̄ris cōpūgim⁹. La-
lia iç̄ opa refrigerat calorē febrilē. s. Ordin-
natū peccādi appetitum extinguēdo: Eccl.
iii. Ignem ardēte extinguit aq̄. i. ardorē pec-
cadūl cōpūctio lachrymosa: r̄stipitatiōne. i.
duriciā obstinate mēr̄ soluēdo: Eccl. xxvii.
Auferā de carne v̄ra cor lapideū: t̄ dabo
vob̄ cor carneū. **C** apolin: LIX

quātitate pui p̄ sui reputatiōē: Ap[osto]l[u]s I.
Cor[inthi]i. xv. Ego suz minimus ap[osto]l[u]s. ¶ Itē
sunt dulcedie sapidi p̄ deplationē. Ps[alm]o.
xx. Q[m]uād multitudi dulcedis tu eōne
t[er]r[ae]. ¶ Itē pfecti viri debet ēē silēs nuci mu
scateq[ue] inf[us]tūs muscatas sunt p[ro] opti
mis eligēde q[ua]d sunt graues t[er] solidē interi[us]:
q[ua]d cū frāgunt nō puluericant t[er] s[ecundu]m coloris esse oīdūnūt cū odore suam t[er] formam.
Sic illi sunt pfecti t[er] electi viri q[ua]d sunt g[ra]ues
p[ro] prudētiae maturitatē: solidi. i. pleni iteri[us]
us p[ro] stutū veritati: q[ua]d nō puluericant cū
frāgunt. i. cū p[ro]secutionē t[er] violentiā patiū
tur p[ro] incōstantie leuitatē: q[ua]d puluis long

Deficere nō po-

Prest bonū ppositū hō stādo in seculi vanitate. Quis exēpluz aparet in olin: qz olin fī Aristo, nūc pfecte maturescit in arbore: etiam si p plures ānos ibi r̄tigerit eos stare. H̄i debet colligi de arbore qz p plures dies coaceruari in vñā r̄geric: r̄ si p mutuā cōpassio- nem pfortato calore ad plenam pducunt maturitatem. Quasi aut̄ olin suspensa in arbore est hō positi in seculi vanitate. H̄ic etiā si boni ppositi liquorē int̄ cōtineat: ipm tñ ad debitū maturitatē: i.ad debituz finē ibi stādo nūc plene pducit. Sed si inde separat, s.a seculi impedito: r̄ in r̄ge- rie. i. In r̄gagatione alicuius sc̄e religio- nis seu societatis loce: qz tales in opibus spūaliibus se mutuo fōuerē cōfotato spūali seruore citius maturescit. i. ad boni ppositi finē queniet. Et iō. Chrysoto. de b̄ ipso loquēs sub silitudine sici dīc sup Matth. qz sic difficile est: uno oīno impossibile fi- culnē iux̄ viā ppositā v̄sq ad maturitatēz pducere grossos suos: ita difficile est homi n̄ in seculo remanēre v̄sq ad finez boni ppositi quenire. Capit: LX

est et a vero mobilis. Item quod sunt rubores
di pectoris feruilitate et suauiter fortis
redolent per bone fame suauitatem. Item pse-
cti viri assimilant oliue primo, propter lignum.
Nam lignum 3 oliue in radicebus amaritudi-
nem: in corticebus duricieb: in medulla bus
pinguedinem: et in ramis multitudinem. Sic
viri perfecti habent in radicibus cordis vel
amaritudinem copunctionis erga defectus
prioris: vel amaritudinem copassione erga
primos afflictos: vel amaritudinem indignationis et felis impiorum. Item habent
in cortice, et in corpore duricie patientie, si in
laboribus plurimis. Et in medulla aieba-
tent pinguedinem grex. Item abudat in
multitudine et ramoz, et bono operi. Se-
cudo, propter locum. Requirit enim olla primo
quidem locum tempatus, nec nimis calidum
nec nimis frigidum: magis tamen se habent
ad calorem quam frigus. Item requit locum
macilentum: quod non vult plattari in loco ni-
mis pingui sed macro. Item requit locum
solidi expositum: multum enim diligit celi reez
et aeris serenitatem. Sicut in viris perfectis
uenient temporebus, et moderantur prudenter
tie et macredo abstinenter: et solis caloribus
feruor amoris et deuotios intime. Ipsi enim

DErfecti viri assi
mblant cit ad est genus legumi.

Plant git qd est genus legumi-
nis colo[n]e nigrae: c[on]titute punz[us], s[er]v[us]
ad modum gumi. **T**unc dulcedine sapiduz.
et ideo in pane dulcorando spargit. Sic san-
cti et perfecti viri sunt calore nigri per diuini
amoris adiunctionem. **M**ā ligna adiusta rema-
nent nigra: sed ista nigredo. s[ed] diuini amo-
ris nō causat deformitatem. s[ed] formositate:
Cant. j. **M**igra sum[us] formosa. **T**unc sunt

*tio ppter fructum. Habet enim oliva fructus
pinguem: dulcem & vitalem. Sicut viri pse-
cuti habent opera pinguis: dulcia & vitilia. pin-
guia. s. ppte. deuotiones & dulcia respectu
sunt p delectationem & vitilia respectu pri-
mi p sustentationem. Opera enim sanctorum vi-
roz sunt deo pinguis ut sacrificium: ipsius
merit dum dulcia ppter meritorum: primis vitilia
pter exemplis. Ad quod opera pfectiorum viroz*

De vegetabilibus & plantis

137

si sit cum pinguedine pieratis: cu[m] dulcedine charitatis: cu[m] plenitudine utilitatis. Unde ex persona viri perfecti dicit in Ps. 13. Ego autem sicut oliva fructifera in domo dei. Itz pfectus homo assimilat grano piperis. Nam granum piperis est exterius nigrum & interius album: sapore acutus: odore aromaticum: qualitate modicu[m]: virtute magnu[m]: actu frigidu[m]: potestate calidu[m]: cuius odor nō sentit dum est integrus: sed postquam masticatus fuerit vel tritus. Sunt homo pfectus est exterius niger. i.e. despectus p apparetia, vel niger. i.e. decoloratus p pinguis: sed interius albus p innocentia. Item est sapore acutus p subtilitate saporis: odore aromaticus p suavitatem fame. Itē qualitate modicu[m]: p reputatione humilitatis. et apparente virtute maximus p efficaciam operis: actu frigidus circa tempalia: potentia sine potenter calidus circa spissitia. Quins virus nō sentit dum est integer. sed iniuriis intactus: sed cū fuerit masticatus p iniuriarum oppressionem & trititus p aduersitatem & tribulationem passiones: sicut maxima p patientia ostendit sue virtutis pfectionem. patientia enim opus perfectum habet: vt dicit Iacob. 1. Caplin: LXI

nec fantasinata demonum: nec pucture inservit: mitatu nocent: sed oia finaliter eis placent. Tertio rōne dignitatis. Laurus enim dicit a laude regis q[uod] eius ramis & folijs cum laudibus victor capitula olim coronabantur: ut dicit Isido. Sic sola pseuerantia que laudem & coronam merebatur. Nam sine pseuerantia ut dicit Grego. nec pugnans victoria nec vitor accipit palmam. Caplin: LXII

Relat⁹ debet

P esse filis malo. Primo q[uod] est arbor satis magna: q[uod]libet animal p latu[m] est etiam si nō rōne psonae saltē tamē rōne officiū satis magnus & honoradus. Unde Aug⁹. Honore corā nobis platus sit nobis: timore corā deo substratus sit pedibus nostris. Secundo q[uod] malus est arbor: ligno solida: q[uod] platus esse debet animo solidus p constantia: vt nec p se rate corrupe[n]t: nec aduersitate frangantur. Talis enim fortitudo requiritur in eo q[uod] ad p[ro]lationē eligit: Isa. xl. Forte lignū & impetrabile eligit artifex sapiens. Tertio malus est ex cortice rugosa & nodosa. Cortex autē rugosa est humiliis plati appetita: q[uod] nō deceat plati ecclastici esse seculariter p[ro]positum. Quarto q[uod] malus est frondiū dentatae vmbrosa. Est autē quasi densitas vmbrositas frondiū affluētia & gratiositas verborū que d[icitur] esse in plato ad exhortandum. Quinto q[uod] malus est florū varietate decora. Hic autē decor florū est pulchritudo & decentia mox que d[icitur] esse in plato. vel quasi flores odoriferi & attractivi sunt bona exempla plati in quibus abundare d[icitur]: b[ea]tū illud. i. Timo. iii. Exemplū esto fidelium in verbo: in querestatione: in charitate. Sexto q[uod] malus est fructuū fecunditas gratiosa. Fecunditas autem fructuū est abundantia bonorum operum & p[re]cipue elemosynarum corporalium & spirituallium. Apls ad Colos. i. In omni opere bono fructificantes. Caplin: LXIII

P simila lauro. Primo rōne viriditatis: eo q[uod] suo virore nec hymene nec elate hec arbor spoliat. Sic ergo debet homo pseuerare in bono vt non hymene aduersitatis: nec estate prosperitatis virtutis amittat. Secundo rōne securitatis. Hec enim arbor esse dicitur que securata a fulminibus: a fantasmatibus: & a vermidio. Propter p[ro]mū dicit in historia schoolastica. q[uod] Tiberius cesar celo tonante laurū in capite stellis erat ferre ne posset ledi a fulmine. Propter secundū dicit in eodez libro. q[uod] Rebecca ppter morē gentium quæ in partibus viderat certū lauri capitū suo imposuit: ut ramis herbe q[uod] agnuscast dicit incubuit: ut visiones veras videret et fantasticas nō sentiret. Quantū ad tertium dicit d[icitur] Diascor. q[uod] folia eius virida q[uod] multū sūt odorifera si irrita & apposita fuerit: puncturā apū & vesparū & omnē tumorē ledunt: libros & vestes cū quibus ponuntur a tenebris & vermidibus tutos seruant. Sunt pseuerantib[us] in bono nec fulmina aduersitatū:

P lit homo imperfectus & crescere in spiritu d[icitur] perfectioribus adherere. Quins exemplū apparet in hedera que sūt Isido. dicta est hedera: eo q[uod] arborib[us] herreat. Unde multū in altū se extedit q[uod]diu murū vel arborē inuenit cui appodiari pos-

q. 5

Liber tertius

St: t hincinde se capite donec ad summū p-
uenit. Sic homo qui vult spūalit crescere
debet talibus adherere q̄ sint ei. p muro
ad defensionis: t p arbore ad fructū p-
roductionē. s. vi cōx exhortationib⁹ t ova-
tionib⁹ a tentationib⁹ ptegat: t etiaz
ex exemplis quasi quibusdaz fructibus
reticiat. **A**nde illis homo debet adherere
de quoꝝ verbis vel exemplis spūale fru-
ctum capere possit. Et tūc hincinde. i. mo-
do hoc verbū: modo hoc exemplum ad se
capiendo cito ad summū pueniet pſcien-
do. **I**tem penitēs vel impfectus homo
gradatim pſciendo pſciat: sicut arboris
corpus nō subito sed paulatim t gradatiz
aueget. Nam pmo semen in herba erumpit
deinde herba in arboꝝ crescit: dū herba in
duricem transl̄t t in arborem conualescit.
Ande dicit arbusta quasi arboris hasta.
Similiter etiam penitens nō fit in cōtinē-
ti pſectus: s. pſicit gradatim. **P**oſ. lxxiiij
Idū de virtute in virtutem, vnde Bern.
Molo repente fieri summus: sed paulatim
pſcere volo. Et ideo penitens a pñcipio
quidem est herba mollis: quia incipit euz
timore: sed postea solidat t pſicit in dile-
ctione. Et nota q̄ in corpe plante sunt se-
ptem gradus augmenti qui debent esse in
pſciente. **P**rimus gradus est in radi-
cibus. Habet enim plāta radices loco oris:
vt dicit **P**oſ. quibus. s. medianib⁹ hu-
mor et abil ad totam substantiam arboris t
quāto plus augeat: tanto plus de humore
attrahit. Radices autem pñse sunt timor t
dolor: q̄ dolet penitēs de offensas: t timet
de pena. Et quāto est maior dolor t timor:
tanto magis abundat meror. Lachrymæ p-
humor que sunt penitentie anime vt cibis
t nutrimentum: fin illud **P**oſ. lxxix. Cibis
nos pane lachrymarum: t potum da-
bis nobis in lachrymis. **S**econdus gra-
duis est in stipite sine ligno quod est pars
arboris fortior solidior t substantialior:
quod a radice extens r̄igat ad summum ar-
boris se extendit. Et ideo fin eius augmē-
tum sine quantitatē iudicat arbor magna
vel parua. Hoc lignum in proficiente vel
penitente est charitas: que est virtus sub-
stantialior ad merendum: fortior ad aggre-
diendum: t solidior ad sustinendum. Un-
de fin eius quantitatē et eius augmentum
iudicat aliquis apud deum magnus vel

parvus. **A**ug^o. dicit: Si vis scire quātus iste est seias quantum diligit iste. Si enim multum diligit magnus est: si parvum diligit parvus est: si nihil diligit nihil ē. **C**orint. xiiij. Si charitatem nō habuero nihil suū. **T**ertius gradus est in cortice exteriori que est ad defensionem ligni. Unde eius augmentum oportet q̄ sit proportionatum et commensuratum p̄ ligno interiori finis eius extensionem et exigentiam. Unde aliquae arbores habent cortices subtiles: aliquae graciliorē fini ligni possibiliterē maiorē vel minorē. **H**ec aut cortex in penitente est exterior abstinētia et custodia p̄ quā defendit spūs a tentationibus mali: sed tamen abstinētia oportet q̄ sit menua et discreta. s. maior vel minor finē exigētiā spūs et valitudine corporis: et nō obvias eadē abstinētia cōpet q̄ sit diversa. **A**ug^o. Distribuāt vnicuius vestrū virtus et regimēntū nō equaliter omnibus: sed potius vnicuius si cuius op̄ fuerit. **Q**uartus gradus est in ramis p̄ quos intelligunt̄ op̄ penitentie que debet p̄cedere ex charitate ad hoc ut sint fructuosa. i. meritoria scientia et fructificantes pullulat stipite. Et nota q̄ quātū humor est abūdantior et calor fortior rāto arbor est ramosior. Sic quātū in penitente plus abūdat calor dilectionis et humor compunctionis sine compassione ad p̄sumib: rāto ē ramosior. i. op̄ositor. **Q**uitus gradus est in folijs. i. in verbis. Dicit enim Bristo. q̄ folia sunt apter fructum: q̄ etiam verba debent esse talia q̄ plūnt ad meritum. et in talibus folijs bonū est abūdere et incrementū suscipere: sicut sunt verba diuine laudis confessionis et orationis vel exhortationis. **S**extus gradus est in floribus p̄ quos intelligunt̄ bone cogitationes et affectiones que in penitētibus debent abūdere. **S**eptimus gradus est in fructibus. i. in meritis. Arbor est multū vel parvū fructificat: nō fin multitudinē vel paucitatem ramorum vel fin augmentationē tempore: sed fin abūdantiam vel defectus calorū et humoris. Sic etiam homo penitens proficit meritis non fin numerositatem operū vel diuturnitatem tempore: sed fin quantitatē humoris et calorū. i. deuotioē et charitatis. Unde dicit Aug^o. q̄ nō numerositas operū: nō diuturnitas tempore.

De vegetabilibus
Capitulum LXIII.
Rosperitaste. *Per annos annularum tunc 7 pomo-
rum proficiunt et adhuc 7 annos
ad hanc quodam spiculatum et
fondi qui caput effundit cunctam
et rursum ad fundum. Et tempore pro-
tulit adhuc foliis agrestibus
in galea quam chia ad latitudinem
diam frumentorum lepidi. Et rursum ad
autem foliis excoecatis et
tenui et minus quia pectoribus
la la la dicuntur solitamente. *Quia*
tunc veste glorie curvatur in modum
arctopis cum non solitamente, unde
non pectora complere velutinae, sed
ex carnis, et si de Rana, et
Eph. *Sed inquit foliis templa*
etiam pectoribus non sicut non gen-
eris in aliis frumentis in potentiis al-
lis et in frumentis infusis inferius
est nullus obscurus. Sicut enim si
quae uirilia formata, et rursum uir-
ilis et rursum frumento mecum quia pectora
lata sunt et non sunt in frumentis
malibus nasci. *Et sic* *Malibryda*
*ad hanc ut non erit.**

De vegetabilibus & plantis

tu: sed maior charitas melioris voluntas auget meritum.

Capitulum: LXIII

Rosperitas tē
Poralis assimilat saxe q̄ buno-
rem grossum & inflationē gignit:
utromchū tedit: grossum eius sanguine fa-
cit & fūni qui caput offendit & somnia ter-
ribilia & vana inducit. Sic temporalis p̄spe-
ritas inducit inflationes supbie: voracita-
tem gule q̄ quam etiaz ad litteram stoma-
bus frequenter ledit. Uel venter in quo
nutrimentum sp̄ualis doctrine recipit et
retinet est memoria quā p̄spexit tempa-
lis ledit inducinge obliuionē dei. **I**te
fūne vane glorie caput. i. mentem offen-
dit replens eam sumositate vanitatis: vnde
nimia p̄spexit tempalis infatuat & inq-
uat caput rōnis. Et iō dī Seneca. xxvij
Epist. Res inquietu felicitas tempalis: se
exagit: mouet cerebruz: non vno genere
alios in aliud irritat: hos in potentia: ali-
os in luxuria: hos inflat: hos inflamat:
hos mollit & hos resolut. Ipsi etiam gi-
gnit terribilia somnia. i. terrores fantasti-
cos: vt frequenter timeant qui in p̄spexit
tibus sunt ea q̄ nō sunt timenda: sicut som-
niātibus accidit: Ps. xiiij. Illic trepidat
uerit timore ubi non erat timor.

Capitulum: LXV

Pulchritudo a-
pud anime assimilatur pulchritudini
arboris. Nam pulchritudo arbo-
ris surgit ex quarto. **P**rimo ex sta-
ture p̄ceritatem: videlicet qm̄ arbor est alta
& recta: & ramoz dēstata debito modo
conferta. Sic pulchritudo anime primo in
hoc consistit q̄ sit recta per int̄ctionem: al-
ta per contemplationē: & ramis varijs cir-
cūcepta & varijs virtutū adorationē: vt
diuersorū honorū operū multiplicationē:
Danielis. iiiij. Arborē sublimē vidisti atq;
robustā: cuius altitude p̄tingit ad celum:
aspectus eius ingens erat & rami eius pul-
cherrimi. **S**econdo cōsurgit pulchritudo
arboris ex partī ordinabilitate. videmus
eū in diversis arboribus q̄ p̄tes eā & ra-
mi diuersimode ordinant. & hī q̄ magis
sunt ordinati & inūicē p̄portionati: ita ar-
borē reddit pulchritudinē min⁹ pulchra. Iti
sunt rami possimus dicere q̄ sint sensus &

ptes homīs exterioris: qui quāto magis
sunt ordinati & in suis motibus modestiz
tanto reddit hominis conuersatio & aspe-
ctus & suictus pulchritudinē & q̄tiosor. Danie-
lis. iiiij. Magna arbor & fortis & p̄ceritas
eius st̄tingens celū: aspectū illius erat vsq;
ad terminos vniuersitē terre: folia eius pul-
cherrima. **T**ertio surgit ex figure con-
gruitate sine formositate. variantē em̄ arbo-
res in figura: qz q̄dam partes arboris ten-
dunt surfu: qdā deorsum: qdā vñ tenet me-
dium. Ille em̄ in quaꝝ medulla viget hu-
mor subtilis q̄ calor ad superiora ducit py-
ramidan in modū flāme q̄ ascendit. Sed
ille in qbus est humor grossus & aquosus in-
ferius deprimunt & angustant. ille vñ in q-
bus ē humor medius mediū tenet. **A**n p̄
alia ascēdit & ē causa eleuatiōis: alia descē-
dit: & ē causa ingrossatiōis. Sic & in arbo-
re est triple humor: sic in hoīe est triple
amor. **O**mnis q̄ cū eleuat: & iste ē amor. **S**biti-
lis. i. sp̄ualis. Alius q̄ ipm deprimit & quatz:
& iste ē grossus & aquosus. i. terren⁹ & car-
nalis. **T**ertiū ē quasi medius. s. amor
naturalis vel amor socialis & animalis: q̄
de se non deprimit p̄ peccatum: nec eleuat
p̄ meritū. **E**t nota hic q̄ duplex humoris
digestio sit in plāta. Prima in radice que
sit in plantae augmentationē. Secunda sit in
medulla plantae ppter eius completionē:
maturationē: dilatationē: & seruationē. &
sufficit hec duplex digestio ad plāte pfecti-
onē. vñ digestio terra in solis aīilibus in-
uenit: sicut Aristó. dicit. Sic etiaz duplex
digestio. i. purificatio oportet q̄ fiat in ani-
ma. **P**ratio in radice. i. in intellectu p̄ puras
cogitationes. & ista valet ad augendū fer-
uorē sp̄us. Ps. xxvij. In meditationē mea
exardecit ignis. Secundo oportet q̄ fiat in
medulla. i. in affectu. s. vt habeat puras af-
fectiones. & h̄ facit ad maturitatē morū & ad
completionē operū: & ad dilatationē meri-
torū: & ad seruationem virtutū & donorū.
Tercio quarto cōsistit pulchritudo arboris
sue plantae in coloris viriditate. Nam plā-
ta quāto viridior: tāto pulchritudinē. Sed no-
ta q̄ q̄dam plantae sunt que semp̄ virescunt
sicut arbores que compactam & solidā ha-
bent substantiam: & in quibus est suffici-
tia humoris. Quedam vero arbores sunt
que viriditatem suam aliquādo amittunt.
Sunt enim frondose et virides in estate:

Liber tertius

H^e sine frōdibus & viriditate in hyeme: s^ce
ille q^{uod} rara & porosam substantiā habēt: q^{uod}
est etiā pp̄ter defectū humoris: q^{uod} q̄ si hu-
mor nutrimentalis nō sufficit: natura illū s^bb
erabit a pribus nō necessarijs: puta a folijs
ne deficiat necessarijs. Quedā xō sunt q̄
aliq̄ virescunt. s. in estate: q̄ h̄q̄ xō pale-
scut. s. in hyeme: folia tñ sua nō pdūt. Mā
forē habēt calozē sibi incorporatū: t dum
tpe calor ad interiora arboris fugit a facie
frigidī aeris exterior facies arboris max-
ime in folijs glauca fit t pallescit. Non tñ
plāta tal expoliat folijs: pp̄ter viscositatē
sui humoris t intensionē caloris. Plātis
ergo illis q̄ temp virescut assimilant h̄gī-
nes q̄ summi virorē carnis semp tenet. i.
h̄ginitate. Plātis xō q̄ aliq̄ viriditate
folijs seruāt: aliq̄ xō eā pdūt: assimilant
h̄ngati q̄ ēdiu m̄rimoniū seruāt honesta-
tē: virides aliq̄ mō possunt dici. i. ḡtinētē.
Unde vocat ḡtinētā h̄ngalis. Sz q̄ si
dem thozi nō seruāt vel m̄rimoniū indebi-
te vtū p̄cipue in casu ybi fit petītī mora-
le: tūc ex toto viriditate pdūt. i. ḡtinētie
honestatē. Plātū aut q̄ vno tpe pallescit
& alio virescut siles sunt vidue. Mā in qui
busdā inuenit tā for̄ calor interioris amo-
ris t tā viscositas. i. tā tenax humor deuoti-
onis q̄ in m̄rimoniū ly aliq̄ mō pallescit
vt in vnu m̄rimoniū delectationē carnis sen-
tiēdo: tñ pp̄ter h̄ folijs siue folijs viridi-
tate nō expoliant: q̄z nō rōne libidinis nec
etiā indebet mō ipo m̄rimoniū vtūf: sed
tēp̄ reuirescit q̄n sunt postea viduate: q̄z
ḡtinētā seruāt t graz del p̄ bona opa cō
seruare t multipicare peurant.

Capitulum: LXVI
Eligio assimila
Retur pinee q̄ est pini fruct. **P**ri-
mo rōne apparentie sine figure.
Mā fruct pini q̄to in imo iux̄ stipite appa-
ret grossus & in rotundū dilatatus: tanto
in summo pyramidal est & acutus. In q̄ fi-
gurā & religiosis q̄to plus se dilatat & di-
stendit circa iferiora: tāto plus minuunt
circa supiora. vel in b significat q̄ religio-
sus circa iferiora d̄z esse simplex & grossus:
& circa supiora subtil & acut. **S**ed rōne
stinetē: q̄r pinea est nux magna ptinēs in-
se multa gna: test. valde durū ielūsa q̄ p̄ or-
dinē luna inuicē p̄iuncta: abusq̄ā in testarū

folliculis q̄si quibusdā parletibus sunt dī
stincta. & l3 testa sit multuz dura: fructū m̄
dulcissimuz in se claudit. Idec nūx magna
religio est q̄ est magna ppter magna vota
p̄t̄ magua opa in q̄ ptineri debet m̄
ta p̄closa ḡna. I. multe de nomine p̄sonē. Val-
de aut̄ dure teste q̄bus includuntur sunt dif-
ficles obseruatię regule q̄bus obligant q̄
si nō essent dure nō essent conservari. Et
hec ḡna debet inuitę glutino charatis &
pac̄ & regularis vnitatis esse p̄ficiat: & tñ
in suis atrib̄ & morib̄ ordinata & disticta:
nō tñ cell̄ & hospitijs: s̄z etiā officijs & tpa
libus opibus cogruis. Et l3 testa. i. exteri-
or regule vel institutionū obseruatię vide
at esse dura: nō tñ est fugienda: q̄r dulcis
sūm tam gr̄e in p̄nti & glie in futuro inclu-
dit in se fructū. An dicit Heb. xij. Ois di-
sciplina in p̄nti qđe videt esse nō gaudijs
meroris. in fine aut̄ exercitatis p̄ ea dulcis
sūm fructū reddit iusticie. Tertio rōne
adherētie: qz. s. pinea est adherēteria valde
fortis & magne glutinositatis: q̄du recēs
existit & suā p̄guē humorositatē vetustate
nō pdit: l3 postq̄ ille humor eius sumit:
sic facile ap̄it. Sil'r etiā religiosi debet rāz
deo & sibi mutuo p̄ amore & zcordia forti-
ter inherere: ita q̄ diabolus nō possit eos
apire nec ab inuitę dividere. Et talis for-
inherētia est in pinea. i. religione q̄du est
ibi pinguis humorositas deuotiois & gr̄e
sicut erat in p̄ncipio q̄n religiones incep-
rūt. Unde tunc sic erant clausi diabolus q̄
nō inuenient locū ingrediēdi in eis. Sed
nūc quasi p̄ vetustatē tempis illa bona hu-
morositas nimis diminuta videt. Erideo
q̄q̄ diabolus eas ap̄it & dividit ab inuitę
facilit̄ & discordias & iuidias & in scissuras
& p̄salitaires pessimas. Et erideo hodie reli-
giosos mltos diversis vitis dissipat & ma-
xime ambitionib̄ supbijs iuidias & mult
alijs. Itē religionē nouiis ingrediēs affi-
milat. ppagini. Propago ei fini auctores
est nouella vita. Mā fin. Lida. pagina
re est palmitē terre immerluz sternere & in-
de nouā vitē p̄ducere. Mā palmes s̄ter-
ra mersus terre admisceat & in radice quer-
tis q̄ nutrimenti attrahit ex q̄ vitē. ppagai
& nutrit & auger. Ille aut̄ q̄ religionē igre-
dix q̄i palmes t̄re inmergit. Terra eiē rel-
gionis hūilitas in q̄velut mūdo mores q̄
ingredit sepelet: s̄z ibi absconditus radices

Religiosus de
bet illis annis qd dicitur
et quodammodo qd sicut
etiam in aliis annis.

De vegetabilibus & plantis

charitatis mittit p̄ quā nutrimentū virtu-
tū & bonorū operū & diuinorū verborū ad se-
trahit: ex q̄ nutrit & p̄ficit quoisq; p̄ficiat
etia ad fructus alijs p̄ducēdos. **I**te religio
sine discipline studio nō p̄sernat: sed
efficit s̄lis seculo. Quins exemplū appa-
ret in rosa domestica: quia rosa domestica
plāta & coliz sic vitis. & ideo si inulta re-
miserit efficit sic silvestris. Silvestri autē
trāspalatata si bñ culta fuerit efficit bōa ro-
sa. Quasi em̄ rosa domestica est religiosis
status. Nam p̄cipue religiosis dictum est:
Estis cives sc̄torū & domesti ci dei. Sz hec
si negligit vt studio & correptione discipli-
ne nō colat: efficit silvestris. i. silis statu se-
culari. Si autē ecōuerso rosa silvestris. i. hō
secularis in religione plāta: vbi diligēter
cultu discipline regat: efficit rosa deo do-
mestica: angelis grata: & homībus odoris
fera.

Lapl: LXVII

Peligiosus de-
bet esse silis aniso qd̄ est her-
ba. **P**rimo qz. s. semen anisi
est p̄ficata minimū: qz. s. religiosus debet
se p̄ humilitatem minimū reputare exem-
plo. s. Pauli q̄ dicebat. i. Corib. xv. Ego
sum minimus ap̄lor q̄ nō sum dignus vo-
cari apl̄us: qz p̄ficitus sum ecclesiam dei.
Secondo qz est figura rotundū: qz. s. reli-
giosus debet se reddere ad motū obedi-
tie p̄cipū. **M**ā corpus rotundū est mortu-
maxime aptū: sic p̄ in celo: qd̄ factus
est sphericū & rotundū vt esset aptū reuolu-
ui & moueri: Matth. viii. Dico huic vade
& vadit: & alio veni & venit. Sic debet reli-
giosus obediens suis platis. **T**ertio qz est
lapore dulcorosuz. i. dulcedine plenū. Sic
religiosus debet esse dulcis p̄ mansuetā &
benignā p̄versationem. debet em̄ habere
dulcē animū. i. dulcē lingua & dulcē vitaz
vt possit de ipo laudare deus & dicens: Pre-
uenisti em̄ in benedictionibus dulcedinis.
Quarto qz qz est in effectu fr̄gantibus. **M**ā
habet x̄tutē calculum fr̄gantibus: op̄pilatio-
nes splenis & epatis apiendi: dissoluendi
& sumēdi & ventilitates expellēdi: qz. s. re-
ligiosus debet in se fr̄gare calculū. i. pcti-
duricē p̄ stritionē & op̄pilationē intrin-
secas ap̄ire p̄ confessionē: impletatis colliga-
tiones dissoluere p̄ satisfactionē: humores
carnis & luxurie p̄sumere p̄ abstinentię sub-

tractionē: vētositates vanitatis expellere
p̄ sui abiectionē. **I**te religiosus dz differ-
re a seculari: sic rosa domestica a silvestri.
Differunt em̄ inter se p̄mo in foliorū multi-
tudine: qz silvestres rose habēt folia pau-
ciōra: sz folia horēsis sunt mīta. **T**anq̄ g
folia rose sunt dona & x̄tutes amē q̄ plus
debēt abundare in religioso & in seculari:
vel vt folia rose sunt x̄ba sacre doctrine q̄
bus affluere debet religiosus p̄cipue ille
cui cōpetit p̄dicare. **I**te differunt in colo-
re: qz folia horēsis sunt oīno rubea v̄l om-
nino alba: sz silvestres sunt modico rubo-
re admixta. In q̄ significatur q̄ religiosis
cōpetit oīmoda charitas q̄ significat in ru-
bedine: & oīmoda puritas q̄ significat in
albedine. **A**ū in vtraz debet religiosi se-
culares quosq; etiā bonos exceedere. **I**te
differunt in odore: qz rose silvestres sunt mi-
nus odoriferē & horēses: qz religiosi mag-
debet & seculares exēplis bonorū operū re-
dolere. **I**te differunt in x̄tute: qz horēses
sunt in sapore quodāmodo mordacēs &
magine efficacie in medicina. Sic religioso-
rū & p̄cipue p̄dicantū ora lz mordacē pec-
catorū vittia: sunt eis valde medicinalia.
Ite religiosi debet differre a secularibz:
sicut arbores horēses a silvestribus. silve-
stres em̄ dicunt que nascunt in siluis: hor-
tenses x̄o q̄ plantant in horis. horēses
etiā excolunt: silvestres x̄o sibi relinquū-
tur. **A**ū dīc Aристo. q̄ domestice sunt hor-
tenses si nō fuerint culte sunt vt silvestres:
& ecōuerso silvestres p̄ debitā culturā sunt
vt horēses. Et sic ipē dīc q̄ arbores silve-
stres maḡ fructificat & horēses, pp̄ ma-
jore humoris abundantiaz p̄px vñctuosī.
Unde etiā fructus horēses sunt maiores
meliores & dulciores. **D**icit em̄ Aристo. q̄
silvestres p̄ferunt horēsibus quādo eis ex
opposito complātan̄: qz silvestres sunt ca-
lidiores & sicciores: & ideo excitāt calorem
horēsibus & fortat. In homībus ergo q̄
si silvestres arbores que sibi p̄pis. i. pp̄io
arbitrio relinquent sunt p̄fone seculares.
Sz quasi horēses que sub cura & cultu
ra homīnū sunt plantate: sunt plone reli-
giosē que sub cultura obedientie & cura et
gubernatione sunt posite platoz. Unde est
bm̄ horēses. i. religiosi nō fuerit culti. i.
a suis platis correpti: & a suis excessibz re-
frenati efficient ut silvestres. i. seculares.

Liber tertius

Ecōtra alit siluestres. i. seclares & p̄tōres
p̄ culturā p̄nē efficiūt vt hōrēses. i. religi-
os & frequenter meliores q̄ multi ex eis:
Esa. xxiiij. Erubelcō fidē ait mare. Grego.
Quia ex actione quorundā seculariū con-
fundit vita religiosor. **I**te siluestres. i.
seculare s̄uis faciat plures fruct. i. plu-
res elemosynas v̄l plures filios carnales
vel plures fructus tempales. s. p̄ lucrū di-
uitiar. q̄ religiosi pauperes & p̄tinētes & nō
corporaliter negociantes: tñ fructus. i. ope-
spūalia hōrēsum. i. religiosor sunt maio-
res. i. maioris meriti. ppter obedientiā: et
meliores. i. melius pfecti. ppter diligētiā.
Cū enī sint pauperes & expediti a curis hu-
iis mūdi possunt diligētiū intēdere op̄-
bus dei: & sic ea melius facere. **I**te sunt
dulciores. ppter p̄tinētiā. Et q̄to aliq̄s
plus abstrahit a delectatiōe carnis: tāto
plus p̄cipit de dulcedine spūs. Alalis enī
homo nō p̄cipit ea q̄ sunt spūs dei. i. Q̄d
h. In h̄ etiā q̄ siluestres faciūt plures fru-
ctus q̄ hōrēses instruimur q̄ nō debem⁹
respicerē ad oper̄ multitudinē: s̄ ad oper̄
bonitatē. **I**te siluestres. i. seculare suo
calore. i. suo tempali subsidio & fauore p̄fe-
rūt hōrēbus. i. plunt ip̄is religiosis eis
tempalia p̄ferēdo. & q̄ etiā ip̄i religiosi. p̄-
ficiunt sibi q̄ ad meritiū ip̄os seculare ad
spūalia attrahēdo. **C**aplin: LXVIII

Aluti et perfe-
ctioni. ppter dz homo p̄mo intē-
deret: deinde vtilitati & saluti alt-
ene. Cuius exemplū apparet in poro: q̄z
in p̄mo anno semē nō p̄ducit sed in secun-
do: q̄si in p̄mo anno intēdet solū. ppter p̄/
fectioni. s̄ in secundo. pducēdo semē videſ
quasi intēdere alioꝝ. ppagationi. Silt p̄/
dicatoꝝ p̄mo dz intēdere sibi p̄ pfectū vi-
te: deinde vtilitati alioꝝ & semina doctrin-
e. Unde Apls. i. Timoth. iiiij. Atſed tibi
& doctrine. In cuius rei exemplū etiam
Hēlias dixit mulieri vidue. iij. Regl. xvij.
Vade & fac mihi p̄mū subcinericū pane &
filio tuo: deinde tibi. qz. l. charitas hois in-
cip e dz a ſeipo. Si & iſte ordo etiā in leni-
ne elemosyne ē ſeruādus. Aug. in Enchi-
ri. Qui vult ordinate elemosynā dare a ſe-
ipo incipe dz & eā p̄mo ſibi dare. Eſt ei ele-
mosyna opus mifcordie. veriſimeq̄ dictū
est Eccl. xxx. Mifere aſtue placēs deo.

Jō etiā ordo in correctiōe ſeruandus eſt.
vt qui vult corrigere aliū p̄ ſu corrigat ſe-
ip̄m: qz vt dīc Grego. in. vi. moral. Mun-
da corrigere: quo tanto perſpicatius alijs
fuglēda videat: quāto hec iſe p ſcientiā &
vitam verius declinat. Quia nequaꝝ p̄
re in mēbris macula ſiderat oculus que
puluis grauat: & ſuplectas ſordes tergere
nō valent manus que lutuz tenent. Et ſile
Iſido. dicit in libro de ſummo bono: q̄ nō
debet vitia aliena corrige qui adhuc vitio
rū ſtagionibus fuerit inuolutus. Imprō
bum enī ē arguere quicq̄ in alio quod ad-
huc rep̄hēdit in ſeipo. **C**a. LXIX

Anguis christi

Aſſimilat opobalsamo. i. liquori
balsami. Primo rōne origis.
Scendū em & ppter arbor tota dicit bal-
ſamū: lignū & carpobalsamm: ſemē au-
tem & ſuccus opobalsamū: ex eo q̄ ferat
vnguialis cortex ligni pcutit & per cordis
vulnera quaſi per cauernas egredit. Q̄d
totum xp̄o compert rōne ſue paſſionis: cu-
ius liquor. i. ſanguis p cauernas corticē. i.
& vulnera corporis ferreis clavis impissa eſ-
fluixit. Berū. in quadam ſermone. Scio q̄
merita mea mihi nō ſufficiunt: & quod mihi
deest audacter vſurpo ex viſceribus xp̄i q̄
miſericordia eſſluīt: nec deſunt foramina
p̄ que deſluīt. Paret enī arcuam cordis
& foramina corporis: patent viſcera mifco-
die dei noſtri: in quibus viſitauit nos ori-
ens ex alto. **A**Item Berū. Ex pſiderio
no remedii pſculi mei. Et ita cōgnoſo ſi
lius dei iubēt occidi: vt p̄cios ſanguis il-
lius balsamo mēſt medeatur vulneribus.
Secundo rōne pōderis. Nam balsamā
in aqua poſitum mox fundū petiſ: ſi verū
& nō ſophiſticationē fuerit. Silt ſanguis xp̄i
& glico eius paſſio poſita p meditatione
in aqua tribulationis noſtre mox fundū
petiſ: qz grauioꝝ ſe omnibus tribulationi-
bus noſtriſ ostendit. Et ſic tribulationes
noſtrās graues ſui ponderis leues & tol-
lerabiles reddit. Grego. Si paſſio xp̄i ad
memoriam reuocef nihil eſt adeo dux qz
non equo animo toleret. Unde Apls. He-
breo. viij. Recogitate enī q̄ ſale ſuſtinuit ad
uerſus ſemetipm a p̄tōibus ḥdictionēt
nō fatigant animiſ uſtris deficiēt. Ter-

ter vegetabilibus

ſtrumentis. Hā ſuſtinet ſea. qz nō
ſtrumentis. Agit ſea nō ſuſtinet ſea.

Agit ſea ſuſtinet ſea. qz ſuſtinet ſea.

De vegetabilibus & plantis

140

No rōne incisionis. Mā in balsamo sola exterior correx incidit. Lignū aut nullo mō tangit ferro. Sic etiā in xp̄o sola caro incisa est & lesa ligno dinitatis nullā passio nem vel lesionē sentiēt vel suscipiēt. No ta etiā q̄ tempē estiu cū cultello oste rami tūpīs balsamī leniter icidunt: ne lignū interl ledat: & sub cortice inciso vitree am pulle ponunt: in quibus guta stillatē col ligunt. Iste ampullae vitree sunt mētes p̄ re & humiles. s. vacue p̄ humilitatē: & etiā vitre p̄ puritatē q̄ recolligunt remēto ad & compatiēdo guttas sanguis xp̄i & p̄ nas corporis eius. Quarto rōne odoris: q̄ fm Plinii oībus odoribus p̄ferit balsamū. Balsamū em illud est optimū qd̄ est odorifer: p̄oderissimū semine maximū: mordens gustū atq̄ in ore ferindū & colorifum. Et em̄ arbor balsami sine ei fructus q̄ nunq̄ crescit ultra altitudinē duorum cubitorū sit viti silis: & in foliis sit silis ru ter albiocar̄ semp manēt: tñ liquor rufus est. Omnia aut̄ pdicta h̄z sanguis sive xp̄i passio. Est em̄ odoriferus & attractiōis suavitatē. An xp̄s dixit Job. xij. Ego si ex altarū fiero a terra oīa trahaz ad meipm. Iste p̄oderissimū. i. grauissimū p̄ doloris impenitentē. Thren. i. Attēdite t̄videte sī dolor iste sī dolor me. Iste est semine maximū p̄ propagatiōis fecunditatē: q̄ multi filii dei ex sanguine xp̄i tanq̄ fruges ex q̄ dā semine in terrā spario. p̄geniti sunt. An xp̄s assimilauit se grano frumenti in terram cadēti & morietur qd̄ multum fructū affert. Job. xii. Iste d̄z mordere gustū aie p̄ dolore cōpassionis: & d̄z feruere in ore p̄bū p̄dicationis. s. vt frequēter xp̄i passio pdicet. Apls. i. Corinth. i. Nos pdicam̄ xp̄m crucifixū t̄. Est em̄ sanguis xp̄i colore rufus: q̄ charitatis ardore & cruciatus dolore vhemēter excoctus. & est valde mirabile q̄ balsamum quis sit rufum: tamen vescen mundam non polluit: vt dicit Isido. Sed longe ampliē est mirabile q̄ sanguis xp̄i rubeus non solū non polluit: imo etiā immūdos abluvit. Apocalyp. i. Dilexit nos Iesus nos a peccatis nostris in sanguine suo. Quinto sanguis xp̄i assimilat balsamo & hoc rōne valoris. valet em̄ balsamū ad multa. Mā fetum mortuū educit. & hoc significat: q̄ sanguis seu passio xp̄i medianē p̄nīa p̄cīm mortale de conscientia extrahit,

Mā p̄nīa & cetera sacra in virtute passio nis xp̄i opāt. Iste balsamū mortua corpora incorrupta custodit: q̄r quātū dissoluit tantū sumit. Silī exemplū passionis xp̄i carnē qd̄em. i. carnalia vita mortificat: s̄ mortificatos carne a peccatorū corruptiōe seruat. Nam q̄ xp̄i sunt carnem suā cruci fixerūt cum vītis & occupantēs: vt dicit Apls ad Hal. v. Iste balsamū mortuū ve nensis occurrit: q̄r passio & crux xp̄i valde de tentationib⁹ demonū oblitūt. Et ideo figurata fuit in serpēte eneo cuius aspect⁹ a morsibus serpentū liberat. Hume. xx.

Capitulum: LXX

Ancti viri assi milian floribus. De q̄bus dici

tur Lāt. i. Flores apparuerūt in terra nr̄a. i. in ecclia vel in carne humana. Sūt em̄ ad modū floꝝ multi odoris in exemplis q̄bus alios attrahunt: Apls. ii. Corinth. ii. xp̄i bon⁹ odor sumus. Lāt. i. Vīnce florētes odorem dederūt & vox t̄c. Iste sunt dulcis saporis in verbis: q̄bus audientiū mētes reficiūt. Ps. cxviii. O dulcia fauicibus meis eloquia tua sup mel or meo. Proverb. xv. Dulcia eloqua ma tora repier. Iste pulchri coloris. i. gratiosi aspect⁹ in mortib⁹ suis honesti & modesti: quib⁹ intuentiū oculos alliciunt: sicut dicit de beato Stephano: Act. vi. q̄ intuentes in eū omnes q̄ sedebat in p̄cilio videbūt faciem eius tanq̄ facie angeli. Iste sunt sic flores maxime virtutis. i. in miraculis t̄ signis q̄ supra naturā ostendit sicut xp̄s dixit: Signa aut̄ eos q̄ crediderūt hec sequētur: In nōte mea demona efficiēt. Item flores: cāpos: silvas: & hortos sua pulchritudine exornat & vestiūt. Mā in campis lilia: & in hortis rose & in silvis viole iuenerūt. Tanq̄ & lilia agri sunt virgines q̄ in agro corpis sui virginitatē can dorē & odore deo exhibueſt. Tanq̄ ho ro se rubētes fuerūt sancti martyres quoꝝ vita fuit velut hortus: sp̄a sepe h̄ est multitudine penarū & suppliciorū xp̄i amore cir cūdatus: in q̄bus velut rose albescētes p̄ ritate nuerūt: & velut rose rubee sanguine suo purpureo rutilarūt. Sz tanq̄ viole sil uax fuit p̄fessores: quoꝝ plurimi in silvis seu heremis dēū p̄emplātes latuerūt: & cōsueluerūt viole odore bonevite redolue-

Liber tertius

rit: et per metus humilitatem precipua inclinata
semper capita deo tenuerunt: sed viola circa
flosque aliquorum incarnauit. **P**rote sancti viri
assimilant gariofolis: quod illi sunt electi quod
habent nigri colorum: acutus sapore: suauem
odorum: et quod manu compresi emittunt aliquem
humorem. Sic viri sancti et perfecti sunt colo-
re nigri per apparitionem despectionis: sapore
acuti per sapientiam: et odore suavem per
genitatem: vel gratiam: peruerationem: complexione hu-
midam per lachrymam: emulsionem. **N**on compresi
in iuriis plausu se lachrymis vindicantur.
Ansio Ambro. de se dicebat aduersus mili-
tates gothos: Arma mea lachryma mee fuc-
tur. **P**rote gariofoli cerebry et virtute a stale
decorat: quod faciunt sancti suis officiis: cor-
dis paucorum reuelant suis exponitis: et virtutez
nature deficitis in primis adiuuant suis
elementis vel beneficis. **H**ec sancti viri
assimilant palmitibus. **P**roto rōne nutriti-
onis: quod palmites a vite nutrimenta susci-
piunt. Et ideo tardius vivunt et fructificant
quod viti permanet ynti. **N**on nutrimentum
quod a vite suscipiunt: soli quantum necesse est reti-
nent. quod vero supfluit in materiali germissi:
frondes: floris et fructus transmittunt. **A**nde
palmites a vite separati: non fructus faciunt sed
arecent. **S**icut sili etiam modo sancti viri quod viti p-
graz vel charitatem viti Christi: quod dixit Job.
xv. Ego sum vitis vera: sic vivit vivunt et
spuleas fructus faciunt: sed ab eis percuti
non faciunt fructus vite. **i.** opera vite eterne dig-
na. Et ideo dixit ipse Christus Job. xv. Ego sum
vita: vos palmites: et sic palmites non poteris
fructu nuli māseris in vites nec vos ni-
si in me māseris. **S**ed etiā sancti viri assimilant
palmitibus et rōne insertionis: quod surcu-
lus vni palmitus inserit in alto pal-
mitae vite: et fructificant in eo. **A**nus docet
hoiles ex cadae vite facere vuas diuersi col-
loris: quod si dum viti inserit viti fiat insertio
in tribus ramis: pcedentibus ab uno ramo ipsi
vitis: et cum uno surculo insertionis colorē
rubeum apposuerit: et cum alto blauum: et cum
tertio colorē croceum vel etiam alium. singuli
palmites ex predictis ramis pcedentes tales
vuas faciunt quales appositi sunt colores. Et
sicut etiā possit fieri in alijs platis suo modo.
Sic autem palmites vel ramii vitis inueni in
corporant insertionem: ita fideles Christi de-
bet inuenire ynitri et incorpari per charitatem
delectionis. Et tunc ynuis uisus faciet vuas di-

De vegetabilibus et plantis

onibus et afflictionibus plenitudo: cum spinis tamen. i. afflictionibus carnis habet albedinem inocentie et puritatem metis. Secundo sancti viri as similans lignis thinis: quod ligna thina sunt spuribilis: quod ut quodam dicunt nec in igne consumuntur: nec in aqua resoluuntur. Sic sancti viri sunt per persistantiam solidi: quod nec igne aduersitas virum: nec aqua voluptate resoluuntur. Ps. lxxv. Tristium per lignem et aquam. Tertio sancti viri sunt siles lignis thinis. Quia talia ligna sunt specularia: sunt enim valde fulgentia et ad modum speculi polita sunt ad modum vnguis. Unde in eis resultat imagines sicut in vnguis. Sunt sancti habent se per modum speculi. In quo vita velut in quodam speculo quilibet conspicere potest vitam suam. Vnde sit sedata sit ab ea dissensitat: vel sit pulchra si in ea conueniat. Ex his autem vestrum salomonem Christus fecit in domo ecclesie gradus: quod ex eo exemplis conspicimur: quoditer ad vitam eternam scandere debemus. Fecit etiam ex his ultra terram. sed dicit: quod ex eo quod est uteribus colligere possumus quales nos esse oportet: ut in nobis veluti suis sedibus residat deus. La. LXXI.

Natieta assimilis

Patur amomo. de quo fit metio. Apoc. xviiiij. Cinnamomum et amomum et odore cameto et ceterum. Amomum est herba nascente in Syria: cui sapientia assimilata. Heromo ppter odor varietates. Est enim herba odorifera habens odoratam sicut cinnamomum. Et est colore subrufa habens folia diuina: et semina copiosa: et album florum ut viola: sicut dicit Diafo. Sunt sapientia est odorifera: et generat honestatem: et colore subrufa: quod insinuat charitatem. et habet folia. i. vera: et semina in cinque suadet unitatem: et in semine copiosa per odorem assabilitatem vel affluibilitatem. Hanc semine est verbum dei qui sapientia affluit. Et habet florum album per sternitatis puritatem: quod nisi albi flores sunt per meditationes. Secundo sapientia assimilatur amomo. ppter proprietatum elegibilitatem: quod illud amomum est eligendum quod est recte longum album semine plenum: super virgas purpureas expalsum: et odoriferum et pederosum. Tercio ppter oes istas predicationes doctrina sapientie. i. sacre scripture est inter doctrinas marie eligenda. Hanc ipsa est semper recte ppter expositionum nouitatem: ipsa longissima per ipsius diurnitatem. Ipsa ei cepit tradiri

ut dicit Augustinus. ab exordio generis humani et durabili usque ad finem. Et hoc ipsa de se dicit Eccl. xxiiij. Ab initio et anno secula creata sunt et usque ad futurum seculum non desinat. Item ipsa est alba. ppter sermonis puritatem. in qua nulla ictus obumbratio vel pimixtio falsitatis: secundum plena ppter verborum fecunditatem. Nam verba dei quae in ipsa continentur sunt quodam semina sunt quod filii spirituales in fide Christi generantur. Iacobus. Sunt voluntaria et genit nos spiritus ve ritatis et ceterum. Item est super vias purpureas. i. super metas doctorum et martyrum exparsa. Propterea enim fuerunt virge ppter transgressorum correctionem: ppter errantium directionem: ppter debilitum sustentationem. Fuerunt etiam purpurei per amoris inflammationem: per sanguinis effusionem: vel ppter regimini plationem. Max purpureus quod color est regalis color. Item odorifera ppter honestatem. Honestas enim assimilata odor ppter attractionem: quod honestus est quod sua virtute nos trahit: ut dicit Tullius. De sapientia dicit Sapientia. viij. Tene runt nubila ola bona parit cum illa: et innumerabilis honestas per manus illi. Item ipsa est pderosa per suauitatem grauitatem: Isa. xxxiiij. Ut erit legis pderas. Tertio ppter virtutem multiplicitudinem. Habet enim amomum multas virtutes videlicet scorpiorum ictibus resistendis: oculos souendi: et dolorum intestinorum scandandi. Sic sapientia ictibus scorpiorum. i. deceptiis obuiat hereticorum oculos mentis illuminando pforat: et in doloribus consolatur et letificat. Item sapientia assimilata buxo. Propterea ppter substantiae soliditatem. Est enim arboris solida substantia et compacta: et humidat viscosa. ppter quod lignum est pderosum: et in aqua nullum mox perit fundum: quod portos aptos non habet in quod subintret aer. Propterea super aquam natari non potest. Sunt sapientia vera et spiritualis reddit hoeres solidum. i. patientem et aduersitatem: et compactum. i. statem in peculiaribus: et humidum. i. abundantem in lacrymis. Hanc cor sapientem ubi tristitia: Eccl. viij. Item viscosa in amictibus. Nam viscus illud quod ei adhaeret: non tamen capit se et tenet. Quia secundum hoc sapientia tenet. i. firmum est in amictibus quaz accipit. Item fac pderosum in aliis: Eccl. xxij. Nam sapientia statim pderatur. Item profundum in scripturam. Nam petere aqua secundum est penetrare profunditate scripture: sicut illud Job. xxvij. Profunda sinuosa scrutatur et abscondita pducitur in lucem. Secundo. p-

Liber tertius

pter materie lenitatem. Nam tabula buxea ppter lenitatem materie optime polis et tergitur. Et illud non copet sapienti habere metuē politam et tersam ab omni vito et macula. An Grego. nacianen^d dicit. quod prīa sapientia est vita laudabilis: et apud deū pura mens p quā puri pure iunguntur et sancti sacerdocti sociantur. Tertio ppter viroris pertinuitate: quod buxus habet folia tempore virētia: et hoc buxus arbor: et hoc buxus p ligno. vñ qdā dicitur: Hoc buxus crescit: hoc buxus crescere nescit. Folia igitur eius non de leui causa caduntur: sed dum vñ cadit alterum crescit. Et iō buxus semper virēns est: et quod color viridis est maxime gratius oculis: et buxus habet folia tempore virētia: significat quod hō sapientis semper habet verba grata et amabilia. Eccl. ix. Sapientia in verbis amabilis se facit. Hoc sapientia assimilat radici. Nam radix licet sit vñ buxus diffusa et emollis in substātia. Sic sapientia quoque uts exterius ostendit se hispidū et rigidū: tunc erode et benigna et mollis. Sap. 1. Benignus enim est spūs sapientie. Hoc radix est porosa: pori autem sunt subtilissima corporis frumenta sine vie. An in hoc signat multas et subtiles vias quibus sapientia in bonis agreditur: vel in se ipso dum virtus oppositū attendit. Nam in de bonorum non in memor et malorum et eorum vero. et sic virtus latus ad modum rei tortuose vñ tenendo et aliud considerando occupat et tāgit. Hoc sapientia vero assimilat hebetem: quod est lignum ethiopicum colore nigra tactulene et planū: duz et ponderosum. An pp̄e copactionē porozum in aq̄ possum mox fūda petitur: ut dicitur Psalms in libro de vegetabilib⁹ et plantis: et tū si igni appositū fuerit: ipso rapit et suauē de se odore et sumū emittit. Sit vero et fin deū sapientia coloris nigri. I. ap̄ parēt despectus p humilitatem. Nam enim hoc sapientia est sui ontartia. An Grego. Nacianen^d dicit. Hoc ipsum philosophat suū ne philosophari viderer: sc̄ies quod velle videri sapientia est oīno non ē sapientia. Hoc est etiam planus. I. māsuerit p diversitatē lenitatem: durus p iusticie severitatē pōderosus p prudētē maturitatē. Fundi aq. I. scripturā te et sapientie (et ita dicā) ē periculus et uelli-

gētie p funditatem. Igne inflamabilis p charitatem feruiditatem: boni odor emissius p boni exempli suavitatem. Ap̄ls. ii. Cor. ii. Chisti bonus odor sumus.

Capitulum: LXXII

Lientia humia

Hoc assimilat illi herbe quod est summa terre. Quod p pmo ex ipso generat. p pterea enim sic dicitur quod est generare ex qdā sumositate grossa resoluta a terra. qdā autem sumositas a terra resoluta est sensitua cognitionis p abstractione a materia: et ex hac sumositate generalis herbas. et sensitua cognitionis et sc̄ia intellectiva. An Psalms dicit quod oīs nostra cognitionis origine a sensu. Bibiliū enim binū est in intellectu quod pūs non fuerit in sensu: et alio modo sit in sensu: et alio modo in intellectu. Sed pater ex copiā dicit quod herba est tanto melior quanto viridior. An dicitur sicca nullus valor efficit. Sic est in scientiis. nam herba quanto est viridior tanto magis delectat aspectū: vñ illa scientia est ut herba viridior quod magis delectat intellectum: et scientia est cetera melior: sic scientia diuina ut Psalms dicit in libro de psalmis animalium quod licet de diuinis possimū minū scire et de aliis reb⁹ tamen illud modicum delectabilit̄ est qdā omni alio rū cognitionis quod apud nos sit. Hoc herba est tanto viridior quanto humorosior: et illa scientia est viridior quod est humorosior. affectiosior. In hoc quod alias scientias erudit sc̄ia theologica: quod maxime est affectiva. Iad amo et affectū boni inflammat. Hoc. xxiiij. Nonne verba mea qdā ignis. Tertio pater ex purgatiōe: quod herba purgat melancoliā. Est enim calida in pmo gđu. Sic scientia studiū relevat tristitiae tediū et melancoliā. I. acridiū fugat: et picipue hoc facit secura quod maxime in tristitiae solat. An. i. Mach. xiiij. Habebet solatio libros sc̄tos. Quarto ppter ex inflatiōe: quod herba est inflativa et vētolit: generativa: vñ cit asilo vel senectuē emiscēda. Sic scientia est occasio inflatiōis supbie dicte Ap̄lo. Scientia inflata et vētolit: vane glorie: nisi cit aniso vel se nticulo. I. de timore ventū vanitatis expellente miliceat. Unde Grego. Nacianen^d dicit: scientie desideriū et inquisitiō qdā non nisi timor dei precesserit effrenatos animos in precep̄s ducit.

Capitulum: LXXIII

De vegetabilibus et plantis

Criptura sacra

nutrit nos in Christis et edificat in

exemplis et purificat in memorib[us].

Anna ipsa assimilat sanguinem: cuius gl[ori]a est excep-
tio triplex: leni cortex interior: et se dulcis et

nutribiles. **A**ns de eis ho[mo]es antiqui vnde
h[ab]ent. Sic sacra scripture Christa sunt triangula-

ria in quatuor instruunt nos de fide beatissime

trinitatis. **A**ns in quatuor nos de tribus Christi

theologis informati. **A**ns que continent sub terra triplice sensu mysticu[m]: s. ana-

gogie et allegoria cum et tropologicum sive

moral[em]. Et sunt spiritus sacre scripture inter-

ligentes sub leni cortice. s. sub facilitate terra in-

terclusae. et sunt dulces valde: sicut illi Propterea.

xxvij. **O** dulcia saeculis meis eloquia tua super meliori meo. Et sunt spiritus nutritive

s. spiritus vite obseruative: Marth. viii. Non

in solo pane vinit homo: sed in omni Christo quod pre-

cedit ab ore dei. **A**ns Moses in monte qua-

draginta diebus cum isto solo cibo permanebat. s.

allocutio divine sine aliquo corporali ciborum: et

similiter alijs antiqui patres a cibo spirituali aliti

sunt. **H**ec fagus est arbor edificans et asserti-

bus valde apta. Sic ex sacra scripture tra-

hunc assertus. s. sanctorum patrum exemplarum q[ua]-

bus conservatur spiritus optima edifi-

cia. **H**ec fagus est arbor cuius substantia pu-

ra a vermis non corosca est arti vitre val-

de necessaria: quod ex eius cineribus cum alijs ad

tuncit vitrum maximum. Cinis autem fagi est

memento mortis ad quod nos sacra scripture inducit. et ex hoc fit vitrum purissimum. Et hu-

musmodi memoria hominem a peccato fordidit

preservat: sicut illud Eccl. vii. Memorare

nouissima tua et in eternum non peccabis. **H**ec

sacra scripture doctrina assimilat nuci. Quia

fructus nucis ut dicit Iustus tantum vim ha-

bet ut missus inter fungos et cibos vene-

nosque quecumque in eis est virulentum effundat

rapiat et extinguit. Sic sacra scripture quodcumque

est virulentum vel noxiu[m] in h[ab]itu disciplinis si-

ue scientie corrigit et redenat. **A**ns de scripta sa-

crip[ta]ura dicit Augustinus. ii. li. de doctrina Christi na:

quodcumque homo videtur si non sibi est ibi dam-

nat si utile ibi lucet. **H**ec sacra scripture assi-

milat: auellane. **P**roto rōne coitatus: qui sic

dicit Iustus. Et eo quod in publico loco quasi in silua

erit et ab oīb[us] euellit: sicut auellana vocatur.

Sicut sacra scripture ita publiciter contendo: et

ut ad oīb[us] perticipari et heri possit. **A**ns p[ro]ci-

cipio et auctor et doctor Christus discipulus suis

predicavit: Predeicate euangelium. Mar. xvi.

Secundo rōne difficultat[er]: et etiam utilitas.

Quia auellane sunt quodammodo ad oligeredū dure[re]

h[ab]ent sicut b[ea]titudine m[er]ita sunt nutritive. Sicut

sententie mysticae sacre scripture h[ab]ent sunt ad di-

geredū dure[re]. i. difficultas: tamen b[ea]titudine vel

expolite sunt spiritus mirabiliter nutritive. propter

quod dicit dominus: Matth. viii. ut spiritus allegatus est: quod

non in solo pane vinit homo tecum. **T**ertio rōne obseruabilitas: quod auellane sunt in exteriori

pellicula fuerint maducate sunt nocturne: quod inde

inflatio[n]es sunt generative: et ideo sunt a pelli-

cula spoliata. Sic quodammodo sunt in sacra scripture

quod sunt exteriori pellicula. s. h[ab]ent sicut auellane

obseruata: sicut p[ro]cessus obseruabitur: sicut plumbus

noceret: sicut ceremonialia et figuralia veteris

legis: quod sunt in exteriori obseruare: quod est ex parte ritus

quod figurabatur iustitia est ex parte xpistum. **A**ns et apostolus

Cor. iii. dicit: Obseruanda sunt non exterioria sed

spiritus: quod sunt exterioria pellicula. s. h[ab]ent sicut auellane

obseruata: sicut processus obseruabitur: sicut plumbus

noceret: sicut sensus exterioris et accipientis est sensus in exteriori. **A**ns. LXXIII

Societas scotorum

1 virorum multo quam p[ro]dest ho[mo] p[ro]cto

ri. **C**uius exemplum appetit in oleastro

qui est illustris olea sic dicit: eo quod olle sit simili-

luna: sicut et folia magis lata. et est arbor sterilis et amara. **S**i si ramus enim oline inseritur

fuerit vi murat radice. tamen propria sua pertinet et

litrat. **Q**ualis autem oleaster homo p[ro]cto est quod h[ab]et in

fructu sive in hypocrisis figura sit similis viro

lusto: non tamen in vita vel alia: quod est sterilis per veram

proprietatem et sterilis ad opa meritoria et amara in

piscis. Si tamen inseratur oline. s. si scotorum viro socie-

tur: mutabilis vis radice. tamen affectus cordis: et

queritur vobis et exemplum illius et trahet ad virtutem

psalmi: Ap[osto]ls. Ro. xi. **T**u autem cum oleaster es

insertus es in illis te. Seneca. i. ep[istola]la. Nulla

ratio magis annos induit honestos et proprios

inclinabiles reuocat ad rectum. **H**omo

viro quoque obseruat. **M**aulat enim descendit et vini p[recepto] et obtinet: frequenter aspici

frequenter audiri. **A**ns. LXXV

Opalis homo non

1 oportet vacare ocio: sicut uno bono ope-

ri completo d[omi]nus ad alios se pare: cuius

exemplum appetit in sic et hec iuxta egyptiacam. Est

et sic illa arbor quod per singulos annos fructu h[ab]et

r. 2

Liber tertius

est & uno maturitate statim orifalit: vñ sic est dicta a fecunditate. Sic quidam sunt opa q̄ hō ex necessitate p̄cepti & singlos annos sacre tenet: qdā qdā salte semel om̄i anno. sicut p̄ficerit in q̄dragelima & cōicare in pascha. Hoc ei est p̄ceptū ecclie: si pluries b̄ fecerit alijs melius faceret quis ex p̄cepto nō teneat. Quedam vero tenet q̄s facere pluries in anno: sicut leiuunare & seruare leiuunia ab ecclesia instituta q̄ in anno plurimes occurrit: sicut q̄dragelima & q̄ndam festorum sive festiuitatē vigilie: & leiuunia q̄tuor tēporū q̄ quater in anno occurrit. Quedam alia sunt q̄ hō debet facere quotidie: vt elemosyne & orationes & lumen. Et i talib⁹ vno bono ope facto & cōpletō: statim deberet hō cogitare de alio faciendo: q̄ in via dei nō progredi: regredi ē ut dicit Berth. Apls. 20. lof. 3. Fructificates & crescentes tc.

Capitulū: LXXVI

Actus lascivii
et dissoluti p̄cupiscentiā excitant et inflammat. An assimilant virtutē q̄ ea sit naturae ignea & feruiderē se tangentium virtua. Talis ḡ est caro humana q̄ semper secū porat igne p̄cupiscentiā. Vnō sine pyculo tāgit. ppter qdā vt refert Grego. in li. dial. dixit quidam sancti hō infirmius et q̄si in extremis posse multeri hōmī tāgēti: Miser tolle palma: q̄ adhuc igniculus viuit. Et nota q̄ dicit doctores: q̄ tāz tācē & oscula āplexus & bīmō possint bona aīo fieri & sine petō. s. ppter p̄stetudinē p̄rie vel. ppter aliquā necessitatē aut rōnabile causā: tñ qñ sūt ex libidine. i. p̄t delectationē carnis sūt p̄tā mortalitā. Quia non solū consensus in actū luxurie illicitū vel cuiuscumq; alteri p̄tā mortalē mortale pectus: sed etiā cōsensus in delectationē ip̄i p̄tā mortalē mortale pectus: Ecc. xiiij. Quis terigerit pīce coinqnabit ab ea. Nec enim pīce caro mīseris inflammat & inflamans.

Capitulū: LXXVII

Minor dei assūtūtū apertūa: q̄r feniculū vt dīc Pla. habet virtutē diureticā & aptiuam. Silt timor dei apit vīam amoris. An dīc Aliu. q̄ timor introducit amore sīc seta i corū calcificis introducit filia. Secundo q̄

habet virtutē incisivā. s. ex subtilitate substantie sue & suis q̄litatibus: vt dīc Plo. Silt timor dei incidit vinculū affectū amoris mīdiā sīc dīc Jobes Cassia. Ille deī stentis monachox. De timore dei nascit cōpunctio salutaris: & de cōpunctio cordis abrenū ciatio. I. nuditas & p̄temptus omn̄ facultatiū. Tertio ppter virtutē renuatiū: q̄r feniculū gustu vt ferit se p̄tēs oīz senectutē. Sic hō deī timore compunctus senectutē nō t̄pis sed peccati per confessionē annuatim deponit. Quia saltē semel in anno vt supra dicitur fuit tēp̄tē hō ex p̄cepto ecclie p̄fisteri. Ecc. i. Timor dīi expellit p̄ctū. Quarto ppter dīmētē illuminatiū: q̄r etiā feniculū gustu ipsi serpentes caliginē oculo & detergit. Pli nius dīc. An & hoīm intellectū & caliginē oculorū dicunt ex eo maximē releneri. tō ex elī succo fit collyriū oculū valde aptum. Silt timor dei oculos mētē purificat & caliginē supbie fugat. & lumine vere sapientie mētem illustrat: tō dīc Job. xxvij. q̄ timor dīi ipsa est sapientia & Quinto ppter virtutē defensivā. Quia semē feni culi cū vino potatū valet hō morbus serpens & hō ictus scorpiōnū: & radix elī cocta cū vino canis morsū sedat. Hec ei oīa opat feni culū hōrtēsis. & adhuc fortis opat feni culus agrestis. Silt tōr dei & p̄cipue agrestis. i. fortis resistit morsib⁹ serpentū. i. tētationib⁹ diabolicis. Hēt ictibus scorpiōnū. i. motib⁹ carnaliū tētationū q̄ aīi dele erant & retro cruciant sīc scorpio aīi palpādo iecedit: sed retro cauda ferit. vt dīc Grego. Hēt morsibus canis. i. tētationib⁹ mādi blandientis vel p̄sequēntis. Quia canis aliquib⁹ cauda blandit: aliquid vero larrat et eos morsibus ledere molit. An Grego. dicit: q̄ in via det timor fortitudinē gignit. s. hō carnē diabolū t mīdiā. La. LXXVIII

Ribulatio assūtūtū
milatur celidonte q̄ ē herba cuius succo oculi trundinū sterco re leui ad statū p̄tinū reverunt: vt Isid. & Plo. dīcūt. Silt vt dīc Grego. oculos q̄s culpa claudit pena apit. Item tribulatio nō nocet se humiliari: sī potius cā ex altat. Cui exēplū appetit in fīci egyptia ea cui lignū in aīi missū ē naturā allay si cuū mox fūdū petit: & postq̄ fuerit aīi ple

De vegetabilibus & plantis

num: vñ mag' deberet esse ponderosū tūc
redit ad summū: vt dī Aug'. Sīl bō po-
situs in aq' tribulatiōis: si fundū petierit: i.
si p̄fide se humiliterit restituēt ad sum-
mum gradū: r etiā interdū tal exaltaēt ad
summa. **U**n de xpo dr. P̄philip. h. q̄ humi-
llavit se ip̄z fact' obedies p̄rī v̄lq̄ ad mor-
tem: mōre aut̄ crucis: p̄p̄ qd̄ dē exalta
uit illū rē. **I**ste q̄ tribulatiōis flagellum
spiat oculos cordis: vt iā ē supra dictū eo
q̄ tollat cecitatē inductā p̄ p̄fici: p̄z etiā q̄
lactue q̄ a q̄busdā erarchea br̄ silitudinē
et exēplū. **H**mōi el lactue flos sūt brevia
errotundacui' succuz accipitres herbam
scalpēdo extrahūt: r tangentes eo oculos
cecitatē discutūt eū senescūt. **S**ucc' g la-
cuce talis est acerbitas tribulatiōis: q̄ scz
cecitatē accipitres herbam
tyrannō fugat. **U**n tribulatio figurata ē
in illo pisce. **T**ob. vi. cuius fel. tamaritū
do valet ad inungēdos oculos: **A**po. iii.
Collirio. ttribulatiōis aspirare inūge ocu-
los tuos vt videoas. **I**ste amaritudo tribu-
latiōis causat dulcedineq̄ solatōis cui' exē-
plū apparet i radice: qz q̄nq̄ amara radix
dulce fructū p̄ducit: sīc in vite r oltiu na-
tura oñdit: in qb' r p̄silb' amaritudo ra-
dicalis humor̄ digerit r dulcēscit benefi-
cio aeris r calor' celestis materiā penetrā-
tis. **S**ic dolor cordis vel tribulatiōis bñsi-
cio aeris circūstatis. i.alicui' boni viri vel
angeli assūtēris: r bñficio grē celestis ani-
mā p̄ ipaz tribulationē purgatis: vertit i
magnā dulcedineq̄ solatiōis. **P**̄s. xcij. Se-
cundū multitudinē dolor in corde meo. cō-
solatiōes tūc letificauerūt aīaz meā. **I**ste
tribulatio assimilat rhāno: q̄ lez sit arbor
multe amaritudinis: r in radice r i folijs
et in ramis: multū tñ ē medicinal. **M**az ex
succo radicis medicinamē fit: oculos cla-
ros reddens: semē etiā secundinas ex vite
trabit. **S**ic tribulatio licet sit amara: et
in radice cordis ad cōsiderādū r in folijs.
i.in verbis ad audiendū: r in ramis. i.in
factis ad tolerandū: tī medicinal' ē ostra-
petā: r p̄cipue q̄ oculos cordis clarificat
ve s. dictū ē: q̄ p̄cipue radix rhāni fac. i.
cōsideratio caule ip̄ius tribulationis. i. q̄
aliq̄ p̄sideret r reputet se pati ppter pec-
cata sua manifesta v̄l' occulta. **I**te deuo-
tio mētis secundinas. i.delectatiōes r con-
supiscentias voluptatū educit: q̄ malicia

vñ' bore obliuionē facit luxurie: vt dīcl.
Eccl. x. **D**ē tribulatio humili' portata as-
similat rute. p̄mo q̄ ruta habet vim pur-
gatiuā: purgat em̄ imundiciā matricis et
inde fetū mortuū educē. **S**ic tribulatio duz
homīne ad penitētiā humiliat: imūdiciāz
mētis purificat: r inde virtute p̄nī morale
p̄tū euacuat. **A**nde Aug'. sup. P̄s. dīc
q̄ flagelli tribulatiōis excitat torpentez:
humiliat supbientē: purgat penitētē: r co-
ronat innocentē. **S**ecundo q̄ ruta habet
virtutem illuminatiuā. s. q̄ ruta cruda co-
meta vñsi acutis: etiam tribulatis acutis
visum mentis: quia intellectū tribuit. **E**sa
xxvii. **L**atuumō veratio dabit intelle-
ctū. **T**ertio: q̄ ruta habet vim mortifica-
tuā: dñs enī mulieres grauidē ab esu ru-
te abstinerē: q̄ fetū occidit i v̄tre. **Q**uātū
aut̄ ferus i ventre est p̄tū cōceptū q̄ tri-
bulatiōis vis penitus extinguit: **E**ccl. iij.
Ignē ardētē. i.incentiū peccandi extin-
guit aqua. s. tribulationis. **Q**uarto q̄
ruta habet vim serpenti' bufonū expulsi-
uā: vñ debet plātari i hortis: q̄ ab eis oē
venenosū depellit: r debet iuxta saluam
plantari: q̄ ea serpentes diligunt r bufo-
nes. **P**er saluā ḡ calidā r humidā appeti-
tū intellige sensitiū: q̄ sensualitas noiaet.
Serpentes aut̄ sūt mot̄ in ordinati r pas-
siones x̄tūs irascibilis. bufones x̄o sup-
passiones cōcupisibilis: r hec oīa in sal-
uia souent: q̄ oēs hmōi mot̄ in sensualita-
te nutritiū. **S**ed hec oīa rep̄mit ruta: id ē
tribulatio humili' portata. **N**ā bufones. i.
cōcupisibilis passiones: puta gaudiū de/
lectationē: r hmōi extinguit vis tribula-
tionis. **S**ed serpētes. i.motus irascibilis:
puta odū irā r hmōi rep̄mit vis patiētie
r humiliat'. **M**ath. xvij. Serpētes tollēt.

Capitulum: LXXIX

Erbum dei as-
similatur semini: sī illud: **L**u-
ce. viij. Semen est verbum dei.
Propter h̄utē attractiū: q̄ sīc se-
mē atrahit ad se humorē terre: ita verbū
dei attrahit affectionē aīe. **E**t sic attrahē-
batur David dicēs. **P**̄s. cxvij. **E**dulcia
faucib' meis. rē. **E**t Petr' dicēs. Joh. vi.
Dñe ad quē ibim': verba vite eterne bas-
bes. **S**ecundo ppter virtutē mundificati-
uā. **P**ropter semē i terra mūdat: r ipsuſ

3. 3.

Liber tertius

enā terrā mūdat trahēdo ad se humorem
q̄ alias in malas herbas quereret. Sitr
etiā h̄bū dei mūdat et purgat alaz. Heb. i.

Verbo x̄tus sue: purgationē faciēs. Job.
xv. Hos tā mūdi estis. pp̄ sermonem r̄c.

Tertio ppter x̄tutē assimilatiuā: qz nō
ex q̄libet semī ex q̄libet generat: s̄z ex sumi
lsemī evr̄d i li. Physico p̄lic ex tritico tri
ticū et ex hordeo hordeū et sic de alijs. An
q̄x̄bū dei semī dei ē: iō faē hoies siles deo
Job. i. Illos dixit deos ad qs fimo dei fa
ctus ē. **Q**uarto ppter x̄tutē germinati
uā. Es. lxj. Si h̄bor⁹ semē suū germiat.
sic generatio et natuitas spūalis habet sie
ri p̄ verbū dei. i. Pe. i. Renati nō ex semī
corruptibili: sed incorruptibili p̄ x̄bū dei.

Quinto ppter x̄tutē pmotiuā. qz illō
q̄ ex semine gignit paulatim: ex virtute
q̄ est in semine semp pficiſ et augēt: Mar
cl. viij. Germinat semen et increbat. Ultro
enī terrā fructificat. p̄mū herbam deinde
spicā deinde plenū fructū i spica. Semē ē
verbū dei: fructificat herbā i incipiētib:
spicā: in pficiētib plenū fructū in pfectis
sive pseuerantib. **S**exto ppter virtutē int
uplicatiuā: qz ex vno grano seminis mul
ta generant. Ap̄ls. ii. Cor. ix. Multipli
cabit semē vestrū. Et s̄lī verbū dei: fin il
lud Matth. xij. Audiūt verbū et suscip
unt et fructificat. vñ. xx. alind. l. et vñ
centesimū. Caplī: LXXX

Vimilat cedro. P̄mū q̄ cedr⁹ ē ari
por gratissimi viror⁹. Est ei aspe
ctu pulchra semp tenēs viridia folia. Est
aut stinētia carnis q̄st qdā viror⁹ arboris.
Hratis aut est deo viror⁹ cōtinētē pingal.
gratior autē cōtinētē viduallis: s̄z gratio
llissim⁹ ei viror⁹ stinētē virginis. Eccl. xl.
Hratiā et specie desiderabit oculus et sup
virides latiōes. Desiderabile ē ocul⁹ dei vi
dere gratiā continentie cōingal et speciem
pudicitie viduallis: s̄z sup hec virides sati
ones. i. sacratissimas x̄gines. Secūdo ra
tiōe iocūdissimi odor⁹. Odor enī cedri ser
pentes fugat et boies recreat. Odor autē
virginitatis demones fugat et angelos de
lectat: q̄ x̄ginitas cognata est angel⁹ p̄ut
Hier. dīc. **T**ertio rōne efficacissimi vigo
ris: q̄ tātī vigor⁹ ē cedrus vt nū q̄z a tinea
vel aliq alio verme corrodat. An et būius

arbori gūma q̄ or̄cedria ē ad librop̄ s̄d
uationē sume necessaria: qz libri ex ea lini
ti nec a tinea rodūt nec tpe senetūt. Cor
pora etiā mortua i ligno cedrino reposita
et ei⁹ lacryma puncta ab oī putredie pre
seruāt. Quasi aut tinea i pāno vel vermī
in ligno ē occupisētia i carne: a cui⁹ coro
sione. et corruptiō x̄ginitas p̄pnu se pre
seruāt. An Aug. dīc. q̄ virginitas ē car
ne corruptibili p̄pnu scorpiōis medi
ratio. Nec pdī senti x̄ginitas in corpē
cut vires corpis pdūn̄. Corpā aut mori
ficata p̄ abstinentiā mel⁹ i cedro. i. x̄gini
tate ic̄rupta seruāt. **Q**uarto rōne sua
uissimi saporis: habet enim cedrus i suo fru
ctu triplicē sapore. Mā in medio circa gra
na ei⁹ pomū est acetosū: i supfice x̄o circa
corticē ē dulce: in medio vero medulla est
tpatū: iū vtrūs sapore q̄si medū tenēs.
Sic etiā sacre virgines dēbent esse dulces
et mitis exter⁹ i h̄uerlatiōe: s̄z iter⁹ aceto
se. et timid⁹ et sollicitē de sua actiōe. In me
dio at. i. corpe dīt ē qdā medio tpate ut
neq̄ acetositate nimic aspitat. Istruet: ne
q̄ dulcedie delitositatē soluāt. Itē x̄gini
tas assūmila hordeū. p̄mo rōne ordīs: q
bz Pliniū. hordeū inē frumenta p̄mū serit
et p̄mū recolligit. Sic inf semis x̄tū hec
q̄si p̄mū seminata fuit i h̄uana natura et car
ne. i. x̄ginitas. An nec p̄mū hō nec p̄ia mu
lier suerit p̄ducti p̄ actū generatiōis aut p
corruptionē carnis: q̄z corpori. Ade huit ex
x̄ginea fra lūptū: et corp⁹ Eue ex x̄ginea
costa. p̄ductū. s̄lī fuit p̄mo recollectū i in
horreō paradisi locarū: qz p̄ma caro deo
unita fuit caro x̄ginea sic caro xp̄i q̄ ip̄a
x̄go fuit et etiā de x̄ginea lūptū: et ip̄a p̄mo
fuit beatificata et i celo locata. Teneat etiā
cōst̄er q̄ tria x̄ginea corpora sūt iā an messe
generale alior̄ corpori i horreō celi locata
i. xp̄i et beate x̄ginitis Marie et bīt Jobis
et agelliste. De alijs aut q̄ cū xp̄o resurre
xisse legunt tenet Aug. q̄ itex morti se
ita q̄ nō fuit in celo nisi eoz aic̄ q̄uis alia
doctores p̄trariū dicat. **S**ecūdo rōne semi
nis. Hordeū enī nō vult ser i nisi i terra sic
ca et solidar⁹ q̄ x̄ginitas reqr̄t soliditatē
mer̄t et sc̄citatē carnis. s. p̄ abstinentiā cibi et
potus: qz sine cerere et bacho friget venus
vt dīc. Terenti⁹ i Eunucho. i. sine abūda
tia cibi et potus. Et iō merito significat x̄
ginitas i hordeo. Qd bz Plid. et hordeū q̄s

Gratitabilius

De vegetabilibus et plantis

fridū: qd̄ etiā ē frigidū & siccū: qr. s. xgini
 tas aīam refrigerat ab ardore & cupiscētie
 & desiccat ab hūore gule. **T**ertio rōne ro
 boris. Nullū enī frumentū ē magis a corru
 ptione remotū qd̄ hordeū: eo qd̄ citi⁹ recolli
 gaſ & crescat qd̄ ipz corruptio vel rubigo ī
 uadat. Idc aut̄ xginitati cōpetit ob cui⁹
 amore plurime elegitſe legunt & ve poti⁹ per
 martyriū & violentiā morte⁹ recolligerenſ
 ad dēū qd̄ in honesto corruptiōis rubigine
 paterenſ. **Q**uarto rōne corporis: qr totu⁹
 corp⁹ hordei habet quandā excellētia⁹.
 Nā inter oīa frumenta validiorē habet pa
 lea: humiliorē ſtipula & laudabilis multu⁹
 medullā ſi ſbito mō ſit parata & farinā ac
 ceptiſſimā ſeu polterā vt Polini⁹ dīc. Que
 oīa cōpetit virginitati qd̄ ē valida in ppo
 ſito: humilis in aīio: laudabilis in exēplo:
 & acceptiſſima in merito. **A**el valida i car
 ne: humilis i mēte: laudabilis in certami
 ne acceptiſſima in mercede. **A**el valida ū
 inūdū: humilis ū diabolū: laudabilis qd̄ ad
 angelū: acceptiſſima qd̄ ad xp̄m. **T**ē virgi
 nitas assimilat roſe: qr ipa est flos de qd̄
 Eccl. **Q**uasi flos rosay in dieb⁹ vērnis.
 Quod pater primo ratione decoris: quia
 ſua pulchritudo viſu paſcit. Sic xginitas i
 ocul⁹ dei & ḥageloz maximā pulchritudinē
 bz. Sap. iii. **O** qd̄ pulchra ē caſta genera
 tio cu claritate. **S**ecundo rōne odoris: qr
 ſuo odore oſſactu afficit. **G**pa aut̄ virginis
 tota odorifera cuius odore repletur
 domus cōſcientie: Job. xii. Dom⁹ ipletā ē
 ex odore it. **T**ertio rōne ſuauitatis: qr
 roſa ſuauitat̄ mollitie tactū lenit. Specia
 liter Johānes inf aplos tanbz virgo pu
 riſſimus xp̄m mirebaſ tangere: et intimi
 us & familiari⁹ p ceteris adherere. **U**n et i
 cena recubuit ſupra pect⁹ el⁹: qr xgines qd̄
 dam ſpeciali vniōne xp̄o ceteris in celo fa
 miliar⁹ inheret & circa ipm ſut ſicut ſua
 uiflme roſe. **U**n de virgib⁹ bz Apoc. xliiij.
 & ſequin⁹ agnū quo cunqz terit. **Q**uar
 to ratione virtutē. Nā ſua virtute multe lā
 guoribus roſe ſuccurrūt: qr. s. virginitatis
 honestas a multis tribulatiōibus liberat
 quas cōiugati patiūt ut Apls ostēdit.
 I Cor. vii. **T**ē xgines assimilant violis
 que ſunt frigide aquose & odorifere. Sunt ei
 virginis frigide a cōcupiſſetia carnis: aq
 se p lacrymas deuotiōis: odorifere p exē
 pla honestatis. Et nota qd̄ viola ſuo odo/
 re cerebi calorē mitigat: ſpūm alalem cō
 fortat & ſomnū puocat. Sic xginitas ſuo
 odoze ardoze carnis refrigerat: ſpūm con
 fortat & recreat, & ad ſomnū. i. qd̄tē contē
 platiōis diſponit & pparat. **T**ē virginitas
 assimilat illio: Lant. ii. Sicut liliū in
 ter ſpinaliſ ſic amica mea rē. Et hec ſumilito
 do pmo cōgruit rōne decoris. **E**st enī floſ
 miſe pulchritudinis & decoris quē habet
 ex cādore ſue rubore. Nā lilia cōt̄ ſunt ale
 ba: ſz qd̄qz rubea & purpurea. bz enī virgi
 nitas cādorē i. puritatē carnis. Eeci. xlviij.
 Pulchritudinē decori cō admirabili ocu
 lis. Sed aliq̄e virgines habuerēt rubore
 paſſiōis. ſ. ſuo ſagittae rubricate. Eſa. lxvij.
 Quare rubrū ē indumentū tuū. i. corpus.
Secundo rōne odor. Nā floſ lilij qd̄ itē
 ger & intactus ē multū pmanet & ſuant ſe
 dolet: ſz cōfractus & cōfricat⁹ plurimū ſe
 tet. Sitr boīm caro dū intacta & integrā
 p xginitatē pmanet tā deo qd̄ boīb⁹ redō
 let. Eeci. xliij. Fructificauſ ſuauitatē odo
 ris. Sed dū p luxurie vitiū ſtricat v̄l frā
 gitur virginitatis ſignaculū: tam ſpūl ū
 corporaliſ ſetor egredit. **T**ertio rōne ful
 goris: qr in lilio qd̄a aurea grana fulgent
 qd̄ ſepte hauſtulis ſuſtētanſ. **U**n ex ſepte foli
 is candidiſſimis ſimul ſtinuſ floſ iſte cō
 ponit & ſepte granis aureis decorat. Hec
 ſepte folia candidiſſima inuicē ſtinua ſunt
 ſepte virtutes aſe qd̄ ſuerūt in ſacris xgini
 bus iuicē cōnexe. ſ. iuſticia: tēpantia: forti
 tudo: prudētia: fides: ſpes: charitas. Sed
 adbuſ cū iſtis ſepte virtutib⁹ habuerūt ſe
 pte grana aurea. i. ſepte sancti ſpūs dona.
 ſ. ſapientie: ſcietie: intellectus: ſuſili: fortitu
 dinis pietatis & timoris. **U**n t̄ vere fuerūt
 virginis ſacre ecclie qd̄ ſuſilia qd̄ ſunt in trāſi
 tu aque vt dī. Eccl. i. **C**a. LXXXI

Virtutes assimilantes

Ian⁹ alleis. **P**ro qd̄ alleis vt
 dīc Diſcorides bz virtute oē ve
 nenosū repellēdi. Et bz cōpetit virtuti fidel
 qd̄ venenosa dogmata. ſ. hereticor⁹ depellit
 in qbus ē venenū falſitatis & prauitatis.
 Repellit etiā fides & vincit venenū mūdi.
 i. cupiditatē vel rabie tyranor⁹ pſequētū.
 ſ. Job. v. Hec ē victoria qd̄ vincit mūdi fi
 des nr̄a. **T**ē valer contra venenū diabo
 li: Eph. vi. In oīb⁹ ſumētes ſcutum fidei
 in qd̄ poſſitſ omnia tela ignea neq̄ſſimi ex
 r 4

Liber tertius

tinguere. Seco qz alleū habet xtutem dolorē illoꝝ mitigādi. s. si cū oleo coctum et tritū sup locū doloris ponaf. Et b̄ cōpetit spēi: qz ipsa spes celestis premij mitigat dolores pñtis exiliij: p̄cipue si adiſt p̄tōꝝ xtritio i celestis ḡe vñctio. Tertio qz habet virtutē diuidēdit: t humores grossos incidebit: t p̄sumēdi: t b̄ cōpetit charitati qz nos a mūdo dñndit. An qz diligit mū dū nō ē charitas pñs i eo vt dz. i. Job. ii. Qui poeta psonat dicens: Nō bñ p̄cordant nec in vna sede morant. Nam amor mūdi vñrus amorgz dei. An c̄ baritas humores grossos. i. affectus terrenos a mente sepatrat t p̄sumit. Quarto habet xtutē vulnera fōrdida purgādi: t b̄ cōpetit iusticie: qz purgat maleficia: t scelerā i alterityx cōmissa: qb̄ interdū vulnerant corpora: v̄l salē vulnerant dñabiliſ suscipientia corda. Quito b̄z xtutē dolorē t tumorē a loco tollēdi si coctū cū aq̄ fontana apponatur. Et b̄ cōpetit prudēti qz tollit dolorē dū cōsolat in aduersis: t sedat tumorē superbie humiliās in p̄spel. Serto b̄z xtutem morū canis rabidi curādi si cū sale ruta t nucib⁹ sit admixtū t positi sup vulnus. Et b̄ cōpetit fortitudini: qz defēdit a morti carnis rabidi. i. a terrorē aduersitatē v̄l p̄secutiōis mūdi. si tñ ip̄a fortitudo sit cū sa le diseretōis cū ruta acute cōcēptatiōis: qz ruta dz reddere visū acutū: t cū nuce. i. custodia humilitatē. Nā nū dulcedinem nuclei sub arida testa celat t custodit. Et sic quoqz hō humil sub aspirate penitentie v̄l carnis celat v̄l custodit dulcedinē mēt. Septimo qz alleū b̄z vim hydropisiz eua euandi: qz humorē subcutanēum desiccat. Habet etiā vim vermes vēris occidendi si cū pipere t succo mēte t aceto t salse modū offerat. Et hec duo cōpetit tēpante qz hydropisiz curat. i. luxuria i qz fluxus carnalis humoris exuberat: quē ip̄a tpanitia p̄ xtutē xtinēti t abstinentiē euacua. Itē tpanitia vermes vētr̄. i. appetit̄ t p̄urit̄ guile inordinatos qz etiā ventrē replēt t mordet necat: si tñ abstinentiā cū pipere calido diui amor t cū succo mēte. i. deuotioē mētis: t cū aceto cōpūctiōis fuerit sociata. Quia abstinentiā t cōpūctio dilectio t deuotio optimā mol⁹ carnis cōstringit t absee di. Itē xtutū theologiaz p̄fectio reprie

sentat in faba. Nā faba b̄z bastā qz crescit angulosas: t repūtā fidē qz creuit p̄ q̄tuor angulos. i. p̄ doctrinā q̄tuor enāgelistar. v̄l p̄ angulos. i. p̄ q̄tuor ptes mūdi. De qz bus dz. Sc̄n. xxvii. Dilataberis ad orientē et occidentē ad septētrionem t meridiem. Itē faba habet florē odorifex multa ab apibus frequētātū. Et hic flos significat spēm: qz cū flos apparet spes ē de futuro fructū: spē cī iā incipim⁹ future vite gaudiā odorare ac sapē. bāc frequētā apes. i. actui solliciti t argumētosiz qz p̄fructū vite eternae semināt semina elemolynaz et operū misericordie. Itē faba p̄ducit i ha sta thecas: qz. i. iteri diuersis sit disticta domunculis in qbus fabe p̄ ordinē sit loca te. Itē thece sit charitas grad⁹ diuersas domūculas. i. diuersos modos habētes. in qbus sit fabaz grana. i. charitas ope quodā ordine distincta. Nā debet ē cha ritas ordinata t gradata: t iteri in affectib⁹ t exteri t effectib⁹. Canticū. ii. Odina uit in me charitatē. Capitulū: LXXXII

Virtuosi hoies

v differunt a vitiōsis: sic plante siue arboreos masculinē s femininis. Dicit aut̄ Aristo. qz diuersitas plantarū distinguunt p̄ masculinas t femininas: t iueniuntur int̄ virasqz q̄druplex differēta. Prima sumis ex cōplexioē: qz masculina plāta spissior ē durior siccior dēsiccator ramosior qz femina. Silv̄ int̄ hoies qdā s̄e masculini. i. viriles t virtus: t stantes p̄tra aduersariā dāt sit femini. i. molles t iestates. An masculini. i. virtuosi s̄e mag⁹ spissi p̄ greple nitidinesqz mag⁹ duri p̄ patietie fortitudi nē: mag⁹ siccii p̄ abstinentiē ariditatem: mag⁹ dēsi p̄ xtutū multitudinē: t sit magis ramosis p̄ bonoꝝ operi sollicitudinē. Secunda differēta sumis ex foliōꝝ distinctioē. quia masculina arbor habet folia aspera minora et strictiora. ppter dominū siccitas. Et dicit Aristo. qz si folia vel puluis foliōꝝ vel cortex masculine plāta foliōꝝ femininē cōponat ut simul cohērat: cōtius maturabūtur fructus femininē: t phibent casu foliōꝝ et fructuz: donec fuerit cōpleta digestio. Cui⁹ rō ē bin⁹ Alphredū qz masculina plāta aere deferente auget calore femininē: t sic sit poterior in opatione. Et dicit etiam idem Alphredus qz si folia masculine plā

Uita affabula

De vegetabilibus & plantis

te cōiungantur folijs feminine sic inuisitatem
coherebut q̄ vir̄ p̄t separari ab inuitate. Si
militer prelat⁹ q̄ masculin⁹ i. viril⁹ & pru-
dens habet folia. i. v̄ba aspera in corripē-
do: pauca in sciplendo: stricta in seruādo
effemina⁹ aut. i. timidus platus habet v̄ba
lenia in corrigēdo: multa in adulando
et larga in relaxando. **Sz** q̄ nimia severitas
aliq̄ frangit: et nimia lenitas aliquan-
do dissoluit: expedie cōiungere aliq̄ i cor-
rectione & cōponere v̄ba feminina cū ma-
sculinis. i. miscere verba blāda duris q̄ th̄
sic debent cōiungi ut ab inuitate separen-
tur. s. vt neq̄ verba blāda careat lenitate.
Tertia differēta est in pullulatiōe: q̄ prius pul-
lulat masculina q̄ feminina. pp̄ fortiorē
calorē. Sic hō virtuosus & viril bonū face-
re nō tardat q̄d expedit: s̄z timidus & tepi-
dus q̄ min⁹ bz de calore charitatis negligit
et postponit. **Quarta** differēta ē fructi-
ficiatiōe: q̄ fruct⁹ masculine plāte ē breuior
& ē maturior q̄ feminī. **Lvi⁹ ē rō:** q̄ i ma-
sculina pp̄t abūdātia calorē & siccitatē
partes eius fortius constringunt ad inuita-
tem & faciunt arborem spissōrem. Sic ergo
ipsa strictria & sollditas venax prohibet
humorē multum emitti ad vnuū locum ut
converatur in fructum: propter quod fru-
ctum habet breuiorē: vt dicit Albu. **Pau-**
citas autē humoris & abūdātia calorē fa-
ciunt q̄ ip̄ fructus sit magis matur⁹. **Qui-**
etiā dicit Dristo. q̄ si ventus deferat odo-
rem masculine ad femininā: maturabitur
citius eius fructus. Ergo viri masculini. i.
virtuosi: & prudentes faciunt fructus breui-
ores. i. opera humiliora vel breuiora. i. nō
diū dilata: & matuitora. i. discretiora q̄ ti-
mida et imprudētes q̄ faciunt opa tarda &
indiscreta. Sed odor masculini. i. consiliū
et exhortatio hominis magnanimit̄ & pri-
udentis multū prodest feminē. i. homini re-
missio & debili & reddit eum magis sollici-
tum & cordatum ad expediendum illis q̄d
faciendū est. **Caplm:** LXXXIII

Ita presēs hu-

v mana assimilat floi. **P**ro rō
ne generatiōis: q̄ flores in ce-
phyro vēto generant̄: q̄d significat q̄ hō i
humilitate & māsureudine orit. **Mā vent⁹**
çephryus sicut dicit Boet⁹ est vent⁹ mil-
et suavis sicut boreas ecōtrario ē rigidus
et tumultuoso: hō enī mitior & humilior
nascit̄ ob⁹ animalib⁹: pp̄ q̄d & q̄ hō ē aīal
māsu etū natura. In cui⁹ signū oīa alalia
pter hominē q̄sī armata nalcunī: vel hor-
ribilibus pilis vel vnguib⁹ retortis v̄l cal-
cibus duris: vel saltē dentib⁹ acutis: quia
dicit Aucenna q̄ oīa alalia q̄ nō carēt dē-
tib⁹ nascunt̄ dentata p̄ter hominē. **S**ecū-
do ratione dissolutiōis: q̄ flores i austro
vento dissoluunt̄. **A**uster em̄ calid⁹ signi-
cat infirmitatis feruorē q̄ incolumentem
v̄l p̄sp̄itatis humane vite dissoluit. Job.
xiiij. **Q**ualis flos egredit̄ & steritur. Flores
enī dū humore modico nutrunt̄: subito so-
lis incēdio desiccant̄: & omnis eoz pulchrit-
udo dep̄dit̄ & sterit̄ et deleat̄. Et similiter
accidit de corporib⁹ humanis. **T**ertio

Ita assimilan-

v tur alleis. **P**ro q̄ alleū vitū
damnicat: q̄ oculos offendit.
Ende cōis versus d̄r. Alle vīna ven⁹ pul-
uis vētus faba sumus. Ita no cēt oculi: s̄z
vigilare magis. Hoc autē cōpetit vīto sup-

Liber tertius

Rōne diuelliōis: qz flores in vento borea
diuellunt. Vētus boreas asper t fortis ē
mors p quā humana vita totalis diuellit.
Flē flores dicūtur qz̄ fluores: qz cito de
fluent t ad materiā pīmarian redēnt. Sic
hoīm vita cito defluit t p mortē humānū
corpus in pīrīa materiā s. terrā redit. Ja
co. i. Flos ei⁹ decidit t dec̄or vultus eius
deperit. **C**apit: LXXXV

cum. Nulla apertionez i.e. corruptione per-
tulit; sed virgo concepit; & ea. viij. Ecce ergo
concepit & pariet filium, & ea. xi. Ego dixi
virga de radice iesse. Itē sicut dicit Py-
thagoras: flos habet in celo patrem, solez-
in terra matrem, s. plantam: et ita, put ipse Qua-
genes dicit in celo est sine matri, & in terra si-
ne patre, et ex hoc similitudine habet cum
verbi conceptione: quod fuit in celo sine matre
sunt nascitur etiam in terra, & sic.

Christus assumū
laſ illi herbe q̄ d̄r̄ diacōtea: ex
q̄ b̄ herba b̄ ſimilitudinem
ſerpentis t̄ tu nō eſt venenosa t̄mo eſt ſer-
pentibus traria. Mā eius baſta ad modū
colubri maculis eſt reperſa: h̄is ſimilitudinē
vipere vel draconis. Florē habet purpu-
reū diuīſuſ t̄ apertuſiſicut os ſerpentis de-
cuius međio, pcedit q̄ſ lingua ſerpentis ni-
gra t̄ rotunda. H̄ec autē herba odoře ſuo
ſerpentis fugat: vt dicit Dias. Sic r̄p̄ ſu-
bit ſimilitudinē ſerpentis inquātuſ babuit ſi
militudinē carni peti: ſi in rei xitatem ſi
babuit venenū i., petiū q̄ ſerpētis antiqu⁹
i., diabol⁹ ſuę tēratidē humanae nature im-
misit: Heb. iii. Mō enī babem⁹ pontificem
q̄ nō poſſit cōpati in ſirmitatib⁹ nr̄is tenta-
tū p̄ oia, p̄ ſimilitudine abſiſ peto. An̄ r̄p̄ ſuę
ſue paſſiōni odoře ipoſ ſerpentis. I., demo-
nes fugauit: z nos ab eo p̄ veneno. I., peto
liberauit. An̄ ip̄e fuit ſigurat in illo ſerpe-
te eneo quē moys fecit q̄ figurā ſerpentis
babebat t̄ tu veneno carebat. Lingua au-
tē. I., doctrina xp̄i fuit ſerpentina. I., pudeſiſ
Mā prudētia ſp̄eti ascribit. Matth.
x. Eſtote prudētes ſicut ſerpentes. **A**te ni-
gra: q̄r̄ h̄uillima. An̄ ip̄e dixit: Matth. xj.
Discite a me q̄r̄ mihi ſu ſu humiliſ corde, v̄l-
nigra q̄r̄ ardētissima, res eſt aduſte nigre
diuīſuſ h̄nt: Lu. vi. Mōne cor nr̄m ardens
erat i nob̄ lu loq̄t̄ ſe. **A**te rotunda: q̄r̄ p̄-
fectiſſima. Mā rotunda figura p̄fectiſſima
figura a pho iudicat. Job. vii. Mā ſi clo-
cutus e h̄o. **A**te r̄p̄ ſu assimilat flori. **A**di-
mo, ppter generationē: q̄r̄ ſlos generat ad
calore ſolis t̄ iuſionē rois: z ſine leſioſe
et apertione arboris. Sic ad r̄pi ſceptioe
calor ſancti ſp̄i ſe iuſudit: q̄r̄ ſpm ſceptio-
ne fecit: Luce. i. Sp̄uſſanc⁹ ſupueniet in-
te t̄ virt⁹ altissimi obūbrabit tibi. Ros di-
uine gratie ſupuenet p̄ qua xgo deo pla-
ciuit: Luce. i. Eue gratia plena domin⁹ te-

De natatilibus & volatilibus

viola p humilitate: vt lily p puritatem:
vt rosa p charitate: p quā p nob̄ se sanguine
ne rubricauit. vñ merito dī: Eccl. l. Quasi
flos rosarū in dieb⁹ vernis: Ps. ch. Tan
q̄ flos agri sic esflorebit.

Capitulum: LXXXVI

Elis carnalis

Et matrimonialis q̄ est inter cō/
lages assimilat̄ cepe marino.
P̄prio ratione nōcumenti: qz hm̄i cepe
quando inueniens soli est mortifex & vene/
nolum. Tunc enī talis celus ē solus quā/
do: ē sine dei timore vel sine prudētia discre/
tione: q̄bus om̄is virtus & passio debet es/
se sociata. Vñ celus q̄ est sine eis generat
suspiciones & tribulationes mortiferas et
venenolas ad litterā sequuntur quandoq̄
veneficia et mortes. Iaco. iiij. Si celū ama/
rum habetis tē Secūdo ratione medica/
menti: quia reprimis elis malitia si i vino
et oleo aliquantulum dimittatur ut sic in
medicinis apponatur: quia si amor coni/
galis sit cum vino charitatis & cū oleo le/
nitatis: nō nocet sed p̄dest multum. Et de/
fali amore loquitur. Apls ad Ephe. v. di/
cens. Ami diligite vrores vestras sicut et
xps ecclesiā. Tertio rōne tēperamenti: qz
in tali cepe dīt iteriora ac exterioza abnct:
quia interiora propter caliditatem nimia:
exteriora vero propter frigitatem multum
sunt mortifera: sed media sunt temperata
et multum medicine accomoda. Sic a q̄e/
lo matrimonij debet remoueri illud quod
est vitiōsum interius. s. amor inordinatus
et carnalis. Idem illud quod ē vitiōsum
exterius ut indiscrēta custodia: quam vñ/
coniugum alteri ponit. Sed amor siue cel/
lus temperatus & medium tenens lauda/
bilis est et bon⁹. Et hic celus facit eos cō/
cordes in bono: et ideo gratias ē deo & ho/
minibus. Unde Eccl. xxvii. In tribus be/
neplacitū est spiritui meo que sunt proba/
ta coram deo & hominibus. Concordia fra/
trum: amor proximorum: vir et mulier sibi
bene consentientes.

Explicit liber tertius de similitudinib⁹
rerum.

Incipit prologus. li. liij.

Prologus in

Imenta & docebūt te: volati/
lia celi & indicabūt tibi: lo/
quere terre & respondebit
tibi: & enarrabūt pisces ma/
ris: Job. xij. Creator celoz & dñator aqua/
ruz vniuersleg rex & dñs creature speciale
curā gerēs de hoile: quē sua insignitū ima/
gine ad fut̄ fruitiōne creauerat: talis oīa q̄
p̄duxit humāis deputatis oblegis: vt no/
tātū ex eoꝝ aspectu solacia capere posset:
sed ex eoꝝ insip̄ vslu vei famularu varia il/
li cōmoda vndiq̄ p̄ueniēt: Acrū in ista
magnifica sue p̄uidētē dicta volatilia celi
et pisces maris vt ex sacra scriptura colli/
gitur: quodā p̄cipio munere ad humane
vite coimoda tripliciter ordinavit. Mā pri/
mo ea constituit in obsequiū subiectiōis:
et h̄ ex verbis scripture clarius intimat.
vbi deus hominib⁹ loquens dicit H̄i. i.
Dominiani piscibus maris & volatilib⁹
celi. Decebat nāq̄ vt animalia cetera illi
subiacerent: qui naturalis rations fasti/
gio & p̄uidētē gubernaculo om̄ibus p̄e/
minebat. H̄abent enī animalia cetera p̄ ex/
timationē vniuersalis & naturalis prudē/
tie q̄ om̄ agibilium est rō: naturalē quandā
participationē: in homī vero viget per se
vniuersalis & naturalis p̄uidētē q̄ om̄i
um agibilium est rō directua. H̄ec aut̄ qd̄ ē
p̄ participationē subdit ei qd̄ ē p̄ essentiā:
quare quenēs fuit q̄ om̄ia animalia homi/
ni subideret. Vñ Ps. viij. ait. Om̄ia subie/
cisti sub pedib⁹ eius oves & boues vniuer/
sas tē. & vslq̄ ad semitas maris. Secūdo
qz dñs pisces maris & volatilia celi hoib⁹
concessit in edulium refectionis. Siquidē
ante tempus diluij herbas tātū & fruct⁹
arborum hominibus & alijs animalib⁹ de/
concessit in cibū dices cis: H̄i. i. Dedi vo/
bis om̄ē herbā afferentē semē sup terrā:
et vniuersa ligna que habēt in semetip̄sis
semente generis sūt: vt sint vobis in escā
et cunctis animantibus terre. Sed post/
modum peracto diluij animalium con/
cessis est elus: scilicet cum dominus di/
xit: H̄i. ix. Om̄es pisces maris manū
vestre traditi sunt: om̄e qd̄ mouetur et
vivit erit vobis i cibū: quasi olera virētia
tradidi vobis om̄ia: excepto q̄ carnem